

provincie limburg

Limburgs
Parlement

Concept Notulen Statencommissie Economie en Samenleving (ESA) van 31 mei 2024

Inhoud

Presentiellijst	3
Aanwezig:	3
1 Opening, mededelingen voorzitter, inventarisatie rondvraag/mondelinge mededelingen portefeuillehouder/actualiteiten IPO en vaststelling agenda	5
2 Spreekrecht externen	6
3 Notulen	6
4 Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen	6
5 Voorraadagenda	7
6 Lijst (AVG) ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen	7
7 KWALITEIT OPENBAAR BESTUUR	7
7.1 Nabespreking AV IPO 23 april 2024	7
7.2 Voorbespreking AV IPO 25 juni 2024.....	10
7.3 Nabespreking EMR-EGTS vergadering van 25 april 2024.....	11
7.4 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	13
8 FINANCIEN EN OVERHEAD	13
8.1 P-24-004 Statenvoorstel van de Statencommissie ESA naar aanleiding van het rapport Zuidelijke Rekenkamer inzake 'Grip op investeringen', 15 april 2024 (PS DOC-00655374).....	13
8.2 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	52
9 CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ	52
9.1 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	52
10 REGIONALE ECONOMIE	52
10.1 GEWIJZIGD G-24-021 Statenvoorstel inzake tweede herziene basisrapportage Groot project Transitie Maastricht Aachen Airport, brief GS van 14-5-2024 (GS DOC-00650635)	52
10.2 Informerend stuk 5 ^e voortgangsrapportage VDL Nedcar, peildatum 1 januari 2024, brief GS van 23 april 2024 (GS DOC-00640648)	78
10.3 Vijfde voortgangsrapportage Limburgs Energie Fonds, brief GS van 22-5-2024.....	87
10.4 Rondvraag, mededelingen, actualiteiten IPO.....	109
11 Sluiting	109

Presentielijst van de leden van de commissie ESA voor de vergadering van 31 mei 2024

Voorzitter

Goossen, I.J.G. (agendapunt t/m 9.1)
Nijenhuis, D.J. (agendapunt 10 t/m 11)

Griffie

Dijk, J.H.M.
Schulkens, mevrouw J.A.M.
Weesepeel, mevrouw D.

Leden

Partij

Aanwezig:

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.	CDA
Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Bijnen, H.M. van	PVV
Blijlevens, R.P.	JA21
Bloi MA, J.M.	VVD
Bommel, C.P.G. van	BBB
Dautzenberg, A.G.P.M.	GroenLinks
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.	CDA
Huizing, J.	BBB
Jetten, mevrouw T.G.M.	GroenLinks
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.	PVV
Loomans, ir. P.J.M.	Horizon
Maillé, S.	VVD
Megens, B.J.M.H.	PVV
Nijskens, H.L.M.	VVD
Pelzer, ing. E.M.	VVD
Queisen, A.G.M.	BBB
Smeets, mevrouw C.A.H.	SP
Sol MSc, H.P.A.	GroenLinks
Wesseling, mevrouw A.	D66
Wetmans, C.C.M.	BBB
Wolters, mevrouw L.C.C.M.	PvdA
Wolters Gregório, J.	SP
Zeedzen, D.	BBB

Afwezig

Fischer, mevrouw A.M.J.N.	50PLUS
---------------------------	--------

Het College van Gedeputeerde Staten

Roemer, E.M.(CdK)
Caldenberg, M. van
Demollin-Schneiders, mevrouw E.A.M.B.
Faassen, L.
Satijn, S.H.M.

Burgercommissieleden

Beucken, L. van den

Est, drs. A.M.B. van

Kraa, J.F.F.

Roso, R.L.W.

Schoenmakers, H.G.J.

Stocks, M.H.D.

LOKAAL-LIMBURG

50PLUS

Partij voor de Dieren

JA21

LOKAAL-LIMBURG

D66

Overige aanwezigen**Agendapunt 7.3**

De heer Alsters, medewerker Euregionale Zaken

Agendapunt 8.1

De heer Sprangers

Agendapunt 10.1

De heer Coumans, senior adviseur Financiën

De heer Derks, Alliantie pleinAIR Maastricht

De heer Vleeschouwers, Natuur en Milieufederatie Limburg

De heer Sprangers

Notulist

Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter, inventarisatie rondvraag/mondelinge mededelingen portefeuillehouder/actualiteiten IPO en vaststelling agenda

De voorzitter: ... of u uw plaats wilt innemen alstublieft. Dank u wel. We hebben een quorum gehaald en daarmee kan ik de commissievergadering dan openen. Voordat we beginnen een aantal mededelingen vanuit mijn zijde. Ik zal deze ochtend als uw voorzitter fungeren. Vanmiddag, na de lunch, zal de heer Nijenhuis het van mij overnemen. Houd er rekening mee dat we vandaag tot in de avond mogelijk zullen vergaderingen om alle agendapunten te behalen. Dit is in de attendering in iBabs al een aantal keren kenbaar gemaakt. Weet dat ik als voorzitter op de spreektijden zal letten, zeker aangezien ... Als we vanavond doorgaan zal het sowieso strak zijn. We zullen een logisch moment nemen in de vergadering om te schorsen voor de middagpauze. Indien het toch uitloopt vanavond, dan zal een warme snack worden gereserveerd. Tijdens de commissievergadering van 22 maart jongstleden heeft uw commissie de Griffie verzocht om in contact te treden met de sporttakplatforms om een datum te faciliteren voor een werkbezoek. Dit werkbezoek staat voor volgende week vrijdag 7 juni gepland, van 13.00 tot 15.30 uur. Zij doen het verzoek aan u zich voor aanstaande dinsdag aan te melden als u wenst deel te nemen. Dit kan via de uitnodiging in iBabs. Zo kunnen ze een inschatting maken van het aantal deelnemers. Gezien uw eigen verzoek om dit te faciliteren, wil ik als voorzitter dit onder uw aandacht brengen. We willen nogmaals de afspraken verwoorden over hamerstukken en bespreekstukken. Dit is in de Agendacommissie besproken. De afspraak luidt als volgt: in het Presidium van 4 december 2020 is besloten dat fracties die in de commissie een voorstel als hamerstuk benoemen in beginsel geen spreektijd aanvragen in PS. Alleen indien fracties zwaarwegende redenen hebben kan hiervan afgeweken worden. Interrupties en stemverklaringen, alsmede spreektijden in de tweede termijn indien nodig, zijn voor alle fracties mogelijk. Aanvullend is afgesproken dat indien er zwaarwegende redenen zijn er in de tweede termijn twee minuten spreektijd beschikbaar is voor fracties die geen spreektijd hebben aangevraagd. Dan zijn we bij de rondvraag. Zijn er vanuit de commissie punten voor de rondvraag? Dan kijk ik even rond. Geen punten? Oké. Prima. Overige mededelingen vanuit Gedeputeerde Staten en misschien een mondelinge toelichting?

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel, voorzitter. Ik heb een vraag aan uw commissie en dat heeft te maken met het jongerenparticipatieplan, waarvan we eind dit jaar voor een sonderende sessie naar PS komen. In lijn met de afspraken die we gemaakt hebben met Provinciale Staten worden er op dit moment een aantal stappen doorlopen. Graag zouden we die stappen ook met uw Staten doorlopen. Het verzoek is, de vraag is of er een informerende werksessie met uw Staten gepland kan worden in augustus. Concreet is dat op 23 augustus.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Dan zijn we bij het ... O, sorry. Mijnheer ...

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoor de Gedeputeerde zeggen dat er inderdaad weer een sonderende sessie komt. Is dit ... Komt die één keer sonderend of krijgen we hem weer meerdere keren voorgelegd, aangezien de agendadruk toch al best wel hoog is elke keer hier.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: De sonderende sessie is één keer, maar vooruitlopend op die sonderende sessie zouden we over een aantal stappen die we aan u willen gaan voorleggen in een werksessie graag met u van gedachten wisselen, in lijn met de afspraken die we met u gemaakt hebben.

De voorzitter: Kan de commissie daarmee instemmen? Ja? Geen bezwaar. Oké. Dan accorderen we dat. Dan zijn we bij het vaststellen van de agenda en de conceptagenda. Kunt u als commissie met deze agenda instemmen? Ja. Mooi zo. Dan stel ik voor dat de agenda wordt vastgesteld.

2 Spreekrecht externen

De voorzitter: Dan hebben we vandaag drie sprekers: de heer Wim Derks namens Alliantie pleinAIR Maastricht, de heer Ruben Vleeschouwers namens de Natuur en Milieufederatie Limburg en de heer Paul Sprangers op persoonlijke titel bij de herziene basisrapportage van MAA. De heer Sprangers zal tevens op persoonlijke titel inspreken bij het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer, 'Grip op investeren'. Alle sprekers zullen voorafgaande aan de betreffende agendapunten inspreken.

3 Notulen

De voorzitter: Dan zijn we bij de notulen. Dan gaan we over tot het vaststellen van de notulen van de commissievergadering van 8 maart en 22 maart. Kunnen we deze notulen vaststellen? Ja? Goed zo. Bij deze.

4 Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen

De voorzitter: Zijn er op- of aanmerkingen over de lijst van moties, toezeggingen en aanbevelingen? Mevrouw Absil, CDA.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, de lijst van toezeggingen ... Ik ga het er even bij zoeken. Dat is toezegging 9398. Dit is de toezegging over de sporttakplatforms en de basisinfrastructuur, over de tijdlijn. Die hebben wij aangereikt gekregen, die tijdlijn, tijdens de informeel sonderende sessie, als ik het goed zeg. Dus dat is inderdaad afgedaan. Maar wat mij bij de bijeenkomst opgevallen is, is dat wij de sporttakplatforms en de maatschappelijke organisaties nu onder één regeling gaan vatten. Mijn vraag is eigenlijk nog: als wij dat, zoals dat in de vorige periode was, los hadden gehad, dus én een regeling voor sporttakplatforms én een regeling voor maatschappelijke organisaties, hadden wij de regeling voor de sporttakplatforms dan wel kunnen behandelen bij de beleidsuitgangspunten die wij nog in Q3 over sport samen gaan bespreken als PS? Dat is mij eigenlijk niet helder. Dit leek mij eigenlijk *de* manier om daar aandacht voor te vragen.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. We zullen het aanhouden en dan zullen we de Gedeputeerde vragen om een reactie hierop te formuleren. Ja?

Mevrouw Absil (CDA): Perfect. Ja. Dat geldt ook ... Ik heb nog twee andere puntjes van de toezeggingen. Toezegging 9472 ...

De voorzitter: 71?

Mevrouw Absil (CDA): 72. 9472. Dat is het actieplan Vrijwilligers, sonderend naar de Staten. Daar staat: 'In Q3 versturen wij een sonderend stuk met betrekking tot het actieplan Vrijwilligers naar de Staten.' Mijn vraag is ... We hebben ook afgesproken dat we een sonderende bijeenkomst over regeldruk gaan voeren. Worden die gecombineerd? Hoe kunnen wij zelf zorgen, als PS, dat wij die twee in samenhang kunnen blijven bezien? Daar hoeft ik ook nu geen antwoord op, hè, maar het zou fijn zijn als daar antwoord op komt.

De voorzitter: Ja, ik begrijp het. Dan hebt u er nog een.

Mevrouw Absil (CDA): Yes. Even zoeken. Ja, dat is eigenlijk in het verlengde daarvan. 9387 staat nu op afdoen. Volgens mij ... Tot wij die sonderende sessie hebben, zou die nog niet op afdoen moeten staan. Het gaat ook over die regeldruk. Dus het verzoek om dat 'afdoen' weg te halen, zodat we het zelf ook in de picture kunnen houden.

De voorzitter: Ja, deze drie moties – 9398, 9472 en 9387 – aanhouden en dan een schriftelijke reactie vanuit GS.

Mevrouw Absil (CDA): Toezeggingen. Ja. Top.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Zijn er nog overige vragen? Nee. Dan kunnen we de andere ... Dan constateer ik daarmee dat de lijst kan worden vastgesteld, met uitzondering van deze drie genoemde punten.

5 Voorraadagenda

De voorzitter: Dan gaan we naar de voorraadagenda. Zijn er daar op- of aanmerkingen over? Nee. Goed. Dan kunnen we deze ook vaststellen, bij uw goedvinden.

6 Lijst (AVG) ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen

De voorzitter: Dan gaan we naar puntje 6, de lijst van ingekomen stukken. Het volgende agendapunt betreft de lijst ingekomen stukken en uitnodigingen. Kan ik deze ook vaststellen? De heer Nijskens, VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, bij de uitnodigingen; het zijn allemaal uitnodigingen waarvan de bijeenkomsten allemaal geweest zijn. Dus eigenlijk meer de vraag: waarom staat dat op deze agenda? Volgens mij waren ze al voorbij toen de agenda rond is gestuurd. Of is dit een oud overzicht dat is blijven staan?

De voorzitter: We moesten ze nog formeel aftikken, dus vandaag dat ze erop staan.

De heer Nijskens (VVD): O. Nou, bij deze.

De voorzitter: Ja, bij deze dan. Bij deze: check. Inderdaad.

7 KWALITEIT OPENBAAR BESTUUR

7.1 Nabespreking AV IPO 23 april 2024

De voorzitter: Goed. Dan gaan we naar punt 7, kwaliteit openbaar bestuur. De nabespreking van het IPO. Op 23 april 2024 heeft de vergadering van AV IPO plaatsgevonden. De heer Bloi en de heer Zeedzen zijn bij deze vergadering aanwezig geweest. Ik zal één van de heren eerst kort het woord geven voor een terugblik, waarna de commissie in één termijn kan reageren. De heer Bloi of de heer Zeedzen?

De heer Bloi (VVD): Ik doe de terugkoppeling.

De voorzitter: Mevrouw Absil, wilt u uw microfoon even uitzetten? Mijnheer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Op 23 april was er een digitale AV. Dat was een heel korte. Er was eigenlijk maar één concreet agendapunt. Dat was de vacature voor de nieuwe voorzitter van het IPO, als opvolger van Jaap Smit, die in september stopt als CdK en daarmee ook als voorzitter van het IPO. We hebben in de voorbespreking, die we altijd hebben voor de eigenlijke AV, waar ook bestuursleden bij zitten, vanuit Limburg aangegeven: 'Wat ons betreft zou het gewoon weer een CdK moeten zijn.' Er was wel wat discussie van: 'Goh, moet een voorzitter een CdK zijn, kan het ook een Gedeputeerde zijn of kan het een technisch voorzitter van buiten zijn?' Nou, wat het Limburgse deel betreft moet het gewoon een CdK zijn. Die is ook een stuk neutraler in het zijn van de voorzitter. We hebben aangegeven; de focus van de vacaturetekst lag nogal op het netwerk in het Haagse, maar wij vonden het ook zeer belangrijk, dat die ook wel een netwerk of beter gezegd zijn weg weet te vinden in het Brusselse, want daar komen ook steeds belangrijkere beleidskaders voor ons als Provincies langs. Dat wordt als het goed is meegenomen. Ja, dat was eigenlijk een beetje de vergadering. Tot dat punt was het ook een redelijk constructieve vergadering. Daarna, bij de rondvraag, was er volgens mij een mededeling over iets van de P&C-cyclus en toen begon het eigenlijk een zootje te worden, als ik het zo mag zeggen. Ik zeg het ook gewoon zo, omdat het ook dan zo in de notulen komt en dan hopelijk ook bij het IPO terechtkomt. Het was echt op het niveau van wantrouwen jegens het bestuur, integriteitsvraagstukken. Wij hebben het in ieder geval vanuit Limburg als zeer onprettig ervaren en zaten ook daar van: 'Goh, wat gebeurt ons hier?' Ik neem aan dat ook het bestuurslid vanuit Limburg het zo ervaren heeft. Dat was eigenlijk ... Ja, dit is de terugkoppeling. Eigenlijk ... Ja, het had een heel korte, goede vergadering kunnen worden. Tot de rondvraag was het dat ook. Daarna werd het, zoals gezegd, een zootje.

De voorzitter: Gedeputeerde, wilt u daarop reageren?

Gedeputeerde Faassen: Ja, voorzitter, als het mag heel kort een reflectie. Ik denk dat juist weergegeven is wat er in die vergadering gebeurde. Het overviel me. Het kan ook aan de voorzitter gelegen hebben, want dat was ik die avond. Dat was een beetje een dingetje. Maar het liep eigenlijk goed. Het kwam heel onverwacht. Het eindigde onplezierig. Nog even over de voorzitterskeuze. Even om aan te geven hoe zo iets gaat: er werd gevraagd of een Gouverneur het ook mocht zijn. Als CdK. Dat was de vraag uit de AV. Dat vond ik op zich wel een heel bijzondere vraag. Dat werd dus gevraagd. Ik heb dat beaamd, dat dat zo kon zijn. Ik heb daar ook een lichte hoop op, maar goed, dat is misschien niet hier aan de orde. Maar dat even als aanvulling op die vergadering. Ja, wij vanuit het bestuur proberen toch ook naar de toekomst toe een betere band met die AV te creëren. Ja, jullie hebben twee AV-leden uit jullie midden die daar ook positief in staan. Ik ben ook positief gestemd naar de toekomst toe. Ja, we zullen dat oppakken. Jullie kennen het verhaal dat we in transitie zijn, ook bij het IPO. Dat willen we met de nieuwe, toekomstige voorzitter oppakken, om van daaruit ook die relatie met de AV te verbeteren. Dat misschien als aanvulling, als het mag, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Faassen. Dank u wel voor het terugblikmomentje. Dan wil ik de commissie even de ruimte geven om te reageren. Mijnheer Wetemans, BBB.

De heer Wetemans (BBB): Ja, u maakt me wel nieuwsgierig naar de consternatie die opgetreden is tijdens de AV. Kunt u daar iets over zeggen, mijnheer?

De voorzitter: De heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Het ging over volgens mij iets in de P&C-cyclus, een kleine wijziging, maar ik weet uiteindelijk niet meer waar het over ging, omdat het uiteindelijk over heel andere dingen ging, over de verhouding tussen het bestuur en de AV, waarbij er ook werd teruggegrepen naar vorige periodes, oud zeer en uiteindelijk weet ik zelfs niet meer waar het precies over ging. Volgens mij, als u het de rest van de AV vraagt, weten zij het denk ik ook niet meer. Het verband... Degenen die een punt maakten, zitten nota bene in een soort van klankbordgroep P&C-cyclus, die met het bestuur klankbordt over die stukken.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Bloi. Mijnheer Faassen, wilt u nog wat toevoegen?

Gedeputeerde Faassen: Nou, er werd gewoon een mededeling gedaan door het bestuurslid over financiën, in de rondvraag nota bene, over de P&C en hoe die de volgende keer ter stemming komt in de AV die aankomend is. Op de een of andere manier ontspoorde dat. Wat niet handig was, is dat het digitaal was. Het is altijd beter om en face met mensen... Ik heb ook binnen het bestuur gezegd: 'Dat gaan we niet meer doen. Als we een AV hebben willen we het fysiek, want dan heb je een heel andere dynamiek.' Dat sneeuwt gewoon onder. Het probleem was dat er mensen uit die commissie in de AV zaten, die daar nota bene mee... Die hielden de mond. Dat werd gewoon een lastig ... Ja, dat werd een lastig verhaal.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Megens, PVV.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, een vraag aan de AV-leden. De AV-leden gaven aan dat een CdK of de Gouverneur straks neutraal moet zijn. Hoe gaan jullie dat dadelijk borgen? Ik weet, in het verleden; nou, daar kan ik niets anders op zeggen, omdat ik AV-lid was. De heer Jaap Smit was absoluut niet altijd even neutraal. Mijn voorganger, Marcel, die hier ook zat, heeft dat ook zo ervaren. Daar hebben we regelmatig een opmerking over gemaakt. We werden ook regelmatig buitengesloten. Dus ik ben benieuwd hoe jullie dat nu gaan borgen?

De voorzitter: De heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Tot op heden heb ik één AV-vergadering met de heer Smit gehad en voor de rest altijd met zijn plaatsvervanger. Zijn plaatsvervanger was tot nu toe wel redelijk neutraal.

Gedeputeerde Faassen: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Smeets, SP.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, ik heb eigenlijk maar één verzoek. Ik ben heel blij dat de AV-leden hebben teruggekoppeld, maar het zou heel fijn zijn dat als dit agendapunt op de agenda staat van deze commissie, we dan ook wel de conceptnotulen van die bijeenkomst erbij gevoegd hebben. Dat is mijn verzoek, of dat tot de opties behoort.

De voorzitter: De heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Als we die krijgen, staat die ruim van tevoren denk ik – dat weet ik bijna zeker – op iBabs. Als we hem krijgen.

De voorzitter: Mijnheer Zeedzen, BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ik wil daar ook nog wel een kleine opmerking over maken. Sorry, voorzitter, dank u wel. Vorige week, tijdens de Statenvergadering werd er inderdaad ook ... Ja, toen leken verschillende documenten niet beschikbaar te zijn. Ja, de moeilijkheid is: die zijn wel beschikbaar, maar je moet wel heel goed kunnen zoeken om ze te kunnen vinden. Dat zal zeker een verbeterpunt van ons zijn. Dat moet gewoon op die iBabs-lijst staan. Daar staat het niet standaard op.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Mevrouw Absil, CDA.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, over dit punt en/of het volgende punt: daar gaat eigenlijk mijn vraag over. Het zou fijn zijn als wij als commissie gefaciliteerd worden, zeker gezien het feit dat twee van de collega's die moeite nemen om ons te vertegenwoordigen. Dan is het ook heel fijn dat de notulen beschikbaar zijn. Maar ik zou ook wensen dat wij een oplegger hebben, dus dat wij als commissie een oplegger krijgen – of dat nu van bestuur of Griffie is, dat laat ik in het midden – met de belangrijkste punten die wij hebben meegegeven – dat lijkt mij ook prettig voor degenen die daar zitten – en de terugkoppeling over wat daaruit is gekomen. Zo zou je ook ... Daarom had ik hem eigenlijk voor het volgende punt. Dat zijn best heel veel stukken. Met welke focus ga je die lezen? Ik zou eigenlijk willen dat er een oplegger is met de focus die wij mee hebben gegeven aan onze collega's. Dat daar met name een oplegger voor is, over hoe dat gegaan is. Ik denk dat dat ons heel erg zou helpen om met deze stukken om te gaan.

De voorzitter: Ja, dank u wel voor uw inbreng. Dit nemen we mee terug en dan komen we er in het Presidium op terug. Ja? Oké. Dan sluit ik de nabespreking van het IPO af.

7.2 Voorbespreking AV IPO 25 juni 2024

De voorzitter: Dan open ik de voorbespreking van het IPO. Mijnheer Zeedzen of mijnheer Bloi, heeft u nog iets toe te voegen? Mijnheer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Nou, volgens mij is dit een breed agendapunt, waarbij wij deze commissie vragen en onszelf ook: welke vraag willen we nu meenemen naar het volgende AV-overleg op 25 juni in Utrecht? Ik hoop dat iedereen daar een beetje op is voorbereid. Dat is eigenlijk in lijn met wat mevrouw Absil net zegt. Als wij de juiste boodschap/opdracht meekrijgen, dan weten wij ook waar we onze focus op moeten leggen. Dus bij deze.

De voorzitter: Dank u wel voor de verheldering. Vanuit de commissie, zijn er vragen in die richting, opmerkingen mee te geven aan ... Mevrouw Smeets, SP.

Mevrouw Smeets (SP): Ik heb de stukken wel doorgenomen. Als het gaat over zowel de voorjaarsnota IPO als BIJ12, zien we dat daar toch wel een kostenstijging ook in zit, van € 2,6 miljoen. Ik zou eigenlijk heel graag willen weten: het wordt verdeeld over alle Provincies, hè? Wat zijn dan de effecten daarvan ook op de Provincie Limburg en vooral onze begroting? Ten aanzien van de wijzigingsvoorstellen zou ik eigenlijk ook heel graag willen weten of deze kosten structureel of incidenteel zijn. Bij sommigen staat het erbij, bij sommigen ook niet. Dat kan ik dus ook niet uit die wijzigingsvoorstellen opmaken. Wat is nou het totale effect van deze begrotingswijziging op onze begroting? Dat zei ik eigenlijk net ook al in andere woorden. Dus dat.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Smeets. Willen de heren daarop reageren? Nee. Oké, dan doen we eerst een rondje dan. Mevrouw Absil, CDA.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, ik heb dezelfde opmerkingen en vragen aan onze collega's om dit mee te nemen. Daaraan zou ik willen toevoegen ook de vraag over de verdeling van het Provinciefonds en wat dat voor onze positie als Limburg blijvend betekent om die heel erg hoog op de agenda daar te houden. Dan kijk ik ook even met een schuin oog naar onze Gedeputeerde. Dat zal vast prominent op de agenda staan, maar dat zou ik vanuit het CDA nog graag willen toevoegen.

De voorzitter: Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Misschien heel kort, voorzitter. Ik zit hier natuurlijk met twee petten op, hè? Laten we duidelijk zijn: ik ben onderdeel van het bestuur, dus dit gaat echt via het AV. Laten we die rollen alsjeblieft zuiver houden. Dat is een andere rol, die ik in deze heb.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Zijn er verder nog op- of aanmerkingen in de richting van de heren? De heer Bloi, u wilt zelf reageren?

De heer Bloi (VVD): We zullen de vragen meenemen en met ons bestuurslid bespreken.

De voorzitter: Hartelijk dank.

De voorzitter: Dan gaan we verder naar de nabespreking van de EMR-EGTS. Mijnheer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Nou was ik nog vergeten te zeggen: er staan in onze eigen iBabs-agenda ook de data voor technische sessies voor de P&C-cyclus van het IPO opgenomen. Die zijn meestal digitaal. Dan kun je gewoon ook zijde niet AV-lid inloggen als je interesse hebt.

De voorzitter: Prima. Dank u wel voor de toevoeging.

7.3 Nabespreking EMR-EGTS vergadering van 25 april 2024

De voorzitter: Dan zijn we bij 7.3, nabespreking EMR-EGTS. Op 25 april 2024 heeft de vergadering EMR-EGTS plaatsgevonden. Het terugkoppelingsverslag heeft u kunnen terugvinden in iBabs bij de agendapunten. De heer Bloi, mag ik u wederom het woord geven.

De heer Bloi (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ja, wij waren er allebei. Het was erg gezellig en leuk. Ja, het was leuk. Ja, het was wel gezellig. Ja, het was een korte vergadering. Het verslag heeft iedereen kunnen lezen die het heeft willen lezen. Twee dingen die ik eruit wil halen. Er was een presentatie van het LIOF voor een projectaanvraag voor een regeling voor innovatief mkb. Wat dit precies inhield moet ik u even schuldig blijven, maar de focus was wel nu gericht vooral op de kracht vanuit het mkb bekeken in plaats van wetenschappelijke instituten en ga zo maar door, waar het mkb op kan aanhaken. Daarop werd wel vanuit de commissie aangegeven, vanuit de EMR aangegeven: 'Goh, kijk nu... Niet dat je een regeling optuigt die misschien een soortgelijk iets is als iets wat al bestaat, dus dat je twee soortgelijke regelingen hebt die hetzelfde doel dienen.' Twee, op dat moment hebben we ook besloten; die aanvraag lag al bij de commissie, maar we hebben het formele besluit genomen voor de aanvraag van een regeling voor een Small Project Fund. Zo heet het, hè? Ja. Een Small Project Fund, waar je als organisatie/vereniging/stichting vanaf € 2.500 een bedrag kunt aanvragen voor iets wat je wilt organiseren, grensoverschrijdend, wat het euregionale gevoel een beetje bevordert. Wij hadden zelf zoiets, met zijn drieën van: het ligt eigenlijk een beetje in het verlengde van het provinciale leefbaarheidsfonds. Dat was het eigenlijk in het kort een beetje. En voor de rest: ja, de lunch was goed. Voor de rest is er niet veel te melden.

De voorzitter: Dank u wel. Gedeputeerde, wilt u iets toevoegen?

De Gouverneur: Nee, misschien kunt u even iets meer toelichten over dat mkb-verhaal. Nu wordt de vraag gesteld wat dat precies was. Dat wordt een beetje technisch, maar je kunt het wel even denk ik kort toelichten.

De heer Alsters: Ja, dank je wel, Gouverneur. Ja, als je het heel simpel zegt, dan zal het Kleinprojectenfonds vooral ook een focus hebben op de burgers, de burger nabij projecten. Het STIP-project heeft natuurlijk een accent op het mkb. Het is bedoeld voor grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten tussen het midden- en kleinbedrijf in de euregio Maas-Rijn. Het LIOF is daar leadpartner, dus dat is ook belangrijk, ook voor Limburg. Het houdt niet alleen in sec samenwerking tot stand brengen, maar ook dat bedrijven echt een stukje... Ja, ze noemen het dan business support, dat ze begeleid worden, zodat dat wat gesubsidieerd wordt ook beter geïmplementeerd kan worden, toekomstbestendig geïmplementeerd kan worden. Dus STIP vooral voor mkb. Het Kleinprojectenfonds vooral voor burgers.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Alsters, voor uw toevoeging. Zijn er vanuit de commissie nog vragen? Nee. O, sorry. De heer Nijskens, VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik sloeg even aan op die laatste zin. 'Voor burgers.' Hoe komen burgers überhaupt in aanraking met deze projecten? Hoe weten ze de weg te vinden? Ik denk als we buiten vragen 'ga jij een project indienen bij het EMR-EGTS' en dan ook nog het Kleinprojectenfonds via Interreg 4, dat iedereen zegt: ja, dat gaan we zeker doen.

De voorzitter: Mijnheer Alsters.

De heer Alsters: Ja, de euregio zal heel actief bekendheid geven aan het Small Project Fund. Dat zullen ze doen ook via hun website. Dat is natuurlijk ook... Men weet gewoon dat dit leeft. Ze krijgen ook veel vragen binnen, dat er interesse is. Er was tot nu toe een faciliteit Kleine Euregionale Projecten bijvoorbeeld. Er waren onderwijsprojecten. Voor een deel zijn dit follow-ups. Relevante instanties weten ervan, maar er zal ook... Omdat er ook EU-geld in gaat; ook door Brussel wordt absoluut de nadruk gelegd op een adequate communicatie over dit project, dat je er bekendheid aan geeft, zowel bij de start alsook gedurende de vier jaar dat dit beoogd wordt inzetbaar te zijn, het Kleinprojectenfonds, dat het ook continu, via social media ... Dat heeft de euregio ook ... Het is niet alleen de website, maar ook via social media bekendheid eraan geven. Ja, gebleken is ook dat er echt behoefte aan is. Dus ze verwachten eerder dat er geld tekortkomt dan dat het zal blijven liggen.

De voorzitter: CdK, wilt u ook nog wat toevoegen?

De Gouverneur: Een kleine toevoeging. We merken dat steeds meer initiatieven die er komen ... Dat mensen doorkrijgen van: wacht even, als het grensoverschrijdend is, dan moet er ergens geld te halen zijn. Dan houdt de informatie vaak op, maar dan gaan ze vaak wel bij ons of één van onze partners vragen: 'Hoe ziet dat precies?' Iedereen is voldoende geïnstrueerd om te zeggen: nou, wat is uw project precies? Dan zoeken wij er wel even bij welk potje nou precies waarbij past. Anders komen zij natuurlijk ... Dan zien ze door de bomen nooit het bos. Dus er is een heel actieve houding voor met name die kleinere projecten, ook people-to-peopleprojecten, dat mensen weten: grensoverschrijdend; er is ergens geld voor. Dan melden ze zich bij een gemeente, bij ons, bij wie dan ook. Dan is het niet van: 'Ja, dat klopt, u vindt het op de website.' Dan helpen we mee om te zorgen dat het bij het juiste

potje terechtkomt. Dat merken we ook, want heel vaak; al die projecten worden vaak overvraagd. Dus uiteindelijk weten we de juiste mensen wel naar het juiste potje te begeleiden. Als je het aan de mensen zelf moet laten is het een wirwar van dingetjes.

De voorzitter: Mijnheer Roso heeft nog een vraag.

De heer Roso (JA21): Ja, ik sloeg eigenlijk aan op dat gezegd werd dat een aantal organisaties het meestal wel weet te vinden. Het zijn meestal ook dezelfde partijen die de potjes weten te vinden, om het zo maar te zeggen, terwijl dit volgens mij juist bedoeld is ook voor de mensen die dat normaal niet doen. Ik denk dat we even uit die standaardbewoording en standaarduitingen moeten om dit wel bekend te maken. Ik denk dat dat geldt voor meer punten, niet alleen voor deze sector, maar je ziet dat als je de vragen krijgt, dat het vaak dezelfde personen en organisaties zijn. Juist die willen we eigenlijk... Ja, die weten de weg. De anderen die het niet weten, die moeten we eigenlijk bereiken.

De voorzitter: De CdK.

De Gouverneur: Dat is een terechte opmerking. Sorry. Dank u wel, voorzitter. Dat is een heel terechte opmerking. Vandaar ook mijn toevoeging zojuist. Wij proberen ook bij iedereen het ook gewoon actief ... Veel mensen weten het niet. Maar we merken wel dat het beeld van 'hé, wacht even, als we iets met onze burens gaan doen, dan is daar ergens geld voor' ... Dan is die stap van bij wie ze moeten zijn, met name dan ook 'pak ze bij de hand en zorg dat ze bij het juiste potje terechtkomen'... Anders zou u helemaal gelijk hebben. Dit is continu de opdracht die we ook geven, ook bij gemeenten. 'Pak ze bij de hand.' Om hen in de wirwar van mogelijkheden zelf te laten zoeken welk potje ze moeten hebben; ja, dan weet je dat een groot deel van de mensen meteen na vijf minuten afgehaakt is. Dus we pakken ze op en we zorgen dat ze het juiste antwoord krijgen.

De voorzitter: Mijnheer Alsters.

De heer Alsters: Als ik nog mag toevoegen: ook de euregio zal de vijf partnerregio's, waaronder de Nederlandse Provincie Limburg, ook verzoeken om bekendheid daaraan te geven, via een persbericht van de Provincie, via social media van de Provincie. Dus de euregio zelf geeft er bekendheid aan, maar ook de vijf partnerregio's wordt gevraagd daar bekendheid aan te geven.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Zijn er nog verder opmerkingen? Nee. Oké. Dank u wel.

7.4 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Dan gaan we naar puntje 7.4, rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO. Zijn er daar nog op- of aanmerkingen, vragen? Nee? Goed.

8 FINANCIEN EN OVERHEAD

8.1 P-24-004 Statenvoorstel van de Statencommissie ESA naar aanleiding van het rapport Zuidelijke Rekenkamer inzake 'Grip op investeringen', 15 april 2024 (PS DOC-00655374)

De voorzitter: Dan gaan we naar punt 8, P-24 ... We gaan even twee minuten schorsen, zodat de inspreker zijn plaats kan innemen. Dank u wel.

[SCHORSING]

De voorzitter: Goed. Dan gaan we weer beginnen. Bij deze is de schorsing voorbij. Dan zijn we aanbeland bij 8.1, P-24-004, Statenvoorstel van de Statencommissie ESA naar aanleiding van het rapport Zuidelijke Rekenkamer inzake 'Grip op investeringen', 15 april 2024, PS DOC-00655374. We bespreken het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer oordeelvormend in deze commissie. In het voorliggende Statenvoorstel zijn de aanbevelingen van het rapport een-op-een overgenomen. Op 17 mei is er een informatiesessie geweest, waarin de Zuidelijke Rekenkamer een presentatie heeft gegeven aan Provinciale Staten, waarbij zij ook vragen heeft kunnen stellen. Daarnaast heeft een schriftelijke vragenronde plaatsgevonden. De beantwoording vindt u terug in iBabs. Zoals u ziet zitten er twee Gedeputeerden aan deze tafel. Goedemorgen heren. Er is het verzoek gedaan om beide portefeuillehouders aanwezig te hebben. De totale spreektijd blijft wel gelijk. Ja. Helaas. Dat is aan de commissie. Voordat we beginnen met het behandelen van het Statenvoorstel geef ik graag de gelegenheid aan onze inspreker, de heer Sprangers. Hij spreekt op persoonlijke titel. Hartelijk welkom, de heer Sprangers. U krijgt maximaal vijf minuten om in te spreken. Hierbij, gaat uw gang.

De heer Sprangers: Geachte aanwezigen, de immense investeringen van de Provincie in MAA zijn aan kritiek onderhevig. Een onderzoeksbureau concludeert in zijn recent uitgevoerde marktverkenning dat het besluit om MAA open te houden op basis van de businesscase een onverantwoorde beslissing is geweest. Ook ziet men geen toekomst weggelegd voor MAA. Luchtvrachtcoryfee Paul Parramore, die overigens vanuit zijn rijke ervaring in en kennis van de luchtvrachtsector MAA als geheel overbodig beschouwt, doet zijn beklag over overheden die constant investeringen doen met gemeenschapsgeld, zonder goed onderbouwde rapporten en/of analyses. De Statenonderzoeker liet woensdag jongstleden onder andere weten dat de verklaring over het grote verschil tussen verwachtingen en realisatie van vracht en passagiers summier en niet onderbouwd is. Dit geldt ook voor de verwachte exponentiële groei van passagiersaantallen en vracht. De verantwoordelijkheid hiervoor wordt gelegd bij MAA, dat zich hierbij beroept op haar expert judgement. Dit expert judgement van MAA leidde destijds bij de Luchtvrachtmonitor tot een werkgelegenheid van MAA zelf die zesmaal hoger werd voorgesteld dan die in werkelijkheid was. Zesmaal. De Statenonderzoeker is uiterst sceptisch ten aanzien van het verwachte succes van elektrisch vliegen. Dat het aantal ernstig gehinderden door middel van elektrisch vliegen zal dalen is trouwens een illusie. Elektrisch vliegen met bijbehorende herrie komt boven op de huidige praktijk. Volgens de businesscase gaat het aantal vliegbewegingen met gangbare toestellen de komende jaren alleen nog maar omhoog. U wordt dus gefopt. Enige elementen uit het rapport van de ZRK. 'Weeg de grootte van de financiële risico's en de maatschappelijke belangen af.' Maar aanwezigen, dient daartoe niet de in opdracht van de Provincie uitgevoerde MKBA? Met de uitkomst 'sluiten is het beste voor Limburg' is echter niets gedaan. 'Vraag om inhoudelijke en financiële voorwaarden om grenzen te stellen en doe dit desgewenst als PS zelf.' Op dit moment echter weigert GS om een marktonderzoek uit te laten voeren, evenals het ontwikkelen van een exitstrategie. Er is onvoldoende continu inzicht en afweging van de belangrijkste risico's. In de herziene basisrapportage worden de risico's schromelijk gebagatelliseerd. In werkelijkheid is risico 1, het verkrijgen van de noodzakelijke natuurvergunning, uitermate onzeker. Risico 2, de terugloop van de luchtvracht, duurt al meer dan twee jaar. Risico 4, elektrisch vliegen, is steeds meer een ijdele wensdroom aan het worden. Risico 5, de terugloop van passagiersaantallen, is al een jaar een feit. De businesscase vermeldt dat een terugval van de volumes grote financiële gevolgen zal hebben. 10% minder omzet betekent meer dan 100% van de netto contante waarde van investeringen. De terugval in de luchtvracht bedroeg vorig jaar echter geen 10%, maar 60%! Voor MAA is elektrisch vliegen onmisbaar. De Zuidelijke Rekenkamer constateert echter nog heel veel onzekerheid over de ontwikkelingen, terwijl de vertraagde ontwikkeling die nu gaande is van elektrisch vliegen al voor een veel slechtere financiële situatie van MAA zorgt. Conclusies. MAA legt een groot beslag op de

middelen van de Provincie ten koste van sectoren en beleidsterreinen waar Limburg wel iets aan heeft. Een serieuze onderbouwing van het nut van deze uitgaven ontbreekt, maar de Provincie weigert hiernaar een onderzoek uit te voeren, noch een exitstrategie te ontwikkelen. De financiële risico's zijn immens, maar worden veel te laag ingeschat. De MKBA, die destijds is uitgevoerd om de maatschappelijke kosten en baten tegen elkaar af te wegen, is ergens in de onderste la verdwenen. De ijdele droom van elektrisch vliegen is gebaseerd op winstdenken. Transitie MAA blijkt een hol begrip, zonder inhoud, een voorbeeld van greenwashing, gelanceerd om de huidige lawaaierige en vervuilende praktijk zo lang mogelijk voort te kunnen zetten. Commissieleden, ik roep u op. Word wakker. Stop met wensdromen. Eis in het belang van Limburg een serieus marktonderzoek en een exitstrategie. Bent u dat niet verplicht aan de Limburger? Ik dank u voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u wel. Blijft u nog eventjes zitten, dan krijgt de commissie nog even de gelegenheid om verduidelijkende vragen te stellen aan u. Zijn er vanuit de commissie vragen aan de heer Sprangers? Nee? Oké, goed. Mijnheer Sprangers, dan dank ik u voor uw inbreng en dan verzoek ik u plaats te nemen op de publieke tribune. Dan gaan we verder met de inhoudelijke behandeling. We behandelen dit onderwerp in twee termijnen, met een voorgestelde spreektijd; in de eerste termijn is dat vijf minuten per fractie. Dan beginnen we bij de PVV, de heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, de Zuidelijke Rekenkamer geeft aan dat er geen zicht was op de zelfstandige exploitatie van de Brightlands Campus Greenport. Is er nu dan wel zicht op die zelfstandige exploitatie? Projecten worden beschouwd als een opneemregeling. Is er dan helemaal geen exitstrategie? Volgens het SIS 3.0 dient er namelijk altijd een exitstrategie te zijn. Waarom houden wij ons niet aan ons eigen beleid? Hoe zit het nu met Mijnwater? Hierover krijgen we ook volgens de Zuidelijke Rekenkamer onvoldoende informatie. In de voortgangsrapportage van het LEF wordt enkel een investeringsbedrag genoemd, zonder verdere uitleg. Wij vragen dan ook aan GS om over Mijnwater uitgebreider te gaan rapporteren. Is het mogelijk om hierover een aparte rapportage op te gaan stellen? Het College verschuilt zich er ook regelmatig achter dat ze enkel een aandeelhouder zijn. Betekent dit dat we helemaal geen inspraak kunnen hebben als PS zijnde? We zijn overal aandeelhouder of indirect aandeelhouder, maar hoe worden wij als PS duidelijk geïnformeerd over alle risico's? Kan GS deze risico's in kaart brengen en ook hierover rapporteren aan ons? GS neemt aanbeveling A1 niet over, terwijl dit toeziet op al gemaakte afspreken in SIS 3.0. Dit vinden wij een vreemde gewaarwording. We maken hier in huis afspraken, maar volgen ze niet. Waarom niet? Zou het juist niet goed zijn om wel te blijven monitoren wat een juiste toekomststrategie en hiermee samenhangende exitstrategie zou moeten zijn? Wat heeft het College te verbergen? De maatschappij verandert continu. Is het dan juist niet fijn als die strategieën wel worden ingebouwd? Dan komen we bij 1B. Er is er bewust voor gekozen om investeringsprojecten op afstand te plaatsen. Wat is hier het voordeel van? Maakt dit het juist niet moeilijk en zorgt dit niet dat er een slechte informatievoorziening komt richting PS? Dan een stukje risicomanagement. Dit wordt door de Zuidelijke Rekenkamer op het niveau van basis ingedeeld, terwijl wij met projecten wel op een hoog risico zitten. Daarnaast hebben we in 2022 een risk manager aangesteld, maar deze wordt volgens de Zuidelijke Rekenkamer niet of nauwelijks betrokken bij de projecten. Kan het College verduidelijken waarom we een risk manager aanstellen, maar niet inzetten bij deze projecten? GS stelt ook dat het Rijk nodig is voor het project Mijnwater. Hoeveel draagt het Rijk dan bij aan dit project? Ze spreken ook over risico's. Welke risico's lopen we hier? Als laatste, voorzitter, de Zuidelijke Rekenkamer geeft in de beantwoording op onze vragen aan, dan citeer ik letterlijk: 'De Zuidelijke Rekenkamer kan dit inhoudelijk niet verder toelichten vanwege de door GS opgelegde geheimhouding van relevante informatiebronnen, zoals het Treasury-advies Mijnwater. De Zuidelijke Rekenkamer is niet bevoegd om deze geheimhouding op te heffen en heeft zich daarom beperkt tot de hoofdconclusie. Om meer gedetailleerd antwoord te krijgen op deze vraag zou PS zich tot GS kunnen richten.' Einde citaat.

Voorzitter, wij vragen dan ook aan GS om antwoord te geven op onze vraag. Op welke onderdelen voldoet het voorstel Mijnwater niet aan SIS 3.0 en is het mogelijk dat GS of de Zuidelijke Rekenkamer ons hier wel over informeert? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Megens. Dan gaan we naar de heer Loomans, Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik denk dat de ZRK hier een buitengewoon interessant rapport heeft geschreven, met veel herkenbare punten, die overigens heel goed overgenomen zijn in het Statenvoorstel wat nu voorligt. Ik denk dat ik ons allemaal een plezier kan doen door nu niet uitgebreid in te gaan op alle verschillende onderwerpen die er allemaal genoemd worden, maar door me te beperken tot dat Statenvoorstel. Zolang dat door ons wordt aangenomen, denk ik dat alle belangrijke punten sowieso op de juiste plek terecht gaan komen en dat er hopelijk dan een verbetering in de situatie gaat komen. Dus daar wilde ik me toe beperken.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Megens, wilt u even uw microfoon uitzetten? Dank u. Mevrouw Berghorst, PvdA.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, dank u wel. Blij en ook niet blij met dit rapport van de ZRK. Blij omdat dit rapport een gevoel bevestigt dat bij de PvdA-fractie al een tijdje leeft, namelijk het gevoel dat wij als PS geen grip hebben op dit soort gecompliceerde en dure projecten. Nu blijkt dat dat niet alleen voor PS geldt, maar eigenlijk voor de hele Provincie en dat maakt me dan weer niet blij. Ik zie een stevige parallel met hoe het in de Provincie ging op Mobiliteit voor de komst van het IPML. Met de Maaslijn namen we met de beste intenties een verantwoordelijkheid op ons die niet bij ons hoorde te liggen en daarbij kwamen ook in eerste instantie alle risico's bij ons te liggen. Berenschot concludeerde dat de Provincie niet de kennis en kunde in huis had om spoorse projecten te leiden en dat leidde tot vertraging en kostenstijgingen, zowel op het tramproject in Maastricht als op de Maaslijn. We hadden toen op Mobiliteit een grote projectenportefeuille, maar voor zowel PS als GS waren de risico's op al die projecten niet inzichtelijk en die werden dus ook niet goed gemanaged. We wisten eigenlijk ook bij een groot deel van die projecten niet waarom we die projecten eigenlijk deden. Die waren op die lijst geland omdat een bestuurder ergens een toezegging had gedaan. Nou ja, dan was het een project. Maar we keken niet naar: waarom is dit een goed project voor de provincie? En, voorzitter, de informatiepositie van PS was onvoldoende. Eigenlijk, als je door de oogharen dit rapport leest en je zou de economische projecten vervangen door mobiliteitsprojecten tot 2017, denk ik dat je bijna hetzelfde rapport zou kunnen krijgen. In dit rapport zijn drie grote projecten onderzocht die niet alleen heel veel geld kosten, maar die ook heel veel risico's met zich meebrengen. De PvdA is echt verbaasd dat het risicomanagement binnen de Provincie niet lijkt te passen bij de omvang van de risico's die we lopen. Wij vragen ons af: hoeveel van dit soort open-eindeprojecten hebben wij eigenlijk? Heeft het College daar zicht op? Graag wil ik daar een reflectie op van het College. Het is duidelijk dat PS een veel te rooskleurig beeld heeft over hoe dat risicomanagement en toezicht vanuit de Provincie op die projecten is ingericht. Wat de PvdA betreft gaat GS snel en voortvarend aan de slag met alle aanbevelingen, ook die van de exitstrategie, desnoods achter gesloten deuren. Ik begrijp ook dat we daarmee misschien nieuwe risico's over ons afroepen die je wil managen, maar ik vind: wij zijn met zijn allen verantwoordelijk voor het doelmatig besteden van maatschappelijk geld. Het geld dat wij hier hebben wordt uiteindelijk opgebracht door de belastingbetaler. We kunnen niet geld aan een ondernemer geven en zeggen: ga maar leuk ondernemen en leg vooral niet te veel verantwoording aan ons af, want daarmee wordt uw ondernemersperspectief gehinderd. Wij moeten hier het ... Wij moeten hier de financiële belangen van iedere Limburger behartigen en bewaken. Daarmee verwacht ik van GS maatregelen, ook in de vorm van een exitstrategie. De Rekenkamer concludeert dat PS bij de besluitvorming over de Greenport-campus en Mijnwater niet is geïnformeerd

over het niet toepassen van SIS 3.0. Vandaag las ik in de krant dat we bij de besluitvorming over Mijwater ook niet geïnformeerd zijn over de toen al duidelijke vertraging op dat dossier. Waarom is die keuze gemaakt? Allereerst, klopt het? Waarom is Provinciale Staten niet geïnformeerd over zoiets belangrijks als het niet toepassen van je eigen kader? Daarmee ondergraaf je namelijk wel dat kader. Dat kader is voor mij nu eigenlijk waardeloos, want ik bedoel: als het ons niet uitkomt, dan passen we het niet toe. Zo komt het op ons over. De Rekenkamer vindt dat uit de bestuurlijke reactie van GS onvoldoende de noodzaak naar voren komt om de informatiepositie van PS te verbeteren. Daar schrik ik wel een beetje van, want de bestuurders in dit College zijn bijna allemaal zelf ooit ook eens volksvertegenwoordiger geweest. Zij weten hoe ingewikkeld het al is als volksvertegenwoordiger om te zorgen dat je alle informatie hebt. Als er dan een conclusie, een bestuurlijke reactie, op een vernietigend onderzoeker van de Rekenkamer komt als het gaat om de actieve informatieplicht en de Rekenkamer concludeert daarna, naar aanleiding van die bestuurlijke reactie, dat er eigenlijk onvoldoende urgentie is bij GS; ja, dat maakt mij echt bezorgd. Ik wil graag een reflectie van GS, of dat ook zo is of dat u dat anders ziet. Graag ook informatie over: hoe gaan we dit verbeteren met elkaar? Dan, de PvdA wil concrete stappen zien om die informatiepositie van PS te verbeteren. Ik zou het daarbij heel goed vinden als we gaan kijken naar het uitstekende voorbeeld dat het cluster Mobiliteit heeft ontwikkeld naar aanleiding van de chaos op hun portefeuilles. Ik zou het heel interessant vinden om te kijken of we volgens de systematiek van het IPML in ieder geval een soort projectenportefeuille kunnen zien, waarbij je op één projectblad een heleboel van al die informatie en die hiaten die genoemd worden...

De voorzitter: Ik verzoek u om te gaan afronden.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, zeker. De hiaten die genoemd worden in het Rekenkamerrapport zou ik heel graag terugzien in een dossier, waarbij we al die projecten naast elkaar hebben en waarbij al die informatie met ons gedeeld wordt, zodat Provinciale Staten ook actief haar rol kan pakken als het gaat om risicomanagement. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Stocks van D66.

De heer Stocks (D66): Dank u, voorzitter. Ten eerste, lazen we vanmorgen, zoals mijn buurvrouw ook al aangaf, in de krant berichten over Mijwater BV, die ons best zorgen baren. Provinciale Staten lijken niet alle relevante informatie te hebben gehad bij de besluitvorming over de businesscase en het blijft lastig spreken over dossiers waar er zoveel vertrouwelijkheid op stukken ligt. Het onderstreept het belang van scherpheid in de informatie die PS nodig hebben en de spelregels om deze rol goed in te vullen. D66 is voor een ondernemende Provincie. Als we met ons financiële instrumentarium de belangen van de Limburgers kunnen dienen, daar waar de markt dat niet kan, dan is D66 daar bij verstandige voorstellen altijd voor te vinden. Tegelijkertijd hebben een heleboel voorbeelden al laten zien hoe complex het is als we als aandeelhouder iets niet mogen zeggen of kunnen delen, terwijl de Limburgers dat van ons als overheid wel verwachten. D66 wil dat de Provincie op een verantwoorde en zo herleidbaar mogelijke manier kan blijven investeren. Dan moeten we leren strakker en strenger te sturen in al onze rollen, om dat goed te kunnen doen, met vertrouwen van de Limburgers. D66 is dan ook blij met het rapport dat er ligt en dankt de Rekenkamer daarvoor. Tegelijkertijd zijn we er met de doorvoering van de aanbevelingen nog lang niet. Daarom een aantal aanvullende vragen aan vooral GS. Het grootste verschil van inzicht tussen dit rapport van de ZRK en de bestuurlijke reactie van GS is de wenselijkheid van een exitstrategie. Volgens het College roept dit een verkeerd beeld op en wil men een betrouwbare overheid zijn, maar als we aan de voorkant eerlijk zijn over wanneer voor ons de grens bereikt is, dan zijn we toch alsnog een betrouwbare overheid? D66 vindt dat we juist helder en eerlijk moeten zijn over hoeveel publiek geld uiteindelijk mag worden ingezet voor een doel.

De vraag van D66 is: zouden we dat dan ten minste bij nieuwe projecten juist wel heel hard met elkaar moeten vaststellen en waarom kan dat voor bestaande projecten absoluut niet? Dat zouden we graag horen voor elk van de drie onderzochte projecten ten minste. Als PS een vraag om aanvullend budget weigert, dan is er toch ook sprake van een exit? De Rekenkamer concludeert dat door het gebrek aan inhoudelijke en financiële grenzen een inzuigefect ontstaat. We kunnen bijna geen 'nee' meer zeggen en wie A zegt, zegt niet alleen B en C, maar zo ongeveer ook Z. Dat is althans de ervaring van D66 bij een aantal projecten. Met het overnemen van de aanbevelingen voorkomen we dat echter nog niet. Onze vraag aan GS is: hoe zouden we vanuit PS de inhoudelijke en financiële grenzen dan wel af kunnen bakenen om u deze te laten bewaken. Dan toezicht en strategische sturing. Complimenten voor SIS 3.0. Nu nog het wat consequenter toepassen. Het onderzoek constateert dat Mijwater BV nog geen RvC heeft. Hoe kan dat? Dat is onze vraag aan het College. Het onderzoek constateert ook dat de Provincie beter en sterker in een sturende rol kan komen als zij dit aan de voorkant harder afdwingt. Gelet op het gemeenschapsgeld dat ermee gemoeid is, kan het gerechtvaardigd zijn om minder geheimhouding of een ander soort rolinvulling te eisen. Deelt het College van GS dit? Wat D66 betreft moet de Provincie daar sterker in sturen. Net zoals bedrijven belangen van de aandeelhouders vooropstelt is de herleidbaarheid voor onze aandeelhouders, de Limburgers, een groot goed. Heeft u ooit de bereidheid getoond om iets niet te doen, omdat de publieke rol van de Provincie in het gedrang kwam of onderhandelt u hierover? De Rekenkamer concludeert dat er veel overleg is, maar te weinig formeel wordt vastgelegd en dat er daardoor weinig inzicht is in de sturende werking ervan. In de bestuurlijke reactie erkent GS dat, maar wordt er tegelijkertijd nog geen concreet houvast bepaald, behalve dat dit onderdeel is van de uitwerking. Hoe ziet dat er precies uit? Dat is onze vraag aan GS. Hoe gaat u deze constatering en aanbeveling van de Rekenkamer concreet doorvoeren? Er is nog genoeg te doen wat D66 betreft, ook te beginnen bij PS. Dat betekent niet dat we nooit meer mogen ondernemen. We moeten alleen scherper sturen, om ook onze publieke rol daarbij goed in te kunnen vullen, zeker aan de voorkant. Wij overwegen nog een motie of amendement in die strekking. Iedereen die daar nog goede aanvullende suggesties voor heeft steunen we graag. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Van Est, 50PLUS.

De heer Van Est (50PLUS): Ja. Dank u wel, voorzitter. Als lid van een oppositiepartij zou je eigenlijk blij moeten zijn als er zo'n kritisch Rekenkamerrapport ligt, zeker ook nog eens als het College niet alle aanbevelingen deelt. Maar omdat 50PLUS zich niet laat leiden door de rol, maar door de inhoud, moeten we toch zeggen dat we enige scepsis hebben gekend bij deze Rekenkamerrapportage. Als we een conclusie maakten over deze rapportage, dan zou ik haast zeggen: er is ruimte voor verbetering met betrekking tot de informatievoorziening aan de Provincie, ofwel op onderdelen was de informatie bij dit rapport voor verbetering vatbaar op het gebied van volledigheid, relevantie en concreetheid. Sinds ik de eer heb om sinds 2020 in dit gremium mee te mogen debatteren, hebben we toch vaak en diepgaand gediscussieerd over de drie onderzochte projecten. Er zijn belangrijke beslissingen genomen. Dat ging niet van een leien dakje. Ik vind dat de laatste tijd... Er was een inhaalslag. Die stappen zijn wel genomen. Wij hebben niet alle besluiten gesteund, maar we moeten zeggen dat die verantwoordelijkheid – volgens mij staat dat ook in het Rekenkamerrapport – een grote inhaalslag heeft gehad de laatste tijd. Zeker in paragraaf 2.3 staat dat ook vermeld, maar er staat aan de ene kant 'er kan nog veel beter', maar er staat ook 'ze vragen wel door'. Dat is een soort tegenstelling in het rapport die ik moeilijk te duiden vind. Dan in die paragraaf 1.2.3 projecten met een open einde. Dat is ook een beetje die exitstrategie. Deze onderzochte projecten bevinden zich in zo'n dynamische omgeving met zoveel variabelen, waar niet allemaal zomaar iets te voorspellen is. Zelfs op landelijk niveau kan het CPB niet voorspellen hoe een jaar later de situatie is. Is GS van mening dat je bijna niet in alle opties kunt voorzien en dat we daarom een beetje geduld moeten hebben, dat je niet om de drie maanden moet gaan kijken of je wel binnen kaders blijft? Ik heb al in de

informatiesessie gedeeld dat ik vind dat er in het rapport heel veel onduidelijkheden stonden. Ik had liever gezien dat dat helderder was geweest. Wie bedoel je nou precies met Provincie? Ik vond het fijn dat de Rekenkamer zei: 'Dat nemen we mee.' Ook de concretere termen ... Ik noem: ruimte voor verbeteringen, beperkt inzichtelijk, beperkt duidelijke sturing. Dat zijn vage termen in een rapport. Dan denk ik: wat moet je daarmee? Dat kun je wel zeggen, maar waar willen we dan straks naartoe? Een ander punt is de geheimhouding. Geheimhouding is een groot bezwaar om een dossier, zeker specialistische dossiers, te grondig. Zeker dat burgercommissieleden dan geen toegang hebben tot die stukken maakt het voor een fractie vaak moeilijk om afwegingen te maken. Nu het Statenvoorstel zoals het er ligt; ik zie er heel goede punten in, maar ik heb bijna dezelfde kritiek. Het is niet concreet genoeg. Een term als 'geef prioriteit aan' ... Daarbij vragen wij ons af: hoe gaan we het invullen en hoe gaan we het straks toetsen? Tot zover mijn bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Kraa van de Partij voor de Dieren.

De heer Kraa (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, voorzitter. De conclusies in het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer zijn scherp en helder. Dat is prettig, want ze zetten ons als PS gericht aan tot het ondernemen van actie. De Partij voor de Dieren doet dit dan ook graag. Het is daarom noodzakelijk om financiële en maatschappelijke risico's inzichtelijk te hebben en om daarover met elkaar te spreken. Kennelijk is daarvoor meer dan voldoende kennis en expertise hier in huis aanwezig. Ik zou de gewaardeerde ambtenaren dan ook graag de ruimte willen geven een vast onderdeel te zijn van ieder beslisproces. Een ambtenaar roept niet zomaar hiërarchisch naar boven waar de schoen volgens haar wringt. Dat soort waardevolle informatie moet actief worden opgehaald en daar moet zonder negatieve consequenties naar worden geluisterd. Wie het weet mag het zeggen. Als degene die het weet dan iets zegt wat niet zo fijn voelt is het vaak des te waardevoller. Concreet verzoeken wij GS naar aanleiding van het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer het volgende. Formuleer voor de drie onderzochte grote projecten onderbouwd een financieel exitmoment. De put kan en mag niet bodemloos zijn. Binnen de Provincie is een concern risk manager werkzaam, die door de ZRK als uitermate kundig wordt beoordeeld. Betrek deze persoon actief bij de besluitvorming rondom deze drie grote projecten. De inbreng van deze persoon in de vorm van een risicoanalyse zien wij graag tegemoet. In de woorden van de Zuidelijke Rekenkamer gebeurt het zinnig, zuinig en zorgvuldig. Dat grote maatschappelijke projecten moeten worden ondersteund door overheden is niets meer dan een gegeven, maar als er een op een gegeven moment te weinig maatschappelijke baten zijn, zal er een herwaardering moeten plaatsvinden en zal moeten worden gekeken of overheidsmiddelen beter kunnen worden besteed. Daarom de noodzaak voor een ondergrens. Een bodem aan de put, wanneer kan worden gezegd: 'Tot hier en niet verder.'

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Dan gaan we naar GroenLinks, de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ja, allereerst dank aan ZRK voor het rapport. Dank aan ZRK en GS voor het beantwoorden van de vragen. Er is al veel gezegd. Ik ga toch op een aantal dingen nog wat verder terugkomen. Ik ben blij met de reactie van GS over het ambitieniveau voor wat betreft het risicomanagement. Ik zou daar wel graag nog een wat meer concreet tijdspad voor willen zien, hoe we dat uiteindelijk ook verder omhoog kunnen krikken, met ook de rol van de risk manager daarbij. Ja, veel is al gezegd over de exitstrategie, exit of niet. Ik begrijp dat het College zegt: ja, we hebben ten aanzien van de toekomstvisies al wel het nodige hier gedebatteerd en uitgeschreven. Maar daar was de exitstrategie nadrukkelijk geen onderdeel van. Wat ons betreft ligt daar zeker nog wel een inhaalslag en onderschrijven we dus ook de aanbeveling van de ZRK. Ik ben ook wat in verwarring, omdat in het Statenvoorstel nadrukkelijk conclusie A1 1-op-1 wordt overgenomen, terwijl GS daar kennelijk andere opvattingen over heeft. Ik weet ook niet of GS straks gaat zeggen: dan gaan

we dat niet doen, als PS dit besluit zo een-op-een overneemt. Ik denk ook dat die exitstrategie ook juist kan helpen, omdat we nu heel vaak toch bij elke rapportage de neiging hebben om discussies te voeren over de vraag: moeten we hiermee door, ja of nee? Dat snap ik ook wel. Terwijl juist als er een heldere exitstrategie zou liggen, je denk ik ook wat druk van die ketel kunt afhaken. Dus ik denk ook dat dat ook zeer zeker positieve effecten heeft. Wat ook al tijdens een informatieve sessie is gezegd: venture capitalists schrikken daar ook niet van, ondernemingen schrikken daar ook niet van. Dus ik denk ook echt niet dat dat zoveel onrust hoeft op te wekken. Daarmee ook het bruggetje naar een open einde. We hebben nogal de neiging om als het over open eindjes gaat dat vooral dan in negatieve zin te benoemen, maar dat geldt natuurlijk ook in positieve zin. Als een Brightlands Campus het boven verwachting goed doet, zou je wellicht ook kunnen zeggen: nou ja, dan hoeven we misschien niet negen jaar lang te blijven investeren, maar kunnen we er ook eerder uit. Dus ook daar ligt mijns inziens een inhoudelijke relatie tussen het hebben van een goede exitstrategie en dat nadenken over: wanneer is dat einde er dan wel? Verder, over geheimhouding is al veel gezegd, maar voor mij valt daar een beetje de bodem uit als de conclusie mag zijn dat onze governancestructuur, de Raad van Commissarissen, gewoon kan zeggen 'ja, notulen van aandeelhoudingsvergaderingen krijgt u niet, klaar' en wij daar genoeg mee nemen. Ik vind dat gewoon eigenlijk niet kunnen, hoewel ik nog niet meteen weet wat dat dan voor consequenties zou moeten hebben. Maar ik vind dat wel een heel ernstig punt eigenlijk. We richten een governancestructuur in en vervolgens kunnen we daar geen gebruik van maken. Dat is raar op zijn minst. Ja, ten slotte het punt van informatievoorziening naar PS. Daar is ook al veel door vorige sprekers over gezegd, dus dan val ik alleen maar in herhaling. Ik denk inderdaad dat we daar zeker nog huiswerk te doen hebben. Daar wou ik het in de eerste ronde bij laten.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Smeets, SP.

Mevrouw Smeets (SP): Dank u wel, voorzitter. Voordat ik begin wil ik zeggen dat ik in de aanloop naar de bespreking van vandaag heel veel vragen heb gesteld en ook ambtelijke bijstand heb gehad. Daar ben ik ook heel blij mee, dat dat zo beantwoord is. Daar wil ik ook de ambtenaren voor bedanken. Dan het rapport. Daar heb ik eens even heel goed op gekauwd. Ik geloof dat ik het wel twintig keer heb gelezen. Maar laat ik stellen dat velen van ons soms door de investeringen en de deelnemingen het doel niet meer zien en al helemaal de grip ook niet meer voelen. Dat is precies waar ik bij meerdere grote projecten, waar de Provincie in investeert of aandeelhouder van is, ook al vaker aan heb gerefereerd. Je kunt wel iets op afstand zetten, maar je investeert wel gemeenschapsgeld, geld van onze mensen. Daarom zul je altijd moeten willen weten wat die partij nou precies met dat geld doet, hem niet alleen maar op zijn blauwe ogen vertrouwen. De SP is de Rekenkamer dan ook heel erg erkentelijk voor het goede werk wat ze heeft gedaan met dit rapport, waarbij ze investeringen heeft geanalyseerd die veelzeggend zijn voor het systeem dat daaronder ligt. Wij als PS gaan natuurlijk ook over die kaders. Daar zitten de opgaven, de uitdagingen, maar ook de lacunes die wij ons als PS moeten aantrekken, waar we ook op moeten sturen om grip terug te pakken. Alhoewel ik politiek en inhoudelijk van alles van de drie onderzochte projecten vind, gaat het mij veel meer om de onderliggende patronen, waar verandering in aangebracht moet worden. Wat de SP betreft moeten de investeringen van ons als Provincie kunnen worden uitgelegd aan de mensen buiten. Waarom, met welke waarden en onder welke condities investeren wij eigenlijk voor hoelang? Dat is precies waar het bij de huidige investeringen volgens de Rekenkamer blijkbaar aan schort. Ik ben blij dat GS het grootste deel van de aanbevelingen overneemt, maar wil daar wel echt concrete acties ook op zien. We willen ook actie zien op aanbeveling 1. Onze investeringen moeten boven alles namelijk gaan over maatschappelijk rendement. Mensen boven financieel rendement. Daarom vinden wij het noodzakelijk om met elkaar opnieuw te spreken over onze investeringsstrategie, voordat we ook weer aan de slag gaan met het uitvoeringskader SIS 4.0, waar de Gedeputeerde al eerder over

heeft gesproken, omdat daar ook allerlei instrumentarium in staat, ook de manier waarop we controle uitvoeren met elkaar. Daar zou ik graag een toezegging van de Gedeputeerde op willen. Kan de Gedeputeerde toezeggen dat de evaluatie van het SIS 3.0 apart met PS wordt besproken, dat we vervolgens het gesprek met elkaar voeren over het strategische investeringskader en dan pas over het uitvoeringskader van het SIS 4.0, want die documenten geven PS inzicht, kaderstelling en controle over al onze toekomstige investeringen. Daaraan kunnen we en moeten we ook onze huidige investeringen toetsen wat ons betreft. Dan toezicht, risicomanagement en controle. Governance is bij dit soort projecten van belang, maar dan moet die governance wel gericht zijn op verantwoordelijkheid, aan de investeerders en de aandeelhouders en uiteindelijk ook aan onze Limburgers. We moeten daarin zo consequent mogelijk zijn, waarbij tegenstrijdige of onwenselijke belangen moeten worden vastgelegd. Welke acties worden daar op dit moment voor ondernomen? Welke afspraken maken wij bijvoorbeeld ten aanzien van investeringen in dochterdeelnemingen? De SP wenst veel meer dan nu het geval is aan de voorkant van die risico's te komen. Die risico-inschattingen minder bij de uitvoerende organisaties leggen. Een voorbeeld: de Greenport-campus, waar er nu nog heel veel onduidelijk is over het aandeelhouderschap, bijvoorbeeld van de UM, per 1 januari 2025. Hiervan willen we toch zeker wel met elkaar de discussie hebben gevoerd wat daarvan de consequenties zijn, als zij bijvoorbeeld niet meer mee zouden doen. Het is wenselijk om als PS vaker integraal naar die risico's te kijken. Ik denk dat mevrouw Berghorst daar ook al aan refereerde. Ook scenario's daarop ontwikkelen en beheerafspraken daaraan koppelen. Die beheerafspraken zien we eigenlijk nu niet vaak terug in het risicomanagement. Hoe denkt de Gedeputeerde daar zelf over? Als het misgaat heeft het tenslotte consequenties, ook vooral voor onze inwoners. Is er voldoende kennis en kunde in huis om dat risicomanagement naar een hoger plan te tillen? We hebben best goede afspraken met elkaar vastgelegd in het uitvoeringskader SIS 3.0, maar de naleving vraagt echt onze aandacht, net zoals de rapportages in lijn met de Regeling Grote Projecten. We zien daar toch heel veel verschillen. Alleen op die manier kunnen wij als PS – dat moeten we onszelf echt, echt aantrekken – controle op een goede manier uitvoeren en houden we ook grip. Tot zover mijn eerste termijn, voorzitter.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Dan gaan we naar de BBB, de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank je wel, voorzitter. Namens de BBB wil ik graag de aandacht vestigen op de belangrijke bevindingen in het bij dit agendastuk gevoegde rapport over grip op investeringen in Limburg. Ik ben blij te zien dat er stappen zijn gezet in de goede richting en dat de aanbevelingen grotendeels aansluiten bij de ontwikkelingen die binnen onze organisatie reeds zijn geïnitieerd, maar er liggen nog kritische punten die aandacht behoeven. Zo is het van belang om de transparantie en informatievoorziening rondom investeringen verder te verbeteren. Het is daarbij van essentieel belang dat Provinciale Staten volledig en tijdig geïnformeerd wordt over de voortgang, risico's en resultaten van investeringen en dit tijdens de volledige looptijd van het traject, en niet pas als zich uitdagingen en tegenvallers aandienen. Kan het College hierop reflecteren? De rol van Provinciale Staten dient versterkt te worden bij de besluitvorming over investeringen en er moet een duidelijk kader gecreëerd worden voor effectief toezicht en verantwoording. Door de aanbevelingen van de ZRK, aangevuld met deze van deze commissie ter harte te nemen en te implementeren kunnen we de grip op investeringen verder versterken en de betrokkenheid van alle belanghebbenden vergroten, om op deze manier te komen tot een solide basis voor toekomstige investeringsbesluiten. Het is positief dat het provinciale risicomanagement als basisniveau wordt gekwalificeerd en GS erkent dat er ruimte is voor verbetering. Het feit dat er een gestructureerd groeitraject wordt ingezet om de kennis en kunde over risicomanagement binnen de organisatie te verhogen is een belangrijke stap in de juiste richting. Wij spreken dan ook ons vertrouwen uit in de organisatie en adviseren het faciliteren van de verdere kennisgroei in deze complexe materie. Hoe denkt het College hier invulling

aan te geven? Het is van groot belang dat het risicomanagementbeleid integraal wordt opgenomen in de werkprocessen van de organisatie, zodat risicomanagement een geïntegreerd onderdeel wordt van de dagelijkse gang van zaken. Risicomanagement staat niet op zichzelf. Door deze stappen te volgen en het risicomanagement continu te verbeteren en te implementeren kan de Provincie Limburg streven naar een hoger niveau van risicomanagement en zo de financiële stabiliteit en duurzaamheid van investeringen verder waarborgen. Het is belangrijk dat Provinciale Staten regelmatig wordt geïnformeerd over de voortgang en resultaten van stappen die hierin worden genomen. Kan het College dit toezeggen en zo ja, met welke frequentie? Verder is het belangrijk dat in samenwerking met PS of een afgevaardigde werkgroep er een evaluatie van SIS 3.0 zal plaatsvinden, want hoe zinvol is het om te werken aan SIS 4.0 als de regels zoals vastgelegd in de huidige versie nog onvoldoende zichtbaar zijn in de uitvoering? Ik hoor graag hoe het College hier tegenover staat. Wat betreft de discussie over een exitstrategie kan ik me aansluiten bij de inbreng van eerdere sprekers. Het lijkt erop dat alleen al het woord 'exitstrategie' meteen bezwaren oproept over hoe onbetrouwbaar we als overheid wel niet zijn naar de betreffende bedrijven als we zoiets zouden overwegen. Maar hoe betrouwbaar zijn we als overheid naar de burger/belastingbetaler, als we aan de voorkant de spelregels niet met elkaar willen vastleggen? Of dit in de vorm van een exitstrategie moet zijn of op een andere manier laat ik in het midden, maar stoppen met investeren betekent niet automatisch ook het einde van deelneming in een project, juist door op zoek te gaan naar mogelijkheden om reeds geïnvesteerde gelden beter te laten renderen. Graag ook hier een reflectie van het College. Tot zover mijn inbreng in de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar het CDA, mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter, het ZRK-rapport begint bij de vraag of wij risicovol zouden moeten investeren met maatschappelijk rendement. Het antwoord daarop is: ja. Dat is een bewuste keuze geweest van onze voorgangers in 2013, na verkoop van de Essent-aandelen, om dat vermogen zo in te zetten. Die keuzes hebben we een aantal keren ook nog specifiek bevestigd, nog in het laatste coalitieakkoord. Dat staat eigenlijk voor ons niet ter discussie. We hebben ook in het SIS 3.0 expliciet vastgelegd dat wat in onze beleidskaders vastligt en wat daar ook als maatschappelijke doelen is geformuleerd het kader is voor onze investeringen en dat we daar niet buiten gaan. Als we nu naar deze drie casussen kijken, dan suggereert het rapport een beetje dat de bevindingen van deze drie casussen generiek zijn voor alle investeringen. Nou is die investeringsportefeuille van de Provincie, zeker als we Mobiliteit ook meenemen, nog zelfs substantieel groter dan deze drie projecten. De risico's ook nog wel. Ik verwijs alleen maar eens naar een Maaslijn bijvoorbeeld. Wij vinden het een beetje lastig om te beoordelen of de conclusies rondom deze drie projecten nou te generaliseren zijn naar de totale portefeuille. Ik zou daar graag wel een reflectie van GS op willen hebben. Dan misschien toch iets over competenties. Als je ervoor kiest om een investerende overheid te zijn – die keuze hebben we gemaakt – dan moet je dat ook kunnen waarmaken. Dat doe je dan als je zelf opdracht geeft voor investeringen, bijvoorbeeld bij mobiliteit, wegaanleg, of als je doelen via derden wil realiseren met bijvoorbeeld lening en participatie, subsidies, garanties, whatever. Het is al gezegd: als hoeder van belastinggeld dat ermee is gemoeid moet je te allen tijde een stevige counterpart zijn van professionele externe partners, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Ook moet je je kaders en randvoorwaarden goed vastleggen, een stevig systeem van monitoring hebben van de uitvoering en je risico's goed inschatten en zelf in de gaten houden. En ook verstand hebben van beleid, financiën, governance en bedrijfsvoering, zeker als je het bij externen wegzet. Het zijn geen kerncompetenties die standaard in de gemiddelde Provincie aanwezig zijn, want niet elke Provincie is een investerende Provincie. Die rol als investerende overheid hebben we nou al sinds 2013. Dat is al ruim tien jaar, dus je zou eigenlijk wel zeggen dat we nou tijd genoeg hebben gehad om die gewenste competenties in de organisatie ook te ontwikkelen. Maar als je het ZRK-rapport leest, maar ook

eerdere evaluaties rond bijvoorbeeld mobiliteit – mevrouw Berghorst verwees daar ook al naar – dan lijkt een constatering terecht dat het in dit geval niet organisatiebreed is gebeurd, dat elke afdeling of elk beleidsterrein daar zijn eigen weg in heeft gezocht en in meer of mindere mate heeft gevonden. Vaak ook ingegeven door de kritische vragen en stellingnames vanuit PS zelf. Zie bijvoorbeeld de amendementen rond LEF en Mijnwater, maar ook rondom MAA, alsook de discussies over de realiteitswaarde van de plannen rondom Campus Venlo. Ik roep even in herinnering dat die geloof ik wel drie keer in de commissie aan de orde zijn geweest. Dus ja, de organisatie heeft meebewogen, absoluut, maar toch merendeels reactief en niet altijd proactief. Als we blijven investeren – dat willen we ook – maar ook straks grote bedragen gaan wegzetten, bijvoorbeeld in het kader van de transitie van de landbouw, want dan gaat het ook weer over heel veel belastinggeld, dan moet dat echt wel veranderen. GS geeft in haar reactie aan dat ze daar druk mee bezig is en daar hebben we op zichzelf ook geloof in. Het wordt ook toegelicht. Maar hoe borgen we nou dat nota's ook daadwerkelijk vertaald worden naar handelen in de organisatie, want papier kan heel geduldig zijn? Graag een reflectie van het College daarop. Dan die exitstrategie. De ZRK stelt dat er bij die drie projecten geen exitstrategie is. Die is inderdaad in het SIS opgenomen, maar niet echt uitgewerkt. Bij nader inzien vinden wij die term wellicht ook wat rigide, alsof het alleen gaat over blijven of uitstappen. Het is net ook al door collega's gezegd: er zijn daar best varianten in mogelijk, bijvoorbeeld: we kunnen best generiek in een campus blijven participeren, maar bij onderzoeksinstituten bepalen dat we alleen aanjagen en na vier jaar ervan uitgaan dat ze op eigen benen staan. Dat is ook een vorm van een exitstrategie, maar dan niet per se op het niveau van de campus zelf. Dus dat vraagt wel een stukje uitwerking, als je zegt: ik doe het wel / ik doe het niet. Ook vinden wij het best begrijpelijk dat je niet bij de start van een participatie, waarin je juist iets wil opbouwen en juist partners wil enthousiasmeren, al publiekelijk gaat uitdragen wanneer je daar zelf mee stopt.

De voorzitter: Ik verzoek u te gaan afronden.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Daar volgen we het College in. Dan de governance. De ZRK heeft echt wel een punt op het vlak van de governance. Daar is al heel veel over gezegd. De spanning publiek/privaat. Ik heb het vorige week ook aangehaald bij de behandeling van het kader 'Provincie in de samenleving'. Daar hebben we echt nog wel stappen te zetten. We hebben daar wel wat procesafspraken over gemaakt, maar we hoeven daar eigenlijk ook niet op te wachten. Als we naar de voortgangsrapportages kijken die nu al voorliggen, dan zien we toch weer: 'Ja, ja, we krijgen geen financiële info, want dat is bedrijfsgevoelig.' Daar zullen we dan straks nog even op terugkomen, want zo kunnen wij inderdaad ons werk niet doen. Afsluitend de informatievoorziening. Zijn wij voldoende geïnformeerd? De ZRK vindt van niet. Wij zijn wat dubbel. Als je iets vraagt krijg je het, maar wat als je het niet vraagt? We hebben ook wel een haalplicht. Daar komt ook weleens de vraag op: is er voldoende besef bij ambtenaren, met alle goede wil, bij wat de Staten nou eigenlijk aan informatie nodig hebben om hun werk te kunnen doen en hoe je dat vervolgens presenteert in een voortgangsrapportage? Waarom moet PS bijvoorbeeld uit een nauwelijks leesbare bijlage bij een LEF-rapportage halen dat er al anderhalf jaar niks gebeurt?

De voorzitter: Mevrouw Depondt, ik ga u onderbreken. U kunt uw vragen in de tweede termijn stellen. Dan wil ik doorgaan met de heer Nijskens.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja. Nog een suggestie als het mag. Wij zouden toch wel graag op zijn minst vanaf nu bij elke voortgangsrapportage een oplegnotitie van GS zelf willen zien, hoe zij nou vinden dat het gaat.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Nijskens, VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Bijna aan het einde van de rij. Er is eigenlijk in de hele breedte zo ontzettend veel gezegd. Het laatste puntje van de detaillering van de exitstrategie is ook al door het CDA benoemd, dus er blijft weinig over. Een aantal dingen die ik wil opmerken. Zoals het CDA verwoordde: hoe rigide een exit zou kunnen klinken. Als je kijkt naar de brandweer; dat kan kosten wat het wil, daar stoppen we nooit mee. Dan kun je dus een exitstrategie formuleren van: 'We stoppen er nooit mee.' Dat is ook een exitstrategie. Als je het op die manier formuleert, dan kun je eigenlijk heel ruim omgaan met alle aanbevelingen. En toch denk ik dat met name die drie projecten die onderzocht zijn; dat zijn nou net projecten die heel veel politieke overleggen, afwegingen en besluitvorming hebben gekend, ook diverse amendementen die daaraan ten grondslag hebben gelegen, dat ik snap dat het College zegt: die gaan we niet overnemen, zeker niet in die rigide vorm van: nou, als MAA nog € 1,6 miljoen boven dat bedrag kost, dan trekken we de stekker eruit. Waar trek je dan welke stekker uit? Zo ook bij het Mijwaterproject. Stel je voor, het loopt redelijk op orde. We hebben dadelijk in plaats van 30.000 eenheden er 20.000 aangesloten. Daarvan kun je dan toch niet zeggen: we stoppen met het Mijwaterproject, we trekken het geld eruit, de mensen en degenen die nu warmte krijgen zien maar hoe ze de warmte krijgen. Dat is een stukje inhoudelijk. Het is misschien ook een beetje flauw om het zo te formuleren. Maar ook zo bij het ...

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, mevrouw Smeets, SP, heeft een vraag.

Mevrouw Smeets (SP): Ik heb daar wel een vraag over. U bent toch wel van mening dat we met elkaar het gesprek moeten hebben over wat de risico's zijn, of in ieder geval wat we doen als bepaalde situaties optreden?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Zeker. Zeker. Dat geldt in feite voor alle drie de projecten. Het is zo verleidelijk om daar nu heel inhoudelijk op in te gaan. Dat was eigenlijk niet de bedoeling. Ja. Er waren zoveel investeringsprojecten die ook onderzocht hadden kunnen worden, die wel heel goed lopen, waar misschien ook niet eens zo diep op alle volledige risico's is gefocust, maar waar de risico's zich ook niet hebben voorgedaan. Dat is natuurlijk altijd... In de politiek willen we altijd heel veel bereiken. We schrijven aan de voorkant best veel op over risico's. Als ze dan optreden, dan zijn we allemaal verbolgen, boos, verbaast en kwaad: 'Hoe heeft het kunnen gebeuren?' Ik zie juist in die SIS-aanpak dat we proberen in ieder geval financieel de risico's af te dekken via risicoreserveringen. Tot nog toe leidt dat vaak tot slechts vrij kleine bijstortingen op die risicoreservering. Als ze zich dan voordoen, dan hebben we het in ieder geval ook financieel afgedekt, terwijl juist de insteek van het maatschappelijke effect dat je wil bereiken eigenlijk veel belangrijker is dan eventueel wat verlies behalen. Juist het maatschappelijke effect staat op plaats 1. Als er geen maatschappelijk doel gediend wordt, dan doen we dat helemaal niet. Dan mag er niet eens geld van de Provincie in. En dan nog een hele trits andere voorwaarden die leiden tot investeringen. Dus concluderend dank aan de Rekenkamer voor het rapport. Wij snappen de motivatie van GS om aanbeveling 1 niet over te nemen en als het nodig zal zijn zullen wij daarop ook een amendement indienen om die aanbeveling 1 ook uit het Statenvoorstel te halen. Daar loopt ook een vraag van één van de andere sprekers: 'Hoe gaan we ermee om als GS zegt 'we doen het niet', maar het staat wel in het Statenvoorstel?' Dus... Ja, daar wou ik het eigenlijk bij laten. Ik val anders gewoon in herhaling.

De voorzitter: Ja. Mevrouw Berghorst heeft nog een vraag.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Nou, inmiddels heb ik twee vragen, maar goed. Wat vindt de VVD ervan, voorzitter, dat dit College eigenlijk in deze drie projecten ervoor gekozen heeft om SIS 3.0, het kader wat wij gebruiken om te sturen, niet toe te passen?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, bij Mijnwater... Het Treasury-advies was eigenlijk heel duidelijk. Waarom het niet openbaar is, is mijzelf een raadsel, want zo spannend is het niet. Dus daar is het heel logisch waarom het is gebeurd. Bij die andere twee kan ik niet zo stellig zeggen dat het niet is gebeurd. Hooguit op die exitstrategie, maar we hebben juist via amendement 145 volgens mij vijftien of zestien punten ingebouwd die eigenlijk voortborduren op een exit die er hopelijk nooit komt, die juist moet zorgen dat die exit er niet komt. Bij Greenport... Dat is nou werkelijk zo'n project waarbij het inzuigefect best wel aanwezig is, maar dat is in onze beleving een dermate belangrijk project om überhaupt de hele landbouwtransitie vorm te kunnen geven... Daar gaat geen marktpartij die gebouwen voor eigen rekening en risico neerzetten om dat maatschappelijke doel te realiseren. Dus net bij deze drie projecten snap ik het heel goed, waarom we ervoor gekozen hebben en waarom PS de besluiten heeft genomen. De winsten die we op Chemelot maken; ja, 'schuif maar bij, schuif maar bij, schuif maar bij.' Als het dan op een andere plek moeilijk gaat, dan moet je daar direct afstand van nemen. Dus ik begrijp het bij alle drie de projecten, waarom het gebeurd is.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dank u wel, voorzitter. U vertelde net dat de VVD een amendement heeft ingediend, amendement 145, met die vijftien punten, de voorwaarden waaronder de continuïteit van MAA zou moeten plaatsvinden. Voorwaarden. Ik zie u knikken, dus het zijn voorwaarden. Wat nou als aan die voorwaarden niet voldaan wordt? Is dat amendement niet in essentie het kader van een exitstrategie, alleen hebben we er niet bij gezegd 'als dat niet lukt, dan stoppen we ermee'?

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, we hebben dat én in de ...

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, gaat uw gang.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, we hebben én in de coalitieonderhandelingen én ook natuurlijk om überhaupt te komen tot een besluit daar heel uitgebreid over gesproken. Als zich zaken voordoen die heel anders zijn dan wij dachten, dan komt het ter discussie. Maar om nou bij iedere voortgangsrapportage en bij ieder onderzoekje dat langskomt daar weer even op te wijzen, van 'er zijn zoveel passagiers te weinig'... We hebben een baanrenovatie gehad die godzijdank ruim binnen de ramingen viel, dus op het moment... Als je een blok asfalt vervangt en je weet de lengte, de breedte en de dikte, dan kunnen we heel goed ramen wat dat kost. Maar als we vervolgens een weg moeten aanleggen en we gaan in overleg met de omgeving – dan kom je dus bij het IPML – dan komen alle wensen van de omgeving langs, want als je de N280 zuiver verkeerskundig had ingericht, hadden we geen overschrijding gehad. Als we de Buitenring zuiver verkeerskundig hadden aangelegd, hadden we geen overschrijding gehad. Dus we moeten ons ook eens politiek realiseren dat als we keuzes maken, wij luisteren naar de bevolking, we vinden het redelijk wat ze vragen en het kost geld, dan kost het geld. Dat geldt ook bij MAA, dat geldt ook bij Mijnwater en dat geldt ook bij het Greenport-verhaal, bij de campus.

De voorzitter: De heer Zeedzen, BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank je wel. Ik hoor net de heer Nijskens zeggen dat hij het niet de taak vindt van PS om tijdens elke voortgangsrapportage te kijken naar de meetbare criteria. Wat ziet de heer Nijskens dan wel als de rol van PS tijdens de voortgangsrapportages over zaken zoals MAA?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, we moeten in die voortgangsrapportages ... Dat is toevallig niet mijn punt, maar dat maakt niet uit. We moeten juist in die voortgangsrapportages bekijken hoe de voortgang verloopt, maar wat hier gebeurt in huis is dat bij iedere voortgangsrapportage tegenstanders vooral komen uitleggen waarom het zo'n slecht besluit was. Ja, dat gebeurt iedere keer. Dan kun je wel iedere keer zeggen van 'wij zijn voorstander, u bent tegenstander en wij zien de rapportage, we hebben een vraag over investering X, tegenvaller Y of meevaller Z en we gaan verder' ... Wat ik bedoelde is: de hele discussie om met MAA door te gaan en daadwerkelijk die baan te vernieuwen moeten we niet iedere voortgangsrapportage opnieuw gaan voeren. Op een gegeven moment heb je ook een besluit genomen en dan voeren we dat uit.

De voorzitter: Dank u. U was klaar met uw voordracht, mijnheer Nijskens? O, sorry. Nog een vraag van de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Geen vraag. Een opmerking. Bij deze zou ik dan ook graag voorstanders van MAA willen uitnodigen om als inspreker te fungeren. Het zou best leuk zijn om dat ook een keer mee te maken, om hun visie op zaken te zien. Verder ben ik het eens: eens een beslissing genomen, is die genomen. Dat staat ook in ons coalitieakkoord. Maar dat betekent niet dat we daarna niet alsnog kritisch kunnen zijn op de randvoorwaarden die daar gesteld zijn. Dat zie ik als taak van PS.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, als ik die indruk gewekt heb, dan wil ik die heel graag wegnemen, want uiteraard is dat niet de bedoeling. Ik wilde juist twee stappen terug, dat we die beslissing niet iedere keer ter discussie moeten stellen. We moeten iedere keer ter discussie stellen wat er ligt, wat er voorligt. Dat was mijn bedoeling om op te merken.

De voorzitter: De heer Sol, GroenLinks, heeft een vraag.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Is de heer Nijskens het met mij eens dat juist het ontbreken van een exitstrategie ertoe leidt dat we voortdurend bij elke rapportage opnieuw discussies voeren?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, was het maar zo eenvoudig. Was het maar zo eenvoudig. Ja, de vorige spreker ... Een aantal sprekers is daar ook best op ingegaan, het CDA vrij duidelijk: een exitstrategie komt zo rigide over. Dus ik denk niet dat het zo simpel is. Ik denk ook dat we daar wat mee moeten oefenen, hoe zo'n strategie er dan daadwerkelijk uit ziet. Bij vrij eenvoudige, minder complexe projecten zal het vrij makkelijk zijn om een exitstrategie te voeren, maar vrij ... Bij die complexe projecten, zoals bijvoorbeeld Mijwater, maar ook natuurlijk MAA en ook bij de Brightlands Campus in Venlo; daar zitten zoveel consequenties aan als je de regie, de exit neemt: 'We stappen er nu uit. We laten de bv failliet gaan. Curator, doe je best om bij andere bezitters nog wat los te peuten.' Dat komt wel heel hard over als je een maatschappelijk doel voor ogen had met een investering.

De voorzitter: De heer Sol, GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Waar in het rapport van de ZRK heeft u het woord 'rigide' gelezen? Ik niet, namelijk.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik heb ook de vorige spreekster geciteerd, niet de Rekenkamer. Vandaar ook dat ik zei: de definitie van een exitstrategie is een heel belangrijke. Die staat ook niet in het rapport. Dus wij hebben daar allemaal eigen gedachten bij.

De voorzitter: Goed. Mevrouw Smeets, SP.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, ik was wel nog benieuwd of mijnheer Nijskens het in ieder geval met mij eens is dat het niet halen van de voorwaarden dus consequenties heeft en dat we daar met elkaar het gesprek over moeten voeren.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Zeker.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met de voordracht van de heer Van den Beucken van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel. Dat klinkt zo mooi, 'voordracht'. Ik heb mijn balpen al grotendeels leeg geschreven door het doorhalen. Toch wil ik graag vanwege de importantie van dit onderwerp de belangrijkste kern laten staan. We hebben drie genoemde projecten. We hebben onderzoek met een logische opbouw. De aanbevelingen sluiten strak aan op conclusies. Bedankt voor dit Rekenkameronderzoek. Ik ga het even pragmatisch langslopen, vier hoofdpunten die opgezet zijn. De open-eindeconstructies. Als we kijken naar Campus Greenport Venlo, dan is de algemene stelregel dat de campus in de volwassenheidsfase zelfvoorzienend moet zijn. Dat betekent genoeg kritische massa om geen financiering meer van buitenaf te krijgen op termijn. Dat is het geval als het project de bedoelde vruchten gaat afwerpen en de Provincie niet langer meer hoeft bij te dragen. Het project kan zelf tegenvallers opvangen. Uiteindelijk kan de Provincie als aandeelhouder in het rendement participeren of uitstappen. Dat is dan een exit in de positieve zin van het woord. Ja, over die exitduiding, daar hebben we het net ook al over gehad. Een andere vorm van een exit is natuurlijk een minder plezierige variant. Dat is als de doelstellingen helemaal niet gehaald worden en je moet gaan trekken aan een dood paard. Dan kun je je afvragen of je eerder moet gaan stoppen met trekken, als het paard kreupel loopt bijvoorbeeld. De term 'inzuigeffect' is bijvoorbeeld in het rapport van de Rekenkamer ook eenmaal gevallen. Strikt genomen – dat geeft het College aan als reactie – is er geen open-eindeconstructie, want PS zal er uiteindelijk altijd aan te pas moeten komen als er een extra financiële prikkel benodigd is. Maar ja, dat zou wel betekenen dat PS dan gevraagd wordt grenzen te gaan verleggen zonder dat we natuurlijk exact weten waar die grenzen dan zouden moeten liggen. Nou, dan kom ik uit de bestuurlijke reactie. Dan kom ik bij aanbeveling 1. Die wordt niet overgenomen vanwege het verstrekte toekomstperspectief. Op het moment dat het College de grenzen en voorwaarden voor alle vormen van provinciale betrokkenheid niet wil aangeven vanwege te veroorzaken onrust en onzekerheid, dan is het denk ik wel op zijn minst handig als het toekomstperspectief dan maximaal inzichtelijk gemaakt wordt voor ons. Graag een reactie daarop van

het College. Dan ga ik even naar toezicht en verantwoording. Ja, we zien natuurlijk ook een aantal goede zaken in het kader van de inrichting van governance. Die is in de basis op orde. Dat moet ook gezegd worden. Maar er zijn natuurlijk ook gebreken vastgesteld, zoals hiaten in informatievoorziening, inzicht in het effectieve toezicht, hoe het aandeelhouderschap wordt vormgegeven en het vastleggen van gesprekken en verslagen. En afspraken, herstel. Om PS goed te kunnen informeren zal GS zich door organisaties goed moeten laten informeren. In het geval van Mijwater is dat door het LEF. Informatie, zo blijkt uit het rapport, zou maar beperkt zijn, waardoor de voortgang niet goed gemonitord kan worden. Maar dan kan eigenlijk het hele LEF niet goed gemonitord worden, zou mijn conclusie zijn. Hoe kijkt het College hiertegen aan? Als de informatiestroom tussen bestuurders, aandeelhouders en de Raad van Commissarissen, indien überhaupt al aanwezig, ... [01.35.00] is, wat betekent dat dan voor de informatie van GS naar PS? Dat vragen we ons af. Verder ontbreekt verslaglegging tussen Provincie en Raad van Commissarissen, dus dat maakt dat het zicht beperkt wordt door wat nevel of mist, zou ik zeggen. Dan hoofdstuk 2.2.2. Bij Brightlands Campus, in tegenstelling tot MAA, blijkt dat de verslagen van de Raad van Commissarissen niet voor de Rekenkamer ter beschikking gesteld worden. Weet het College waarom dat is? Hoe kijkt men daartegen aan? Dat lijkt ons wel belangrijk, dat we daar zicht op krijgen. Dan geeft het Rekenkamerrapport nog aan dat het risicomanagement bij de Provincie zelf hoort te liggen en niet ergens in een constructie zou moeten worden belegd, wat betekent dat wij zelf meer grip moeten gaan krijgen en ook zelf op de risico's beter moeten gaan sturen. Hoe kijkt het College daartegen aan? De ingebouwde checks and balances zijn niet duidelijk ingericht en werken maar op kleine schaal. Dat is zorgelijk. We hopen en verwachten dat de ervaringen, het voortschrijdend inzicht en de input van dit onderzoek een prominente plek krijgen in de drie kaders c.q. nota's die op de rol staan. Graag zien we bij het strategisch investeringskader, SIS 4.0, een duidelijke koppeling met dit rapport. Dan onze eigen positie. Dat was uitgangspunt 4. Ja, onze rol als Staten is op zich proactief, maar het blijkt ook dat er altijd doorlopend ruimte is voor verbetering. Dan kom ik nog even terug – dat gaf mevrouw Berghorst treffend en mooi aan – op de rapportage van IPML. Kijk, wij komen natuurlijk van ver. We hebben daar een heel overzichtelijke rapportage. Nou wil dat natuurlijk niet zeggen dat er geen risico's meer zijn of dat we geen vraagstukken meer krijgen als het gaat om IPML, maar daar heb ik een veel beter gevoel bij, om toch enigszins de grip erop te houden. Daar helpt een heel goed uitgewerkte en uitgebalanceerde rapportage heel goed bij. Ik zou wel willen oproepen om zoveel mogelijk in die geest te gaan rapporteren.

De voorzitter: Ik verzoek u te gaan afronden.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ik denk dat ik het hierbij ga laten, want ik voel aan mijn water dat mijn spreektijd langzaam begint op te drogen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Roso, JA21.

De heer Roso (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil eerst beginnen met het bedanken van de ZRK voor zowel het rapport als de sessie die we laatst hebben mogen bijwonen. Ik wil ook de heer Sprangers bedanken voor wederom het inspreken. Ook al zijn we het inhoudelijk niet met elkaar eens, ik ben toch blij dat hij elke keer de moeite neemt om toch hierheen te komen. Dus dank daarvoor. Dan inhoudelijk. Er zijn een aantal... Een hoop vragen zijn al gesteld. Die ga ik niet herhalen. Zoals bekend is dat wat we eigenlijk proberen te voorkomen. Wat ik me wel afvraag: de concern risk controller die is aangetrokken, waarvan de consequenties door de ZRK als goed worden beschouwd, wordt niet betrokken bij de grote projecten. Daar wil ik graag een antwoord op. Daarnaast ook een vraag wanneer de zogenoemde 3LoD gaat plaatsvinden, of er daar al een tijdlijn voor is. Dat is even heel inhoudelijk. Daarnaast heb je het stukje over het inzuigefect, de zogeheten sunken cost fallacy. Hoe

gaan we daarmee om, om te voorkomen dat wij naar de toekomst toe ook in andere projecten hiermee in aanraking gaan komen? Geheime stukken, dat is voor mij natuurlijk altijd ... Ja, dat blijft ook altijd vervelend. Dat blijf ik ook elke keer herhalen. Een andere vraag is eigenlijk meer: we hebben een rapport gekregen van de Staten. SIS 3.0 wordt niet volledig gebruikt, niet volledig geïmplementeerd. Het risicomanagement is er nog niet. Toch willen we door naar een SIS 4.0. Graag een reflectie daarop. Daar wil ik het bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan wil ik even het volgende voorstellen, gezien de tijd. Het is nu bijna 12.00 uur. Mijn voorstel is om nu bij jullie akkoord te beginnen met de lunch, 45 minuten, om dan daarna de Gedeputeerde de ruimte te geven om de vragen te beantwoorden.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, om te beginnen kom ik dan daarmee gigantisch in de knel, want ik moet om 13.00 uur de werkgroep Kwaliteit OV voorzitten. Ik zou het zeer waarderen als we in ieder geval de behandeling van dit rapport kunnen afronden voor die tijd.

De voorzitter: Het is de keuze aan de commissie. Ik bepaal dat niet. Dan bij hand opsteken wie tegen is, dus dat we gaan lunchen. Voor de lunch. Voor de lunch. Even opnieuw. Sorry. Wie voor de lunch is nu. Oké. Niemand stemt voor, dus we gaan nu de GS behandelen. Zij krijgen 35 minuten en daarna lunchen we. Akkoord? Oké. Dan geef ik het woord aan Gedeputeerde Staten. U heeft 35 minuten beiden, gezamenlijk, om de vragen te beantwoorden. Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ja, je hebt van die commissievergaderingen en je hebt van die commissievergaderingen. Dit is zo'n commissievergadering. Wat wil ik daarmee zeggen? Er ligt een rapport voor. Ook wij, maar dat hebben we al via onze schriftelijke reactie gedaan, danken de ZRK voor deze kritische reflectie. Je zou bijna kunnen zeggen: daar heb je er nooit genoeg van. Ook wij worden graag gespiegeld op de uitvoering van al datgene wat u voor ons besloten heeft en wat wij zo goed mogelijk proberen uit te voeren. Laat ik daarmee beginnen. Maar wij vinden als GS deze discussie best fijn. Waarom ook? Er zijn natuurlijk inhoudelijke vragen. Die strekken soms ook tot de inhoud van de dossiers. Ik zou dat vandaag eigenlijk niet willen doen, maar zou het vooral willen hebben over datgene wat de ZRK hier met ons deelt en wat de ZRK wil waarop we reflecteren. Als ik dan rondkijk, dan zien wij als College eigenlijk een heel actuele discussie die meerdere kanten kent en zich over meerdere dossiers uitstrekt dan sec alleen deze drie die zijn onderzocht door de ZRK. We hebben ook aangegeven dat we die aanbevelingen overnemen. Dat is niet omdat, wat mogelijk weleens het beeld zou kunnen zijn, we er makkelijk van af willen maken. Dat is zeker niet zo. Iedereen weet van mij en van de collega die naast mij zit dat wij dit een enorm belangrijk onderwerp vinden, die verbonden partijen, als we het zo mogen zeggen, de deelnemingen, de rol van PS daarin. Daar hebben we de afgelopen weken, maanden en ook jaren heel vaak een discussie over gevoerd, of een debat over gevoerd. Dat maakt het ook voor ons een beetje ongemakkelijk af en toe als het gaat over een dossier als MAA bijvoorbeeld, dat er dan geschreven wordt dat SIS 3.0 daar niet in zou worden meegenomen, terwijl SIS 3.0... Als je de beleidskaders echt gaat uitkleden, dan staat er gewoon dat dat van toepassing is op nieuwe deelnemingen. Dat is de reden waarom niet is toegepast in het dossier, zoals we dat hebben behandeld heel uitvoerig in deze Staten. Dat wil dus niet zeggen dat wij het onbelangrijk vinden. Helemaal niet zelfs, want wij worden continu gevoed door onze ambtenaren op de beleidskaders die van toepassing zijn. Maar in dit geval was het niet van toepassing. Dat geldt ook een beetje – nu doe ik toch datgene waarvan we met elkaar hadden afgesproken dat niet te doen – voor die Brightlands Campussen als het gaat over een exitstrategie. De heer Stocks kan zich blij prijzen met een voorganger als de heer Van Wageningen, die in de debatten over de campussen het alleen maar over een exitstrategie heeft gehad zo'n beetje. Tot zijn grote verdriet werd dat niet politiek overgenomen.

Dus ik waardeer het ZRK-rapport enorm als het gaat over die checks and balances, PS goed in positie brengen, risicomanagement goed op peil houden, maar soms heeft het College het ook te doen met politieke besluiten die zijn genomen, die wij moeten uitvoeren en die we ook graag willen uitvoeren. Daarnaast hebben we natuurlijk echt een taak als het gaat over voorstellen die naar uw Staten gaan of zijn gegaan, om daar natuurlijk wel de geldende beleidskaders toe te passen. Laat dat helder zijn. Dus ik heb veel gevoel bij datgene wat hier gezegd is vandaag. Volgens mij, voorzitter, zie ik aan mijn linkerkant een vinger van mevrouw Smeets.

De voorzitter: Correct. Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Aan de *linkerkant* inderdaad. U zei net dat bij nieuwe deelnemingen het SIS 3.0 wordt toegepast en dat dat bij het MAA niet van toepassing is. Kunt u dat even nader duiden? Ik snap dat niet zo goed.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: In het beleidskader is destijds vastgesteld dat het SIS 3.0 van toepassing wordt op nieuwe deelnemingen. Op het moment dat wij MAA gingen behandelen was het al een bestaande deelneming, al een verbonden partij. Dan kun je zeggen 'ja, dat is een technisch element', maar we volgen alles natuurlijk getrouw op, zoals we dat hier met elkaar afspreken. Maar daar wil ik ook de ruimte nu in zoeken met u. Ik zei net: 'We moeten niet zozeer op de projecten zelf ingaan.' Volgens mij is er in de afgelopen Statenvergadering ... Ik zie een vinger op rechts, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Depondt, CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nou, ik houd me nog graag in het midden. Even een technische vraag dan. Als er een 3.0 is; er was ook een 2.0 en een 1.0. Wat stond daar dan in?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, dat ontstijgt even mijn kennis van 1.0 en 2.0, maar 3.0, daar hebben we het destijds wel met elkaar over gehad, weet ik, in de totstandkoming van dat dossier MAA, wat we nu ook zeer doorwrocht met elkaar behandeld hebben in de Staten. Dat is natuurlijk al gelijk de valkuil als je het hebt over de details in de dossiers zelf. Kijk, waar ik meer naartoe wil is ook datgene wat afgelopen vrijdag in de Staten is toegezegd door collega Demollin als het gaat over een gesprek met elkaar over deelnemingen en over verbonden partijen. Daar is veel behoefte aan bij deze Staten, om daar eens echt met elkaar het gesprek over te voeren. Dat gaat ook over dat SIS 4.0. Dat gaat ook over het benoemingenkader. Daar zitten een aantal elementen in, een aantal dossiers, een aantal beleidskaders, die GS voor zichzelf zou kunnen besluiten. Mijn voorstel is, omdat het mij gewoon een lief ding waard is, dat we het ook met elkaar hebben over hoe we ons verhouden tot elkaar, ook als het gaat om informatievoorziening, dat we die conferentie die voorgesteld is vorige week vrijdag ook echt gaan gebruiken om al deze punten met elkaar te bespreken.

De voorzitter: Een vraag van de heer Stocks, D66.

Gedeputeerde Satijn: Wat is nou precies de informatiepositie waar u naar op zoek bent? Hoe ziet u het liefst 4.0 ingericht? Ik vind het enorm belangrijk dat we met elkaar een soort van nieuw startpunt... Daarmee zeg ik niet dat oude beleidskaders allemaal niet goed zijn, maar we zijn echt met elkaar op zoek naar een nieuwe verhouding, die maatschappelijke discussie rondom deelnemingen, overheden

die financieren op verschillende trajecten, hoe belangrijk we ze ook vinden. Het belang van de Staten en van GS om daar goed met elkaar in op te trekken is mij te groot. **Ik wil dat graag met elkaar echt doorwrocht gaan bespreken, op de manier zoals collega Demollin dat afgelopen vrijdag ook heeft voorgesteld in de Staten**, voorzitter.

De voorzitter: Dan is er een vraag van de heer Stocks, D66.

De heer Stocks (D66): Ja, nog even terugkomend ... Ik vind het mooi dat de heer Satijn alsnog zijn steun uitspreekt voor de heer Van Wageningen, maar dan is wel mijn vraag: waarom is dat destijds niet overgenomen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Gedeputeerden zijn nooit in de positie om steun uit te spreken aan een Statenlid, hoe graag hij of zij dat ook zou willen. Maar de heer Van Wageningen was gewoon een pleitbezorger in de politieke discussie destijds, in het Statendebat, als je het zo wilt bekijken, rondom een exitstrategie. Uiteindelijk zijn het de Staten die een besluit nemen. Het is niet een Gedeputeerde die een besluit neemt. Maar om even aan te geven: het is niet zo dat exitstrategieën niet in het vizier van wie dan ook zijn geweest. Wat ik hier probeer aan te geven – dat bedoel ik helemaal niet flauw – is dat op meerdere dossiers best wel vaak ook door de Staten wordt gesproken over welke scenario's dan ook, maar uiteindelijk is het het politieke besluit dat uiteindelijk genomen wordt, waar we ons met zijn allen toe te verhouden hebben, hoe voor of tegen we ook zijn, wat wij natuurlijk moeten uitvoeren. Dat is wat ik zeg. Daarom zei ik ook in het begin: dat voelt een beetje gespannen voor ons, als de Zuidelijke Rekenkamer zegt 'voer een exitstrategie in voor bijvoorbeeld het campusproject, welk campusproject dan ook', terwijl dat heel uitvoerig besproken is in de Staten en uiteindelijk politiek niet besloten is om dat te gaan doen. Snapt u? In onze observatie is dat politiek – we zitten hier politiek – uitvoerig bediscussieerd met elkaar en niet opgevolgd met een besluit. Dat heeft de politiek... Ik leg hier niet de bal volledig bij u, dat is niet mijn bedoeling, maar ik geef alleen maar aan: het is ook weer niet zo dat we het daar niet over gehad hebben of dat het nooit in ons opgekomen is. Dat is een beetje het gevoel wat ik tref bij een aantal van de fracties hier in deze commissievergadering. Ik tref dat gevoel ook aan bij het College. Wij maken stappen vooruit, ook als het gaat over risicomanagement, ook als het gaat over governance. Als u ziet – dat kunt u niet zien vanuit uw positie als Staten – dat wij wekelijks het met elkaar hebben over deelnemingen, hoe strak die lijn is vanuit dit huis naar die deelnemingen toe als het gaat over performance, als het gaat over governance-issues; daar worden echt grote stappen gemaakt. Daar worden echt grote stappen gemaakt. En wat dat dan oplevert is een omgeving – dat is wel grappig om een keer toe te lichten – die daar enorm aan moet wennen, die in één keer zegt: goh, wat is die Provincie streng. Goh, ze gaan de statuten naleven. Goh, wat gebeurt hier allemaal. Goh, die Satijn, wat is dat nou voor kerel? Of Van Caldenberg, wie dan ook. Nee, maar dat is wat er gebeurt. Op dit moment wordt die lijn strakgetrokken als het gaat over deelnemingen en onze rol daarin, omdat we die belangrijk vinden. We zijn daartoe aangemoedigd door het coalitieakkoord. We worden er wekelijks toe aangemoedigd door u en we volgen dat.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst, had u een vraag?

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, nog even ... Ik ga mijn collega hiernaast even helpen. Ik was erbij toen de heer Van Wageningen zo vurig pleitte voor exitstrategieën. Hij heeft gevraagd om toezeggingen. Hij heeft moties ingediend. Als ik dan nu het College hoor zeggen 'ja, nee, het was echt fantastisch dat hij daar zoveel aandacht voor had' ... U kunt het natuurlijk ook gewoon toezeggen als een collega daarom vraagt en dat heeft u niet gedaan. U kunt een motie ook gewoon 'oordeel Staten'

geven en dat is ook niet gebeurd. Dan wordt het aan de kant van Provinciale Staten natuurlijk wel ingewikkeld om een meerderheid te creëren. Dus het is niet dat deze Staten het niet over exitstrategieën gehad heeft. De heer Van Wageningen was daar de pleitbezorger van, maar aan de kant van GS was er ook gewoon geen wil, is mijn constatering. Deelt u dat?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: We hebben dat destijds ontraden om dezelfde reden zoals nu in onze reactie staat, dus daarin zijn we consequent. Daarnaast zijn er op heel veel projecten... Deze discussie probeer ik niet te krijgen. Het was niet mijn bedoeling om te zeggen dat de Staten hun rol niet goed vervuld hebben, maar er was gewoon op dat moment geen meerderheid. Dat is wat ik zeg. Wat ik feitelijk probeer mee te geven is dat je natuurlijk vanuit een bril van de ZRK een rapport kunt schrijven waarin je een aantal hele duidelijke risico's ziet, die wij ook zien, maar uiteindelijk hebben we ook te maken, niet alleen met het ZKR-rapport, maar met een politieke samenstelling en een politiek debat. Er kunnen amendementen worden ingediend. Er kunnen moties worden ingediend. Die krijgen een meerderheid of geen meerderheid. Maar wij willen graag alles bekijken. Zo zit ik hier vandaag ook. Naar alle fracties die hier zitten, op alle drie de onderwerpen, maar eigenlijk over de hele portefeuilledeelnemingen en verbonden partijen... Het is zo dat ik heel erg graag zie, samen met collega Van Caldenberg, dat we deze discussie wat dieper met elkaar gaan voeren, wat breder met elkaar gaan voeren. **We hebben u ook in het vooruitzicht gesteld dat we nog een drietal beleidskaders zouden vaststellen. Dat gaat over het benoemingenkader. Dat gaat over SIS 4.0. Daar heeft u een mooie brief van ons over gekregen. Daarin heeft u ook kunnen lezen dat we dat eigenlijk voor de zomer willen gaan doen. Dat gaan we niet doen. We gaan dat doen pas als wij dat gesprek met elkaar gehad hebben**, zodat wij goed elkaar in de ogen hebben gekeken. 'Dit is de weg die wij voorwaarts willen lopen als het gaat over verbonden partijen.' Dat kan ook te maken hebben met rapportagestructuren. Ik vind de suggestie rondom het IPML helemaal niet zo slecht. Ik weet niet of het is toe te passen in de volle breedte, maar ik vind de suggestie helemaal niet slecht. Maar dat is wat ik... Daarom ben ik ook begonnen, voorzitter, met zeggen: dit is zo'n commissievergadering. Dit vind ik een heel productieve commissievergadering. Natuurlijk zijn ze allemaal even productief, moet ik dan weer zeggen als GS, maar daar waar het gaat om de verrijking natuurlijk van de discussie met elkaar... Omdat we met elkaar zitten te kijken naar een veranderde maatschappelijke discussie rondom deelnemingen en verbonden partijen, een veranderd beeld in de samenleving over 'waar is een overheid voor en hoeveel vertrouwen hebben we in die overheid?', maar ook in een veranderde omgeving, die ook van volksvertegenwoordigers, maar ook van bestuurders, in dit geval de Gedeputeerde, vraagt van: 'Ja, maar wat zijn jullie nou aan het doen? Leg dat eens uit.' Daar wil ik naartoe. Ik wil me daar niet met een Jantje van Leiden van afmaken, voorzitter, zeker niet. Ik kan iedere vraag met veel plezier beantwoorden. Maar volgens mij is dat wel waar we met elkaar naar op zoek zijn. Als dat al de credits zijn voor de ZRK die ze zouden moeten krijgen om die discussie nog een keer met elkaar te versterken, dan krijgen ze die credits van ons hier ter plekke. Tot zover.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan zie ik de BBB, mijnheer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank je wel. Ik ga de Gedeputeerde proberen te helpen met één van mijn vragen. In mijn inbreng had ik gevraagd om een evaluatie van SIS 3.0 met PS of een afgevaardigde werkgroep. Als ik het goed begrijp hoor ik de Gedeputeerde net zeggen: '**Laten we kijken naar SIS 4.0 en daar het gesprek over aangaan met PS.**' Mijn vraag is dan: **zullen we daar uiteraard eventuele tekortkomingen van SIS 3.0 meenemen en kan ik dat daarmee als een toezegging zien op mijn vraag?**

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, **dat is zo**. De basis van 4.0; dat zijn niet alleen de nieuwe inzichten die we met elkaar gekregen hebben, maar dat is ook de evaluatie van uw Staten over wat er anders c.q. beter zou kunnen. Dus het antwoord daarop is: ja.

De voorzitter: Mevrouw Smeets, SP.

Mevrouw Smeets (SP): U zei: 'We gaan een conferentie houden. We gaan spreken over: wat wil PS nou?' Maar dat is nog steeds geen antwoord op de vraag die ik aan u stelde. Dat is een beetje in lijn met wat mijnheer Zeedzen ook zegt. **Kan GS toezeggen dat de evaluatie van het SIS 3.0 apart ook met PS wordt besproken en dat we vervolgens het gesprek gaan voeren over het strategische investeringskader en dan pas over SIS 4.0?**

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Het antwoord daarop is: ja.

Mevrouw Smeets (SP): Dus dat is een toezegging.

De voorzitter: Dan vraag ik de Gedeputeerde... De heer Van Caldenberg, Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter, ik kan mij aansluiten bij collega Satijn voor wat betreft eigenlijk het algemene deel ten aanzien van de deelnemingen. Ik heb me ook niet voorgenomen om heel specifiek, heel ver in te gaan op de casus van Mijwater, maar ik denk wel dat het goed is om aanbeveling 10 die in het rapport van de Rekenkamer staat... Daarvan heeft het College ook gewoon gezegd: 'Die nemen wij over.' Dat doen we niet omdat we, inderdaad wat collega Satijn ook zegt, daar ons snel even van af willen maken, maar omdat wij er ook van overtuigd zijn dat dat verstandig is en dat wij de informatievoorziening in de richting van uw Staten vanuit het LEF over Mijwater ook willen versterken. Later vandaag staat de voortgangsrapportage van het LEF in de oude stijl nog op de agenda. U heeft daar kunnen zien dat wij voornemens zijn om bij de volgende voortgangsrapportage van het LEF, dat in de nieuwe stijl, zoals we dat met u besproken hebben in een informatiesessie eerder, te gaan doen, dus u daarin mee te nemen. U heeft daar ook in gelezen dat wij voornemens zijn om over te gaan tot het instellen van een Raad van Commissarissen bij het LEF. U heeft daar kunnen lezen dat er een evaluatie gaat plaatsvinden van het LEF en zelfs ook een herijking van het ondernemingsplan. Dat zijn eigenlijk de vier stappen die we met elkaar willen doorlopen om de groei die het LEF doormaakt op basis van de fondsvergroting die er ligt daar in de governance mee te nemen. Dat is in die zin daarin nodig. Dat vraagt ook iets van onze organisatie. Ook daar zetten we in die zin de stappen die we daarvoor willen zetten. Daarin nemen we uw Staten op gezette momenten ook mee. Dan even misschien... Dat is wel goed om even recht te zetten. Klopt het nou dat uw Staten niet geïnformeerd is over dat afgeweken werd van SIS 3.0? Nee, dat klopt niet. Uw Staten is in het Statenvoorstel van februari 2023 uitgebreid geïnformeerd over dat het voorstel zoals dat voorlag niet in lijn was met SIS 3.0. Daarvan is ook gemotiveerd afgeweken, ook door het College. Daar is gemotiveerd ook door uw Staten een besluit over genomen, in de volle overtuiging dat het belang – dat wil ik nog maar een keer onderstrepen – van de energietransitie en het belang van warmte daarin cruciaal is. Dat is de politieke weging geweest waarom u gezegd heeft: 'Wij gaan met Mijwater verder.' Dus in die zin bent u daar uitgebreid ook over de risico's die daaraan vasthingen geïnformeerd. Het Treasury-advies, waar de heer Nijskens het over had, heeft destijds onder

geheimhouding ter inzage gelegen. Die geheimhouding; in die zin is dat iedere keer ook in de publiek-private samenwerking wel een beetje balanceren met elkaar. Wij hebben deze week gestreefd u zo maximaal mogelijk transparant middels een mededeling portefeuillehouder te informeren, voor zover dat in de openbaarheid kan. Dan is het resultaat daarvan uiteraard dat er op basis daarvan... Er is een tegenslag te melden. Dat er dan ook artikelen over verschijnen. Het is helemaal goed dat daarover geschreven wordt, want het is een majeur project. Het is goed dat u daar aandacht voor heeft. Maar het helpt natuurlijk ook niet altijd als er onderhandelingen plaatsvinden met investeerders of mensen overtuigd moeten worden om aangesloten te worden op dit soort projecten... Daarmee is dat het spanningsveld waar wij ons in begeven in de publiek-private samenwerking rondom geheimhouding. Wij proberen dat zo maximaal transparant mogelijk te doen, maar wij hebben het doel voor ogen om uiteindelijk besluiten die uw Staten heeft genomen uit te voeren. Volgens mij zei mevrouw Depondt het heel goed. Het gaat over een discussie: blijven we of gaan we uitstappen? Maar datgene waar eigenlijk het College vooral mee bezig is, is een discussie over: hoe kunnen wij ervoor zorgen dat we van het besluit wat u genomen heeft vooral ook een succes maken?

De voorzitter: Gedeputeerde, mevrouw Berghorst heeft een vraag.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, de Gedeputeerde zegt eigenlijk hier nu: 'Ja, dat wat die Rekenkamer heeft opgeschreven over Mijnwater over SIS 3.0 klopt gewoon niet.' De Rekenkamer heeft geconcludeerd dat Provinciale Staten niet is geïnformeerd over het buiten werking stellen van SIS 3.0. U zegt: u bent wel geïnformeerd. Dat verbaast mij dan wel. Ik zou dan graag van het College willen weten: 'Zijn alle stukken en documenten, de stukken en documenten waaraan u refereert, met de Rekenkamer gedeeld?'

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ik denk dat als u gaat kijken in de bijlage van het Rekenkamerrapport, dat er een hele trits van documenten staat, waar ook uw Staten destijds, waaronder ook het Treasury-advies, wat de Rekenkamer wel heeft kunnen inzien... Dat dat gewoon met de Rekenkamer is gedeeld. Daar hebben zij naar kunnen kijken. Als u naar het Statenbesluit van destijds kijkt ziet u daar de risico's opgesomd, is er uit-en-ter-na met de Staten ook beraadslaagd, tussen College en Staten. Ik denk een sessie of vier, vijf die eraan gewijd zijn, waarin al die risico's met elkaar zijn besproken. Dus in die zin denk ik dat... Daar reflecteerde ik op, niet op het rapport van de Rekenkamer, maar op de constatering zoals die vandaag in de krant stond. Dat is te uit-en-ter-na... Die risico's zijn gewoon met uw Staten gedeeld en besproken.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Maar, voorzitter, in het rapport van de Rekenkamer staat: 'Met name op het Mijnwater-dossier heeft het College niet aan haar actieve informatieplicht voldaan.' 1, dat is nogal een aantijging. 2, er staat in dat in het Statenvoorstel... Het is een conclusie van de Rekenkamer, ik bedenk het niet. Er staat dat niet is gemeld bij het nemen van het besluit dat SIS 3.0 niet zou worden toegepast. U zegt hier nu feitelijk: 'Dat is onjuist.' Nou ja, dat brengt mij als Statenlid wel in een ingewikkelde positie, want ja, wat moet ik daar nou mee, met die informatie, met deze combinatie van informatie?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nou ja, wat u daar volgens mij mee kan doen is het Statenbesluit van februari 2023 erbij pakken. Ik heb het gisteravond zelf nog een keer gedaan. Daar staat expliciet ook in het openbare stuk van dat Statenbesluit dat er wordt afgeweken van de investeringssystematiek, dat er ook risico's aan vastzitten, maar dat er desondanks redenen zijn om dat wel gewoon te doen. Daarmee heeft uw Staten ook destijds ingestemd. U kunt dat daar ook gewoon nalezen. Het Treasury-advies gaat daar nog nadrukkelijker op in, op alle risico's die daaruit voortkomen. Dat lag destijds onder geheimhouding ter inzage. U kunt dat ook nog bij wijze van spreken nu opvragen als u dat zou willen. Dat is verder geen probleem. Dus in die zin wijken wij daar niet af van het Statenbesluit dat u destijds heeft genomen. U kunt dat gewoon nalezen, mevrouw Berghorst. Er staat een uitgebreide paragraaf in het besluit dat u genomen heeft. Wij zijn ervan overtuigd dat de Staten ... Ik denk dat daar het amendement van mevrouw Depondt ook nog uit voortkomt. Die discussie kan ik me nog goed herinneren. Wij hebben juist omdat het niet voldeed aan SIS 3.0 met elkaar in de Staten een discussie gevoerd over: hoe gaan we nou de voorwaarden koppelen aan die financiering? Daarover hebben we deze week een mededeling portefeuillehouder aan u gestuurd. Wat we vervolgens ook gedaan hebben; in dat amendement is ook nagedacht over hoe de ontvlechting... Dan zou je de ontvlechting kunnen lezen als een mogelijke exitstrategie. Maar over hoe we daar invulling aan willen geven. Wat dat betreft in de richting van mevrouw Berghorst: die risico's zijn volstrekt met uw Staten gedeeld.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Zeedzen, BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoorde de Gedeputeerde net reflecteren op het feit dat een krantenartikel en ook de kritische benadering van de Staten het moeilijker zou maken om aandeelhouders aan te trekken. Ik denk je niet kan ontkennen dat dat psychologisch zo zou zijn, maar is de Gedeputeerde het met mij eens dat elke zichzelf respecterende investeerder dit niet uit een krant leest of uit een provinciaal stuk, maar zelf gedegen onderzoek doet en als deze zaken er liggen, dat dit niet echt bepalend is. Ik hoor dat vaker in discussies, niet alleen op dit moment.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, in zoverre ben ik het met de heer Zeedzen eens dat de investeerders met wie Mijwater op dit moment aan het spreken is natuurlijk ook gedegen onderzoeken doen. Ja, dat is zo. Maar uiteindelijk, voor de beeldvorming helpt het niet altijd. Is dat dan erg? Nee, want dat hoort nou helemaal simpelweg bij de publiek-private samenwerking zoals we die dan met elkaar ook hebben. Laten we wel wezen, het Mijwaterproject zou nooit van de grond komen op het moment dat de overheid niet zou investeren. Dat is ook één van de bewuste redenen waarom uiteindelijk Provinciale Staten daarvoor gekozen heeft, juist omdat ontwikkelingen die in de markt niet worden opgepakt juist daardoor van de grond kunnen komen. Ja, dat betekent automatisch dat je terechtkomt in een regiem, waarbij ook de politiek een controlerende rol heeft. Dat is het spanningsveld wat we constant met elkaar aan het bediscussiëren zijn over: wat kunnen wij wel in de openbaarheid met elkaar delen en wat niet? Zodanig dat u de publieke taak op een goede manier kan uitvoeren, maar tegelijkertijd dat wij ook de initiatieven die wij in die zin verder proberen te brengen met elkaar ook naar de toekomst toe tot een succes kunnen maken. Ja, psychologisch denk ik in de richting van de heer Zeedzen dat het inderdaad niet helpt als we iedere keer als we een keer een tegenslag hebben op een dossier ... Laat ik dat er ook maar gelijk bij zeggen, wat overigens niet leidt op dit moment tot aantasting van de positie van de Provincie. Ja, dat daar negatief nieuws over ontstaat. Ik denk dat wij heel trots mogen zijn als Provincie op dat project Mijwater, omdat dat eigenlijk als een voorbeeld op dit moment, ook door Enexis bijvoorbeeld, gezien wordt voor de rest

van Nederland. Enexis heeft onlangs zijn eigen warmtestrategie vastgesteld, waarbij Mijnwater in die zin als voorbeeld wordt genomen.

De voorzitter: De heer Van den Beucken had een vraag.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Dank u wel, voorzitter. Ik sloeg even aan op het gegeven dat de Gedeputeerde aangaf: ontvlechtigingsstrategie; ontvlechting kan ook een exitstrategie zijn. Ik heb altijd begrepen dat vervlechting het eenvoudiger maken van de governancestructuur betekent. Ontvlechting betekent het ingewikkelder maken van de governancestructuur. Hoe kan nou iets dergelijks dan een exitstrategie zijn? Dat zou mijn vraag zijn.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja ... Ja ... Ik zie mevrouw Depondt inderdaad popelen om iets te zeggen, maar het amendement destijds was... Dat was één van de risico's die werden benoemd, dat de investering in Mijnwater te groot zou zijn voor het totaal van het LEF. Het besluit dat destijds door de Staten genomen is in het amendement Depondt is in die zin geweest om te kijken op welk moment eventueel Mijnwater uit het LEF zou kunnen worden ontvlochten. Daar zijn er verschillende mogelijkheden toe om dat te kunnen doen. Daarvan is afgesproken met uw Staten om dat op een natuurlijk moment te doen. U heeft kunnen lezen in de mededeling portefeuillehouder deze week dat het meest natuurlijke moment zou kunnen zijn het moment dat de Wet collectieve warmte door de Tweede Kamer is vastgesteld. Dat betekent namelijk dat de governancestructuur, zoals we die nu kennen, met Mijnwater Infra, waarbij Enexis aandeelhouder is, en Mijnwater Energie, waarbij Provincie de aandeelhouder is; dat op dat moment het moment kan ontstaan om die governance in ieder geval samen te voegen. Daarnaast voeren we als College ook gewoon gesprekken en doet dat het LEF en Mijnwater ook, om te kijken of de Rijksoverheid – dat is volgens mij de vraag van de heer Megens – via bijvoorbeeld een deelneming, bijvoorbeeld via EBN, kan instappen. Dat zijn gesprekken die we voeren, maar daar is op dit moment nog geen resultaat van. Maar ook dat zou een natuurlijk moment kunnen zijn waarop ontvlechting zou kunnen plaatsvinden.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken? Nee? De heer Roso had nog een vraag.

De heer Roso (JA21): Ja, voorzitter. Ik wou gewoon even wachten op het einde, of misschien mijn vragen nog aan de beurt kwamen, maar ik heb nog geen vraag beantwoord gehoord. Vandaar.

De voorzitter: Wij gaan zo verder met de beantwoording. Het gaat even om de vragen. Ik begin bij de heer Megens, dan mevrouw Berghorst en dan de heer Nijskens. De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, we hebben gevraagd om in elk geval kenbaar te maken waar het project Mijnwater inderdaad afwijkt van die SIS 3.0. U zegt: ja, die stukken kunt u opvragen. Nou, bij deze de vraag van ons: wilt u die ter inzage leggen? Maar kunt u er ook een notitie bij doen met de oplage van: 'Op deze onderdelen wijken we inderdaad af.'

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, het Statenbesluit, inclusief het amendement, de beide amendementen en de moties, staan gewoon in iBabs, dus die kunt u gewoon zien. De exacte pagina heb ik niet. Het Treasury-advies heeft voor u destijds onder geheimhouding ter inzage gelegen. Wij zouden dat eventueel opnieuw ter inzage voor u kunnen leggen. Dat is verder geen probleem. Maar

daar staat gewoon alles in. Dat is niet vreemd. Dus u heeft de stukken zelf nu al op dit moment, waar dit in staat.

De voorzitter: Oké. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, dit Rekenkamerrapport trekt de conclusie... De Rekenkamer trekt de conclusie dat er bij GS onvoldoende noodzaak naar voren komt om de informatiepositie van PS te verbeteren. Ik luister hier nu naar de beantwoording, naar de antwoorden. Ik vat het even samen: 'U kunt stukken opvragen. Het is met u gedeeld. U heeft die informatie al.' Een heleboel vragen die hier gesteld zijn, feitelijke vragen, zijn niet beantwoord. Persoonlijk vind ik dit niet overkomen op dit moment als een faciliterend GS, dat Provinciale Staten uitermate goed in staat stelt om haar informatiepositie te verbeteren. Het komt op mij wel een beetje over als een bevestiging van de conclusie van de Rekenkamer. Ik kijk even rond. Ik heb allemaal collega's die volgens mij nog vragen open hebben staan die niet beantwoord zijn.

De voorzitter: We zijn nog niet ... Ik heb de Gedeputeerde nog niet gevraagd om verder te gaan met de beantwoording van de vragen.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Nou, in ieder geval, de heer Satijn is al klaar met de beantwoording van de vragen. Het feit blijft dat ik vooral hoor: 'Is met u gedeeld, staat in de stukken, kunt u opvragen.' Het zou denk ik mooi zijn als we juist bij dit rapport vanuit GS zeggen: 'We leggen dit voor u ter inzage. We sturen het u nog een keer toe, want het is er allemaal.' Nu komt het wel een beetje over alsof wij het niet goed doen hier. Ik wil dat punt even gemaakt hebben. Ik ben heel erg benieuwd... Dan wacht ik rustig af tot alle vragen beantwoord zijn, maar ik zag de bestuurders toch richting een einde bewegen, dus ik dacht: ik gooi het maar even in de groep.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik hoop niet dat ik nog wat olie op het vuur gooi, maar destijds in dat Mijnwaterproject... Daar staan wel degelijk de punten waarop vanuit SIS 3.0 wel bijvoorbeeld gekeken is naar de risicoreserve en wel naar andere zaken is gekeken. Daar staat ook in dat het niet voldoet aan het Treasury-rapport. Het zou natuurlijk heel mooi zijn als u dat gewoon ter inzage legt. Dan is de heer Megens gerustgesteld, want het is niet spannend wat daarin staat. Maar het voldoet niet aan SIS 3.0 en dat is wel zo.

De voorzitter: Dank u wel.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter, reagerend op de heer Nijskens: ja, voor ons is het geen probleem om dat Treasury-advies gewoon onder geheimhouding ter inzage te leggen. Het Statenbesluit is openbaar. Kunnen wij u dat toezenden? Ja, dat kunnen we u toezenden. U heeft het al, maar we willen het best nog een keer doen. Dat is verder geen probleem.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Nou vergat ik eigenlijk de essentie van mijn opmerking. De opmerking was: de Rekenkamer schetst: 'Het voldoet niet aan SIS 3.0.' Wat ik dus met die opsomming probeerde aan te geven: dat wil niet zeggen dat het aan het hele SIS 3.0 niet voldoet. Het voldoet aan een onderdeelje niet. Dan lijkt het net alsof het helemaal niet... Daar waar het niet aan voldoet, is in de voorfase en ook onder geheimhouding volledig geïnformeerd. Dus in zoverre snap ik eigenlijk toch

ook de opmerking niet van mevrouw Berghorst. Het staat in het rapport. Daar is het heel nadrukkelijk wel over gegaan in de behandeling van dat stuk. Ik weet ook niet of dat een keer nog teruggekoppeld moet worden met de ZRK, hoe zij tot die conclusie gekomen zijn.

De voorzitter: Wilt u hierop antwoorden, GS? Nee. Oké. Dan gaan we nu verder met de beantwoording van de vragen die gesteld zijn aan GS.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dank je wel, voorzitter. Inderdaad, we wilden met een wat algemeen beeld even beginnen en ook onze waardering uitspreken voor de ZRK, maar ook voor uw commissie naar aanleiding van de vragen die gesteld zijn. Uiteraard ook vragen die beantwoord moeten worden. De PVV stelt de vraag: 'Is er zicht op een zelfstandig Greenport?' Nou, we hebben destijds in de onderbouwing ook van het dossier Greenport, beter gezegd de Brightlands Campus Venlo Greenport, aangegeven dat waarschijnlijk deze campus in 2030 nog geen sluitende begroting heeft zonder een deelname van de aandeelhouders, dus de agiostorting. Nou, u had het over een exitstrategie die er niet is bij MAA. Nou, ik heb zojuist in de algemene beantwoording al aangegeven dat het beleid in SIS 3.0 handelt over invulling geven aan een exitregeling bij het aangaan van een nieuwe verbonden partij. Dat was hier niet het geval. Dat heb ik zojuist ook al beantwoord. 'Als aandeelhouder verschuilt GS zich. Hebben wij als PS dan niks te zeggen?' Nou ja, goed, het is niet zozeer dat we ons verschuilen. Kijk, we zitten natuurlijk als GS vaak als deelnemer in vergaderingen, overleggen van deelnemingen. Die deelnemingen zijn bewust buiten het huis geplaatst. Dat is een overweging die destijds gemaakt is met de keuze van de betreffende deelneming, om dat te gaan doen. Wij proberen zo goed en zo kwaad als het kan u op de hoogte te stellen van datgene wat er gebeurt. Daar is het zojuist ook over gegaan. Soms verhoudt zich dat niet tot volledige transparantie, althans openbaarheid, maar doen we dat in vertrouwelijkheid of in beslotenheid daar waar gewenst. Ik wil hier ook benadrukken, ook namens het hele College; daar waar het gaat over transparantie en openheid stellen wij echt het maximale in het werk – dat doen we iedere week in het College van GS – om te bepalen: welke informatie kunnen wij delen openbaar en welke ook niet? U wordt natuurlijk geïnformeerd via de voortgangsrapportages over de risico's in de deelnemingen en ook de voortgang daarbij. Nou, daar kun je van alles over vinden. Daar zouden we het ook in het najaar over kunnen hebben, of dat voldoende is wat u betreft. Even kijken. Waarom wordt de risk manager niet ingezet? Nou, die zorgt in ieder geval... De risk manager wordt wel degelijk ingezet. Die heeft een centrale rol in de organisatie om ervoor te zorgen dat alle teams dat integraal risicomanagement gaan uitvoeren. Daarbij hebben we drie lagen op dit moment. We hebben de kernteams. Dat zijn de programmateams. Dat zijn de ambtenaren die het beleid uitvoeren, het project waarnemen. Daarnaast hebben we nog een compliantieteam in deze organisatie, een team van ambtenaren dat losstaat van het programmateam, dat nog eens een keer kijkt naar de adviezen, of er nog zaken ontbreken, op het gebied van finance, legal, dat soort zaken. Daarnaast hebben we natuurlijk nog het onafhankelijke concern, dat ook kan meekijken. Dus het risicomanagement is heel sterk in opbouw. Dat leest u ook in het rapport van ZRK. Op het moment dat zij daarnaar keken vonden zij dat 'basis' volgens mij. Wij zien in de dagelijkse praktijk dat er echt veel werk van wordt gemaakt om ervoor te zorgen dat het bestuur goed wordt geïnformeerd. Dat is altijd voor verbetering vatbaar en er zullen echt nog wel een paar stappen doorlopen moeten worden voordat dat op een soort van excellent niveau zal zitten, maar ik zie wel dat de organisatie de afgelopen jaren daar echt veel stappen in maakt. Even kijken. Nou goed, mevrouw Berghorst gaf de IPML als een suggestie. Nou, die nemen we in die zin over. Even kijken of dat kan. Ik vind dat ook een vrij prettige rapportage om te lezen, eerlijk gezegd. Maar die is ook uit een bepaalde noodzaak geboren destijds. Daar heeft u ook aan gerefereerd. Dat is volgens mij niet uit luxe geboren destijds, maar het kan in ieder geval een mogelijke aanpak zijn om in de toekomst te rapporteren. Ik kijk even naar D66. Ja, goed, u maakt ook een punt, terecht: 'Probeer zoveel mogelijk transparant openbaar te doen.' We moeten ook met elkaar kunnen uitleggen wat we

aan het doen zijn. Nou, daar waar dat kan proberen we dat ook te doen. We hebben wel te maken... Daar zijn we ook mee begonnen en dat is gewoon ook een discussie bij ons: privaat en publiek recht komt bij elkaar. Dat is ingewikkeld. Ook als je naar statuten gaat kijken. Ook een RvC heeft een toezichthoudende rol op de entiteit waarop ze toezien, niet op ons. Dat vergt echt wel wat discussies. Ik gaf u zojuist al aan: daar zijn we ook volop over in discussie met die entiteiten en dat levert ons niet altijd de populariteitsprijs voor. Maar daar doen we het ook niet voor. We doen het voor u. Even zien. De aanbevelingen van de Rekenkamer, daar hebben we het over gehad. 50PLUS, dank voor een zeer overwogen inbreng. Ja, we proberen – dat heb ik ook proberen aan te geven zojuist op een aantal andere sprekers, mijnheer Van Est – echt in het najaar gewoon ook echt met elkaar het erover te hebben: hoe zien jullie dat dan, hoe willen jullie dat dan? Mevrouw Absil kwam vorige week vrijdag naar me toe: 'We vinden het ook echt belangrijk dat er met de Staten wordt gesproken.' Dat gaan we ook doen. U bent aan zet, bij wijze van spreken, en wij proberen zo goed mogelijk te faciliteren dat dat ook gaat lukken. Nou, de vragen van de Partij voor de Dieren. Ja, u heeft het heel sterk over een ondergrens. Dat vind ik altijd interessant. Het gaat eigenlijk over een exitstrategie. Maar ik denk dat juist als we het gaan hebben met elkaar over exitstrategieën, dat we dan kunnen bespreken wat dan die ondergrens is en hoe hard je dat al dan niet kunt maken, of die ondergrens dan ook altijd ondergrens is, wetende dat we hier in een politieke samenstelling zitten en er natuurlijk altijd over van gedachten kan worden gewisseld of dat dan ook haalbaar, zo niet ook maatschappelijk wenselijk is. In die zin snap ik de opmerking. Of die 1, 2, 3 te implementeren is, dat zal ook in de gesprekken die we in het najaar met elkaar hebben blijken. De heer Sol. **Een tijdpad met betrekking tot de invoering of de verbetering van het risicomanagement. Ja, daar zijn we druk mee bezig. Er lopen twee pilots in huis. We kijken hoe we dat met elkaar gaan doen, om het integraal overal goed geïmplementeerd te krijgen. In het 3^e kwartaal van dit jaar verwachten we daar de resultaten van. Het lijkt me goed dat ik u daar dan even informeer – voorzitter, dat is een toezegging – hoe ver we daarmee staan.** Dat zou mogelijk ook in die gesprekken die we dan met elkaar hebben ook aan de orde kunnen komen, maar dan bent u in elk geval geïnformeerd naar aanleiding van die vraag.

De voorzitter: Op welke termijn.

Gedeputeerde Satijn: Nou, **de resultaten zijn bekend in het 3e kwartaal van 2024, dus ik zou zeggen: begin 4e kwartaal.**

De voorzitter: Oké. Dank u.

Gedeputeerde Satijn: Even kijken. Dan komen we bij mevrouw Smeets. Nou, die heeft me al het vuur aan de schenen gelegd hier en daar. Even kijken. Het gaat natuurlijk over het SIS 4.0. Daar hebben we het over gehad. Daar heeft u een toezegging over gekregen. Ik kijk even of de burens ook klaar zijn met overleggen. Ja, dank. Welke actie wordt bij deelnemingen momenteel genomen bij mogelijk tegenstrijdige zaken? Nou, we zijn op dit moment wel heel sterk aan het kijken, wat ik zojuist al zei, naar dat aanscherpen van die governance. Waar zit onze statutaire verplichting? Niet dat we het daarvoor niet deden, maar daar pakken we het ook en daar gaan we ook echt op dooracteren. Nogmaals, dat heeft er ook mee te maken dat je bijvoorbeeld ziet bij bepaalde benoemingsprocedures dat de AVO ook echt het besluit neemt over een nieuw aan te stellen persoon, terwijl dat daarvoor mogelijk nog weleens bijvoorbeeld bij een RvC werd gelegd. Ook daaraan moet zo'n RvC wennen, het feit dat de aandeelhouder de rol wat strakker op zich neemt. Dat gebeurt dus op veel vlakken op dit moment en is ook onder voortdurende aandacht. Dat komt ook voor een deel door het beter inrichten van de interne teams, wat ik zojuist al zei, op die drie lagen, waar we toch goede adviezen krijgen ook over de statutaire rol van de aandeelhouder, dus van de Provincie Limburg. Er is een vraag op links, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Heel goed. Fijn dat u dat onthoudt. U zei net, dus niet nu in de beantwoording, maar hiervoor, toen u begon, terecht dat wij dat niet zien als Staten. Dus hoe u daarmee omgaat, dat zien wij niet. Hoe zouden wij dat nou beter kunnen zien?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nou, dat lijkt me een interessant punt wat wij zouden kunnen inbrengen in die werkconferentie. Ik zal niet zeggen dat wij gelijk die werkconferentie gaan openen bij wijze van spreken, maar dit vind ik een heel belangrijk punt. Ook ons is opgevallen dat een hele hoop zaken die wij dagdagelijks voor onze kiezen krijgen niet door u gezien worden, die u wellicht wel belangrijk vindt, net zoals wij, maar u weet het niet van ons. U zou ons kunnen verwijten dat u niet geïnformeerd bent, terwijl we u niet mogen informeren. Daar zit een spanningsveld. Daarom zei ik ook: ik vind deze discussie, deze commissievergadering, enorm prettig, omdat hier een aantal zaken bij elkaar komen die relevant zijn voor u, maar net zo goed voor ons. Wij zitten ook in de positie dat we u moeten informeren. We kunnen dat niet altijd, ook niet in openbaarheid. Maar wat willen we daar nou mee? U mag ook weleens, denk ik, van ons vernemen wat onze dilemma's zijn daarin en hoe u ons daarin kunt adviseren en andersom. Dat vind ik de verrijking van het gesprek dat we met elkaar gaan hebben.

De voorzitter: Mag ik nog iets vragen? U gaf een toezegging aan mevrouw Smeets. Op welke termijn? SIS 4.0.

Gedeputeerde Satijn: Die had ik al gedaan.

De voorzitter: Maar een termijn?

Gedeputeerde Satijn: Even zien. Dat was een eerdere toezegging. Kunt u mij even helpen, want ik zit helemaal in de beantwoording van de vragen van uw Staten. Augustus. Oké. Ja. Als de heer Sol het zegt, dan twijfel ik daar niet aan. Die luistert meestal heel goed naar mij. **De BBB vroeg om een reflectie ook, over die evaluatie SIS 3.0: eerst die met elkaar bespreken voordat we dat gaan ontwikkelen in nieuw beleid. Daar heb ik een toezegging op gedaan.** In lijn daaraan was er ook een toezegging van mevrouw Smeets. Dank. Stoppen met investeren betekent niet stoppen in deelnemingen. 'Hoe kijkt de Gedeputeerde...' Ja, het hangt natuurlijk wel met elkaar samen tot op zekere hoogte. Dat heeft u volgens mij net ook al geschetst. Er is altijd een effect. Dat effect zul je A op voorhand van elkaar moeten weten, maar B, als je het niet van elkaar weet zul je elkaar moeten informeren: wat zou het effect kunnen zijn en is dat al dan niet politiek wenselijk? Dat heb je met elkaar te verhandelen. Dat is wat mij betreft helder. Eens met het betoog van mevrouw Depondt, daar waar het gaat om: ja, we zijn nu eenmaal een Provincie die investeert, die onderneemt. Dat doen we al heel lang. Haar vraag over die exitstrategie vind ik wel relevant om ook mee te nemen. Dat klinkt heel mooi, maar kent vele varianten. Of er nou een ondergrens in zit of niet, wat is dan die exitstrategie en op welke momenten bespreek je dat met elkaar? We hebben natuurlijk... Ik ben ook eens door die lijst van Statenvoorstellen in het verleden gegaan van al onze verbonden partijen. Dat zijn er 42. Je ziet overal wel dat in de Staten ooit een keer over de risico's gesproken is. Dus het is niet zo dat we hier, zonder dat we van enig risico bewust zijn, als Staten besluiten hebben genomen. Hoe actueel is dat nog en hoe scherp op het netvlies staat het van deze Staten dat deze besluiten destijds genomen zijn? Het is ook een vorm van service naar elkaar, dat je via een rapportage van

elkaar weet: onder welk gesternte is toen dat besluit genomen en wat vonden de Staten toen heel erg belangrijk? Om het actuele beeld ook getrouw te kunnen zijn. U had wel een wat kritische vraag, mevrouw Depondt, over: 'Zijn we ook echt goed geïnformeerd?' Dat is natuurlijk de informatiepositie van GS naar PS. Wij doen dat zo goed als mogelijk via die voortgangsrapportage. Ik heb zojuist ook al aangegeven, ook in het betoog bij de heer Van Est: ik denk wel dat we het daar met elkaar over moeten hebben. Wat is voldoende en wat is niet voldoende? Tot welke mate van detail willen we dat dan van elkaar weten, zonder dat we op elkaars stoel gaan zitten? Ik vind dat ook een opbrengst van vandaag, voorzitter, als we dat in het najaar met elkaar kunnen bespreken.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, misschien even daarop aanhakend. In de vorige periode zat ik ook in de Controlemcommissie en hebben we heel vaak de vraag gesteld: waarom moet elke afdeling zijn eigen format voor een voortgangsrapportage bedenken? Dan zie je... Vanmiddag liggen er drie voor. Die verschillen totaal van elkaar als het gaat om format. Nou, voor een deel is dat naar inhoud verklaarbaar, maar voor een deel ook helemaal niet. Daar waarbij je bij de ene zegt – VDL zeg ik even persoonlijk – van 'die rapportages op zichzelf, prima, het is alleen jammer dat er zo weinig in staat omdat er niks gebeurt, maar daar kan de rapportage niks aan doen'; terwijl ik bij andere vanuit die informatiepositie best wel kritische opmerkingen heb. Dan denk ik... Dat is ook wat ik een beetje bedoel: moet hier nou elke afdeling zijn eigen wiel uitvinden of als je die investerende overheid wil zijn, kun je dan ook niet wat meer naar generieke vormen van informatievoorziening, van dossiervorming, van... Misschien inzicht in je hele investeringsportefeuille in plaats van inderdaad steeds op onderdelen. Dus ik ben ook wel een beetje op zoek: ja, maar hoe gaat u het dan aanvliegen? Ik geloof oprecht dat het College en ook de organisatie zich heel erg bewust zijn van dat er stappen gezet moeten worden, maar ik ben ook wel een beetje op zoek naar het hoe, het wanneer en het wat.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nou, ik denk dat we... We hebben natuurlijk ook best wel de afgelopen periode, bijvoorbeeld als het gaat over de nieuwe voortgangsrapportage rondom MAA, echt het gesprek gehad: wat moet er dan in komen? Dan zie je ook wel dat het per onderwerp wel kan verschillen, maar **ik denk qua format en qua diepte dat je een soort van generieke afspraak met elkaar moet maken. Ik zeg toe, voorzitter, dat we dat via de Griffie gaan oppakken.** Ik denk dat de Griffie daar een heel belangrijke rol heeft, om ons te adviseren, wat voor PS daarin relevant zou zijn. Dat is een toezegging op de vraag van mevrouw Depondt, voorzitter, dat wij dat gaan oppakken en bespreken met de Griffie, om te bezien of we daar een **soort van uniform template** voor kunnen maken. Het is gevaarlijk. Ik weet dat voor ieder project de Staten zelf natuurlijk gaan over de vorm en de inhoud, maar dat we dan wel streven naar een soort van generiek model, waarin we qua breedte en diepte met elkaar uitkomen, dat dat de basis is. Dan kunnen we altijd zien of er daar nog meer of minder nodig is in de toekomst. LOKAAL-LIMBURG, voorzitter. Informatiestroom tussen bestuurders, RvC en aandeelhouders. Ja, dat komt eigenlijk een beetje uit op de opmerking van mevrouw Smeets. Ja, dat wordt wel degelijk vastgelegd, maar is niet altijd inzichtelijk, omdat er veel vertrouwelijk dan wel onder geheimhouding is. Dan zit je weer tegen dat transparantiemodel aan waar wij ook tegenaan lopen. Ik ga hier niet in herhaling vallen, voorzitter, gelet op de tijd. Dat is zeker voor verbetering vatbaar. Ik kijk nog even of ik andere... Ja, de laatste vraag van de heer Roso. **The three lines of defense implementatie. Dat wordt op dit moment geïmplementeerd, is wel gefaseerd, maar ik laat u nog even weten precies wat de termijn is van die fasering.** Dat wordt stapsgewijs ingevoerd, voorzitter. Volgens mij heb ik alle vragen...

De voorzitter: De heer Satijn, op welke termijn kunt u antwoord geven op de heer Roso.

Gedeputeerde Satijn: Binnen twee weken, sorry.

De voorzitter: Dan had de heer Roso zelf nog een vraag.

De heer Roso (JA21): Ik had op het verkeerde knopje gedrukt. Mijn eigen vragen waren even weg. Ik had ook de vraag gesteld waarom de risk controller die we nu hebben niet betrokken is bij de grote projecten. Waarom de concern risk controller niet betrokken is bij de grote projecten. Dat is een conclusie geweest van de ZRK.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat heb ik zojuist uitgelegd, maar volgens mij was u even weg. Dat maakt niet uit. De risk controller is wel degelijk in functie. Die stuurt eigenlijk de andere teams aan. We hebben op dit moment drie lagen van teams bij projecten: de beleidsteams zelf, de programmateams. Daarnaast hebben we een complianceteam. Het complianceteam is een team van ambtenaren dat niet betrokken is bij het project, maar dat op afstand kijkt naar legal, finance of al geleverde informatie correct is of dat ze nog aanvullingen behoeven. Dan hebben we nog een derde laag, het concern. De risk manager zit bij het concern en die zorgt dat het hele stelsel aan rapportages op een goede manier wordt ingericht. Het is volstrekt terecht dat men constateert dat dat nog niet voldoende uitontwikkeld is, maar hij is wel degelijk in functie, maar heeft zijn aandacht eigenlijk op de hele organisatie gericht en niet specifiek op één of twee projecten. Dat is het antwoord op uw vraag.

De voorzitter: Dan zag ik een vraag bij de heer Zeedzen van de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, ik heb nog op twee vragen geen antwoord gehoord. Wilt u ze nu of moet ik ze voor de tweede termijn bewaren? Ja? Prima.

De voorzitter: Dank u. Dan heb ik nog een vraag van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Ja, nog even terug naar die Raad van Commissarissen. Ik had expliciet de vraag gesteld over de weigering van de Raad van Commissarissen om informatie te verstrekken aan de ZRK, of er daar een motivatie voor was. Ja, het antwoord is: 'Er is geen motivatie.' Begrijp ik nu van Gedeputeerde Staten dat de motivatie er wel is, namelijk: de verslagen waren vertrouwelijk.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, **daar waar ik het had over de verhouding RvC-aandeelhouder was het een algemeen voorbeeld. Ik heb hier niet het specifieke voorbeeld dat u net noemt voor ogen gehad, dus dat weet ik niet. Dat zou ik even moeten navragen, als dat een specifieke vraag is voor u. Ik weet op dit moment het antwoord niet. Dan kom ik daar over twee weken op terug**, voorzitter, bij de heer Sol. Het was meer een generieke opmerking dat we zien in dat verkeer dat dat weleens leidt tot RvC's die zeggen: ja, god, het is vertrouwelijk, het is geheim en dat mag je niet zien. Dat levert weer de situatie op dat wij niet in alle gevallen u die informatie kunnen geven.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, ik had nog de vraag gesteld ... Ik denk dat die vraag voor de heer Satijn is, omdat die toch over de bredere portefeuilles gaat. Hoeveel van dit soort projecten hebben wij eigenlijk? Dus projecten met of zonder open einde, maar in ieder geval hoog-risicoprojecten. Heeft u daar een beeld bij, hoeveel dat er zijn?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat beeld hebben we, maar dat antwoord heb ik niet paraat. Daar moet ik even schriftelijk op terugkomen. Dat is een goede vraag. Die had u terecht gesteld.

De voorzitter: Op welke termijn?

Gedeputeerde Satijn: Twee weken.

De voorzitter: Dank u. Dan bent u ... Hoever bent u met de beantwoording van de vragen? U bent klaar? Mijnheer Van Caldenberg, u heeft geen...

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nou, volgens mij heb ik net al de vragen die gesteld zijn beantwoord.

De voorzitter: Oké. Goed zo. De heer Van den Beucken eerst en dan de heer Megens.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u, voorzitter. Een aantal vragen is eigenlijk versnipperd tot een antwoord gekomen bij mij. Mijnheer Sol heeft een vraag nog uit de lucht gehaald. Eén ding is nog echt overgebleven. Dat is die aanbeveling 1. Ik had eigenlijk gehoopt wat meer toelichting te krijgen over wat er gedaan wordt om het toekomstperspectief dan van een project beter en maximaal inzichtelijk te maken. We hebben natuurlijk... Dat we dan niet grenzen in beeld kunnen brengen. Wanneer is het exit, in welke vorm dan ook? Maar toekomstperspectief, daar had ik wat meer duiding over willen hebben.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, ik zit even te kijken naar de vragen. Ik heb inderdaad een aantal vragen proberen te beantwoorden wat meer generiek. Is dat de vraag die u heeft gesteld rondom de campus? Ik probeer even te zoeken.

De voorzitter: De heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ik ga het anders doen. Ik ga in de tweede termijn een klein blokje nog even overdoen. Ik denk dat dat voor de magen van ons allemaal ook veel beter is. Dat komt wel goed, denk ik.

De voorzitter: Oké. Dank u. Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik wil toch weer even terug naar dat Statenvoorstel. Ik heb even snel gecheckt: wat staat er nu precies? Er wordt hier geschetst dat het eigenlijk maar op één onderdeel zou afwijken, maar in het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer staat wel degelijk dat het op meerdere onderdelen niet klopt. Dus ik heb daar graag dan wel een motivatie

van. Hoe zit dat nu precies? Er staat ook gewoon geschreven: 'Het staat onduidelijk in dat Statenvoorstel.' Dus ook daar graag een reflectie op.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, degene die zegt 'het wijkt op één onderdeel af', was de heer Nijskens volgens mij. Wij hebben als College – wij, dan heb ik het over het College wat er destijds zat, maar wij volgen dat op – ook dat Statenvoorstel nog een keer goed bekeken, maar daar staat gewoon dat er afgeweken wordt van SIS 3.0. Dat is ook transparant in het openbare deel met u gedeeld. Er staat een hele opsomming van risico's benoemd. Er staat ook nog dat in het Treasury-advies nog een aantal nadere risico's worden geïdentificeerd. Daar kunt u dat allemaal lezen. Dus u bent geïnformeerd over het feit dat het Statenvoorstel zoals het destijds voorlag afweek van SIS 3.0 op een aantal onderdelen. Daarover bent u geïnformeerd.

De voorzitter: De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Dan is mijn vraag toch: maak inzichtelijk waar dit precies afwijkt. Dat was mijn vraag.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, **wij kunnen dat gerust nog een keer voor u inzichtelijk maken.** Dat is geen enkel probleem, want die informatie is gewoon beschikbaar.

De voorzitter: Op welke termijn? Twee weken?

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, **wij kunnen dat binnen twee weken wel doen,** denk ik. Ja.

De voorzitter: Prima. Goed. Dan bedank ik de Gedeputeerden voor de beantwoording van de vragen. Ik stel voor dat we op dit moment gaan lunchen en dan terugkomen om 13.45 uur voor de tweede termijn. Hartelijk dank.

[SCHORSING]

De voorzitter: Goedemiddag samen. We gaan verder met het bespreken van het beleidsstuk. Even een verzoek van mevrouw Wolters. Sorry, van mevrouw Berghorst. Zij wordt vervangen door mevrouw Wolters, omdat zij voorzitter is van een commissie die door PS is benoemd. Uit courtoisie willen we dan mevrouw Wolters het verhaal van mevrouw Berghorst voort laten zetten. Ja? Goed. Dan gaan we beginnen. Dan starten we met de tweede termijn, waarbij elke fractie twee minuten maximaal krijgt. Dit keer start ik weer bij de PVV. Geen inbreng? Goed. Dan gaan we verder naar mijnheer Loomans. Geen inbreng. Mevrouw Wolters, PvdA.

Mevrouw Wolters (PvdA): Ja. Wij hebben nog een korte vraag. We vinden het fijn dat GS heeft toegezegd dat ze met ons gaan delen hoeveel van dit soort projecten we hebben, maar graag willen we niet alleen het aantal, maar ook een overzicht van welke projecten het zijn, waarom die projecten een hoog risico hebben en hoeveel we daarin geïnvesteerd hebben. Dat was het. Dank je wel.

De voorzitter: Nou, dank je wel. De heer Stocks. Geen inbreng. De heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Voorzitter, ik moet zeggen dat ik bij de discussies over de exitstrategie heel vaak aan het moment heb gedacht dat ik voor een voetbalwedstrijd in de kleedkamer zat en mijn trainer alle scenario's door aan het nemen was. Dan blijkt dat in het echt geen enkele van die scenario's uitkomt en het toch anders is. Daar komen we straks nog op terug. De tweede opmerking die ik in dat kader wil maken: stap niet te vroeg uit de wedstrijd. We herinneren ons recent, in november nog, Sevilla-PSV, 2-0, 2-3 en voor de 50PLUS-mensen in 1950 de wedstrijd Heerenveen-AJAX, 1-5, 6-5. Concreet naar het Statenvoorstel. Er staan heel veel zaken in. Ik heb aangegeven: ik vind ze nog vaag. 'Geef prioriteit aan' vind ik een vage omschrijving. Maar als de Gedeputeerden dit overnemen, zou men dan eens kunnen aangeven, misschien zelfs voor de behandeling, wat men daar concreet aan gaat doen? Wanneer kunnen we dan verwachten dat iets geregeld is? Dat zou meer... Dan zouden we ook erop kunnen afrekenen of het gebeurt. Dan heb ik nog één puntje. Dat heb ik in de eerste termijn heel kort aangegeven. Dat is de geheimhouding. In de informatiesessie zei men: 'Ja, er waren zelfs geheime stukken die toch openbaar waren.' Ik heb aangegeven: 'Zeker voor burgercommissieleden is het soms bij een dossier verdomd moeilijk, omdat je de helft niet weet.' Of we daar niet varianten in kunnen vinden, zodat wij als fractie zeg ik eventjes wel iets kunnen doen. Ik weet hoe moeilijk het ligt, maar mijn vraag is alleen: kunnen we daar nog kijken, in dat kader, naar de openheid en transparantie? Tot slot de uitnodiging omtrent hoe wij geïnformeerd worden. Als bestuurlijk informatiekundige kijk ik daar zeker naar uit en zal ik mijn bijdrage doen om het steeds beter te maken. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Ja, dank u wel. De heer Kraa. Geen inbreng? De heer Sol, GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Ja, ik denk dat het goed is dat we de toezegging hebben om vooruitlopend of in het kader van SIS 4.0 inderdaad in de zomer of na de zomer nog wat verder de diepte in te gaan. Ik hoop ook dat we dan met zijn allen in staat zijn om het ook echt even op niveau te houden en niet te veel op afzonderlijke projecten in te zoomen. Ik heb nog wel één van de opmerkingen die ik gemaakt heb, waar ik graag nog even op wil terugkomen. Dat is op de door mij in ieder geval veronderstelde relatie tussen het hebben van een strategie over 'wanneer stop je?' in relatie tot het voortdurend bespreken van rapportages met het oog op... Het herhalen eigenlijk van de initiële discussies over waarom we iets doen. Ik hoor graag van het College of ik daar spoken zie of dat er inderdaad ook in de ogen van het College een samenhang is.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Mevrouw Smeets, SP.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank je wel. Ja, ik ben ook heel blij om te horen dat de Gedeputeerde het toch best spannend vond vandaag om ook in deze commissie met ons te spreken over dit rapport. Het gaat tenslotte niet om klein geld. Ik wil u bedanken voor de toezegging en ben heel blij dat u met ons gaat spreken ook over die evaluatie, die investeringsstrategie – wat voor een investerende overheid willen we nu met elkaar zijn? – en het uitvoeringskader Sturing in Samenwerking. Ik heb wel nog een aanvullende vraag. Wat gaan we nu precies evalueren bij de evaluatie van 3.0? Ik ben ook heel blij dat we aan de slag gaan met de rapportages, maar op mijn verzoek was er ook in de Controlecommissie al afgesproken met de Griffie dat zij een format inderdaad zouden ontwikkelen. Volgens mij is dat gebeurd en ligt dat nu bij de organisatie. Dat is ook een boodschap, denk ik, naar ons als Staten zelf. Wat ik zag laatst bij de bespreking over het LEF en dan met name de rapportage daar, is dat de Staten zelf zei: 'Wij mogen best op... U mag best afwijken, beste GS, van de vorm van de rapportage.' Dat was niet in lijn met de Regeling Grote Projecten. Dus ik zou onszelf wel willen zeggen: wees dan ook consequent in wat we met elkaar afspreken. Ik wil u nog even vragen om te reflecteren op de behoefte van deze Staten en van deze commissie om de potentiële negatieve en positieve risico's financieel en inhoudelijk met elkaar te bespreken. Hoe gaan we dat doen? En de

vraag die nog onbeantwoord is: wat betekent het nu als wij als Staten A1 overnemen? Dus aanbeveling A1, als wij die overnemen, wat betekent dat?

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Zeedzen, BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank je wel, voorzitter. Ik wil beginnen met te zeggen dat ik blij ben dat de heer Satijn zo'n gevoel had van: het wordt vandaag zo'n dag of zo'n vergadering. Ik deel die mening. Ik vind het een ontzettend waardevolle discussie die er vandaag plaatsvindt, waar we denk ik in de toekomst veel aan gaan hebben. Daarnaast had ik nog twee vragen die mijns inziens nog niet beantwoord waren. De eerste was hoe we de organisatie, het ambtelijke apparaat verder faciliteren in kennisgroei in de complexe materie die risicomanagement en grote investeringen überhaupt... Hoe het College daar invulling aan denkt te geven. De tweede was of we... Dat is wellicht onderdeel van een eerdere toezegging, maar ik ga hem toch stellen: of wij regelmatig geïnformeerd kunnen worden over de voortgang en resultaten van stappen die genomen worden om te komen tot een betere organisatie inzake risicomanagement. Dank.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, ik sluit mij aan bij mijn overburen als het gaat over in het najaar over de bredere context praten rondom niet alleen deelnemingen, maar überhaupt investeringen, alles wat daarbij hoort. Dat hoeven we niet te herhalen. Als het gaat over die competenties en de organisatie zou ik het wel op prijs stellen – er wordt iets over gezegd ook in de bestuurlijke reactie van het College – toch nog een keer op een rij gezet te krijgen van het College: welke stappen zet het College, is het College al aan het zetten? Wat is daarin de tijdlijn? De heer Van Est vroeg dat ook. Daar sluit ik me bij aan. Ik had nog een generieke vraag: wat is de status quo op dit moment als het gaat over onze grote investeringen en de beheersing daarvan, in relatie tot mijn vraag: dit zijn drie projecten, is dit nou te generaliseren of is dit niet te generaliseren? Ik sluit mij ook aan bij wat mevrouw Berghorst vanochtend zei. Het is inderdaad zo, die investeringen van ons, al dan niet via deelnemingen, zitten nu heel erg verspreid over beleidskaders, domeinen. Er zit achter in de jaarrekening zo'n overzicht van deelnemingen, maar dat is ook maar redelijk summier conform de verslaggevingseisen. Een soort IPML-variant voor alles wat niet mobiliteit is zou ook eigenlijk wel handig zijn. U had het over 42 deelnemingen. Er zullen nog meer investeringen zijn die niet via deelnemingen lopen. Om toch eens even te kijken of u daar iets mee kunt doen. Of dat de voortgangsrapportages gaat vervangen? Dat lijkt me niet. Die zullen nooit tot dat detailniveau gaan. Maar toch het verzoek om daar eens even naar te kijken.

De voorzitter: Ik verzoek u te gaan afronden.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, dan de laatste vraag: ik zou daaraan gekoppeld misschien ook wel een wat scherpere, bredere risicoanalyse elk jaar van het College willen krijgen. Nu zie je vaak in voortgangsrapportages: 'Binnen het bedrijf is dit een risico.' Maar stel dat MAA omkiept, ik noem maar een dwarsstraat, dan is dat heel jammer voor het bedrijf, maar wij hadden andere doelen met de reden waarom we het überhaupt hebben. Wat is voor ons dan het risico, niet alleen financieel, maar ook maatschappelijk. Dus laten we zeggen: een wat bredere invulling van de risicoparagraaf in de jaarrekening zou ik wel erg op prijs stellen. En dan misschien wel buiten de jaarrekening om.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Nijskens, VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, met dit soort rapporten krijg je natuurlijk vaak een zwart-witbril over zaken. Het is óf fout óf goed en ertussenin zit niks. Ik denk wel dat de discussie vanmorgen levendig genoeg was om ook de tussenruimte, de grijs tinten, te laten zien. Ja, we moeten ons ook realiseren dat één van de eerste deelnemingen van ons überhaupt het kapitaal verschaft heeft waarom we nu überhaupt nog deelnemingen hebben. Dat was indertijd Essent. Dus als we ons dat realiseren; het kan ook een keer inderdaad echt wit zijn en dat het echt goud geld oplevert. Dan kunnen we weer allemaal dingen doen. Uiteraard, die laatste zin van mevrouw Depondt over de maatschappelijke belangen of de maatschappelijke risico's ... Uiteindelijk doen we het voor de maatschappelijke doelen. Op het moment dat dan financieel iets tegenzit moet je wel weten waarom je het toch wel of niet blijft doen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik denk dat we vandaag één van de meest dierbare, kostbare en fundamenteelste discussies gevoerd hebben naar aanleiding van een mooi compleet Rekenkamerrapport van de afgelopen tijd. Ik ben daar blij mee. Ik ben ook blij met de beantwoording van de wethouder... Herstel, de portefeuillehouder. Ik zit nog in een verkeerde modus. De portefeuillehouder, neem me niet kwalijk. De heer Satijn en de heer Van Caldenberg, beiden. Eén ding is nog wel blijven hangen en dat is ook wat mevrouw Smeets ook gevraagd heeft. Daar ging het namelijk om. Aanbeveling 1. Dat is eigenlijk de enige aanbeveling waar het College niet meteen staat te springen om hem over te nemen, zacht uitgedrukt. Daar is een onderbouwing van gegeven, om geen onrust te zaaien, geen onzekerheid. Misschien ook om geen zwart-wittinten weer te geven, maar om ook grijs tinten mee te nemen, zoals de collega aan de linkerzijde dat zo mooi zei. Maar van de andere kant en dat wil ik nog één keer benadrukken... Dat is geen vraag, maar nog een keer een statement, dus u hoeft die voor mij niet te beantwoorden. Wat wij in ieder geval heel belangrijk vinden, wat LOKAAL-LIMBURG belangrijk vindt, is in ieder geval dat je dan op zijn minst het toekomstperspectief beter onderbouwt en maximaal inzichtelijk maakt. Ja, dat moet beter inzichtelijk worden. De enige vraag die dan overblijft, dat is dezelfde als die mevrouw Smeets stelde, is: wat betekent het nou als A1, zo'n richting, wel gevolgd wordt? Wat heeft dat voor implicaties? Dat is het.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Dan gaan we weer terug naar de beide Gedeputeerden voor de beantwoording van de vragen. Daar krijgt u veertien minuten voor. De heer Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dank u wel, voorzitter. Dank nogmaals ook voor de opmerkingen vanuit uw commissie daar waar het gaat over de aard en de inhoud van de bespreking vandaag. Ik loop even langs de vragen en opmerkingen die gemaakt zijn. De Partij van de Arbeid; ja, mevrouw Berghorst had het over de deelnemingen en u heeft het over de projecten, maar misschien kunt u dat buiten de vergadering even helder maken voor ons en dan kijken we... De toezegging was al gedaan aan mevrouw Berghorst, dus dat moeten we dan even inkleuren, maar dat is dan even een kleinigheid, wat wel exponentieel veel meer werk oplevert, laat ik daar ook heel eerlijk in zijn, als dat projecten...

Mevrouw Wolters (PvdA): Nou, ik denk dat ze deelnemingen bedoelt. Ik denk dat ze deelnemingen bedoelt. Excuses, voorzitter.

De voorzitter: Ja. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dank, voorzitter. Ook 50PLUS; ik denk dat het goed is – we hebben natuurlijk een aantal toezeggingen gedaan – dat wij een brief maken waarin we al deze acties die we hier met elkaar vandaag besproken hebben... Ik denk dat ik dan ook tegemoet kom aan

een aantal andere vragen: gewoon eens even een tijdelijk neerzetten. Wanneer gaan we wat met elkaar bespreken? Wanneer zijn we van plan welk beleidskader voor te leggen aan de Staten? Waarbij we ook opnemen een aantal acties die we ingezet hebben onder het ambtelijk apparaat om risicobeheersing op peil te brengen. Dan heeft u gewoon een overzichtelijke brief met daarin de stappen die wij gaan nemen, de acties die al uitgezet zijn, op welke termijn dit jaar dit allemaal gaat landen, althans wat de bedoeling is. Dan de heer Sol en zijn spoken. Ja, goed, wat je natuurlijk zit – dat is niet vreemd aan een politieke omgeving – is dat als je het over een onderwerp hebt partijen mogelijk hun initiële standpunt laten doorklinken. Dat is niet vreemd in een politieke omgeving, denk ik. Hij denkt dat het efficiënter is als je het hebt over voortgangsrapportages, dat je het dan echt over de materie zelf hebt. Ik kijk zo deze Staten rond. Er is niemand vies van enige vorm van ideologie zou ik willen zeggen. Af en toe sijpelt dat een beetje door. Of dat spoken zijn weet ik niet. Het maakt af en toe de discussie leuk. Als men maar positief blijft, zou ik willen zeggen, dan vind ik dat heel sportief. Dan mevrouw Smeets. Ja, u had het over spannend. Ik vond het eerder meer sportief. Het goede nieuws voor haar: het begint allebei met de S en met de P. Wat betekent het als we A1 overnemen? Ja, daar hebben we op gereflecteerd in de reactie ook. Ik denk ook dat het een heel slecht idee is als – ik noem maar even wat – wij nu voor Maastricht Aachen Airport een sluitingsscenario of een exitscenario moeten gaan inkleuren. We hebben in ieder geval gezien wat het betekend heeft destijds... Overigens was het een weloverwogen besluit destijds van onze ambtsvoorgangers, zoals mijn buurman dat zo mooi zei, om dat sluitingsscenario al in te brengen, om zo'n breed mogelijk en eerlijk mogelijke discussie te hebben over dat onderwerp zelf. Maar we weten ook dat dat bewust, omdat dat sluitingsscenario op tafel kwam, ook echt investeringen van andere partijen, maatschappelijke partijen, ondernemingen die in de buurt zaten, gestopt heeft. Ze zeiden: 'Voor ons is die toekomst te onzeker, dus datgene wat wij willen gaan we niet doen.' Dat betekent dus een indirect effect, wat je misschien niet beoogt, maar wat wel gebeurt. Dat is dat de maatschappij rondom zo'n luchthaven zegt: nou, dan stoppen wij ook met onze investeringen. Daar heeft de luchthaven tot op de dag van vandaag – dat is een ander onderwerp, voorzitter, dan vandaag – nog best wel last van. Dus je moet het goed overwegen, als je A1 doorvoert, wat dat maatschappelijk betekent, ook voor betrokkenheid van andere partijen die deelnemen. Er zit een andere aandeelhouder in MAA. Er zitten een aantal aandeelhouders in de campus. Er zitten een aantal aandeelhouders in Mijwater. Dat betekent echt iets. Daar kun je niet eenzijdig van zeggen: ja, dat gaan we dan toch maar doen. Zeker niet als je in een construct zit. Dan zul je dat echt met elkaar moeten overleggen. Dan even out of the blue zeggen 'ja, dat gaan we toch maar even anders doen', dat wordt daar niet geapprecieerd, denk ik. Dat is ook een beetje wat we met die inkleuring in ons antwoord hebben proberen duidelijk te maken. Ik ga naar ...

De voorzitter: Een vraag van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Ja, de Gedeputeerde vertaalt nu exit naar sluiting. Dat zal wellicht voor MAA voor de hand liggen, maar dan komt dat spook weer... Maar goed. Laten we het daar niet over hebben. Maar in zijn algemeenheid is een exitstrategie natuurlijk veel breder. Je kunt ook nadenken over: wanneer heb ik genoeg verdiend aan iets om eruit te kunnen stappen? Dat is ook een exit.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nee, dat is natuurlijk de nuance die we al eerder vandaag gezien hebben: hoe ga je met een exit om? Ik pakte even deze drie voorbeelden, omdat deze ook genoemd zijn in het rapport.

De voorzitter: Mevrouw Smeets, SP.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, mevrouw Berghorst zei het vanochtend al, maar het bespreken van scenario's van potentiële risico's of kansen en bedreigingen, wellicht ook achter gesloten deuren met elkaar, dat zou ook kunnen behoren tot het bespreken van. Ik vraag me af of de Gedeputeerde daar wel heil in ziet.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nou, voorzitter, volgens mij was het juist de insteek van ons om eind dit jaar, als we met elkaar spreken, dit soort zaken met elkaar uit te wisselen. Wat vind je nou wenselijk en vind je niet wenselijk? Je moet natuurlijk uiteindelijk wel zaken met elkaar kunnen bespreken. Hoe dan ook. Ik bedoel, Provinciale Staten zijn daar uiteindelijk de ultieme aandeelhouder, als je het zo wil bekijken, dus zij gaan daar uiteindelijk ook over. Dat zeg ik ook met deze nadruk, omdat er natuurlijk vele lagen tussen zitten en dat is weer het eigendom, zou ik bijna zeggen, van deelnemingen in dit geval. Dus nee, daar ben ik niet op tegen, maar out of the blue dit gewoon hier op tafel leggen, zodat morgen in een tweet of in een dagblad staat 'de Staten gaan er alsnog over nadenken om iets te sluiten'; ja, dat levert enorm veel onrust op als je daar niet goed met elkaar een traject over hebt afgesproken, hoe je dat met elkaar doet. Dat is juist het doel wat we met elkaar gaan veranderen later dit jaar. Dus volgens mij kunnen we elkaar daar goed in vinden.

De voorzitter: Gaat u verder met de beantwoording van de vragen.

Gedeputeerde Satijn: Dat ga ik doen, voorzitter. Ik kijk even naar de BBB, naar de heer Zeedzen. Ik heb al even antwoord gegeven **op het inzicht geven in de ambtelijke capaciteit en doorontwikkeling rondom risicomanagement**. Even zien of ik nog een andere vraag ... Ja, daar zullen we ook in opnemen hoe we dat gaan doen, voor zover we dat al niet doen. **Dan krijgt u een huidige stand van zaken en hoe we dat naar de toekomst kunnen doen, inclusief de tijdlijnen**, zoals ik zojuist ook heb toegezegd.

De voorzitter: Op welke termijn?

Gedeputeerde Satijn: Daar kom ik zo even op terug, als het mag. Ook het CDA vraagt dat. Er wordt ook even gevraagd: 'Reflecteer: als je nu naar projecten kijkt, hoe staan we daar dan voor?'. Nou, ik heb in de eerste termijn al gezegd: ik zie in de organisatie echt een exponentieel grote aandacht voor die onderwerpen rondom risicobeheersing, met name ook dat samenspel, als je het zo wilt bekijken, tussen een programmeerteam, een complianteteam en nog eens een keer concern die daaroverheen kijkt. Wat ik iedere keer zie, als er stukken komen in GS, dan zijn die echt doorwrocht met alles wat we hier vandaag besproken hebben. Zit het daarmee al op het goede niveau? Nee, nog zeker niet. Ik denk dat we er echt heel veel aan hebben om een bredere systematiek ook rondom de rapportages te laten terugkomen, want dan gaat u het ook zien. De GS-nota die vertrouwelijk is rondom een aandeelhoudersvergadering, die ziet u in principe niet. Dan staan we op het punt waar we het in de eerste termijn over hebben gehad, wat wij graag zouden willen vertellen, wat wij niet kunnen vertellen. Dat zou je dan wel meer kunnen terugzien in de rapportage, omdat daar dan ook over gerapporteerd kan worden. Niet zozeer letterlijk dat de aandeelhoudersvergadering wordt besproken, maar wel datgene wat in de aanloop naar een aandeelhoudersvergadering bijvoorbeeld op het gebied van risico's wordt gezien en ook gedeeld kan worden. Dus we proberen wel te kijken of we dat vanuit de smalheid waarin we nu zitten een breder instrument maken, maar we zijn er nog niet. Dat is de status quo op dit moment. U had al eerder de IPML-variant aangeboden.

De voorzitter: Mevrouw Depondt, heeft u een vraag?

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, ik zou het College in overweging mee willen geven: nu zie je soms dat voortgangsrapportages bijna 1-op-1 informatie van het bedrijf zelf overnemen en dat rapporteren. Wat wij willen is dat GS aan ons rapporteert. Wat interessant kan zijn voor het bedrijf is ook interessant voor ons, maar we hebben ook andere vragen wellicht. Dus ik roep u ook op, als het gaat over de voortgangsrapportage, ook met die bril daarnaar te kijken. Wat vindt u dat u aan ons moet rapporteren, anders dan wat in de bedrijfsrapportages staat?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dat is precies het punt – ik wil niet te veel op de details ingaan, voorzitter – waarvan wij constateren dat dat nog beter kan. Maar dan krijgen we een openbare discussie over wat wij vinden dat er beter kan richting een ambtelijke organisatie. Dat lijkt me niet zo heel erg... Daar zie je dat dat verbeterd en verscherpt kan worden. Je hebt natuurlijk enerzijds datgene wat een bedrijf rapporteert, wat we ook in sommige rapportages zien. Bijvoorbeeld bij MAA hebben we er heel bewust voor gekozen om te zeggen: het feitenmateriaal vanuit de organisatie zelf leiden wij door naar de Staten. Maar daarnaast kan natuurlijk een programmteam of een complianceteam daar nog zelfstandig op adviseren, op datgene wat door het bedrijf wordt aangeleverd. Dat is precies wat u zoekt. Dus langs meerdere kanten een advies. Nou, dat is echt in ontwikkeling nog. Zo ver zijn we nog niet. Maar het is een goed punt, dus dat nemen we ook zeker mee. Ook de IPML-variant zoals u die aangaf in uw betoog. Mevrouw Berghorst gaf dat... Ja, ik ga gelijk over naar de complimenten. Mevrouw Berghorst... Mevrouw Wolters, complimenten voor de IPML-suggestie van uw medecommissielid. Voorzitter, ja, volgens mij heb ik dan alle vragen beantwoord. Ik durf het bijna niet te zeggen, maar ik zie een vinger op links nog.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, ook mijn laatste. Die ging over: wat evalueren we nou in de evaluatie van het SIS 3.0? Die heeft u nog niet beantwoord.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, terecht. Dat gaat een spiegel zijn van al die opmerkingen die we ook al van u gehoord hebben. U zult er ook op bevestigd worden. We gaan niet zonder voorbereiding naar die sessie toe. U zult ook bevestigd worden: 'Wat vindt u zelf ervan. Hoe is het toegepast? Hoe werkt het voor u?' Dat gaan we ook intern doen. Dat gaan we ook langs GS leggen. Die gaat er een opinie over hebben. Dan gaan we het daar met elkaar over hebben. Dus dat is niet een eenzijdig beeld van 'goh, wat vinden we er allemaal van?', maar ik denk dat het heel belangrijk is juist in die conferentie die we met elkaar gaan hebben van: wat wilt u zelf, wat wilt u zelf kunnen inzien? Waar wilt u zelf, al dan niet met elkaar, met het College of met maatschappelijke partners, de discussie over voeren? Wat is voor u de meest relevante informatie? Niet alleen over SIS 3.0, maar ook over een breder kader, ook als het gaat om andere vormen van governance. Dan bent u aan zet. Dat wil ik graag horen. Als we dat kunnen vertalen naar een instrument naar de toekomst toe; ik denk dat we dan met elkaar heel grote stappen gezet hebben. Dat ook een deel van de maatschappelijke onrust die hier en daar door jullie en ook door ons wordt opgevangen, dat je die een plek kunt geven en daar een duidelijk antwoord op kunt formuleren. Ik denk dat dat het doel is, om ervoor te zorgen dat we met elkaar het gevoel hebben dat de risicobeheersing bij de Staten net zo goed gevoeld wordt als door het College als door de ambtelijke organisatie als door de Limburger.

De voorzitter: Goed. Dank u wel. U zou nog terugkomen op de termijn van de beantwoording van de heer Zeedzen.

Gedeputeerde Satijn: Ja, als het gaat over die gehele vraag; ik zit daar even over na te denken. Ik wil ook heel even naar links kijken. **Ja, we gaan natuurlijk die sessie, die werkconferentie organiseren in het najaar. Ik zou daarvoor die brief willen neerleggen.** Als ik nu zeg 'drie weken', dan denk ik dat ik te snel ben. **Laten we zeggen vlak na het reces dat we met een brief komen, dat we dan uw Staten daarover informeren en ook het programma geven, de doorkijk die we met elkaar gaan doormaken, ook naar die conferentie toe, maar zeker ook de onderwerpen zoals we die hier met elkaar besproken hebben.**

De voorzitter: De heer Zeedzen. Ja?

De heer Zeedzen (BBB): Helemaal prima. Ik heb liever dat het heel gedegen is dan dat het snel komt. Het liefst allebei natuurlijk.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Dank u wel voor de beantwoording. Er zijn meerdere toezeggingen vandaag gedaan. Die laten we u even schriftelijk toekomen. Dan bent u op de hoogte. Dan rest mij de commissie de vraag te stellen of dit Statenvoorstel behandelrijp is. Ik verzoek u de hand op te steken als u het voorstel niet behandelrijp vindt. Oké. Dan constateer ik dat uw commissie het voorstel behandelrijp acht. De vervolgvraag is of dit voorstel als hamerstuk of als besprekstuk doorgeleid kan worden naar de PS-vergadering van 21 juni. Ik verzoek u de hand op te steken als u vindt dat dit voorstel als hamerstuk doorgeleid kan worden. Oké. Ik concludeer dat dit voorstel als hamerstuk terug... Sorry, dat het als besprekstuk terugkomt in de vergadering van ... Even kijken of jullie nog wakker zijn na het eten. Het komt in de vergadering van 21 juni terug.

T9527 Gedeputeerde Satijn zegt u toe een werkconferentie te organiseren en daarin in ieder geval te spreken over:

- de wijze waarop PS toezicht kan houden op verbonden partijen
 - evaluatie SIS 3.0
 - de basis voor SIS 4.0 waarbij u wordt uitgenodigd aan te geven wat u belangrijk acht.
- De overige in de commissie besproken punten, welke in de werkconferentie zullen terugkomen, worden in een tijdlijn geplaatst.**

T9525 Gedeputeerde Satijn zegt u toe een overzicht te verstrekken van alle risicovolle deelnemingen inclusief een duiding van de risico's.

T9524 Gedeputeerde Satijn zegt u toe u te informeren over de voortgang van de uitrol en doorontwikkeling van het risicomanagement.

T9523 Gedeputeerde Satijn zegt toe u te informeren over de fasering van de invoering van Three Lines of Defences.

T9522 Gedeputeerde Satijn zegt toe in overleg met de Griffie op zoek te gaan naar mogelijkheden voor generieke voortgangsrapportages, een bredere systematiek rondom voortgangsrapportages te hanteren en te bezien in hoeverre het IPML een bruikbare rapportagemethode is voor andere rapportages.

T9517 Gedeputeerde van Caldenberg maakt inzichtelijk waarop niet wordt voldaan aan sis 3.0. t.a.v. Mijnwater, en stuurt hierbij het statenvoorstel (G-22-047)

T9516 Gedeputeerde van Caldenberg zal de stukken van het Statenvoorstel inzake Financieringsvoorstel Limburgs Energiefonds (LEF) ten behoeve van Mijnwater, G-22-047 (9 februari 2023) naar PS sturen.

T9515 Gedeputeerde van Caldenberg legt het Treasury advies Mijnwater onder geheimhouding ter inzage bij de Staten.

8.2 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Dan zijn we bij 8.2, rondvraag/mededelingen/actualiteiten. Er zijn geen opmerkingen. Goed zo.

9 CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ

9.1 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Dan zijn we bij puntje 10, sorry, 9. 9.1, de rondvraag. Zijn er daar nog op- of aanmerkingen over? Nee? Goed. Dan dank ik u voor jullie aandacht. Ik ga afscheid nemen van jullie. Mijn collega neemt het over, dus ik schors de vergadering even voor twee minuten.

[SCHORSING]

10 REGIONALE ECONOMIE

De voorzitter: Goedemiddag, dames en heren. De rest van de middag zult u het met mij moeten doen als voorzitter, met dankzegging aan de heer Goossen voor de ochtendsessie.

10.1 GEWIJZIGD G-24-021 Statenvoorstel inzake tweede herziene basisrapportage Groot project Transitie Maastricht Aachen Airport, brief GS van 14-5-2024 (GS DOC-00650635)

De voorzitter: We zijn aanbeland in de vergadering, bij agendapunt 10: regionale economie. En dat betreft een Statenvoorstel inzake tweede herziene basisrapportage Groot project Transitie Maastricht Aachen Airport, de brief van GS van 14 mei 2024. En we gaan over tot de behandeling van die tweede herziene basisrapportage. En voordat we beginnen met de behandeling van het Statenvoorstel geef ik graag het woord aan een aantal sprekers, waarvan de eerste de heer Derks is. Hartelijk welkom, mijnheer Derks. U krijgt vijf minuten tijd voor uw bijdrage.

De heer Derks: Dank u wel. Geachte leden van de commissie ESA, wat betreft ontwikkelingen rond MAA heb ik als econometrist vooral aandacht voor cijfers en grafieken. De belangrijkste boodschap van de basisrapportage zou mijns inziens moeten zijn dat van 2022 naar 2023 het aantal passagiers gedaald is met 16%, luchtvracht gedaald met 70%. Getruckte vracht is wel gestegen, maar de totale vracht – lucht plus getrukt – is toch nog gedaald met 47%. De omzet, hoeveelheid omzet passagiers plus vracht, is in 2023 gedaald naar 50%. De helft dus van de verwachting in het businessplan. De daling van passagiers en luchtvracht gaat door tot en met maart 2024. Als we de maanden van de tijdelijke sluiting van MAA voor baanrenovatie buiten beschouwing laten, dan is in de afgelopen kwart eeuw de hoeveelheid luchtvracht nog nooit zo laag geweest als in de tien maanden na de heropening

van de baan. Tot zover de werkelijkheid. Wat staat er in de basisrapportage en welk beeld wordt gegeven? In de oorspronkelijke basisrapportage van 15 mei zat een fout in essentiële cijfers en zaten vijf fouten in grafieken. Alle fouten gaven voor MAA een veel te gunstig beeld, veel gunstiger dan de werkelijkheid. In de gewijzigde basisrapportage, die op 29 mei toegestuurd is, is het foute cijfer gecorrigeerd. Het aantal passagiers is nu inderdaad gedaald met 60%, en niet gestegen zoals in de oorspronkelijke rapportage. In de grafieken zijn vier fouten verbeterd. Eén fout is blijven staan. En een nieuw suggestief beeld bij gekomen ten gunste van MAA. Ik loop nu door de basisrapportage heen om op punten in te gaan. Volgens de tabel op pagina 16 is het aantal getruckte vracht gestegen met 167%, maar is het aantal bewegingen van getruckte vracht met 35% gedaald. Hier lijkt iets niet te kloppen. Op pagina 17 staat dat sinds augustus 2023 de getruckte en gevlogen vracht meer dan verviervoudigd is. Volgens cijfers van het CBS was de luchtvracht in december inderdaad wel dubbel zo groot als in augustus, maar is daarna weer compleet ingezakt. In februari 2024 zelfs tot onder het niveau van augustus vorig jaar. Maandcijfers van getruckte vracht zijn alleen bekend bij MAA. De cijfers zijn twee weken geleden aan MAA gevraagd, maar die hebben we nog niet gekregen. De extreem positieve bewering van verviervoudiging kan dus niet gecontroleerd worden, maar lijkt uiterst onwaarschijnlijk. De Provincie liet ons weten ook niet te beschikken over maandcijfers van getruckte vracht. Dus die hebben dit ook niet kunnen controleren. Op pagina 17 staat dat MAA verwacht in 2024 in de buurt te komen van de verwachtingen in het businessplan van 2022, zowel qua luchtvracht als passagiers. Die positieve verwachting is op geen enkele wijze onderbouwd. Om 2024 het niveau van het businessplan te bereiken moet het aantal passagiers groeien met 78% en vracht met 146%. In dagblad *De Limburger* van dinsdag staat de uitspraak van MAA-directeur Van Stekelenburg dat de verwachtingen niet gehaald worden en dat ze inderdaad niet met meer dan 50% per jaar groeien. De tekst in de basisrapportage is dus in strijd met de tekst in de krant. Op pagina 17 staan nu twee grafieken. Een over passagiers en een over vracht. Bij de keuze van de grafiek van de vracht is de schaal op de verticale as zodanig genomen dat die sterk dalende vracht veel minder belangrijk lijkt dan passagiers, terwijl het omgekeerde het geval is. De foute cirkeldiagrammen op pagina 18, 20 en 25 in de oorspronkelijke basisrapportage zijn verbeterd, maar niet helemaal. In de gewijzigde basisrapportage staat op pagina 25 een cirkeldiagram met meldingen. En daarin met melders van overlast ...

De voorzitter: Mijnheer Derks, u heeft nog één minuut.

De heer Derks: Dan moet ik er heel snel doorheen. Ik had niet in de gaten dat ... Ja goed, er zijn nog punten. U hebt een toegestuurd gekregen, u kunt hem verder lezen. Ik kom tot de conclusie dan: de oorspronkelijke basisrapportage, verzonden op 15 mei, bevatte ongeveer zestien fouten en onvolkomenheden, waardoor het beeld van de ontwikkelingen bij MAA veel te gunstig werd weergegeven. Nadat de Alliantie pleinAIR Maastricht hierop gewezen had, is op 29 mei een gewijzigde basisrapportage verstuurd, waarin de ergste fouten verbeterd zijn. De gewijzigde basisrapportage bevat echter nog steeds minstens één fout in een grafiek en tien onvolkomenheden, zoals ik zojuist had willen aangeven en wat u na kunt lezen. Hoe kan het dat er zo veel fouten in de basisrapportage van 15 mei zaten, die allemaal een veel te gunstig beeld van MAA gaven? Je hoeft geen econometrist te zijn om te weten dat de eerste vier grafieken fout waren. Dat is leerstof van wiskunde op de middelbare school. Wat is hier aan de hand? Was dat ondeskundigheid, slordigheid of bewuste misleiding? Ik geef hier nu geen antwoord op. Dat is aan u. Ik wens u veel succes met de behandeling van dit agendapunt.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Derks. Dan kijk ik even rond naar de commissieleden. Zijn er aanvullende vragen, inhoudelijke vragen voor mijnheer Derks? Zo niet, dan dank ik u voor uw bijdrage. En dan kunt u plaatsnemen op de publieke tribune. En dan nodig ik de heer Vleeschouwers

van de Natuur- en Milieufederatie Limburg uit om als tweede spreker zijn bijdrage te doen. Ook u krijgt vijf minuten tijd.

De heer Vleeschouwers: Geachte commissieleden, in de voorliggende herziene basisrapportage wordt de kans dat MAA geen definitieve natuurvergunning krijgt laag ingeschat. Namens de Natuur- en Milieufederatie Limburg wil ik daar graag onze visie op toelichten. Ik richt me daarbij op twee belangrijke onderdelen van de concept-natuurvergunning: de keuze van de referentiesituatie en de beoordeling van de stikstofemissies. Het ontwerpbesluit beschrijft de stikstofdepositie door MAA op Natura 2000-gebieden. Als referentiewaarde voor de bovengrens van de stikstofemissie is het aanwijzingsbesluit van 2004 gekozen. Maar een actuele beoordeling van de gevolgen van de stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden ontbreekt vrijwel geheel. Wij stellen vast dat deze referentiesituatie onjuist is gekozen en dat een andere beoordeling van de stikstofemissie noodzakelijk is. Zo moet de referentiesituatie gebaseerd zijn op feitelijke stikstofdepositie in de periode voorafgaand aan vergunningverlening, en niet op de destijds vergunde aantallen en vrachtverkeer die nooit volledig gerealiseerd werden. Er is sprake van een onjuiste en onvolledige beoordeling in 2014 en 2013 op de effecten op natuur en milieu. Dit blijkt alleen al uit de gegevens dat destijds alleen gekeken is naar stikstofdepositie voor het Bunder- en Elslooërbos, en niet voor andere Natura 2000-gebieden. In het verleden zijn er meer realistische referentiesituaties opgesteld, zoals bij de PAS-regeling van 2012. Maar ook hierbij moet worden opgemerkt dat de stikstofdepositie door MAA nabijgelegen Natura 2000-gebieden toen ook te laag is berekend. Daarnaast zijn er verkeerde of verouderde rekenmodellen gebruikt. In het verleden was deze niet gedaan met AERIUS. Dit is nu wel het algemeen aanvaarde model. De huidige concept-natuurvergunning maakt 56% meer vluchten mogelijk dan in 2004 en 115% meer dan in 2012. Dit zal onvermijdelijk leiden tot een hogere stikstofdepositie op de al overbelaste Natura 2000-gebieden rondom MAA. Zoals eerder vandaag al is aangehaald, is het zeer onrechtvaardig om aan de landbouw en industrie productiedoelstellingen op te leggen, maar tegelijkertijd dit voor het vliegverkeer van MAA niet te doen. Er wordt zelfs een forse toename mogelijk gemaakt. In het ontwerpbesluit wordt uitgegaan van aanwijzingsbesluiten voor MAA van 1971 en 1994. Hierin wordt aangenomen dat voor alle toekomstige projecten voor MAA de rechten voor stikstofemissie zijn verkregen. Stikstofemissie en -depositie hebben echter pas veel later in de tijd een rol en betekenis gekregen. Er zijn dan ook gedachtesfouten gemaakt bij het formuleren van de uitgangspunten, waardoor de gemaakte beoordelingen in de aanvraag en het ontwerpbesluit niet als passend zijn aan te merken. De ontwikkeling van MAA in het verleden bestond uit een serie projecten met afgebakende groeistappen, vaak met een wisseling van eigenaar. Echter had elke stap behoefte aan een nieuwe passende beoordeling, vanwege significante effecten op Natura 2000. En dit is niet gebeurd. Volgens de businesscase zal het vrachtvervoer aanzienlijk toenemen. En dit zal leiden tot een evenredige toename van de stikstofuitstoot. Een nieuwe passende beoordeling is dus zeker nodig. In de recent opgestelde maatschappelijke kosten/batenanalyse, waarin de toekomstplannen voor MAA worden geëvalueerd, is geconcludeerd dat MAA niet van groot openbaar belang is en dat de sluiting van MAA het beste alternatief is. Een belangrijke factor in de afweging hierbij vormen de stikstofemissie en stikstofdepositie. Met een ruim aantal vliegvelden binnen een straal van 100 kilometer en tal van andere vervoersmogelijkheden zijn er voor MAA bovendien goede alternatieven. Naast de gevaren van instandhouding van de Nederlandse Natura 2000-gebieden willen we als NMF Limburg ook aandacht vragen voor de uitstoot van zeer zorgwekkende stoffen. Hiervan komen er veel vrij bij MAA. Zij hebben schadelijke effecten, niet enkel op natuur maar ook zeker op de gezondheid van de Limburgse inwoners. De groei van MAA leidt tot een significante toename van stikstofdepositie, met schade in diverse habitattypen in minstens één maar zeer waarschijnlijk meerdere Natura 2000-gebieden. Voor het huidige voorgenomen groeiproject voor MAA zijn de gemaakte beoordelingen niet passend conform Wet natuurbescherming en EU habitatrichtlijnen.

De voorzitter: U heeft nog één minuut, mijnheer Vleeschouwers.

De heer Vleeschouwers: Prima. Op basis van deze bevindingen concluderen wij dat het ontwerpbesluit ten onrechte een vergunning voor de groei van MAA voorstelt. Het gaat uit van een onjuiste referentiesituatie en beoordeelt de stikstofemissie niet passend. Dit leidt tot extra schade aan Natura 2000, in strijd met verplichtingen om de staat van instandhouding van deze gebieden te garanderen. Zoals de basisrapportage zegt dat die natuurgunning er zomaar kan komen, daar zijn wij het dus niet mee eens. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik vraag even aan de commissie of er verduidelijkende vragen zijn. Mevrouw Smeets, SP.

Mevrouw Smeets (SP): Ja dank u wel, voor het inspreken ook. Ik heb een vraag over dat concept-ontwerpbesluit, waarover natuurlijk later, volgend jaar een definitief besluit ook gaat volgen. De zienswijzeperiode daarvan is afgelopen. U heeft daar denk ik ook een zienswijze op ingediend, toch?

De heer Vleeschouwers: Ja klopt, daar hebben wij ook een zienswijze op ingediend. Ja.

De voorzitter: Iemand anders nog? Zo niet, dank ik de heer Vleeschouwers voor zijn inbreng. En mag u weer plaatsnemen op de publieke tribune. En tot slot geef ik het woord aan onze derde spreker voor vandaag, en dat was de heer Sprangers. En ook u mijnheer Sprangers, krijgt vijf minuten de tijd voor uw bijdrage. Gaat uw gang.

De heer Sprangers: Dank u, voorzitter. Een voorwaarde voor het openhouden van MAA was het vinden van een omgevingsbewuste samenwerkingspartner. Dat is Schiphol geworden. In werkelijkheid is er geen omgevingsvijandelijk bedrijf te vinden dan Schiphol. Het is zelfs zo dat van die naam een werkwoord is afgeleid: schiphollen. Volgens Van Dale betekent dit: misleiden door manipulaties, leugens, het verdraaien van feiten enzovoorts, welke handelwijze wordt toegeschreven aan het luchthavenbedrijf Schiphol in relatie tot de omwonenden van die luchthaven. Conclusie: aan de gestelde voorwaarde is niet voldaan. De basisrapportage gaat uit van 5.600 ernstig gehinderden. Volgens recent onderzoek van de GGD GHOR zijn het er in werkelijkheid veel meer. Alleen al in Maastricht, Meerssen en Beek samen 16.000. Conclusie: de Provincie gebruikt een onjuist aantal ernstig gehinderden. De Luchtvaartnota 2050 vraagt meer aandacht voor het meten van geluidsoverlast en piekgeluiden. De rapportage wil echter de theorie weergeven: berekeningen op basis van modellen. Conclusie: het bijhouden van geluidsoverlast louter op basis van berekeningen is in strijd met de Luchtvaartnota 2050. Deze basisrapportage draagt ook de naam Transitie MAA. In werkelijkheid is er nauwelijks sprake van transitie. De reguliere vluchten met grote passagierstoestellen en lawaaiige en vervuilende vrachttoestellen blijven gewoon komen. Nee, ze gaan zelfs enorm toenemen. Daar bovenop komen dan vele duizenden elektrische vluchten met toestellen waarvan absoluut nog niet vaststaat dat ze minder herrie maken dan toestellen op fossiele brandstof. Alleen die 5% grondgebonden activiteiten vallen onder de transitie. Overigens bleek afgelopen maandag tijdens een bijeenkomst over de MER-beoordeling op MAA dat er helemaal geen geluidsgebruiksruimte is voor elektrisch vliegen. Conclusie: van transitie is – op die 5% grondgebonden activiteiten na – geen sprake. Integendeel. Tijdens de vorige bespreking van de toen nog voortgangsrapportage zei de Gedeputeerde over de vervoersbewegingen op MAA vanwege de baanrenovatie, en ik citeer: 'Dat loopt in ieder geval terug, dat is conform de businesscase zoals die is voorgelegd. Daar zit geen afwijking in. Daar wordt door uw commissie terecht op gewezen als dat wel zo is. Dan hebben wij ons gewoon met u te verstaan. Op het moment dat die businesscase verlaten wordt in negatieve zin, dan staan wij bij u voor de deur, dan hebben we dat met elkaar te bespreken.'

De businesscase hield met de baanrenovatie inderdaad rekening: de vracht daarin loopt met een zesde terug: twee maanden op twaalf. In werkelijkheid is de vracht in 2023 niet met een zesde (twee twaalfde) maar met bijna de helft gedaald. Dat is inclusief de getruckte vracht. Maar ja, daarvoor is geen vliegveld nodig. Het passagiersaantal is in 2023 met 16% gedaald, terwijl de businesscase uitging van eenzelfde aantal. Conclusie: de businesscase is reeds maanden geleden structureel verlaten in negatieve zin. Mijn vraag: heeft de Gedeputeerde zich al bij u gemeld, commissieleden? Eind 2022 nam PS een besluit over de toekomst van MAA op basis van een businesscase zonder een serieuze marktverkenning. Maar mét prognoses voor vracht en passagiers waaraan volgens economen én de Statenonderzoeker iedere serieuze onderbouwing ontbreekt. Bovendien leunt de businesscase op het sprookje elektrisch vliegen, eveneens – ook volgens de Statenonderzoeker – zonder enige onderbouwing. Commissieleden, er ligt nog € 80 miljoen op de plank die GS in MAA wil stoppen, zonder te weten, zonder te *willen* weten of dit zinvol is, en met het grote risico dat hier nog meer gemeenschapsgelden verspild gaan worden. Een voormalig Statenlid dat ik hierover sprak, vond deze gang van zaken op het randje van behoorlijk bestuur. Maar wat vindt u zelf, commissieleden? Wordt hier politiek bedreven op basis van feiten? Of prevaleert hier prestige boven het algemeen belang? Mij lijkt het dat de Limburgers erop moeten kunnen vertrouwen dat u verantwoord met hun geld omgaat en dat besluiten erover degelijk zijn onderbouwd. Conclusie: alleen een volwaardig en objectief uitgevoerd marktonderzoek kan uitsluitel geven over het eventuele nut en de mogelijke zin van MAA. Beter laat dan nooit. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Sprangers. Zijn er vanuit de commissie aanvullende vragen, of verduidelijkende vragen? Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ik heb één vraag. Want mijnheer Sprangers sprak over een recent onderzoek van de GHOR en de GGD, hè. Er zijn wel cijfers over 2020 en 2022. Eén keer in de vier jaar zou de GGD een analyse maken inderdaad, van geluid en verkeershinder. En ook gezondheidshinder, mogelijk. Dat onderzoek is niet bij mij bekend. En het staat ook niet in de basisrapportage. Is het een onderzoek wat voor het publiek is? Of ...

De heer Sprangers: Nou ja, daar heeft de Alliantie al diverse keren over gecommuniceerd. En dat is openbaar op te vragen. En daarin worden ook percentages gegeven, bijvoorbeeld in Beek. Dat 20% van de bevolking ernstig gehinderd is. En in Meerssen is het nog erger. Daar is het, uit mijn hoofd, 22,5%.

Mevrouw Smeets (SP): Oké.

De voorzitter: Ik kijk even rond. Nog meer verduidelijkende vragen? Zo niet, dan dank ik de heer Sprangers voor zijn bijdrage. Dan mag u plaatsnemen op de publieke tribune. Dan gaan we verder met de inhoudelijke behandeling van dit agendapunt. We bespreken het in twee termijnen, met een voorgestelde spreektijd van maximaal vijf minuten per fractie in de eerste termijn. Hierna kan de Statenonderzoeker, mijnheer Bodewitz, eventuele technische vragen beantwoorden. En daarna krijgt de Gedeputeerde maximaal 35 minuten het woord, nadat uw commissie heeft gesproken. Ik wil nog even benadrukken dat u uw inbreng dient te beperken tot de basisrapportage. Maar dat mag duidelijk zijn. Ik begin, ik denk rechtsom bij de heer Zeedzen, BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ja dank je wel, voorzitter. Voorzitter, allereerst wil ik mijn waardering uitspreken voor het werk dat is verricht in de tweede herziene basisrapportage voor de transitie van Maastricht Aachen Airport. Op basis van de rapportage heeft BBB enkele vragen en bevindingen, die ik graag zou willen bespreken om de effectiviteit en urgentie van deze transitie MAA conform

amendement 145 verder te monitoren en beoordelen. In lijn met het coalitieakkoord staan wij achter het voortzetten van eerder gemaakte afspraken, dus ook inzake MAA. Maar vinden wij het daarnaast uiterst belangrijk dat we op een opbouwende manier maar wel kritische noten plaatsen, daar waar het rapport bij ons vragen oproept of onvoldoende inzicht geeft. Als portefeuillehouder ben je in de uitvoering grotendeels afhankelijk van MAA voor wat betreft de informatieverstrekking. We hebben geconstateerd dat er in de initiële versie van het rapport enkele cijfermatige incorrectheden geland waren, die in de gewijzigde versie alsnog zijn rechtgezet. Een ongevraagd advies zou dan ook zijn om de data die door derden, waaronder MAA, wordt aangeleverd te allen tijde door een tweede bron te laten verifiëren, alvorens deze op te voeren in een rapportage, voor zover dat nog niet gebeurt. Graag hierop uw reactie. Graag zouden wij meer inzicht krijgen in de belangrijkste mijlpalen die we in de komende jaren kunnen verwachten. Wat zijn de cruciale momenten waarop we significante vooruitgang zouden moeten zien? Ik maak me zorgen over de haalbaarheid van deze mijlpalen en de daadwerkelijke impact op de bredere economische ontwikkeling van Limburg. Wat zijn eventuele gevolgen voor MAA, en daarmee indirect voor de provincie Limburg, als het aantal werkeenheden niet in de richting van de afgegeven prognoses zal stijgen? Hoeveel tijd hebben we voordat het gaat schuren? In de huidige fase van het project zou het volgens de BBB zeer onverstandig zijn om over te stappen naar een lagere frequentie van rapportage c.q. terugkoppeling naar de Staten. En wij willen dan ook graag vasthouden aan de huidige frequentie van twee evaluatiemomenten per kalenderjaar. Van een verlaging van frequentie kan ons inziens enkel sprake zijn als de resultaten van de zorgvuldig gekozen prestatie-indicatoren daarvoor aanleiding geven. Graag hoor ik hoe hier de Gedeputeerde op reflecteert. Hoewel we vandaag niet specifiek ingaan op de financiële aspecten, ben ik bezorgd over de kostenverdeling en financiering van de transitie. Zijn er risicoanalyses uitgevoerd met betrekking tot mogelijke kostenoverschrijdingen op korte en middellange termijn? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat zijn hiervan de eerste bevindingen? Onvoldoende financiële planning kan de voortgang én het succes van het project, en daarmee ook onze investeringen, in gevaar brengen. Betreffende het op termijn overstappen naar het gebruik van elektrisch aangedreven vliegtuigen, als zijnde een belangrijk onderdeel van deze transitie, mis ik in deze een op externe, betrouwbare bronnen gebaseerde onderbouwing. Kunt u ons meer inzicht geven op basis van welke modellen de huidige prognoses inzake transitie naar elektrisch vliegen tot stand zijn gekomen? Is hierbij ook rekening gehouden met zaken als publieke acceptatie en gebruikersgedrag? En hoe wordt hierop geanticipeerd? Dan sluit ik af met de conclusie, voorzitter: hoewel de transitie van Maastricht Aachen Airport een belangrijk en ambitieus project is, zijn er diverse aspecten die onze zorg en aandacht vereisen. Niet om het project in de weg te zitten, maar wel om in te zetten op een doelgerichte evaluatie van de haalbaarheid van de gestelde doelen en de daaraan gekoppelde impact. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Zeedzen. Dan gaan we door met mevrouw Depondt, CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja voorzitter, deze rapportage is natuurlijk niet los te zien van de discussie die we vanochtend hebben gevoerd. Ik zal proberen daar niet in herhaling te vallen. Maar even voor de scherpste: we hebben nu een Statenvoorstel voor het model van de basisrapportage, die tevens dan een voortgangsrapportage is, begrijp ik. We hebben daar in januari al over gesproken. En ik constateer eigenlijk dat de rapportage wellicht visueel wel veranderd is – inderdaad met wat meer grafieken en dat soort dingen – maar op inhoud eigenlijk niet echt. Terwijl ik toch wel weet dat ook in deze commissie diverse voorstellen zijn gedaan om hem op inhoud wel aan te scherpen. Toen hebben wij bijvoorbeeld al gezegd: hij is nu heel erg geschreven vanuit ... Nou, misschien omdat hij 'Transitie' heet. We hebben een besluit genomen, een amendement gehad. Dat amendement, dat vraagt om informatie. Nou, hier heb je de informatie. Maar we hebben vanochtend een hele discussie gehad. Dit gaat over onze deelneming MAA. En die deelneming hebben we al sinds 2014. En dat we dan toevallig in 2022 een besluit hebben genomen om een iets andere koers daarmee te gaan varen,

prima, misschien gaan we dat nog wel een keer doen. Zal ook gebeuren. Maar ik heb er toch echt wel behoefte aan om onze deelneming in zijn ontwikkeling in een wat breder perspectief te zien. Dus ik zou toch wel willen vragen, al is het maar met een aparte tabel, om een aantal dingen wél vanaf 2014 te rapporteren, vanaf het moment dat we aandeelhouder zijn. En dan ja, misschien niet verkeerd bedoeld, maar als dan daar in de tekst staat: 'MAA heeft die gegevens wel, vraag ze daar maar op', dat vind ik niet zo netjes naar PS, om het maar zo te zeggen. En dan inderdaad die cijfers van derden, daar is net al iets over gezegd. GS rapporteert aan PS. Dus wij mogen ervan uitgaan dat als u ons cijfers voorlegt, dat u die cijfers gecheckt heeft. En als u dat niet heeft kunnen doen, dat u dan even aangeeft: 'Sorry, we hebben ze nog niet kunnen checken. Het kan zijn dat ze nog ...' Ik bedoel, MAA rapporteert niet aan ons. U rapporteert aan ons. Dan die financiële performance. Daar hebben we vanochtend het nodige over gezegd. Vorige keer ook overigens, in januari. Het kan niet zo zijn dat het is: 'operatie geslaagd, patiënt overleden', omdat het financieel niet klopt. Ik snap allemaal dat we dat niet zo allemaal op tafel kunnen krijgen. Maar we moeten het er wel over hebben hoe we dat dan wel gaan doen. Want nu is het inzicht heel beperkt. Datzelfde geldt voor de risico-paragraaf. Die is overgenomen van MAA zelf. Maar ik zou eigenlijk veel breder de risicoanalyse willen zien: wat betekent het nu? Wat betekent de performance van MAA vanuit onze doelen, onze maatschappelijke doelen, onze afspraken en hoe ze daarop acteren? Dan lopen prognose en doelen nogal door elkaar. In het businessplan staan doelen. We hebben vorige keer ook gevraagd: geef nu ook een wat kortere termijn-prognose, bijvoorbeeld voor de komende twee, drie jaar, hoe je denkt dat de realisatie zich gaat ontwikkelen. Maar nu zie je alleen: realisatie op peildatum. En dan het doel: 2035, of zo. Terwijl, om een gevoel te krijgen van: liggen we nu op koers of niet – dat kan best per jaar een beetje schommelen – zou je eigenlijk op zijn minst voor een wat kortere termijn een doorkijk van realisatie moeten maken. En dat zit er dus nu ook niet in. Hetzelfde geldt voor de definitie van: ernstig gehinderden. Ik snap, dat staat ook in het amendement, de formele definitie. Maar als wij uitgaan van wat onze maatschappelijke doelen zijn, dat is: daadwerkelijk hinder voor de omgeving terugbrengen. En dat is niet alleen geluid, dat is ook uitstoot, dat is ook rondvliegende dakpannen, dat is van alles en nog wat. Vanuit ons perspectief zou dat wat breder kunnen zijn. Dan staat er op pagina 19 een suggestie om het aantal ernstig gehinderden te vervangen door: geluidscontouren. En dan is mijn vraag: wat staat daar? En als wij dit nu vaststellen, stellen we dat dan daar ook mee vast? En wat is dan de betekenis daarvan?

De voorzitter: Komt u tot een afronding?

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nou, ik deel de analyse van de Statenonderzoeker. Die heeft daar ook een aantal vragen over gesteld. En ik zit me eigenlijk een beetje af te vragen, het is een Statenvoorstel, of het eigenlijk wel behandelbaar is of niet. Of dat we zeggen: laat hem nu gaan, maar voor de volgende keer komt er een verbeterde versie, of zo. Daar ben ik nog niet helemaal uit. Maar ik wacht even uw reactie af.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door met de fractie VVD, en dat is de heer Pelzer.

De heer Pelzer (VVD): Dank u, voorzitter. We hebben met belangstelling kennisgenomen van de voorliggende, bijgestelde basisrapportage MAA. MAA is en blijft van grote economische betekenis voor Limburg – voor onze bedrijven en onze toeristensector. Het project wordt op tien verschillende prestatie-indicatoren getoetst. Acht staan op groen en twee staan op oranje. Vele bedrijven zouden trots zijn op een dergelijke rapportage. De rapportage geeft ons een goed beeld van de actuele situatie. En we hebben er vertrouwen in dat de investeringen uiteindelijk renderen. Renderen in minder hinder voor de omgeving. En dat laten de cijfers inmiddels zien. We zijn er echter nog niet. Renderen op de groei van de directe werkgelegenheid. En de cijfers laten groei zien. Op termijn zal

MAA renderen in de groei van het aantal passagiers en de luchtvracht. Hierin zullen nog stappen moeten worden gezet, en daar is MAA druk mee bezig. We moeten MAA de rust en het vertrouwen geven om de beoogde groei te realiseren. En uiteindelijk ...

De voorzitter: Er is een vraag van mevrouw Smeets voor u.

Mevrouw Smeets (SP): Ja mijnheer Pelzer, u heeft wellicht ook kennisgenomen van de MKBA-analyse zeg maar, van de Alliantie. Wat vindt u daar nou van? Als u dat leest, dan kunt u toch niet zeggen dat op alle onderdelen het goed gaat?

De voorzitter: De heer Pelzer.

De heer Pelzer (VVD): Ik beweer ook niet dat het op alle onderdelen goed gaat. Ik heb aangegeven: als het gaat om hinder zien we dat het afneemt. De werkgelegenheid neemt toe. Als we kijken naar het aantal passagiers, de groei in de luchtvaart, zijn we er nog niet. Er worden analyses uitgevoerd. En als ik het even bekijk vanuit mijn perceptie, en zeker ook met dergelijke grote projecten, dan loopt het in de regel niet zoals we dat verwachten. En ik heb vertrouwen erin dat we daarin stappen zullen gaan zetten, dat MAA daar stappen in zal gaan zetten. Maar het is ook belangrijk dat we bedrijven, in dit geval MAA, ook rust en vertrouwen geven om die beoogde resultaten te behalen.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Hoelang bent u dan bereid om dat vertrouwen ook te geven? Er zal toch een keer ook met elkaar gesproken moeten worden als dan die gegevens of die cijfers, de afspraken die we met elkaar gemaakt hebben, niet gehaald worden. Wat is daar de beheerafpraak op?

De voorzitter: De heer Pelzer.

De heer Pelzer (VVD): Dat vind ik op dit moment lastig om een concreet antwoord op te geven, op termijn hoe je verder met bepaalde zaken moet gaan. Voor mij is op dit moment dat punt, om daar een keuze in te maken, nog niet aangebroken.

De voorzitter: Mijnheer Zeedzen heeft ook een vraag voor u.

De heer Zeedzen (BBB): Ja. Mijnheer Pelzer, ziet u een correlatie tussen vermindering in het aantal vluchtbewegingen en het afnemen van de klachten? Met andere woorden, is het niet logisch als het aantal vluchtbewegingen afneemt, dat ook het aantal klachten afneemt? Of denkt u dat dat al het resultaat is van de initiatieven die genomen zijn?

De voorzitter: Mijnheer Pelzer.

De heer Pelzer (VVD): Het is het resultaat van beide. Het is logisch dat als vluchten afnemen, dat hinder afneemt. Maar het Omgevingsfonds is ook druk doende met tal van activiteiten. En dat zal ook een effect hebben op vermindering van dingen.

De voorzitter: Mijnheer Zeedzen nog een keer.

De heer Zeedzen (BBB): Volgens mij is het een Omgevingsfonds in aanzet, maar heeft het nog niks aan uitvoering gedaan heb ik begrepen, omdat er nog geen geld is. Dus daar kan het niet echt aan liggen.

De voorzitter: Mijnheer Pelzer.

De heer Pelzer (VVD): Ik neem er even kennis van.

De voorzitter: U was klaar met uw betoog?

De heer Pelzer (VVD): Nee, nog niet. Hetgeen wat ik zojuist aangaf, dan kom ik tot een afronding. Als VVD-fractie hebben wij vertrouwen in een toekomstbestendige, omgevingsbewuste luchthaven MAA. En afrondend, de VVD steunt het voorstel tot het opstellen van jaarlijks één voortgangsrapportage.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door met de fractie LOKAAL-LIMBURG. Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Je kunt van dit stuk van alles vinden of van alles zeggen. Het is in ieder geval wel een goed leesbaar stuk. En of er ook alles in staat en of het compleet is, dat is natuurlijk een heel ander hoofdstuk. En ja inderdaad, het is een tweeledig voorstel. Aan de ene kant is het 't model zelf wat verandert – wat mevrouw van het CDA ook aangaf. Van de andere kant is het natuurlijk ook de voortgangsrapportage. En ik begin maar eens even met een model. LOKAAL-LIMBURG, en volgens mij was het ook SP, vroegen de vorige keer in ieder geval naar de inzichten van de toegevoegde waarde van Schiphol. We kregen daarbij de mooie toezegging dat eind 2024, of in de loop van 2024, de nieuwe CEO van Maastricht Aachen Airport kennis met ons gaat maken. Dus daar moet ook eigenlijk een beetje boven water gaan komen wat dan die kwantitatieve en kwalitatieve toegevoegde waarde betekent, hoe die geschetst kan worden. Dus we kijken daar naar uit. Tot nu toe zien we nog een summiere, beknopte beschrijving van die toegevoegde waarde – dat zien we op bladzijde 7. En LOKAAL-LIMBURG denkt nog steeds dat het beschrijven van de effecten van toetreden van Schiphol een vast onderdeel in de rapportage zou moeten gaan worden. En gekoppeld ook aan die vijf transitiepaden, en ook aan de zes speerpunten op korte en lange termijn. Want ik ga een van die speerpunten citeren. 'Professionaliseren tot een volwassen organisatie, met behulp van expertise van de nieuwe aandeelhouder.' Is het College bereid om na de presentatie in de basisrapportage daar de komende jaren in ieder geval een subhoofdstuk aan te wijden? Dat is onze eerste vraag. In januari zijn er een aantal wensen afgegeven hier, in deze commissie. Daar hebben wij ook aan meegedaan. En een van de wensen die niet overgenomen zijn is namelijk: iets zeggen over de cijfers, over de maximale ruimte die Maastricht Aachen Airport kan groeien. Immers, daar zijn natuurlijk door de Provincie ook kaders gesteld. En nu geeft men aan te wachten op het Luchthavenbesluit van 2025. Want de minister gaat natuurlijk die ruimte bepalen. En de prangende vraag die zich bij ons dan ontpopt, is: wat betekent dat nu als die kaders van het luchthavenbesluit ruimer vastgesteld zouden worden? Wat gaat er dan gebeuren? Hoe moeten we dat zien? Ook graag daar even een reflectie op van de Gedeputeerde. Dan ga ik naar indicator 2: inzetten op groei luchtvracht en passagiers. Sinds augustus 2023 lijkt het weer wat de goede kant op te gaan met het transport. An sich moet je daar denk ik blij mee zijn, maar het verkeerslicht staat nog op geel. Het is een van de twee gele verkeerslichten. In 2024 zijn de verwachtingen gunstiger. Maar dat roept meteen de vraag op, of de constatering dat een jaarlijkse rapportage voldoende is ... of dat wel goed is. Want nu zien we toch dat er in korte tijd op een dergelijk dossier heel vlug wat kan veranderen. Want als er van augustus richting ultimo 2023 al zo veel kan veranderen, dan ziet de fractie van LOKAAL-LIMBURG toch liever een halfjaarlijkse rapportage. Nog even los van de argumentatie die de

expertise van de Griffie heeft gegeven. Namelijk, dat dat wel gebruikelijk zou moeten zijn bij grote projecten. Dus ons gevoel hierbij is: hou het alsjeblieft voorlopig bij de halfjaarlijkse rapportages. En dan gaan we mee in de bevinding van de Griffie dat een redelijk groot aantal onderdelen niet of mager onderbouwd zijn. En voor wat betreft de risicobeheersing is dat voor ons het meest prangend. Deze paragraaf kent ook een aantal hiaten, zou je denken. Dus graag daar een reflectie op. Dan ga ik nog heel even naar de schone lucht. Dat is voor LOKAAL-LIMBURG ook altijd een belangrijk item geweest. We hebben de vorige keer gesproken over monitoringssysteem in Ulestraten. Kunt u daar even een korte duiding op geven wat daar de status van is? En daar laat ik het in deze termijn even bij, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van den Beucken. Dan gaan we door met de fractie JA21, mijnheer Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Dank u wel, voorzitter. Bij het bestuderen van de herziene basisrapportage zijn ons twee punten opgevallen. De summiere onderbouwing die de daling in het aantal ton vluchtvracht duidt hadden wij graag wat beter geweten. En we missen de onderbouwing betreffende de ongeveer verviervoudiging van de getruckte vlucht ten opzichte van de gevlogen vracht. Daar hadden we graag wat meer over willen weten. Dat was hem.

De voorzitter: Dank u wel. Dan steken we over naar de andere kant: de fractie PVV, mijnheer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja dank u wel, voorzitter. Zoals reeds besproken is er een nieuwe voortgangsrapportage opgezet. Echter valt hier meteen al te zien in de rapportage, en zoals ook de analyse van de Griffie al aangeeft, dat er een hoop zaken ontbreken. Dan verwijst ik even richting het College dan naar bijlage 2 van de analyse. Meteen een vraag aan GS daarover. We hebben toen een sonderende bespreking gehad. Daar zijn punten aangedragen. Alleen, zijn die toen allemaal toegezegd om te verwerken? Of zijn die deels toegezegd? Dus even daar een reflectie van het College op. En dan, de stand van zaken in de transitie van MAA naar een duurzame omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven. De stoplichtmethode in de rapportage, die werkt in ieder geval prettig om te lezen. Alleen valt daar wel meteen wat bij op. In ieder geval zien we op pagina 12 onder punt 3: daar staat dan een groen licht over het uitfasen van een aantal toestellen. Alleen, vanwege de druk op de business zijn een aantal toestellen nog niet uitgefaseerd. Dus eigenlijk de vraag: waarom staat die daar op groen, op het moment dat je in de toelichting aangeeft dat je een aantal toestellen niet hebt kunnen uitfasen? Dan zou oranje, geel, hoe u het ook wilt noemen, misschien beter passen. Dus, opmerking. Dan nog bij punt 1 op pagina 12. Nou, het is meer een discussie over de werknemers. Er staat nu: 'weknemers'. Er is hier heel veel discussie geweest over het aantal werknemers. Dus misschien kan daar nog 'werknemers' van gemaakt worden in plaats van 'weknemers'. Want anders zijn er dus nul werknemers, maar goed. We vragen ons als PVV tegelijk af, op pagina 12 bij punt 2, wat de inzet is van HBLM om de groei van passagiers en vracht te bevorderen. Hoe gaat die inzet zijn? Of gaan we dat ook horen bij de ontmoeting van de nieuwe CEO? En dan het stukje e-aviation. Want daar hebben we al vaker in aangegeven: hoe realistisch zijn die cijfers nu? Dus dat is ook meteen een vraag richting het College: hoe realistisch zijn deze cijfers van e-aviation? En de vraag over e-aviation: waar zou deze e-aviation-terminal moeten komen op de luchthaven? We zijn er allemaal ... Tenminste, deels van de commissie zijn we er natuurlijk regelmatig gaan kijken. Maar waar zou dan de geschikte terminal moeten komen? Want als je de cijfers ziet, dan gaan we toch al snel richting het afhandelen van een 200.000 [4:35:59] passagiers. Dan is de vraag: waar gaan we dat doen? Verder hebben we het moeten doen met de informatie die we krijgen vanuit de rapportages. We gaan ervan uit dat de cijfers dan ook kloppen, die

het College ons aanreikt. Maar dan is het in ieder geval goed om te zien dat de overlastmeldingen dalen. Inderdaad, waar die dan aan gekoppeld zijn, dat is de vraag. Maar wel goed om te zien dat die dalen. En we hopen als PVV in ieder geval dat het Omgevingsfonds snel operationeel gaat zijn. Het duurt ons – dat hebben we de vorige keer al aangegeven – wat lang. Ook de bijdrages die geleverd zouden worden door diverse partijen mogen voor ons als PVV zo snel mogelijk worden gedoneerd, en dat dat Omgevingsfonds ook operationeel gaat zijn. Dus we gaan ervan uit dat dat snel gaat gebeuren. Maar dat hebben we ook kunnen lezen in de rapportage, dat dat zal gebeuren. Dan nog een stukje over Motie 2948, PIP proefdraaien MAA. Daar staat ook een stukje over in de analyse van de Griffie. De vraag is: hoe is het verder met de uitwerking van het PIP? En zijn de berekeningen voor de GRE reeds opgenomen en klaar? En wanneer komen deze richting PS? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door met fractie Horizon, van mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ja dank u wel, voorzitter. Als eerste zou ik de Statenonderzoeker willen bedanken voor de uitstekende analyse van deze voortgangsrapportage. Ik ben het helemaal met hem eens dat de onderbouwing van veel prognoses en verklaringen in dit businessplan ontbreken. En mijn eerste vraag aan de Gedeputeerde is dan ook of hij alsnog voor die onderbouwing gaat zorgen. In de voortgangsrapportage lezen we dat passagiers en vracht achterblijven op de prognoses. En als we de berichten die af en toe voorbijkomen mogen geloven, dan heeft die trend zich in de eerste helft van 2024 voortgezet. Dat achterblijven is zo groot dat die niet alleen te verklaren is door de twee maanden durende sluiting van de start- en landingsbaan. En daardoor wordt de vraag toch weer actueel of er wel een markt is voor MAA. En als we het marktonderzoek, uitgevoerd in opdracht van de Alliantie, mogen geloven is die er voor vracht in ieder geval niet. Ook de statistische gegevens in de voortgangsrapportage laten zien dat het Businesspark steeds meer een overslaglocatie voor wegtransport lijkt te worden op een goed toegankelijke locatie vlak naast de A2. Mijn tweede vraag aan de Gedeputeerde is: welk financieel risico loopt de Provincie als de aantallen passagiers en vracht in de komende jaren niet gaan groeien en blijven steken op de aantallen van de laatste maanden? Kan hier een inschatting van worden gegeven? Vraag drie. En als er inderdaad risico's zijn, moeten we dan niet het advies van de ZRK volgen, dat een grip op investeringen wordt gegeven? Namelijk, dat er voor de komende jaren inhoudelijke en financiële voorwaarden en grenzen moeten worden gesteld, die gelden voor de provinciale betrokkenheid bij MAA? Dan de NEDAB-kosten, waar de Provincie jaarlijks € 5,5 miljoen aan bijdraagt. Mijn vierde vraag aan de Gedeputeerde is of we een heldere specificatie kunnen krijgen waar dit geld nu *precies* voor gebruikt wordt. Graag een toezegging op dat punt. En de rapportage vermeldt dat bij de komst van elektrisch vliegen die NEDAB-kosten zullen stijgen. Vraag vijf: waarom is dat? En hoe groot zal die stijging naar verwachting dan zijn? Dan staat er in de businesscase nog de opdracht dat er een plan zal worden gemaakt voor het uitfasen van de meest vervuilende en geluidproducerende toestellen, waarbij bedrijven en inwoners die de meeste hinder ondervinden inspraak hebben. Vraag zes: wat is anderhalf jaar na goedkeuring van dit businessplan de status van deze opdracht? In een eerdere commissievergadering heeft de Gedeputeerde de toezegging gedaan dat hij in gesprek zou gaan met op MAA gevestigde en/of betrokken bedrijven, om na te gaan wat zij gaan bijdragen aan het Omgevingsfonds. Vraag 7: heeft dit nog iets opgeleverd? In de voortgangsrapportages is vaak een organisatieschema te vinden van al die bv's en nv's die betrokken zijn bij MAA. Een organisatieschema, zo complex dat je zou verwachten dat het van een schimmige onderneming, gevestigd op de MAAgdeneilanden is. Vraag 8: is er een goede reden waarom deze organisatie zo complex moet zijn? En bestaat de mogelijkheid dat een van de bv's of nv's failliet gaat? Of mogen bij voortdurend slechte resultaten de aandeelhouders geld bijpassen? Ter afsluiting ben ik u nog een antwoord schuldig op de door het College gestelde vraag of het aantal ijkmomenten voor de voortgangsrapportages beperkt kan worden tot één per jaar. En gezien de omvang van door de Provincie geïnvesteerde bedragen en de onzekere ontwikkeling

van MAA lijkt mij dat een slecht idee. Dus, nee. Het lijkt mij verstandiger dat PS MAA nauwgezet blijft volgen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door met de PvdA, mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik mag nogmaals in de huid kruipen van mevrouw Berghorst, vandaag. Dus ik ga mijn best doen om dat te evenaren. Voor ons roept deze voortgangsrapportage behoorlijk wat vragen op, ook na het lezen van het ZRK-rapport: Grip op investeringen. Bij de vorige behandeling is verzocht om meer inzicht in de bijdrage van MAA aan het toerisme in Limburg te geven. En uit het voorliggende stuk hebben we opgemaakt dat die actuele gegevens niet beschikbaar zijn. En dat verbaast ons eigenlijk wel een beetje, want een van de argumenten voor het openhouden van MAA was dus het toerisme in Limburg. En is MAA ook verzocht om de passagiers bij te houden die Limburg als toerist bezoeken. Betekent dat dat die informatie later aan de rapportage wordt toegevoegd? Daarnaast hebben we ook wel wat vragen over de toepassing van de stoplichtmethodiek. Want net als mijn collega de heer Van Bijnen bij de PVV heeft geconstateerd dat bij het doel 'stillere vliegtuigen' een groen bolletje staat, terwijl in de uitleg daarnaast staat dat dat nog niet kan omdat dat ook de business ontmoedigt. Dan vragen wij ons toch af waarom dat een groen bolletje is en geen geel bolletje. Daarnaast, het doel is om in te zetten op groei van passagiers en vracht. En we horen uit verschillende bijdragen dat dat niet echt voortvarend is gelukt. Dit heeft een geel bolletje gekregen van vertraging, terwijl de situatie verslechterd is ten opzichte van het eerste ijkmoment. Waarom is dat geen rood bolletje? En zo kunnen we nog wel even doorgaan. Als Partij van de Arbeid constateren we dat de kleurcodering niet voldoende correspondeert met de feitelijk beschreven situatie in de rapportage en in de samenleving. Zo wordt ook omschreven dat contact met de omwonenden goed loopt. Maar wij hebben samen met een aantal andere partijen binnenkort een gesprek met een groep omwonenden, die toch een heel andere mening toebedeeld is. Dan de risico's en de financiën. Er worden slechts vijf risico's benoemd, summier beschreven. Met ook een summier beschrijving van mitigerende maatregelen. Neem bijvoorbeeld uitvoeringsrisico's, zoals het niet behalen van de CO₂-doelstellingen. Maar er zijn dus nog meer uitvoeringsrisico's. Met welke andere uitvoeringsrisico's moeten we nog meer rekening houden? Daarnaast ontvangen wij ook graag een overzicht met daarin een uitwerking van alle risico's die van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van het vliegveld, met de mate waarin die risico's zich voordoen, de mogelijke gevolgen van die risico's voor de Provincie en de mitigerende maatregelen. Ik begrijp dat het cluster Mobiliteit daar heel veel ervaring mee heeft. Dus misschien kunnen jullie daar wat meer ervaring mee opdoen. En tot slot sluit ik me aan bij mijn collega's links van mij, van de PVV en van Horizon. Dat Omgevingsfonds. Hoe vorderen die inspanningen, ook met name dat de bedrijven die gebruikmaken van de luchthaven ook een bijdrage moeten leveren? Is het tot nu toe al gelukt? En hoe snel kunnen wij daar resultaten van verwachten? Want zoals de heer Zeedzen zonet heeft opgemerkt zijn er nog geen concrete maatregelen genomen. En dat was het. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door met D66, mijnheer Stocks.

De heer Stocks (D66): Dank u, voorzitter. D66 heeft de afgelopen jaren altijd gezegd dat MAA alleen toekomst heeft als het stiller, duurzamer en meer in balans met de omgeving is. De meerderheid van Provinciale Staten kozen echter voor een scenario waarin het vliegveld tegen de slechtste voorwaarden en met veel risico kan openblijven. In deze voortgangsrapportage zien we opnieuw waarom dat onverstandig was. De lijn naar de toekomst is zowel in duurzaamheid als in verdienmodel nog lang niet ingezet. Onze vraag richting het College: hoe vindt u zelf dat het gaat? Buiten de tijdelijke sluiting van de banen om wordt de dalende lijn qua vluchtbewegingen, zowel op gebied van

vrachtverkeer als ook personenverkeer, wederom voortgezet. Dit in tegenstelling tot andere vliegvelden in de regio. Dit zorgt voor steeds minder omzet. En daarmee mist de nodige economische ontwikkeling volledig, zo blijkt ook uit de beschikbare cijfers. Wat is de verklaring van uw College hiervoor? Graag uw reactie. Maakt u zich zorgen? Dan hebben we het tijdens de laatste vergadering over de beoogde bandbreedte gehad. Wat is nu de bandbreedte van de businesscase, volgens het College? Is dat de 10%? Of moeten we toch meer denken richting de 50%? De gerealiseerde omzet van MAA is inmiddels namelijk gedaald tot minder dan de helft van de verwachte omzet in het businessplan. Wanneer spreken we dan van overschrijding? Voor ons is dit op deze manier niet duidelijk en daarmee dus controleerbaar. Graag verduidelijking vanuit het College, met de vraag: is hier sprake van overschrijding, ja of nee? Dan zien we bij paragraaf 1.4, Toetreden Schiphol Nederland BV, dat er wordt beschreven dat volgens de bestuurder van HBLM de samenwerking met de Schiphol Group meerwaarde heeft. Uit marktonderzoek Luchtvaart MAA van mei jongstleden blijkt echter dat de samenwerking van MAA met de Schiphol Group niet effectief is als het om het aantrekken van vracht gaat. Het zijn namelijk de expediteurs. En dan in het bijzonder de marktleiders in de logistiek, zoals WHL, CargoLux et cetera. Die bepalen waar de vracht afgehandeld wordt. Niet een luchthavenbeheerder. Wat maakt dit dan volgens uw College effectief? Graag een reflectie hierop. Paragraaf 3.2, Inzetten op groei luchtvaart en passagiers. Daar zien we een aantal cijfers waarmee een beoogde groei wordt aangeduid. Hierbij vinden wij het als D66 heel jammer dat in 2023 slechts 2% tot 2,5% van de Limburgers effectief gebruik heeft gemaakt van MAA. Daar staat wel tegenover dat elke Limburger er in totaal zo'n € 160 aan bijdraagt. Van alle reizigers is slechts iets meer dan een kwart afkomstig uit Limburg. Dit houdt dus in dat de Provincie Limburg jaarlijks miljoenen euro's steekt in een wellicht bodemloze put, ten behoeve van voornamelijk reizigers van niet-Limburgers. Dit ten koste van sectoren waar de meeste Limburgers wél iets aan hebben. Hoe ziet de Gedeputeerde dit? Dan valt ons nog op dat de mondiale luchtvrachtmarkt als reden voor de daling op MAA opgevoerd wordt. Dit is onzin. Zo daalde de luchtvracht op Schiphol in 2023 ten opzichte van 2022 met 4%. Op MAA met 70%; gecorrigeerd voor de baansluiting: met ongeveer 65%. De luchtvracht op Schiphol is in het eerste kwartaal van 2024 gegroeid met 12,5%. In Luik zelfs nog sterker. Daarentegen was er bij MAA in januari 2024 sprake van een evenaring van het dieptepunt in augustus. Dat in februari nogmaals versterkt werd in negatieve zin. Deelt de Gedeputeerde de opvatting van D66 dat de mondiale luchtvrachtmarkt geen verklaring is voor deze daling? Verwacht hij hierin verbetering van de cijfers, maar daarmee dan ook vergroting van de overlast voor de omwonenden? Hoe ziet de Gedeputeerde hier überhaupt nog de mogelijkheid tot verbetering? Onze mening ten aanzien van MAA blijft onveranderd. We zijn erg benieuwd naar de beantwoording. En we houden ook graag vast aan de twee ijkmomenten per jaar. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan de fractie 50PLUS, mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja dank u, voorzitter. Na drie raadsavonden deze week in deze mooie stad, en vandaag weer een lange vergadering van deze commissie. Sommige kandidaten zouden jaloers zijn als je zoveel airtime krijgt als kandidaat voor de Europese verkiezingen. Ik zou deze week noemen: van MVV naar MAA. Twee bv's waar we hopen dat deze ooit zelfstandig en rendabel kunnen gaan functioneren. En met betrekking tot de insprekers: waardering voor uw inzet. En ook uw kritische houding, die heb ik zelf ook nog eventjes, ten aanzien van het besluit dat we in 2022 hebben genomen. We moeten weten dat dit een iets langere-termijnproject is. En iedere keer dat ter discussie stellen gaat niet helpen om het te realiseren. Maar reken er maar op dat wij strikt zullen toezien dat de overlast op zowel geluid als uitstoot zo gering mogelijk moet blijven. Bij het lezen van zo'n rapportage krijg je vaak het gevoel dat je al eens deze passage gelezen hebt. En als dat zo is, dan zou het goed zijn dat dat op een of andere manier aangegeven wordt. Want dat is niet echt efficiënt. Een paar zaken. Ten aanzien van de tabel op pagina 16: waarom is daar geen duidelijke relatie gelegd tussen

de ... [4:49:32] en het businessplan en de feitelijk gerealiseerde cijfers? En er hebben al een paar mensen iets gezegd over de getruckte en gevlogen vracht meer dan verviervoudigen. Ik zie het niet in een tabel of een grafiek terug. En welke periode betreft dit dan? Het moet ook controleerbaar zijn als u iets zegt en vermeldt. Ten aanzien van paragraaf 3.7, de meldingen van de overlast: zelfs in de tweede gewijzigde zaak zie ik dat er een verschil is tussen de tabel en de grafiek. Bij een aantal meldingen tussen 1 en 50 [4:50:10] matcht het volgens mij niet. En ook bij de unieke melders lijkt me de waarde van 52 foutief te zijn weergegeven. En dan kunt u wel vermelden bij de tweede herziene versie: 'Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat deze rapportage gegevens zijn opgenomen die door derden aan ons ter beschikking zijn gesteld', maar dat vind ik toch eigenlijk niet kunnen. Dat moeten we niet doen. Als het komt naar ons toe, dan moet het geverifieerd zijn. Dan moet het goed zijn. En ik zou bijna zeggen: eens maar niet weer. En ten aanzien van die meldingen: is het inderdaad niet verstandig absolute aantallen weer te geven? Maar dat ook te relateren aan het aantal vluchten. Je kunt natuurlijk, om het in MVV-termen te zeggen: een grafiek maken van het aantal doelpunten wat een speler heeft gemaakt. Maar als je niet zegt hoeveel wedstrijden hij heeft gespeeld, dan zegt dat niet zoveel. Bij het financiële overzicht staat dat er € 6 miljoen beschikbaar is, en € 5,2 miljoen is ontvangen van gemeenten. Waar zijn die andere € 800.000? Is dit een dubieuze debiteur? Tot slot, in de analyse van de Griffie zijn nog een groot aantal vragen gesteld. En mijn vraag is: hoe gaan we daarmee om? Krijgen we daar nog een reactie op van de Gedeputeerde? Of hadden wij al die vragen hier ook nog moeten stellen voordat we die vragen kregen? En tot slot, ik vind het goed dat wij twee rapportages hebben, maar laten we dan niet iedere rapportage gebruiken om de hele businesscase ter discussie te stellen. Maar laten we gewoon kijken hoe de voortgang is. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan mijnheer Kraa, van de Partij voor de Dieren.

De heer Kraa (Partij voor de Dieren): Ja dank u wel, voorzitter. Alvorens in te gaan op de voortgangsrapportage wil ik kort noemen dat de Partij voor de Dieren van mening is dat gezien het grote belang van de ontwikkelingen van en rond MAA een halfjaarlijkse voortgangsrapportage de voorkeur heeft boven een jaarlijkse rapportage. Wij zijn juist van mening dat daar heel snel heel veel gebeurt. En een jaarlijkse rapportage zet Provinciale Staten dan veel te veel op informatieachterstand. Met het voorstel zoals gedaan door het College is de Partij voor de Dieren dan ook niet akkoord. Dan, Groot project Transitie MAA. Hoe ziet in de toekomst een bestendig en economisch gezond MAA eruit? Is er voldoende oog voor het welzijn van de omgeving? De signalen die wij ontvangen van omwonenden en van de natuur zijn daarover niet positief. De Alliantie PleinAIR Maastricht betwist de juistheid van de gegevens in de voortgangsrapportage op verschillende punten. De 50.000 passagiers die in de rapportage uit de lucht zijn komen vallen lijken geen toeval. Tenminste zijn zij een flinke fout die door de vliegvelddirecteur Van Stekelenburg in *De Limburger* meteen werd toegegeven. Dit soort fouten geven niet het vertrouwen in een voorspoedige toekomst. Er is dus geen groei, maar een afname ten opzichte van 2022 met 16%. Wordt er in de voortgangsrapportage in bredere zin een rooskleuriger beeld gegeven en geschetst dan de feitelijke situatie? Graag een reflectie van de Gedeputeerde daarop. Het verbaast de Partij voor de Dieren dat de risico's in de rapportages klein worden genoemd. Gezien de terugloop in vrachtvolumes en passagiersaantallen en de onzekerheden rondom het verkrijgen van een Wnb Natuurvergunning lijken ons de risico's zelfs zeer groot. Wij pleiten dan ook voor een analyse door de Provinciale concern- en riskmanager om de financiële en maatschappelijke risico's in kaart te brengen. In het Statenvoorstel over de tweede herziene basisrapportage wordt gesteld dat de financiële cijfers van MAA nog niet openbaar zijn gemaakt in de jaarstukken. En dat deze informatie derhalve nog niet met PS gedeeld kan worden. Daarom verzoek ik de Griffie het onderwerp jaarstukken MAA terug op de agenda van de commissie te plaatsen, zodra deze openbaar zijn gemaakt. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan GroenLinks, mijnheer Dautzenberg.

De heer Dautzenberg (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ten eerste een woord van dank aan de sprekers. En ik ben ook zeer benieuwd naar de reflectie van de Gedeputeerde van hetgeen de sprekers hebben vermeld. Voorzitter, ik wil ook even beginnen – en dat is ook al aangegeven door een paar andere partijen – dat zaken die we hebben aangedragen in de vorige sonderende bespreking toch niet zijn verwerkt in de nieuwe rapportage. Ik vraag me af waarom niet alles is meegenomen. Er wordt sowieso voorgesteld om het aantal ijkmomenten te beperken tot één keer per jaar. Als reden wordt opgevoerd dat de ontwikkelingen en actualiteiten zich niet zo snel zouden opvolgen. Daarmee wordt wel één belangrijke zaak over het hoofd gezien. Want niet alleen blijkt er sprake te zijn van fors minder passagiers en vrachtvervoer, maar de cijfers die wij dan aangeleverd krijgen, die blijken in eerste instantie ook niet eens te kloppen. Hoe verwacht men dan dat wij als PS onze controlerende taak kunnen uitvoeren, als de cijfers – hoewel die natuurlijk nu wel gecorrigeerd zijn – niet kloppen? Daarnaast hebben we ook nog even de vraag: zijn deze cijfers aangepast naar aanleiding van de analyse van de Alliantie? Of is dat op eigen initiatief gebeurd? Dat willen we even weten. Het is wat ik net aangaf, en niet alleen om deze redenen, maar ook financiële belangen en de belangen van de omgeving en die van de gehinderden en omwonenden maken dat we absoluut niet akkoord kunnen gaan met een jaarlijkse bespreking. Verder wil ik even inzoomen op een paar onderwerpen die in de rapportages staan. Een paar zijn al besproken door andere fracties. Ik ga ze even benoemen. De duurzame relatie met de omgeving. Er worden in relatie met de omgeving een aantal acties beschreven, en die zijn ondernomen, waarbij de output wordt weergegeven in deze rapportage. Maar voor ons blijft het verder dan wel onduidelijk hoe deze acties daadwerkelijk bijdragen aan een betere relatie met de omgeving. Want het is hartstikke prima dat er themabijeenkomsten, meedenkmomenten en open dagen worden georganiseerd, maar wat levert dit nu daadwerkelijk op? Kunnen we dit meetbaar maken? Het Omgevingsfonds is net ook al genoemd. Hoe zit het nu met de missende middelen? Wanneer gaan we die krijgen? Wanneer worden alle regelingen opengesteld? Dat zouden we ook graag willen weten. En ook in het kader van e-aviation – dat is net ook al genoemd – het wordt een beetje summier onderbouwd, de risico's ook. Maar het wordt een beetje aangedragen als de heilige graal van MAA, op dit moment. En net als de heer Loomans zou ik ook willen weten: wat doet dit dan met de NEDAB-kosten? Ja goed, ik ga niet in herhaling vallen. Ik ga even afronden, voorzitter. MAA blijft wat GroenLinks betreft een niet rendabele, overlast veroorzakende bodemloze put. Dit is u vast niet onbekend. Maar laten we wel wezen, een rapportage dient niet alleen cijfermatig en inhoudelijk correct te zijn, maar ook uitgebreid genoeg om onze controlerende taak uit te voeren. Dus inderdaad, met een goede onderbouwing, waarbij ook de risico's goed onderbouwd worden. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Als het gaat om het agenderen kan dat natuurlijk via uw eigen fractie, via de agendacommissie. Tenzij GS dat zelf ook toezegt. Dan is daar niks mis mee. Tot slot de fractie SP, mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen dat ik een beetje teleurgesteld ben over de opvolging van de door de Gedeputeerde toegezegde afspraak aan deze commissie. En dan met name over toezegging 9348. Want we spraken namelijk met elkaar af dat u de wensen en suggesties zou meenemen. En hoe die wensen ook zouden landen in die basisrapportage. Aanvullend op die toezegging beloofde u aan mij het volgende: 'Ik zal per fractie even komen ...: *Zijn dit de punten die wij goed gehoord hebben?*, en dat in de nota opnemen.' Wat is niet opgenomen? Waarom wel? Waarom niet? En in mijn herinnering is dat niet gebeurd. En de vraag is: waarom niet? Dit is wel onze basisrapportage, waarop we alle andere voortgangsrapportages ook met elkaar gaan baseren. En ik betwijfel daarmee ook, net als mevrouw Depondt, de behandelrijpheid van deze

basisrapportage. De rapportage beschrijft ook niet – en de Statenonderzoeker heeft dat ook geconcludeerd – welk sociaaleconomisch belang MAA nu eigenlijk heeft. In ieder geval, de beschrijving daarvan staat niet in de rapportage. Graag hoor ik ook een reflectie van de Gedeputeerde op de fouten zoals beschreven door de Alliantie. En het verschil tussen de uitspraken van de directeur, of de CEO, van MAA en deze rapportage. De afname van de vrachtlucht zet door. Heel veel fracties hier hebben het ook al genoemd. En er is zelfs een daling van passagiers zichtbaar. En helaas presenteert MAA foutieve gegevens aan PS, die later werden gecorrigeerd. De SP wil daarom van de Gedeputeerde weten welke acties de aandeelhouders ondernemen om van MAA alsnog een succes te maken. En wat er gebeurt als de verwachte cijfers in 2025 niet gehaald zijn. Nog meer zorgen maakt de SP zich over de financiële cijfers en de effecten daarvan. Waarvan overigens in de risicoanalyse helemaal niks beschreven staat, ook niet wat de verwachte gevolgen zijn voor de Provincie. En de SP wil dan ook weten van de Gedeputeerde in deze basisrapportage ... Of wil eigenlijk dat de basisrapportage en de regeling Grote Projecten ook gevolgd wordt. Waarbij we dus de frequentie van de rapportage wat ons betreft ook echt niet kunnen verlagen. Dat hebben heel veel andere fracties ook al gezegd. De SP wil daarnaast ook weten wat de Gedeputeerde vindt van de marktanalyse die is opgesteld door de Alliantie. En of hij zelf ook noodzaak ziet voor een eigen marktanalyse. In de rapportage staat dat er in 2024 een plan van aanpak e-aviation volgt. En we zijn ook heel erg benieuwd: wie stelt die op? En krijgt PS die dan ook te zien? De SP blijft zich zorgen maken over geluids- en fijnstofhinder voor omwonenden. Is er al opvolging of een poging gewaagd om hier nader onderzoek naar te laten uitvoeren? En daarnaast hebben we in de analyse van de Alliantie kunnen lezen dat zij als omwonenden ervaren dat het gesprek met MAA eigenlijk niet zo lekker loopt. En ik wil graag een reflectie daarop van u. Het Omgevingsfonds lijkt veel minder goed te lopen, doordat onder andere de gemeente Beek allerlei aanvullende voorwaarden voorstelt. En heeft u de gemeente Beek daar dan ook op aangesproken? Bij de mijlpalenplanning en nog te nemen besluiten staan geen ontwikkelingen beschreven. En dat is volgens mij heel erg raar. Ik heb dat in de vorige behandeling ook al gezegd. Want we hebben een **WNP [5:00:37]**, de afronding MER, luchthavenbesluit, omgevingsbesluit, het proefdraaien, het GRE-besluit, allerlei infrastructurele werken. Waarom is de Gedeputeerde dat nu alweer vergeten? Ik sluit me ook aan bij de mijlpalen en de risico's waar de heer Zeedzen het over had. En ik wil ook heel graag weten wat de stand van zaken is voor de dekkingsvoorstellen van het GRE. En als laatste wil ik heel duidelijk weten wat de rol van Schiphol is als aandeelhouder. Ik heb er al eerder aan gerefereerd. Wat staat er nu eigenlijk in de participatieovereenkomst? Kan ik dat inzien? Wat voor en welke prijs zijn ook de aandelen gekocht? En ik vroeg me ook af waarom Dura Vermeer aandeelhouder is geworden van de LDAVM. Tot zover mijn eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee hebben we een ronde gemaakt. En op verzoek schors ik de vergadering even voor drie minuten handen wassen.

[SCHORSING]

De voorzitter: We hervatten de vergadering, en we zijn aangekomen bij de beantwoording. Ik heb volgens mij geen technische vragen gehoord voor de Statenonderzoeker. En ik kijk even naar u als commissie of ik dat goed interpreteer. Overigens is de Statenonderzoeker natuurlijk altijd beschikbaar om nadere vragen te beantwoorden. Die kunnen we altijd raadplegen, aanschieten. Geen enkel probleem. In dat geval gaan we door met de beantwoording, en dan geef ik het woord aan mijnheer Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ja, we hebben het inderdaad eerst in de commissievergadering gehad over de ZRK. Dat sijpelt een beetje door, en soms iets meer door, naar

de tweede bijeenkomst: de commissievergadering over MAA. En dan zie je gelijk ook dat zaken in elkaar doorlopen. En dat was natuurlijk een beetje te verwachten als je hier naar kijkt. En hoe sportief ik ook in die eerste commissievergadering zit, zo sportief wil ik ook in deze vergadering zitten. Want je hoort natuurlijk vanuit deze commissie best wel wat kritiek op de rapportage zoals die er nu ligt. En voor een deel is dat ook terecht, dat zeg ik er ook maar gelijk bij. En is dat dus voor verbetering vatbaar. Dus dat gaan we ook doen. Alleen, het is af en toe ook wel een beetje balanceren en zoeken naar het evenwicht, in: wat wil je nu aan de commissie ... En dat was ook voordat we natuurlijk het debat hadden over het ZRK-rapport: wat ga je aan de commissie aanbieden als je zelf de overtuiging hebt dat je 98% van de opmerkingen die destijds gemaakt zijn hebt overgenomen, en dat blijkt niet zo te zijn. Dat is vervelend om te constateren, want dat is zeker niet onze inzet geweest, op geen enkele manier. En dat je ook aan de ene kant natuurlijk wordt geconfronteerd bij diverse Statenvoorstellen, dat er gezegd wordt: zorg dat het taalgebruik wat eenvoudiger is. En je aan de andere kant ook de informatie zo compact mogelijk wil aanreiken en dat dan vervolgens gekwalificeerd wordt als onvoldoende onderbouwd. Dat is balans zoeken. Dat hebben wij denk ik onderschat aan de voorkant, waardoor we nu in de discussie zitten waar we nu in zitten. Dat vind ik jammer. Dat is een gemiste kans voor ons allemaal. Maar goed, daar kunnen we twee dingen op doen. We kunnen zeggen: nou goed, dat betekent dat we naar die rapportage nog echt goed een keer met elkaar gaan kijken. En dan moeten we deze vergadering daarvoor gebruiken voorzitter, om dat nog een keer heel stevig met elkaar vast te pakken. En dan heb ik echt wel voldoende aan de informatie die ik hier gekregen heb, zou ik bijna wel zeggen. Of we gaan ook door op de inhoud en dan behandelen we hem alsnog als voortgangsrapportage. En dan gaan we bij de tweede voortgangsrapportage dit jaar kijken of de vorm dan beter tegemoet komt aan de wensen van de Statencommissie. Want nogmaals, onze inzet was echt, en zo hebben we hem de vorige keer ook ingestoken: we verzamelen zoveel mogelijk wensen vanuit de fractie om tegemoet te komen aan de informatiebehoefte rondom dit project. Hier hoor je, los van wat politieke ideologie, toch ook wel dat er een wat bredere informatiebehoefte is. Dat het wat anders onderbouwd kan worden. Dan wil ik ook die oppakken. Want we zitten hier echt wel in de positie dat we u zo goed mogelijk willen informeren en de beste overzichten willen geven. Dat is onze insteek. Er is ook geen andere geweest. Maar ik moet eerlijk zijn voorzitter, de eerste termijn voelt toch een beetje als een oorwassing als het gaat over de vorm van de rapportage. Dat is gewoon wat het volgens mij is. Maar goed, misschien dat we het even via u moeten leiden. Ik heb hier uiteraard alle antwoorden op de vragen, dus daar kunnen we zeker doorheen lopen. Maar of ... Want ik heb een aantal fracties ook horen zeggen: mogelijk niet behandelrijp. Dan vind ik dat we daar met elkaar een afspraak over moeten maken. En nogmaals, daar zit ik sportief in. En dat geldt ook voor de informatie die verstrekt is. Daar zaten fouten in. Dat is niet goed. We hebben ook in de eerste commissievergadering gehad, van: hoe afhankelijk wil je een rapportage maken van informatie van derden? Is dat ook informatie die van derden is? En terecht wordt vandaag ook door de heer Zeedzen erop geanticipeerd, dat hij zegt: het is wel de informatie die jullie aan ons verstrekken, via GS. En dan heeft hij ook een punt. Dus dat betekent wel dat we in de informatieverstrekking naar een uitgebreidere rapportage toe moeten. Wat ook weer iets betekent voor de inzet van uw commissie in de tijd in de voorbereiding daarop. Maar goed, ik wilde eerst misschien via u even leiden, van: goh, gaan we de opmerkingen zoals vandaag gemaakt over de vorm van de rapportage meenemen, en komen we daar dan in de tweede rapportage op terug? Dat is een beetje ook het dilemma van mevrouw Depondt volgens mij, als je kijkt naar het Statenvoorstel. Of gaan we hem inhoudelijk behandelen? En dan geven we antwoord op de vragen, uiteraard. En dan nemen we dat mee naar een volgende vergadering en een volgende rapportage. Misschien even een beetje niet helemaal conservatief hoe we dat doen, maar ik denk wel dat het goed is om ook recht te doen aan de opmerkingen die door uw commissie gemaakt zijn.

De voorzitter: Ja, ik begrijp wat u zegt. Het is natuurlijk aan de commissie om uiteindelijk daar een oordeel over te vormen. En gezien de opmerkingen die gemaakt zijn zou ik me kunnen voorstellen dat de commissie zegt: laten we dat huiswerk nog eens flink overdoen en met een nieuwe basisrapportage komen, om vervolgens van daaruit te werken naar de volgende voortgangsrapportage. Dat is een beetje een teneur die ik proef, maar ik zou dat ook graag bij u neer willen leggen als commissie, natuurlijk. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Wat nu voorligt is eigenlijk tweeledig. Dat is het voorstel basisrapportage. Maar zoals trouwens ook afgesproken, tevens een voortgangsrapportage over een bepaalde periode. Wat mij betreft is het waarschijnlijk toch de meest praktische vorm – en dan moeten we even kijken hoe dat in de besluitvorming in de Staten zit – om hem als voortgangsrapportage nu wel te behandelen. En ook gewoon de vragen te beantwoorden die er zijn. Maar hem als model basisrapportage voor de volgende keer aan te passen. Ik denk dat het niet zo logisch is om deze nou nog weer een keer helemaal ... Dan blijven we over hetzelfde stuk praten. Dat is niet zo handig, lijkt mij. Dan is alleen even de vraag – het is een Statenvoorstel, dan moeten we even praktisch kijken hoe we dat dan regelen. Dat we vastleggen: we stellen hem wel vast als basisrapportage, maar tegelijkertijd met de afspraak dat die weer aangepast wordt. Maar dat is meer een vormdiscussie. Daar komen we wel uit, denk ik. Dat zou mijn voorstel zijn: nu wel inhoudelijk behandelen en dan bij de volgende een aangepast model hebben, zal ik maar zeggen. Is een suggestie.

De voorzitter: Ik volg de suggestie. Maar mijnheer Zeedzen wil daar ook even op reageren.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, ik was initieel dezelfde mening toegedaan als mevrouw Depondt. Maar nu de Gedeputeerde ons die handreiking geeft zou ik er wel gebruik van willen maken om nu al te kijken: kunnen we deze rapportage in ieder geval iets meer vormgeven richting de wens van deze commissie?

De voorzitter: Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja voorzitter, de ervaringen die ik had is dat je beter één ding tegelijk kunt doen dan twee dingen tegelijk. En als wij een nieuwe basisrapportage weer de volgende keer gaan doen, dan zijn we twee dingen tegelijk aan het doen: én we gaan die vorm veranderen én we krijgen weer nieuwe cijfers. Mijn ervaring zou zijn: gebruik dit model wat we nu hebben met deze data, om een goede basis neer te zetten. Dan kunnen we die tijd gebruiken. Want hoe spannend is het om het vast te stellen voor besluitvorming die we nog moeten doen. Dan hebben we die basis wel. En dan is de vervolgrapportage in die lijn. En dan kunnen we het over de data hebben. Dat zou mijn voorstel zijn. Ik denk dat mijnheer Zeedzen daar ook een beetje op doelt, van: neem nu deze rapportage als basis en verbeter die, maak hem in de vorm zoals we die graag willen hebben. Dan hebben we dat wel vastgesteld. Anders hebben we straks én een nieuwe vorm én weer nieuwe data, en weer een heel nieuwe discussie.

De voorzitter: Mijnheer Dautzenberg.

De heer Dautzenberg (GroenLinks): Ja dank u wel, voorzitter. Ik vind het goede suggesties, maar we zitten nog steeds met het feit dat dit ook een Statenvoorstel is. Dus wat doen we dan voor wanneer hij in de Staten komt? Want ja, we zitten toch met bepaalde termijnen. Dus het wordt er niet makkelijker op.

De voorzitter: Helemaal mee eens. Ik denk dat we even schorsen om even overleg te voeren achterom, om hoe we de procedurele stappen achtereenvolgens nemen. Even mijnheer Van den Beucken nog.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, want als je een model gaat aanpassen, dan betekent dat dat als het model zo zou zijn zoals het straks aangepast wordt, dat zou betekenen dat als we dat model nu ook al gehad hadden dan zou die informatie namelijk wellicht ook meer, minder of anders zijn geweest. En ook ben ik bang als je dat voorstel gaat volgen, dat die informatie niet een-op-een aansluit bij de volgende keer. Dus ik heb daar een gevoel bij dat je het óf allebei moet doen, óf niet behandelbaar moet maken en nog een keer terug moet brengen, óf allebei niet. Ja, ik hoop dat ik het een beetje over de Bühne krijg, maar ik zit er een beetje mee.

De voorzitter: De voorzitter worstelt er net zo mee als u, kan ik u zeggen. We schorsen even één minuut.

[SCHORSING]

De voorzitter: Wil iedereen plaatsnemen? We hebben even overleg gehad over de procedure. Het is natuurlijk een Statenvoorstel. Een basisrapportage, die komt niet nog eens terug zonder dat erover een besluit genomen is door de commissie. Er liggen twee opties voor. Optie 1 is dat uw commissie dit Statenvoorstel behandelbaar acht en dit besluit nu verder te behandelen. En leidt het stuk ook door naar PS, waarna er een besluit genomen wordt op de basisrapportage. En vervolgens conform het besluit wordt gerapporteerd als voortgangsrapportage. Dat is optie 1. Optie 2 is: u kunt als commissie ook besluiten om het niet behandelbaar te achten. En dan zal het Statenvoorstel met het standpunt van uw commissie terug in handen gesteld worden van GS, via de voorzitter. Dat zijn de twee opties, en die brengen we in stemming. Met het verzoek natuurlijk om terug te komen met een aangepast voorstel. Dat mag voor zich spreken. Dus dat brengen we nu in stemming. En dat betekent dat ik aan u wil ... Even een opmerking van mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): We hebben vandaag met z'n allen heel veel vragen gesteld aan de Gedeputeerde. In welke van deze twee opties krijgen wij vandaag antwoorden op al onze vragen?

De voorzitter: Die vragen zullen uiteindelijk natuurlijk beantwoord worden nadat het voorstel opnieuw aangeboden is aan u als commissie.

Mevrouw Smeets (SP): Ik heb dan een ander voorstel. Want het is in essentie nog niet de basisrapportage die we met elkaar wensen, maar het is wel een voortgangsrapportage. En op basis van een voortgangsrapportage kan de Gedeputeerde volgens mij gewoon antwoord geven op de gestelde vragen van de commissie. In dat geval gaan we dan voor scenario 2, zeg ik maar eventjes. Dus dat het nog niet behandelbaar is. En dat we inderdaad een aantal zaken hebben meegegeven, waarin de verwachting dan ook is dat de vragen die hier behandeld zijn, de opmerkingen die eerder gemaakt zijn wellicht in een volgende basisrapportage die aangeboden wordt aan ons, gewoon met een oplegger kan worden voorzien van wat er wel en niet is meegenomen. En dan kunnen we het na de zomer ook weer opnieuw behandelen in de commissie als basisrapportage. Of heb ik het nu heel complex gemaakt?

De voorzitter: Nee.

Mevrouw Smeets (SP): Dus even nog heel summier: nu voortgangsrapportage, Gedeputeerde beantwoordt, commissie stemt vervolgens in met dat het niet behandelbaar is, we gaan opnieuw kijken naar de basisrapportage en die komt opnieuw terug hier. Waarin ook de cijfers dan bijvoorbeeld van het eerste halfjaar, van dit jaar, kunnen worden meegenomen.

De voorzitter: U vraagt me eigenlijk om in ieder geval de vragen die gesteld zijn beantwoord te krijgen door de Gedeputeerde.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): En om deze als commissie wel als voortgangsrapportage dan vast te stellen. Want dan is deze voortgangsrapportage ... tweede helft vorig jaar is dan ook af. En dan wordt de volgende dingen de nieuwe basisrapportage, maar met de cijfers van dit halfjaar. Want anders krijg je dezelfde cijfers weer terug.

De voorzitter: En dan behandelen we dit als een voortgangsrapportage zonder daarover een besluit te hoeven nemen. Ja. Dan stel ik voor dat we in ieder geval eerst overgaan tot de beantwoording van de vragen, door de heer Satijn. En vervolgens besluiten of we het stuk behandelbaar achten of niet.

De heer Van Est (50PLUS): Mag ik nog één opmerking maken? Op het moment dat we het op deze manier doen, dat wij straks een tweede maar met andere cijfers krijgen, dan krijgen we straks weer heel veel vragen hoe we de aansluiting vinden tussen deze rapportage en de volgende rapportage. Dus dat is wel een risico wat we dan hebben.

De voorzitter: Ik mag aannemen dat de Gedeputeerde daar rekening mee houdt in zijn beantwoording ook. Daarmee geef ik het woord dan toch aan de Gedeputeerde, mijnheer Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Ik had ergens voorzien dat het vandaag een sportieve dag zou worden. Dus dat is goed. Dank u wel voorzitter, dank ook aan uw commissie voor de behandeling zoals we dat nu met elkaar gaan doen. Want uiteindelijk zijn natuurlijk ook de vragen belangrijk, dat die beantwoord worden. Ik begin bij de BBB. Feitelijk al wel in mijn eerste toelichting gemeld als het gaat om data van derden, dat we te allen tijde controleren. Ja, dat is natuurlijk zo. Dat moeten we ook gaan doen, en dat gaan we ook doen. U had het ook over de prognose: wat zijn de gevolgen voor MAA als het niet richting de verwachte prognoses gaat. Dat is iets wat u gaat signaleren, maar dat wordt nog veel eerder gesignaleerd door de directie en door de RvC en door de aandeelhouders, die daar dan het gesprek over voeren. En als dat een dusdanige afwijking is dat dat vermelding behoeft naar u, dan zult u dat van ons te horen krijgen. En anders wordt dat binnen het samenspel RvC – directie opgepakt. En uiteraard de aandeelhouders geïnformeerd. Dat geldt ook voor de risicoanalyses. En ook als er kostenoverschrijdingen zijn, dan hebben we dat in die zin langs die lijn met elkaar te bespreken. Het elektrisch vliegen. U miste de externe betrouwbare bronnen over de prognoses. Die cijfers die we gebruiken, die komen uit het businessplan, die destijds behandeld zijn in de Staten. Die inschatting is toen gemaakt. En aan die prognose wordt ook vastgehouden. En die geldt ook als leidraad, en die wordt ook gemonitord. Dus in die zin is dat destijds bij de Statenbehandeling uitgebreid behandeld. Dan komen we bij het CDA. Dat waren natuurlijk een aantal opmerkingen, ook vanuit de rapportagevorm. U heeft gezegd: het lijkt me toch goed dat we iets verder terug kunnen gaan kijken, vanaf 2014, toen de deelneming in onze handen viel, als u het zo wilt bekijken. Wij zullen dat meenemen ook in de nieuwe rapportage. Ik zeg dat er wel bij, de bredere behoefte – want daar hebben we het de vorige commissie ook over gehad – aan meer cijfers betekent ook een bredere rapportage. Dus dat betekent ook qua omvang dat u met elkaar meer te verhapstukken hebt. Nou, als dat voor u qua beeldvorming beter is, zullen we dat aanleveren. Cijfers van derden, GS rapporteert aan PS. Ja, dat valt een beetje samen met de opmerking van de heer Zeedzen. Dat het natuurlijk heel

terecht is dat u zegt: 'Deze rapportage komt tot ons via GS, en dat betekent dat u aan ons rapporteert. En wat daar vooraf gebeurd is, dat deert ons niet zo. Als het maar klopt.' Dat is feitelijk wat u zegt. En dat is ook zo. U had nog wat opmerkingen over de prognose en de doelen. Dat nemen we mee in de nieuwe rapportage. Aantal ernstig gehinderden vervangen door geluidscontouren – wat is de betekenis daarvan. Ja, vooropgesteld staat natuurlijk dat het nieuwe luchthavenbesluit de kaders voor het aantal ernstig gehinderden dient te respecteren. En naar de toekomst toe wordt in overweging gegeven om geluidscontouren als maat te nemen voor de afname van de geluiden in de omgeving. En geluidscontouren zijn van minder variabelen afhankelijk, en iets waar de luchthaven direct op kan sturen – door de momenten waarop wordt gevlogen, met welke toestellen wordt gevlogen en welke aan- en uitvliegroutes worden gehanteerd. Dus in die zin betekent dat dat we dat beter met elkaar kunnen managen. U dus ook als sturingsmechanisme. LOKAAL-LIMBURG. Ja, de toegevoegde waarde rondom Schiphol. De nieuwe CEO, als die er is, dan gaat die zich inderdaad melden. Hij of zij is er nog niet. Dus die toezegging blijft staan. Ik denk ook dat het goed is dat we dat onderdeel Schiphol als toegetreden partner en de effecten daarvan, in de rapportage wat sterker benadrukken. Maar de toezegging dat die kennis komt maken en dat u ook met hem het gesprek kunt voeren, die blijft staan. Maar zodra hij of zij benoemd is, dan zult u dat van ons vernemen. En de uitnodiging zal dan de deur uitgaan. Dan een heel goede vraag, van: wat betekenen nu de kaders van het luchthavenbesluit ten opzichte van ons PS-voorstel? En stel dat die ruimer worden vastgesteld? Dan blijft het PS-voorstel leidend. Dus het is niet zo dat dan de luchthaven de ruimte krijgt om buiten de PS-kaders te gaan opereren. Indicator 2, inzetten luchtvracht en passagiers. 2023 was een bijzonder jaar, en een onverwacht slecht jaar vanwege de mondiale crisis en het sluiten van de luchthaven. Ik denk dat daar al heel veel over gezegd is. En bij de vorige rapportage is feitelijk ook al besproken dat 2023 onverwacht slecht was, als ik het zo mag zeggen. We hadden natuurlijk een verslechtering ingecalculeerd met de sluiting van de baanrenovatie. Maar wat hier ook speelt – en dan wil ik toch even de koppeling maken naar de ZRK-discussie die we hiervoor hebben gehad: als je dus werkt met een sluitingsscenario betekent dat ook iets voor de omgeving. Ik zeg niet dat het daar per definitie aan ligt, maar als wij ook vanuit de politiek bepaalde besluiten nemen of bepaalde intenties om besluiten te nemen communiceren, betekent dat ook iets. Want bijvoorbeeld een van de effecten met de baansluiting was in 2023 dat de luchthaven verwachtte dat bijvoorbeeld een operator als Corendon nog tot aan de baansluiting zou gaan vliegen. En Corendon heeft besloten dat niet te doen, omdat ze het gewoon te gevaarlijk vonden voor hun eigen operatie, om te dicht op die sluitingsdatum van die baan te gaan zitten. Dus de verwachting was: die blijven opereren tot het moment dat die baan gesloten wordt. Maar gelet op de besluitvorming van de luchthaven zelf, ook naar aanleiding van besluitvorming in dit huis, heeft men besloten om dat niet te doen. Dat zijn van die neveneffecten. Ligt daarvan de schuld hier in dit huis? Nee, maar ik geef alleen maar aan dat als we met elkaar uitspraken doen, als wij intenties uitspreken in dit huis heeft dat direct gevolgen. Ook bij Corendon lezen ze de krant. Dus dat is wat dan het effect is, ook als je met exitscenario's, sluitingsscenario's werkt. De stand van zaken rondom het Ulestraten-monitoringssysteem: die voorbereidingen, die zijn afgerond. Iedereen is geïnformeerd in de omgeving, dat vonden we ook belangrijk. Apparatuur is aangeschaft. En u zult het niet geloven, maar het wachten is op een aansluiting op het stroomnet. En daarna kan de apparatuur direct worden geplaatst. En ik heb begrepen dat dat aanstaande is. Maar het is echt wachten op aansluiting op het stroomnet. JA21, u had inderdaad ook een vraag gesteld over de onderbouwing van de daling vracht. 'Summier onderbouwd.' Nou, daar gaan we nog een keer naar kijken in de nieuwe rapportage. De verklaring is wel, zoals ik zojuist al zei, dat 2023 een onverwacht slecht jaar was: de baan dicht was, en ook een mondiale crisis de oorzaak is voor een verslechtering van de situatie. Onze directie, althans de directie van MAA, geeft aan dat de weg naar boven weer gevonden is. Maar ik heb liever dat dat in cijfers wordt uitgedrukt dan dat ik dat hier zeg. De PVV, sonderende bespreking. U was ook wat teleurgesteld over de punten die u had ingegeven in de commissievergadering, dat die niet of te summier waren teruggekomen in de uiteindelijke

rapportage. Daar gaan we nog een keer goed naar kijken. Dan krijgen we, en dat heb ik bij meerdere partijen gehoord, het gebruik van kleuren: groen, geel, rood. En wat hier als uitgangspunt is genomen, is: langetermijneffect. En niet zozeer: ja/nee, zal ik maar zeggen. Uitmaken heeft als stip op de horizon: 2030. En groen geeft in dit geval aan dat men op koers ligt. Dat betekent niet dat het in alle gevallen al zo is, maar dat betekent wel dat binnen het bereik van de afspraken die gemaakt zijn men aangeeft dat een aantal toestellen die vervuilen of geluidshinder veroorzaken worden uitgefaseerd. De 'weknemers' wordt veranderd in 'werknemers'. Wat is de inzet van HBLM om de groei van passagiers te bevorderen? Wat je ziet, en dat is een van de effecten van de toetreding van Schiphol, is dat er ook wat commerciële mensen vanuit Schiphol werkzaam zijn nu voor MAA. Dus men werkt aan de groeistrategie, en ook activiteiten, acquisitie, om ervoor te zorgen dat zowel passagiers als vracht gaat groeien, om in ieder geval tegemoet te komen aan de uitgangspunten van het businessplan. Dus dat zien we gebeuren. Daar zien we ook al de eerste resultaten. Nogmaals, cijfers moeten dan maar spreken voor de woorden, en ook mijn woorden. De luchthaven werkt op dit moment aan een masterplan op het gebied van vastgoed. Daarin komt ook terug waar die mogelijke e-aviation-terminal moet komen. Dus er wordt wel aan gewerkt. Überhaupt als het gaat over e-aviation worden op dit moment veel gesprekken gevoerd en ook ondersteuning van bijvoorbeeld het NLR gevraagd, het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium, die daar een aantal programma's over aan het ontwikkelen zijn. Daar is de luchthaven druk mee bezig. Dus dat loopt en maakt onderdeel uit van het masterplan vastgoed. U vraagt ook: hoe realistisch zijn die cijfers nu? Ik denk dat ook de praktijk daar een antwoord op moet geven. Dat is misschien een beetje een flauw antwoord, maar we hebben hier nu natuurlijk met elkaar die businesscase vastgesteld. En we hebben daar met elkaar een lange weg in doorlopen. Daarin heeft ook de luchthaven zelf een rol gehad. De cijfers zoals die er nu liggen, liggen voor. En zijn wat ons betreft nog niet veranderd. Want dan had u daarover geweten, dan hadden we erover gerapporteerd. Dus de doelen die zijn opgenomen in het businessplan staan nog gewoon recht overeind. En daar heeft de luchthaven zich aan te conformeren, tenzij ze met een ander bericht komen. Dat andere bericht hebben we nog niet gehad. Het Omgevingsfonds is opgericht en ook operationeel. Men kan reeds gebruikmaken van de regelingen. En er zijn ook al aanvragen ingediend, kan ik u melden. En die worden op dit moment getoetst. Dus conform de presentatie die ook laatst hier heeft plaatsgevonden door bestuur en, volgens mij de directeur van het Omgevingsfonds. Wat denk ik goed is om te weten, is dat conform uw wens, onze wens, dat het Omgevingsfonds onafhankelijk is van de politiek. Dus in die zin laten we dat ook zo. En we weten inderdaad dat de gemeente Beek, de miljoen aan bijdrage wordt voorwaarde gesteld. Ik heb daar ook over gesproken met de burgemeester en de wethouder, dat wij het belangrijk vinden dat in ieder geval die gelden beschikbaar zijn voor het Omgevingsfonds. Uiteraard hebben we daar te maken met een democratisch gremium op zichzelf: de gemeenteraad, die daar uiteindelijk over gaan. Dus wij zijn niet bij machte om daar in die zin iets van te vinden. Maar aangezien wij natuurlijk keurig onze afspraken zijn nagekomen en het Omgevingsfonds ook operationeel is, lijkt het me ook dat iedereen daar A) aan moet leveren, maar B) ook gebruik van kan worden gemaakt. Dan nog even uw vraag over de motie 2948: hoe zit het met de uitwerking van het PIP, en vooral om de door u zeer gewenste GRE? Een deel van die berekeningen is uitgevoerd en wordt op dit moment beoordeeld. En u wordt na de zomer geïnformeerd over de wijze waarop GS invulling wil geven aan de motie die u heeft ingediend. Dus na de zomer krijgt u van ons te horen hoe het zit rondom die GRE. De heer Loomans, Horizon. Die had inderdaad ook wat opmerkingen over de onderbouwing van de rapportage. Dat wordt opnieuw nog een keer bekeken. Uw vraag was: welke financiële risico's loopt de Provincie als de aantallen passagiers en vracht niet gaan groeien? Ja goed, de Provincie en Schiphol zijn natuurlijk een gezamenlijk aandeelhouder. Staan natuurlijk ook aan de lat daar waar het gaat voor het partnerschap wat er is geformeerd en het businessplan wat is goedgekeurd in de Staten. Achterblijvende aantallen worden uiteraard besproken in elke AVA. En als die structureel achterblijven – en dat is feitelijk ook een antwoord op de heer Zeedzen – dan zullen we dat met elkaar bespreken, en indien nodig

maatregelen nemen. En als het echt niet in balans is, dan komen we er hier op terug in de rapportage, en dan gaan we het daar met u over hebben.

De voorzitter: Mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ja, een fijn antwoord van de Gedeputeerde. Maar zou hij een schatting kunnen maken van de omvang van de bedragen waar we het dan over hebben? Met andere woorden, hoe groot is dat risico dan? En ik begrijp dat Schiphol aandeelhouder is. Dat zijn wij ook. Maar er gaan heel grote bedragen rond om MAA. Maar stel dat nu dus de aantallen passagiers en vracht op het niveau blijven van wat het nu, zeg maar de laatste maanden geweest is, hoe groot wordt dan straks het financiële risico? Dat is concreet mijn vraag. Misschien mag ik ...

Gedeputeerde Satijn: Die bandbreedte, die werd al eerder genoemd. Ik denk dat we die meenemen in de nieuwe rapportage, om daar goed zicht in te krijgen. Heb ik nu het parate antwoord niet op, hoe groot dat risico is. Maar ik denk dat we daar in een bandbreedte op terugkomen in die nieuwe rapportages. Het is een goede vraag.

De heer Loomans (Horizon): Dat is dus een toezegging?

Gedeputeerde Satijn: Dat is een toezegging. Maar goed, de hele rapportage wordt herzien. Dat is een totale toezegging, zou ik bijna willen zeggen.

De heer Loomans (Horizon): En die nadere onderbouwing van de prognoses en verklaringen uit het businessplan, wat u net zei: 'daar gaan we opnieuw naar kijken', betekent dat dat ze er dan komen en dat dat ook een toezegging is?

Gedeputeerde Satijn: Ja goed, we gaan een aantal dingen ... Want anders eindig ik hier straks met honderd toezeggingen. Een aantal dingen zoals die door uw Staten zijn genoemd, die hebben we niet alleen voor kennisgeving aangenomen, die nemen we mee naar de nieuwe rapportage. Dat is heel duidelijk aangegeven. Ook als het gaat om het gebruik van de stoplichten en dat soort zaken. Als u zegt: dat willen we liever wat anders zien, daar willen we net even wat breder doorkijken ... Mevrouw Depondt zei: daar willen we wat dieper kijken na 2014. Dat nemen we allemaal mee. Als ik daar allemaal toezeggingen op moet doen, dan eindig ik hier om 19.00 uur vanavond met ... Maar goed, laten we het werkbaar houden zou ik willen suggereren, voorzitter. Maar daar komen we dus op terug. Dat is opgenomen in de notulen, dus daar komen we dan op terug. De NEDAB-kosten, daar had u een vraag over. Heldere specificatie, waar dat geld precies voor gebruikt wordt. Die NEDAB-bijdrage, die is echt gemaximeerd op € 5,5 miljoen. Dus dat wordt nooit meer. En de accountant controleert jaarlijks de rechtmatigheid bij MAA van de werkelijk gemaakte NEDAB-kosten. Dus die kosten stijgen niet.

De voorzitter: Mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Hetzelfde als net: leuk verhaal, maar kunnen wij nu feitelijk die uitsplitsing krijgen? Kunnen wij nu zien waar dat geld feitelijk naartoe gaat? Welke post krijgt hoeveel geld?

Gedeputeerde Satijn: Brandweer, veiligheid...

De heer Loomans (Horizon): Ja, weet ik. Maar welk bedrag krijgt de brandweer? En welk bedrag krijgt veiligheid? En welk bedrag krijgt ... et cetera, et cetera.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja voorzitter, dat nemen we ook mee in die rapportage. Dat heb ik net gezegd. Gaat dat voor al uw vragen gelden? Want dan ga ik ze zo beantwoorden, dat vind ik dan prima. Dan geldt dat nu voor alle vragen van de heer Loomans. Want ook de toezegging op: waar wordt het geld precies aan uitgegeven, dezelfde vraag. Dat komt in de nieuwe rapportage. En wat is de staat van de toezegging van het Omgevingsfonds? Dat is net al even aangegeven. Had u nog een andere vraag, anders gespecificeerd op het Omgevingsfonds dan zojuist beantwoord?

De heer Loomans (Horizon): Als we het dan op de millimeter gaan doen, ik had eerst nog een andere vraag, over het plan voor het uifaseren van die vervuilende en geluid producerende toestellen: is er nu al feitelijk een plan wat ook in overleg met de bedrijven en inwoners die de meeste hinder ondervinden, waar die inspraak op hebben?

Gedeputeerde Satijn: Ja, dat is er. Is er een goede redenatie waarom de onderneming zo complex moet zijn? We hebben juist met elkaar afgesproken dat die minder complex gaat worden. Daar hebben we u laatst ook nog een brief over gestuurd. Dus in die zin maken we daar stappen in. Dat gebeurt ook. Maar waarom hij zo complex is, dat kan ik u in die zin niet uitleggen vanuit het huidige perspectief. Want in het huidige besluit gaan we hem juist minder complex maken. Maar is zo gegroeid vanuit het verleden. Ook vanuit verschillende aandeelhoudersschappen vanuit andere partijen, ook als het gaat over niet alleen eigendom in een luchthaven maar destijds ook in de exploitatie, nu ook trouwens, maar ook in vastgoed en andere activiteiten. Dat heeft het heel complex gemaakt. En dat is inderdaad een kerstboom, waar je eigenlijk niet blij van wordt als je ernaar kijkt. Maar we zijn wel druk bezig om dat te versimpelen. En dat vereist nog wel wat stappen, maar dat zijn we ook aan het doen. En dat was ook conform de behandeling in de Staten, destijds. Maar we proberen dat ook zo getrouw mogelijk weer te geven in de nieuwe rapportage. Ook als er een effect is in een van die bv's. Want dat is een van uw volgende vragen: wat betekent dat dan? En dat zou moeten worden meegenomen dan in het risicoprofiel van de hele structuur, zodat u kunt lezen: wat gebeurt er nu als het bij vastgoed niet goed gaat, heeft dat dan enig effect op exploitatie of niet? Dat is feitelijk wat u gevraagd heeft. En dat zullen we ook daarin gaan meenemen. Even zien, ik kom bij mevrouw Wolters uit, van de Partij van de Arbeid, over het toerisme. We gaan dat wel toevoegen. We hebben daar in eerste instantie ook naar gevraagd. Die informatie bleek lastiger op te leveren dan men in eerste instantie dacht. Maar we merken ook dat u dat heel belangrijk vindt, dus we gaan dat nog een keer proberen zo op te stellen. Maar u had ook iets rondom de stoplichtenmethodiek. Daar heb ik zojuist ook al iets over gezegd, dat we daar nog even goed naar gaan kijken. Ook over passagiers en vracht. De reden waarom het in geel staat is dat het niet helemaal conform de verwachting is, maar we zien wel een stijgende lijn. Maar misschien dat we dat nog even wat moeten expliciteren en in de volgende rapportage wat moeten verbeteren. De uitvoering risico's, gaan we meenemen. Overzicht van alle risico's bij uitwerking vliegveld. Dat gaan we ook doen. Ja, check bij mobiliteit, daar had mevrouw Berghorst ook al iets over gezegd. Hoe vorderen de gesprekken met de bedrijven? Die lopen ook nog steeds. Bedrijven zijn in het begin ook zeker iets terughoudender geweest rondom het toezeggen daarop, als ik het zo mag zeggen. We zien daar wel beweging komen. We zien ook de investeringsbereidheid van de bedrijven rondom de luchthaven toenemen. Dus daar hebben we goede hoop op. En dat blijft een voortdurend punt van aandacht. Het goede nieuws is denk ik ook dat men een soort van Limburgse dependance van ACN heeft opgericht. Dat zijn de bedrijven die zich verwant voelen met luchtvracht. En die zijn voor ons wat dat betreft een

nieuwe gesprekspartner geworden. Dus wat dat betreft is dat iets wat op de agenda blijft van ons College in de contacten met de luchthaven en de bedrijven rondom de luchthaven, om dat onderwerp aan te stippen. Om ervoor te zorgen dat het Omgevingsfonds als zodanig ook aangehaakt blijft. En die gesprekken worden overigens ook door het Omgevingsfonds zelf geïnitieerd. En zoals u weet proberen we daar wat meer afstand te creëren, omdat we het niet wenselijk vinden dat daar politieke invloed op is. Nou, mijnheer Stocks begon met een heel open vraag: hoe vindt u zelf nu dat het gaat met het vliegveld? Ik vind dat het daar niet zo goed mee gaat eerlijk gezegd, als je ziet waar ze natuurlijk vandaan komen. Maar we zien ook wel – en ik vond dat wel een terechte opmerking die... Want we hebben af en toe ook dat we elkaar aanspreken op datgene wat in de krant staat. Het is geen koekjesfabriek, hè. Dus wat dat betreft denk ik dat dat wel klopt. En zien we ook dat daar echt met man en macht wordt gewerkt om wel die resultaten te behalen die ze met elkaar hebben afgesproken. Maar je ziet ook dat er externe factoren zijn – noem een mondiale crisis; dat is geen excuus maar het is wel een factor die van belang is – waardoor het in ieder geval op de projecties zoals we die destijds met elkaar hebben gedeeld, af en toe ook wat moeilijker is. Maar daar wordt met man en macht aan gewerkt. Er komt een nieuwe CEO. Er is een nieuwe CFO. En ook, zoals ik al zojuist zei: commerciële kracht is erin geïnvesteerd. Dus wat dat betreft wachten we de resultaten af. Maar als u nu aan mij vraagt: hoe vindt u dat? Echt voor verbetering vatbaar. Dan ging het weer over een aantal zaken rond de onderbouwing. Dat gaan we allemaal meenemen. Ook vragen, van: wanneer is er nu echt sprake van een overschrijding? Ik denk dat we dat met die bandbreedte heel goed vorm gaan geven, in die rapportage. Wat we wel zien – en ik maakte er een opmerking over – dat hoe mondiaal je ook kijkt, het heeft altijd zijn invloeden ook op MAA. Dus als het gaat over luchtvracht, als het gaat over passagiersvrachten, dat heeft zeker zijn invloed. MAA heeft wel wat meer last gehad in 2023 van de sluiting van de baan, en de berichtgeving daarover. Ik heb dat zojuist ook proberen te duiden rondom een voorbeeld van Corendon, waar men toch dacht: die blijven wat langer op de luchthaven, tot die baan gesloten werd. Dat hebben ze dus niet gedaan. En dan heb je het toch over een carrier die best wel veel passagiers meebrengt: chartervluchten, vakantievluchten. Het is toch een grote klant van de luchthaven. Valt die weg, dan zie je dat gelijk in de cijfers. Dus wat dat betreft heeft dat zo zijn invloed. U vroeg ook: hoe gaan we dat verbeteren. Ik heb dat zojuist al gezegd: door acquisitie-inspanningen. Dus commercieel wordt er nu hard gewerkt om steeds meer carriers aan de luchthaven te verbinden. Hoe graag u dat ziet of niet, maar daar zijn ze wel mee bezig. Dus wat dat betreft doet de luchthaven er alles aan om ervoor te zorgen dat die groei weer wordt opgepakt.

De voorzitter: Mijnheer Stocks, een vraag.

De heer Stocks (D66): Ja dank u, voorzitter. Ja, de beantwoording is allemaal heel globaal. En dat begrijp ik deels wel, maar kunnen we daar iets aan hangen van cijfers, en op welke termijn die cijfers dan wél in de lift gaan komen? Want naar mijn idee ziet het er bij verre na zo uit dat dat gaat gebeuren.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik heb geen glazen bol, eerlijk gezegd. Ja, ik snap dat dat geen ... Maar ik ben geen directeur van MAA. Kijk, we zitten hier een voortgangsrapportage te bespreken, toch met cijfers die worden aangeleverd door een partij, in dit geval door MAA zelf, die aan het opereren is. Kijk, als u aan mij vraagt: 'ga zelf aan de stuurknuppel zitten, en vertel mij dan wanneer je het gered hebt', ja dat is niet aan de orde, natuurlijk. Dus ik snap best dat u vraagt, ook vanuit uw behoefte, van: wanneer gaan die cijfers stijgen. Ik heb zojuist aangegeven: wij zien wel positieve effecten, omdat ze meer aandacht hebben aan acquisitie, en meer aan commerciële kracht aan het inhuren zijn. Wanneer dat

precies zijn effecten heeft weet ik niet. Ik kan wel terugkijken, en ik zie dat er een aantal carriers bij zijn gekomen. Is dat dan het antwoord waar u gelukkig van wordt? Dat weet ik ook niet. Nee, dat bent u niet. Dus ja, u stelt mij een vraag die ik eigenlijk niet kan beantwoorden. Volgens mij noemen ze dat een retorische vraag. Maar die ik niet tot tevredenheid kan beantwoorden. Dus dat is wat het is. 50PLUS, ook weer een relatie in tabellen. Nou goed, volgens mij had u een hele hoop zaken die in ieder geval ondersteunend waren over informatie die al dan niet in de rapportage zat, en die u wel graag in de rapportage zou willen hebben. Daar gaan we goed naar kijken. U zei ook: hoe gaan we om met de reactie van de Griffie? Nou, dat is uw reactie naar de Griffie. Wij zijn blij met de reactie van de Statenonderzoeker. Maar die informatie nemen we natuurlijk ook mee in de nieuwe stukken, wat later dit jaar gaat komen.

De voorzitter: Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, concreet was de vraag: er staan gewoon enkele vragen in gesteld hoe dat is. Dus dat neemt u mee, die vragen? Oké, dat is duidelijk.

Gedeputeerde Satijn: Ja. De Partij voor de Dieren, die stelde een beetje dezelfde vraag als D66: hoe ziet een gezonde en bestendige luchthaven eruit? Nou ja goed, maximaal inspanningen doen met elkaar, in ieder geval op de luchthaven zelf, om die doelen te behalen die zijn afgesproken. Wordt er in de voortgangsrapportage een beter beeld gegeven dan de feitelijke situatie? Nou, wat ons betreft niet. Na correctie van de fouten, moet ik zeggen; dus die eerlijkheid behoor ik erbij te geven. U had een terechte opmerking over de toepassing ook van: zijn er maatschappelijke risico's onderkend door de risk manager? Ja, want het is een programma wat behoort tot de grote projecten. Daar wordt ook meegekeken. Dus wat dat betreft is het antwoord daarop: ja. Financiële cijfers zijn deels nog niet openbaar. Dat is ook zo. Maar zodra die openbaar zijn zullen we die ook verstrekken. Vanuit de regelingen en toezicht van de AFM, waar Schiphol mee te maken heeft, kan dat niet altijd direct. En daar zit een restrictie op, en die moeten we respecteren. Overigens zag je ook wel aan de berichtgeving laatst, van: goh, hoe zit het nu precies met Schiphol? Schiphol is niet beursgenoteerd, maar staat onder toezicht, omdat zij wel handelen in waardepapieren als bonds en dat soort zaken. Dus ze zijn niet helemaal beursgenoteerd, maar staan wel onder toezicht alsof het een beursgenoteerd bedrijf is. Dan kom ik uit bij de heer Dautzenberg. Nou goed, we gaan nog een keer goed kijken naar de wensen die zijn uitgesproken, ook in de vorige sessie rondom de rapportage, om die mee te nemen. Zijn deze cijfers aangepast na aankarten Alliantie, of is dat eerder ... Nou, er is gewoon regulier contact ook met de Alliantie, hoor. Het is niet dat we altijd bij elkaar inspreken, zal ik maar zeggen. Dus zij attenderen ons ook op zaken. En als het nodig is pakken we die gewoon op. Net zo goed als we op- en aanmerkingen van u krijgen. Daar is ook niks geheims aan. Dus we appreciëren ook het werk van de Alliantie hierin, ondanks dat zij wellicht een ander doel hebben dan wij hebben. Maar daar waar het gaat om de volledigheid van de informatie zijn we hun dankbaar als zij ons attenderen op zaken, waarvan zij zeggen: zit het wel echt zo in elkaar? Duurzame relatie met de omgeving. Nou goed, er zijn heel veel inspanningen geweest door de luchthaven zelf, door met de omgeving te praten. Er zijn ook diverse sessies geweest, waarin zij de omgeving uitgenodigd hebben. Daar wordt niet altijd even druk gebruik van gemaakt. En ja, als je dan toch kijkt naar het verleden, dan zullen er toch altijd mensen zijn die niet blij zijn met de luchthaven, als ik het zo mag zeggen. Ik denk niet dat je die gaat overtuigen door een betere relatie te hebben met de luchthaven. Maar wat je wel ziet is dat er wel door de luchthaven heel veel geïnvesteerd wordt in die relaties, hoe dan ook. En ook met de omgeving. Ik kan niet voor iedereen spreken dat iedereen daar, nogmaals, gelijk door overtuigd raakt. Maar er zijn echt wel inspanningen geweest vanuit de luchthaven, om goed met die omgeving te spreken. Dan hebben we nog vanuit de SP wat vragen gekregen, ook over de rapportage. Welk sociaaleconomisch belang heeft MAA? Dat is eigenlijk een discussie die we in 2022

al gevoerd hebben met elkaar. Voor het overige had u nog wat opmerkingen over de rapportage zelf, die we ook meenemen. U zei ook, van: er zijn mogelijk toch wat zorgen over geluid en fijnstof. Is hier onderzoek naar? Meetpunt Ultrafijnstof wordt gerealiseerd, zoals u heeft gehoord. Zodra de stekker in het stopcontact kan. Reflectie op Alliantie, moeizame gesprekken met MAA. Ja, wij hebben daar toch een wat ander beeld bij, eerlijk gezegd. Maar dat kan verschillen. Ik heb zojuist mijn waardering uitgesproken over de Alliantie. En ook de ambtelijke contacten zijn voor zover ik weet goed. Maar goed, mogelijk heeft de Alliantie een ander beeld bij de contacten die ze hebben. Maar goed, dat is wat het is. U stelde ook een vraag over het dekkingsvoorstel van de GRE. Nou, dat onderzoek dat loopt. Ik heb zojuist al gezegd: na de vakantie komen we daar op terug. Waarom is Dura Vermeer aandeelhouder geworden? Dat zijn ze niet meer. Ze zijn juist uitgestapt als aandeelhouder. Dus die zijn uit de vastgoed-entiteit. U heeft de opmerking gemaakt over de gemeente Beek. Daar hebben wij al op gereageerd, volgens mij. Aanstaande maandag is er een bestuurlijk overleg tussen de stichting en de gemeente Beek over dit onderwerp ook. Dus daar wordt nog eens aanvullend actie op ondernomen. En dat waren de vragen, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Een vraag van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ik hoorde één vraag niet beantwoord. En u heeft hem ongetwijfeld daar wel staan. Dat ging over de participatieovereenkomst met Schiphol. En of wij die kunnen inzien. En of wij iets meer kunnen weten over de prijs van de aandelen die gekocht zijn.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Het totaalbedrag is bekend. Maar u wilt ... **Die overeenkomst kunt u zien, maar die zal wel vertrouwelijk ingezien kunnen worden.** Dat kan, voorzitter. **Een toezegging.**

De voorzitter: Dank u wel. We hebben het Statenvoorstel met uw goedvinden nu behandeld als een voortgangsrapportage. En dat doen we zoals u weet normaal gesproken in één termijn. Ja. Formeel dienen we dan nog af te concluderen. En ik leg nu eigenlijk de vraag aan u voor of de commissie het Statenvoorstel behandelrijp acht. En ik wil graag duidelijke handen zien als u vindt dat het Statenvoorstel niet behandelrijp is. Dat is een meerderheid, inderdaad. Dat wordt mij ingefluisterd door de Griffie, maar ik had het zelf ook gezien. Dan concludeer ik dat uw commissie het stuk niet behandelrijp vindt, en opnieuw in handen wenst te stellen van Gedeputeerde Staten. En vraagt met een aangepast Statenvoorstel te komen, met inachtneming van al hetgeen hier naar voren gebracht is. En met hetgeen ook door de Statenonderzoeker aan bevindingen is gedaan. De toezegging doen we u schriftelijk toekomen, met uw goedvinden. Dan schors ik de vergadering even voor twee minuten, vanwege een wissel aan deze tafel.

T9526 Gedeputeerde Satijn zegt u toe u te informeren waarom de RvC van MAA inzage in verslagen kan weigeren.

T9521 Gedeputeerde Satijn zegt u toe bij de volgende voortgangsrapportage MAA een nieuwe basisrapportage aan te reiken.

[SCHORSING]

10.2 Informerend stuk 5^e voortgangsrapportage VDL Nedcar, peildatum 1 januari 2024, brief GS van 23 april 2024 (GS DOC-00640648)

De voorzitter: Mensen, we hervatten de vergadering en zijn aangekomen bij agendapunt 10.2, het informerende stuk 5e voortgangsrapportage VDL Nedcar, peildatum 1 januari 2024 en de brief van Gedeputeerde Staten van 23 april 2024. We behandelen dit onderwerp in één termijn met een voorgestelde spreektijd van drie minuten per fractie. Hierna krijgt de Statenonderzoeker de gelegenheid om eventuele technische vragen over de analyse te beantwoorden. De Gedeputeerde krijgt vervolgens twintig minuten voor de beantwoording. Mijn voorstel is om maar eens achter in de hoek bij de PVV te beginnen. Wie mag ik daar het woord geven? Mevrouw Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank je wel, voorzitter. Een hoop van de deelprojecten staat stil vanwege de 'not yet go'. Wellicht moet er een aantal stoplichten in deze fase op oranje worden gezet. VDL is recentelijk natuurlijk nog besproken in de commissie ESA en hier hebben we onze zorgen over de vele ontslagen bij VDL al geuit. Tevens hebben we ook geuit dat de € 50,5 miljoen die gereserveerd staat voor de gebiedsontwikkeling van VDL ook alleen voor dit doel dient te worden ingezet. De middelen dienen anders terug te vloeien naar de algemene reserve. Volgens de risicoanalyse van de Griffie zijn alle gedane vergunningsaanvragen ingetrokken. Hoe snel zijn deze weer aangevraagd, mocht de ontwikkeling verder opgepakt worden in een scenario dat er weer door VDL nieuwe klanten worden gevonden? Zo ja, als dat allemaal zo zou lukken, zijn hier dan ook extra kosten aan verbonden en hoe hoog zou dit kunnen oplopen? Tevens hebben we nog een vraag over de maatschappelijke compensatie op pagina van de voortgangsrapportage. Lopen hier nog gesprekken met gemeenten over de leefbaarheidsfondsen of zijn deze ook stopgezet door de not yet go? Ja, het is volgens ons nu gewoon even afwachten. Het lijkt me ook niet verstandig nu alles en iedereen op te jagen. Het is een voortgangsrapportage. Ja, een grote voortgang werd nu ook niet echt geboekt. Hier wil ik het voor de eerste termijn bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Loomans, Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, in deze voortgangsrapportage wordt heel veel gesproken over de status van dit project. Dan wordt er vermeld 'not yet go', maar volgens mij is dat een typefoutje en moet het zijn 'not yet gone'. De verwachting is dat als je kijkt hoe het allemaal nu reilt en zeilt dat het waarschijnlijk niet meer zo heel erg lang gaat duren. Ook is er in de laatste maanden sowieso al heel erg weinig rondom dit project gebeurd, dus je kan je afvragen of we hier vandaag nu heel erg veel tijd aan moeten besteden. Ik zou wel nog twee vragen willen stellen over een mededeling portefeuillehouder inzake de natuurcompensatie die bij dit hele project hoort. De eerste gaat over de herplantplicht Wnb. Houtopstanden gekapt in februari 2022 moeten uiterlijk in februari 2025 zijn herbeplant op andere grond. De aanvraag hiervan moet nog worden ingediend door VDL. Mijn vraag is: zit er een ... Nee, is de herplantplicht onafhankelijk van de verdere ontwikkelingen bij VDL? Moet dat dus sowieso gebeuren, onafhankelijk van wat er verder bij VDL gebeurt? De tweede vraag gaat over de Provincie. De natuurcompensatie; er is ook een deel natuurcompensatie dat de Provincie moet doen. De target is 6,45 hectare. Er is pas 0,94 hectare gerealiseerd. Is er voor de Provincie een termijn verbonden aan het realiseren van deze natuurcompensatie? Dat waren mijn twee vragen. Dank u wel.

De voorzitter: Dan gaat het woord naar mevrouw Berghorst van de PvdA.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter, het is niet heel vaak dat ik in deze commissie over VDL moet praten en dan moet zeggen: wat zal ik hier nog eens over zeggen? Ik worstel echt met hoe deze voortgangsrapportage nu is ingericht. Ik snap dat we een traject in gang gezet hebben en dat we door de not yet go nu eigenlijk in een fase komen waarin er niets nieuws te melden is, maar het roept bij mij wel de vraag op of we deze voortgangsrapportage misschien anders moeten gaan inrichten dan die

nu is. Op deze manier komt het ook een klein beetje over als werkverschaffing, als ik heel eerlijk ben. Los van de vragen die de voorgangers gesteld hebben; dat zijn allemaal zeer goede vragen. Maar ik worstel er echt mee: hoe gaan we dit nu doen? Ik snap dat dat misschien ook samenhangt met de vraag: hoe gaan we verder met dit project? Dat je totdat je daar een definitief besluit over neemt je ook niets kunt aanpassen. Maar even los van het feit dat deze rapportage natuurlijk bijna een half jaar later behandeld wordt dan hij opgesteld is en we daardoor dus eigenlijk niet een klein beetje, maar echt gewoon mega, mega achter de feiten aanlopen...

De voorzitter: Mevrouw Depondt wil u even wat vragen, denk ik.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja. Ga je gang.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik wilde mevrouw Berghorst vragen; u stelt voor om deze rapportage aan te passen gezien de feitelijke status quo nu, omdat u bang bent dat het anders werkverschaffing is. Maar kunt u zich voorstellen dat deze rapportage weer gaan aanpassen ook een hoop werkverschaffing is.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, dat snap ik en dat is precies waarom ik ook niet zo heel erg goed weet wat ik met deze rapportage aan moet op dit moment.

De voorzitter: Mevrouw Smeets wil u even interromperen.

Mevrouw Berghorst (PvdA): O, nou zeg.

Mevrouw Smeets (SP): Volgens mij bent u het wel met mij eens dat wij dit project en deze investering wel als project uit de Regeling Grote Projecten hebben betiteld en dus dat we deze rapportagevorm ook met elkaar daarbij behorend gewoon hebben.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, dat ben ik met u eens. Ik ging daar dus ook naar toewerken. Ja, ik denk dat het dringend tijd wordt dat we ons gaan oriënteren op: hoe verder met VDL? Dat daaraan aanpalend ook deze rapportage moet worden aangepast. Rest mij dan nog de vraag die voor mij het dichtst bij mijn hart ligt: hoe gaat het met de mensen die daar op straat zijn komen te staan? Lukt het om die mensen naar werk toe te leiden? Wat doen we daarvoor? Wat is daar de voortgang op? Dat is eigenlijk op dit moment het enige.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Stocks, D66.

De heer Stocks (D66): Dank u, voorzitter. Ja, ons lijkt het dat de tijd ons op dit onderwerp voorlopig voorbijgestreefd is. Uiteindelijk is het aan VDL om met een potentiële opdrachtgever of koper tot overeenstemming te komen. Helaas moeten we constateren dat dat vooralsnog niet is gelukt. VDL en de overheden moeten samen met het UWV en andere partners natuurlijk voor zorgen dat medewerkers snel naar nieuw werk worden geleid. Daarom blijven we hen steunen, nu en in de toekomst, waar we dat kunnen. Gelukkig is de arbeidsmarkt nu niet zo ongunstig en zeker niet voor mensen met affiniteit met techniek. Evengoed blijft het voor mensen die zich verbonden voelen met hun werk en trots zijn op de auto's die ze bouwen verschrikkelijk dat het niet is gelukt om een nieuwe opdrachtgever te vinden. Ja, minister Ollongren en verschillende andere bestuurders hebben aangegeven dat er misschien mogelijkheden liggen in het uitvoeren van opdrachten voor Defensie.

D66 juicht natuurlijk de bedrijvigheid bij Nedcar voor de mensen weer toe, maar tegelijkertijd vragen we ons wel echt af of we daarmee ooit in de buurt gaan komen van de 6500 banen die er waren. Wat ons betreft: alle aanleiding om de uitvoering van de infrastructurele werken niet op te starten. Het vooruitzicht lijkt sinds de not yet go allesbehalve verbeterd. We willen het College vragen om ons in ieder geval goed te blijven informeren over de vorderingen, daar waar het gaat over mensen weer aan het werk krijgen. Dank voor de mededeling portefeuillehouder, die we op 28 mei mochten ontvangen. Die gaf ons alvast een eerste actueel beeld. Ook vragen we het College om ons goed te informeren over de verdere voortgang van de ontwikkelingen rond de infraplannen. Wat ons betreft blijft natuurcompensatie een belangrijke factor, waarbij het uitblijven van bedrijvigheid nog extra aandacht zou mogen krijgen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mijnheer Van Est, 50PLUS.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. In de begeleidende brief staat vermeld dat het College zich afvraagt in hoeverre het nog zinvol is deze rapportage te bespreken. 50PLUS denkt ook dat een uitgebreide bespreking niet nodig is. De vraag is wanneer we denken dat er een doorstart komt, maar als die niet meer mogelijk is hoe we andere keuzes maken voor dit gebied. De vraag die we dan ook stellen is: het RGP-format, waarin we ooit hebben afgesproken te rapporteren, is dat nu nog wel houdbaar of moeten we die tijdelijk stilzetten, dat we niet meer aan deze eisen hoeven te voldoen. Waar ligt die bevoegdheid of moet de Staten dat zelf beslissen? Eén aspect van deze rapportage wil ik wel nog even noemen. Volgens mij staat de natuurcompensatie niet direct in relatie met het doorstarten van Nedcar, wel of niet. De vraag is: is die 8,98 hectare natuurcompensatie van Nedcar nu kwantitatief en kwalitatief helemaal ingevuld? Als dat zo is, moeten we het dan nog wel blijven opnemen in de rapportage? In de tabel op pagina 12 zien we dat voor 16,5 hectare een inspanningsverplichting geldt, die uiterlijk op 31 december 2026 gerealiseerd moet worden via minnelijke verwerving. Mijn vraag is eigenlijk: met dergelijke bewoordingen, wat betekent dat als via een minnelijke verwerving niet mogelijk is? Wordt dan de natuurcompensatie niet gerealiseerd? Hoe gaan wij er dan mee om? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan mijnheer Kraa, Partij voor de Dieren.

De heer Kraa (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, voorzitter. Er wordt na de schande van de kap van het Sterrebos een totale natuurcompensatietaakstelling van 20,14 hectare becijferd, door de Provincie te realiseren. Dit gaat het Sterrebos niet terugbrengen, maar het is beter dan niets. Maar is dat wel zo? Zorgt de compensatie, zoals de wet eist, ervoor dat de oppervlakte en kwaliteit van het natuurnetwerk behouden blijft? Ten eerste, welke garanties zijn er dat die taakstelling ergens gerealiseerd kan worden? Er is in de voortgangsrapportage op pagina 12 niet meer dan een inspanningsverplichting per eind 2026. Dan missen we dus al een paar jaar waarin de natuur het verlies mogelijk kan compenseren. Zijn de terreinen dan ook al ingericht? Zo niet, dan zijn er nog meer jaren natuur gemist. Wat als de minnelijke verwerving niet lukt? We hebben hiervoor geen risicobeheersingsstrategie kunnen vinden in de rapportage. Is de natuur niet belangrijker dan het bouwen van luchtkastelen? Wat als de minnelijke verwerving niet lukt? Wat is dan de risicobeheersing? Ten tweede, wat betreft de inhoud van het totale NNL-oppervlak; de Limburgse Omgevingsverordening laat toe dat een compensatie binnen de NNL plaatsvindt. Is dat ook de bedoeling in het project? Zo ja, dan wordt de NNL hierdoor in oppervlakte uiteindelijk kleiner. Er gaat wel wat af. Er komt geen NNL-oppervlak bij. Een klassiek geval van een sigaar uit eigen doos. Wat dit betreft is de Limburgse verordening die realisatie binnen de NNL niet alleen toelaat, maar zelfs eist, in strijd met de wet. De bomen van het Sterrebos zullen niet snel teruggroeien, maar de natuur is meer

dan dat. Vandaar de volgende vraag aan het College. Waar wordt de compensatie gerealiseerd? Buiten de NNL zodat de oppervlakte in stand blijft of ook binnen de NNL? Tot zover?

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mijnheer Sol van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Ja, uiteraard voelen ook wij het ongemak om op 31 mei een rapportage te bespreken die tot en met Q4 vorig jaar loopt, terwijl we weten dat er daarna nog heel veel is gebeurd, inclusief de door Extinction Rebellion weer verdwenen boompjes, die kennelijk toch niet zo goed plakten als sommige actievoerders soms wel doen. De Gedeputeerde zei eerder vandaag over een ander onderwerp: het is geen koekjesfabriek. Ik weet niet of een autofabriek al iets meer lijkt op een koekjesfabriek. Ik snap ook wel dat we niet kunnen verwachten dat er op 2 januari een rapportage ligt tot en met Q4 van het jaar -1, maar ik ben wel heel benieuwd wat nou eigenlijk de verklaring is van die toch best wel lange doorlooptijd voordat wij hier een rapportage bespreken. Ik weet dus ook niet zo goed of het veranderen van het format ons dan ook gaat helpen, ja of nee, maar ik vind dat wel een zorgelijk punt, als wij toch ... Dat is zeker niet het enige onderwerp waar we constateren dat er gewoon te veel doorlooptijd tussen zit. Daar zou ik graag iets over horen. Het tweede, een heel praktisch punt, waar ik iets over wil zeggen. Er ligt ook vrij veel zonopwek op de daken van de hallen van VDL. Blijven die gewoon in werking, ook nu de fabriek niet meer in werking is? Weten we dat? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Smeets van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik wil het heel kort houden ten aanzien van de rapportage, want veel is daar al over gezegd. Er valt ook niet zo heel veel te zeggen. Maar ik vroeg me wel af of de Gedeputeerde niet een tipje van de sluier kan lichten over de gesprekken die met VDL, maar ook met anderen over Nedcar op dit moment worden gevoerd. Helaas moeten wij ontwikkelingen die er mogelijk zouden kunnen spelen, veelal speculaties, nog altijd uit de krant halen en is de datum voor het plenaire debat in de Tweede Kamer nog steeds niet geprikt. De grootste vraag... Daar kan u trouwens niks aan doen. De grootste maatschappelijke vraag blijft voorlopig ook onbeantwoord. Wat gebeurt er nu met die € 50 miljoen die is gereserveerd voor de infrastructurele werkzaamheden? We hebben daar nog geen antwoord op. De SP is voor industriepolitiek en zo ook voor een gerichte lobby, waar u al inzet op heeft gepleegd, op het industrieterrein van Born. We zijn daarbij wel van mening dat die moet bijdragen aan de maatschappelijke opgave, maar dat hebben we u eerder meegegeven, en dat het moet zorgen voor langdurige werkgelegenheid. Het is toch zeker niet de bedoeling dat wij als Limburg oorlogsindustrie gaan voeren? We moeten deze week een mededeling portefeuillehouder ontvangen over... We mochten deze week een mededeling ontvangen over arbeidsmarktbemiddeling van voormalige Nedcar-medewerkers. Net zoals een aantal anderen hier al hebben gezegd gaat mij dat echt zeer aan het hart. We hebben hierin geen cijfers kunnen bespeuren over wie welke begeleiding krijgt en vooral om hoeveel mensen het gaat. Hoeveel mensen maken nu eigenlijk al gebruik van gemeentelijke voorzieningen? Hoeveel mensen hebben een nieuwe baan gevonden? Is dat kwalitatief werk? Daar streven wij volgens mij als Provincie ook naar. Wij zijn blij dat de Provincie in ieder geval hulp heeft aangeboden aan de arbeidsmarktregio voor het verwerven van middelen voor omscholing van de oud-medewerkers. Wij hopen vooral op snel meer duidelijkheid in het VDL-dossier.

De voorzitter: Dank u wel. Dan steken we over naar de fractie van de BBB, de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Dank u wel, voorzitter. Aangezien deze voortgangsrapportage uitgaat van een peilmoment van 1 januari 2024 en we kunnen concluderen dat de situatie die daarin geschetst

wordt op dit moment niet meer overeenkomt met de realiteit zullen we tijdens deze commissievergadering niet te veel ingaan op hetgeen vandaag gepresenteerd wordt. We kijken uiteraard uit naar de volgende voortgangsrapportage, die een realistischer beeld zal schetsen van de helaas ontstane situatie. VDL Nedcar is tijdens de afgelopen ESA-vergaderingen meermaals ter sprake gekomen en de standpunten en zorgen over VDL Nedcar als dusdanig en de impact hiervan op een groot aantal Limburgers zijn namens de BBB duidelijk gemaakt, getuige daarvan het inbrengen van motie 3063 inzake 'Geef VDL-Nedcar-medewerkers een toekomstperspectief', die door PS met een grote meerderheid is aangenomen, waarbij we ervan uitgaan dat hieraan op zeer korte termijn invulling zal worden gegeven. Als we het over VDL Nedcar hebben duurt het meestal niet lang voordat we het over de anterieure overeenkomst en de daaraan gekoppelde gereserveerde gelden hebben. Zonder op de stoel van het College te gaan zitten hebben wij er momenteel weinig hoop op dat het bedrijventerrein op korte termijn, maar eigenlijk ook op lange termijn nog ingezet gaat worden voor het op grote schaal fabriceren van personenauto's. Dit heeft daarnaast ook blijvende impact op de talrijke toeleveranciers, op partners van VDL, die hun specialisatie hebben in met name de automobielsector. De vraag is maar of deze bedrijven in staat zullen zijn in te zetten op eventuele andere werkzaamheden, mocht het bedrijventerrein in een andere hoedanigheid een rol gaan spelen. Wij hopen van harte dat een deel van de financiële reserve die is aangelegd voor de aanpassing van de infrastructuur rondom Nedcar, mocht deze op enig moment vrijvallen, dan ook kan worden aangewend voor het versterken van deze bedrijven/ondernemers, die als minder zichtbare slachtoffers keihard getroffen zijn door wat er zich de afgelopen maanden heeft gemanifesteerd. Verder hadden we gehoopt dat naar aanleiding van de ontstane situatie het bestuur van VDL Nedcar de behoefte had gevoeld om ons als Provincie en dus ook PS bij te praten, bij voorkeur in de openbaarheid en als het niet anders kon onder geheimhouding. Helaas moeten we constateren dat Nedcar klaarblijkelijk niet op een proactieve manier hun verantwoordelijkheid hierin wil oppakken. Ik wil het College hierbij ook danken voor hun onaflaatbare inzet om de dialoog met VDL Nedcar aan te blijven gaan, waar dit naar mijn gevoel niet altijd wederzijds is. Tot slot hopen wij oprecht dat er een nieuwe passende bestemming kan worden gegeven aan de Nedcar-terreinen, in de hoedanigheid dat het ook een positieve bijdrage levert aan Limburg in het algemeen en aan een getroffen regio in het bijzonder. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Depondt-Olivers van het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter, ik ga het kort houden. Even los van de inhoud... We hebben het heel vaak over rapportages gehad. Persoonlijk vind ik dit in termen van format één van de betere. Mijn complimenten daarvoor. Het is alleen jammer dat hij wellicht op enig moment overbodig lijkt te gaan worden, maar daar kan de samensteller niks aan doen. Ja, er is eigenlijk gewoon niet zo heel veel veranderd, dus is het een heel saaie voortgangsrapportage, want strikt genomen hebben we hem natuurlijk een half jaar geleden ook al gelezen. Ook daar kan de samensteller niks aan doen. Eigenlijk is dat wel triest, dat er niks veranderd is. Dus ja, we gaan eigenlijk nu even niet in op het VDL-dossier als zodanig. Ik denk dat daar een ander moment beter geschikt voor is.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de VVD, de heer Pelzer.

De heer Pelzer (VVD): Dank u, voorzitter. VDL Nedcar, een moeilijk dossier, waar velen zich maximaal op hebben ingespannen om te voorkomen wat er is gebeurd. Een belangrijke werkgever zijn we kwijtgeraakt, veel werkgelegenheid is verloren gegaan en dit heeft het nodige leed in vele gezinnen teweeggebracht. Het inhoudelijk reageren op de 5^e voortgangsrapportage heeft voor ons als VVD op dit moment geen toegevoegde waarde. We nemen de rapportage derhalve voor kennisgeving

aan. Als VVD vinden we het belangrijk onze aandacht te richten en onze energie in te zetten op nieuwe kansen voor de maakindustrie Limburg, kansen voor nieuwe werkgelegenheid in Born en omstreken, op de voormalige locatie VDL Nedcar. We zijn verheugd met de inspanningen van onder andere de portefeuillehouder in de verkenning van de mogelijkheden voor de ontwikkeling van nieuwe Defensie-industrie op de locatie in Born. Het Ministerie van Defensie praat inmiddels met VDL over de mogelijkheden. Een belangrijke stap vooruit. We worden graag op de hoogte gehouden van deze en vergelijkbare ontwikkelingen voor de werkgelegenheid in en rondom Born.

De voorzitter: Dank u wel. Dan tot slot het woord aan de heer Schoenmakers van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Schoenmakers (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ja, als laatste spreker van vandaag over een dossier dat er in maart ook al is geweest hier, met ook een heel uitvoerige bespreking, is het natuurlijk wel even een uitdaging om te controleren of de vragen die je nog hebt niet al gesteld zijn. Voorzitter, er zijn eigenlijk nog twee vragen. Die zijn eigenlijk indirect ook al gesteld. Mevrouw Berghorst begon er al mee: hoe gaat het met de mensen van Nedcar? Je ziet in de Westelijke Mijnstreek dat we een stijging hebben van uitkeringen. Heeft dat nou een raakvlak meteen met Nedcar of zitten er nog andere onderliggende situaties bij? Dat is wel even handig om te weten. Wat betekent dat voor de toekomst? Dus hoe gaat het nou met hen en wat zijn de inspanningen die nog verwacht mogen worden vanuit de Provincie voor deze mensen? De laatste vraag – die was ook aan het begin gesteld door de PVV – is natuurlijk: hoe gaan we dadelijk met Nedcar van start als het vrijdag is en maandag zegt het bedrijf: ‘We willen beginnen.’ Wat moeten wij als Provincie nog doen om ze een vlieg wiel meteen mee te geven voor een nieuw bedrijf? Moeten we dan nog heel veel besluiten nemen of kun je zeggen: het is nu vrijdag, maandag beginnen. Dat was hem.

De voorzitter: Ik dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de bevraging. Ik heb volgens mij geen technische vragen gehoord voor de Statenonderzoeker. Dan gaan we maar meteen door met de beantwoording door de Gedeputeerde, mijnheer Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, voorzitter. Ja, de heer Schoenmakers zei het al, we hebben elkaar natuurlijk in maart op verzoek volgens mij van GroenLinks voor het laatst gesproken over de situatie bij VDL. Deze rapportage dateert dan van 1 januari. Dat geeft natuurlijk een beetje een surreëel... Sorry. En de SP, dat moet ik erbij zeggen. Het geeft een surreëel beeld natuurlijk, als je het in maart al hebt gehad over een actualiteit, terwijl nu gerapporteerd is op 1 januari. Dus ik voel met u mee als het gaat over: ja, hoe relevant is dat nog? Nou, zeker vanuit de opmerking die mijnheer Stocks maakte, van ‘blijf goed in gesprek met elkaar, blijf elkaar goed informeren’, lijkt het me toch zinvol dat we het erover hebben. Maar het geeft natuurlijk ook aan waarom, op de vraag van mevrouw Jiménez, de stoplichten in deze rapportage op oranje staan, omdat het natuurlijk nog op 1 januari reflecteerde, het moment. Op dit moment zouden die waarschijnlijk op rood staan, als het gaat over de stoplichten zelf. U vroeg ook: ‘Hoe snel zijn die vergunningsaanvragen weer opgepakt, stel dat er weer activiteit gaat komen?’ Een deel van die voorbereidende werkzaamheden zullen we wel moeten overdoen. Dat is wat het is. Dat geldt ook voor een deel van de vergunningsaanvragen. Dan zul je wel opnieuw rond de tafel moeten. Daar kan mogelijk wel een versnelling plaatsvinden, maar dat zal wel extra kosten met zich meebrengen. Die kosten heeft in het voorgaande traject de Provincie Limburg zelf op zich genomen. Dat zou de facto kunnen betekenen dat er wel extra kosten voor de Provincie zijn. U had ook de vraag: ‘Lopen de gesprekken nog met de gemeenten over de leefbaarheidsfondsen of zijn die stopgezet?’ Nee, die zijn niet stopgezet. Die lopen ook gewoon door. Diverse gemeenten hebben ook al een bijdrage geleverd, waaronder Echt-Susteren en Sittard-Geleen. Daar zijn er afrondende gesprekken. Dat loopt gewoon door en de gemeenten komen hun toezeggingen ook na. Horizon. De

mededeling portefeuillehouder over de natuurcompensatie. Ja, die herplantplicht moet hoe dan ook worden uitgevoerd, want de kap van de bomen heeft ook al plaatsgevonden. Ook de Provincie moet haar inspanningen nakomen en wel voor 31 december 2026. Dus ook de Provincie staat aan de lat. Ook met de omliggende gemeenten zijn er afspraken over gemaakt, ook om te zien of we nog kunnen versnellen, maar de fatale datum, als ik het zo mag zeggen, is 31 december 2026. Mevrouw Berghorst, een kleine worsteling over waarom we vandaag hierover spreken met elkaar. Een terechte vraag: hoe gaat het met de mensen? We hebben daar op 28 mei een mededeling portefeuillehouder over gestuurd. Ik snap goed dat daar nog niet alle informatie in staat, maar daar zit wel de inzet van de Provincie heel duidelijk in. Ik kan u ook vertellen dat we vandaag ook nog contact gehad hebben met het Rijk, waarbij we ook vinden dat die haar verantwoordelijkheid moet nemen. Dus ook de minister is vandaag aangesproken om daar een bijdrage aan te leveren. Wat dat betreft zitten we volop in de uitvoerende motie van als ik me niet vergis de heer Zeedzen, om te komen tot een arbeidsbemiddelende positie, maar ook de zorgen die er zijn bij uw Staten om de sociale positie van mensen ... De heer Schoenmakers refereerde daar ook even aan. Het antwoord op uw vraag is: ja, je zult zeker zien in de diverse uitkeringssituaties dat daar het effect van VDL nog zichtbaar is. Wat dat betreft moeten we aan de bak blijven met elkaar om ervoor te zorgen dat we zo snel mogelijk, hetzij bij VDL Nedcar, hetzij elders, zorgen dat deze mensen een passende baan krijgen, die past bij hun profiel. Ja, de heer Stocks, daar had ik het al even over: goed blijven informeren. We proberen ook zo goed en zo kwaad als het kan, het liefst in de openbaarheid, maar mogelijk zal dat toch weer een keer in beslotenheid moeten, omdat het over bepaalde onderwerpen zou kunnen gaan... De vragen van 50PLUS gaan ook over natuurcompensatie. VDL heeft die compensatie reeds gerealiseerd. Als gevolg van droogte – dat kun je je bijna niet voorstellen in deze tijd – is een deel van de aangeplante eiken helaas niet meer in leven. Dat is tijdens controles geconstateerd. VDL zal erop gewezen worden dat die moeten worden vervangen en wij zien er ook op toe dat dat gebeurt. Dus er moet wel ordentelijke herplant gaan plaatsvinden. Wat betekent het als minnelijke verwerving niet mogelijk is? Nou ja, als minnelijke verwerving niet mogelijk is, dan worden de zoekgebieden voor natuurcompensatie vergroot. We gaan dan kijken of we op andere plekken kunnen compenseren, want die compensatie als zodanig moet wel worden gerealiseerd. Dus het is niet zo dat we dan andere instrumenten gaan inzetten. Dan gaan we gewoon kijken waar we wel kunnen compenseren en niets anders dan dat. Dan de heer Kraa. ‘Welke garantie is er dat natuur... Gaat hier al de compensatie plaatsvinden?’ Harde afspraken. Natuurcompensatie moet hoe dan ook gerealiseerd worden. Als dit niet in het aangewezen gebied kan, zoals ik al zojuist zei bij de heer Van Est, dan gaan we naar een ander zoekgebied kijken. Dus die opgave is hard. Dat geldt ook voor de natuurcompensatie binnen>NNL. Maar de zoekgebieden voor natuurcompensatie vallen wel buiten het>NNL. Het sluit er wel in veel gevallen op aan, of het moet toegevoegde waarde hebben aan het>NNL. De percelen worden na inrichting toegevoegd aan>NNL in het Natuurbeheerplan Limburg. Niet in alle gevallen lukt dat, maar dan gaan we wel zoeken naar een goede oplossing. Ja, verklaring van de lange doorlooptijd. Er staat hier dat behandeling in een eerdere Commissie ESA niet haalbaar bleek te zijn. Dat weet ik niet. Dat zou een agendatechnische kwestie kunnen zijn. Ik wil niet gaan jij-bakken, maar blijkbaar is dat eerder geprobeerd en niet eerder gelukt. Ik moet u eerlijk zeggen, dat gaf ik al een beetje aan, dat ik het antwoord schuldig moet blijven op de vraag of zon op dak in werking is. Ik wil het met alle plezier voor u navragen. Zullen we dat doen? Wilt u dat ik u daarover bel of dat ik u daar een brief over stuur? Bellen is prima. Goed. Dan gaan we dat doen. Ik ga daarmee zo snel mogelijk aan het werk. Ja, dat mag u hopen. Dan moet ik uw nummer hebben. Ja. Ja, goed, dan komen we op een ander... Ja, een tipje van de sluier. Gesprekken met VDL. Ja, die zien toch wel eigenlijk toe op – dat is niet anders dan wat ik op 22 maart heb gedeeld – op de not yet go. Wat betekent dat voor VDL zelf? Hoe zitten ze zelf in de wedstrijd als het gaat om acquisitieactiviteiten? Die gesprekken lopen nog, maar wel is het duidelijk – en dat hebben we ook duidelijk gemaakt aan hen, ik heb daar de afgelopen week nog een brief over gestuurd – dat op dit moment het College

ingewikkeld het lijkt dat men nog kan voldoen aan de randvoorwaarden die destijds gesteld zijn, gelet op de situatie die er nu is. Het kan nog steeds zo zijn dat er een nieuwe klant komt, maar uiteindelijk hebben wij in ieder geval ook aan VDL overgebracht dat natuurlijk in deze commissie, in deze Staten wel het gesprek gevoerd wordt: wat gebeurt er nu eigenlijk en wat gaan we nu met elkaar doen? Dus daar zijn ze stevig van op de hoogte. U heeft ook gezien – dat was feitelijk een toezegging die we ook gedaan hebben – dat we aan het kijken zijn naar het inrichten van meer op industriepolitiek gericht geleid hier. Daar heeft u zelf toe opgeroepen. In het coalitieakkoord stond ook een verbreding naar de maakindustrie. Dus we zitten langs al die lijnen te kijken hoe we bedrijven kunnen werven die hetzij via VDL of met andere partners in Limburg kunnen landen. Als het over VDL specifiek gaat: ja, er vinden op dit moment gesprekken plaats met het Ministerie van Defensie. Ook VDL zit daar aan tafel, maar niet exclusief VDL, dat zeg ik daar ook bij. Dus als het gaat over de inzet van dit College, van deze Provincie, als het gaat om betrokkenheid van het Ministerie van Defensie, op welke manier dan ook, dan is dat niet exclusief voor het terrein van VDL. Daar is er natuurlijk wel een heel mooie mogelijkheid. Dat kunnen we gewoon met elkaar bepalen. Als je ziet dat in een bepaalde industrie rondom Defensie natuurlijk ook voertuigen zouden moeten worden geassembleerd of dat onderdelen zouden moeten worden gemaakt, dan zou dat een mogelijke goede locatie kunnen zijn. Op dit moment gaan die gesprekken nog voort. Ook deze week is er contact geweest en is een delegatie van het ministerie hier op bezoek geweest, waarbij we continu met elkaar de verkenning doen wat kan en wat ook niet kan. Dat is het enige wat ik daar op dit moment over kan zeggen. Ja, uw vraag was ook: 'Wat gebeurt er met die € 50 miljoen, die bruteringsreserve die is gemaakt rondom de infrastructuur?' Ja, totdat er een besluit is genomen over die anterieure overeenkomst blijft die bruteringsreserve de bruteringsreserve. Dat is de huidige situatie. U had ook de vraag: 'Hoeveel mensen maken gebruik van de gemeentelijke voorzieningen?' Nou, we hebben dat nog niet kwantitatief kunnen borgen in de mededeling die we gestuurd hebben. We vonden het wel belangrijk, naar aanleiding van de aangenomen motie, dat we heel snel ons actieprofiel naar u toe zouden sturen. Dat hebben we ook gedaan. We zien ... We krijgen wel signalen dat de aanloop van het werkcentrum in Geleen groeiend is. Mensen weten het steeds beter te vinden, maar ik heb geen absolute aantallen. Ik zal nog even navragen bij mijn collega of die alsnog wel beschikbaar zijn. Dus dat is even wat ik kan zeggen over de situatie nu. Ik weet niet of er nog andere vragen waren. Voor het overige heb ik die zo compleet mogelijk proberen te beantwoorden. Ook de heer Schoenmakers als het gaat over: 'Wat gebeurt er als er een nieuwe klant is op maandag?' Ja, goed, dat is inherent aan het vergunningenproces, zal ik maar zeggen. In theorie kan dat natuurlijk, maar er zullen een aantal werkzaamheden moeten worden overgedaan en dat zal én een effect hebben op de tijd én een effect hebben op de kosten, zoals ik al eerder zei. Of daarmee ook automatisch de randvoorwaarden worden ingekleurd van de anterieure overeenkomst, dat hangt heel erg van die klant af, die er nu nog niet is.

De voorzitter: Dank u wel, Gedeputeerde. Er is nog een vraag van mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, één vraag. Wij rapporteren nu in dit RGP-format, zeg ik dan maar eventjes. Is dat nu nog zinvol gezien de situatie? Of zouden we dat beter kunnen parkeren? Dat is misschien niet een vraag aan de Gedeputeerde, maar misschien ook aan ons als Staten. Ik zou dat toch wel even in de groep willen gooien. Anders zou de Gedeputeerde weer gewoon volgens afspraak de vervolgrapportage maken. Dan de vraag: is het zinvol of niet?

De voorzitter: Nou ja, dat zijn natuurlijk twee vragen die voorbij zijn gekomen bij de behandeling van dit onderwerp. Dat is het feit of het stuk überhaupt behandeld zou moeten worden. Ja, u gaat als commissie zelf over de agenda, dus dat kunt u aangeven bij het vaststellen van de agenda of vooraf. Een tweede is de Regeling Grote Projecten. Ook daarvan kunnen we als commissie aangeven of we

dat nog als RGP aangemerkt willen blijven zien. Ik heb overigens niet gehoord dat dat het geval is, maar daar staan we ook als commissie zelf voor natuurlijk.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, zolang het een project uit de Regeling Grote Projecten is, stel ik voor dat wij dat ook zo blijven behandelen.

De voorzitter: En dan nog is de commissie in de mogelijkheid om het agendapunt zoals dat nu aan de orde was niet te behandelen in de betreffende vergadering. Daarmee sluiten we dit agendapunt af. Gezien de verwachte duur van de vergadering heeft de Griffie een warme hap geregeld. Het zou jammer zijn als we dat koud laten worden, dus ik stel voor dat we voor vijftien minuten schorsen.

[SCHORSING]

10.3 Vijfde voortgangsrapportage Limburgs Energie Fonds, brief GS van 22-5-2024

De voorzitter: Mag ik u vragen plaats te nemen. Dan heropenen we de vergadering voor het agendapunt 10.3, vijfde voortgangsrapportage van het Limburgs Energie Fonds, brief van Gedeputeerde Staten, 22 Mei, 2024. Als laatste behandelen we vandaag de vijfde voortgangsrapportage van het Limburgs Energie Fonds. Ook dit agendapunt zullen we behandelen in één termijn, waarbij uw fractie een voorgestelde spreektijd krijgt van drie minuten. De inbreng dient wederom beperkt te worden, dat snapt u natuurlijk, tot eventuele wijzigingen, afwijkingen, in de voortgang. Ik stel voor dat we linksom beginnen bij de heer Wolters Gregório, die de plaats ingenomen heeft van mevrouw Smeets, SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Inderdaad vervangend. Hier had eigenlijk hogere kwaliteit moeten zitten, maar ik ga het toch proberen. Ja, dat is gewoon een compliment naar mijn collega. We hebben het deze ochtend al veelvuldig over het LEF gehad en het belangrijkste is toch dat op basis van de aanbiedingsbrief het College aan de slag is gegaan, en gaat, met de evolutie van het LEF en de actiepunten uit grote investeringen, onder andere het instellen van een raad van commissarissen, en, zoals we hebben kunnen lezen in de beantwoording van de schriftelijke vragen, wellicht op termijn ook voor Mijwater. We verwachten dat er bij de zesde voortgangsrapportage helder wordt aangegeven wat er veranderd is ten opzichte van de vijfde rapportage. Kan de Gedeputeerde dat ons ook toezeggen? Ten aanzien van de herijking van het LEF geeft u in de aanbiedingsbrief aan dat wij daarover kunnen mee kunnen spreken in een sonderende sessie. Onze vraag is: in hoeverre is het mogelijk om de doelstellingen van het LEF daar dan te wijzigen als dat noodzakelijk blijkt op basis van de evaluatie? En over de voortgang kunnen we kort zijn. In het laatste kwartaal van 2023 zijn slechts afspraken met Mijwater geëffectueerd. U heeft ons recentelijk geïnformeerd dat er in 2024 gelukkig wel weer iets is gebeurd. Hoe kan het nou, in uw woorden, dat er zo weinig nieuwe uitzettingen worden gedaan? En we zien ook dat er afwaarderingen hebben plaatsgevonden, voorzitter, maar niet voor hoeveel. Hierdoor is het niet inzichtelijk wat dit betekent. We kunnen ons prima voorstellen dat u niet opschrijft aan wie, maar toch willen we in ieder geval graag inzichtelijk gehad hebben wat. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door naar de fractie GroenLinks, meneer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Ja, dank voor deze rapportage. Ik heb hem eens naast VGR4 gelegd, ook om precies in beeld te krijgen wat de verschillen zijn. Nou, ten aanzien van de rapportage als zodanig is er betrekkelijk niet heel veel veranderd. Op een aantal punten en opmerkingen is zeker wel ingegaan, maar ook niet op alle. Maar veel belangrijker is inderdaad dat we

zien dat ook in deze rapportage de groei eigenlijk richting de targets, zoals we die gedefinieerd hebben, toch maar heel erg langzaam vooruit kruipt, 0,1 megaton CO₂ meer, de revolverendheid is iets gezakt maar nog wel binnen de bandbreedte, geen nieuwe uitzettingen op het gebied van circulaire economie. Het PCDF, wat nog steeds in opstartfase verkeert, geeft geen nieuwe uitzettingen aan het mkb. Dus ja, dat baart mij wel zorgen, omdat uiteindelijk die 15,5 miljoen ton die we als target hebben gesteld, toch nog wel heel ver uit beeld blijft. En, ja, ik vraag me af wat er moet gebeuren of wat er voor enorme verandering nog op ons af zou moeten gaan komen om uiteindelijk dat te bereiken. Ik was wat verbaasd over de aantallen fte's die bij Mijnwater worden genoemd, 553. Het was in ieder geval mijn indruk dat dat niet allemaal past in het kantoor aan het Spoorplein, maar daar kan ik me in vergissen, dus daar hoor ik graag een toelichting op, en, ja, ook ten aanzien van zeg maar de afwaarderingen, maar meer algemeen de afgeronde projecten. Ik heb die lijst met projecten. Gelukkig heb ik een hele sterke negatieve afwijking, dus als ik mijn bril afzet kan ik dat ook nog lezen, dan zie ik heel vaak afgerond staan, maar ja, wat dat dan betekent, dat is voor mij onvoldoende inzichtelijk, en daarmee dus ook onvoldoende inzichtelijk of dat betekent dat het succesvol afgerond is of niet. Terwijl, ik vind dat wel belangrijk en ik denk ook dat we dat met z'n allen belangrijk vinden. Daar wil ik het in eerste instantie even bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door naar de fractie 50PLUS, meneer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, we bespreken hier een rapportage, een voortgangsrapportage, en als je de updates even bij elkaar uitprint en achter elkaar zet, dan heb je aan één A4'tje genoeg. De rest is een heel pak waar eigenlijk niet veel nieuws in staat. Dat vinden we op zich wel jammer. We zien eigenlijk dat er een investering van € 40 miljoen is gedaan. Er zijn wat afwaarderingen gemaakt, maar daar mogen we weer niks over zeggen, want dat is vertrouwelijk. Ja, dus wat ben je eigenlijk aan het doen? En we vinden het ook jammer dat de wensen die we geuit hadden en waar we zelfs een uiterst prettig gesprek met de ambtelijke ondersteuning over hebben gehad, nu niet gerealiseerd zijn. Dat is toch wel een teleurstelling, zeggen we dan heel netjes, en dat vinden we ook wel jammer. Dus wij kunnen weer alle opmerkingen maken die we de vorige keer hebben gemaakt, maar dat lijkt me nu niet echt zinnig, want ik hoop dat die toch nog goed tussen de oren zitten bij de Gedeputeerde en zijn ambtelijke ondersteuning. Ten aanzien van de kredietratings wordt dan wel een stand weergegeven tussen twee, maar niet de transformatie. Hoe kan die 0.2% excellent verdwijnen? Is dat omdat de investering er op de een of andere manier afgeweerd is of is de toename van die € 40 miljoen zodanig dat het percentage excellent gewoon naar de 0% gaat? En op pagina 15 staat LGD wordt weergegeven tot 2023, Q2, terwijl de tabel 2023, Q4 wel weergeeft. Is dat weer een gevalletje om te testen of wij de stukken goed lezen? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Wesseling van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ja, om te beginnen zien wij nog een reactie van GS op de analyse van de Statenonderzoeker, die ook een aantal scherpe vragen heeft gesteld over deze voortgangsrapportage. En het stuk stelt dat het investeringsklimaat nog verre van optimaal is, en dat komt door verschillende factoren waardoor de voortdurende onzekerheid over toekomstige wetgeving de flexibiliteit van investeringen in de energiesector beperkt. Maar tegelijkertijd, als het investeringsklimaat wel optimaal was, dan hadden we ook geen publiek gefinancierd energiefonds nodig gehad en is er dan in zekere mate beter om te gaan met die onzekerheid op de markt.

De voorzitter: Meneer Van Bommel heeft een vraag voor u.

De heer Van Bommel (BBB): Een vraag aan D66. U zegt dat een Statenonderzoeker iets onderzocht heeft. Waar kan ik dat vinden, want dan heb ik dat denk ik gemist.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, de Statenonderzoeker had een analyse gedeeld. Ja, geen uitgebreide analyse, maar hij had een aantal punten gedeeld, en die heeft ie vanochtend rondgedeeld bij alle fracties, geloof ik.

De heer Van Bommel (BBB): Oké, die hebben we wel.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja.

De heer Van Bommel (BBB): Maar ik wou zeggen, het is geen echt onderzoek. Het is geen analyse.

De voorzitter: Ja, er is inderdaad een nazending gekomen met korte, puntsgewijze aandachtspunten van het Statenonderzoek, maar het is geen uitgebreide analyse. Daarmee is de spraakverwarring denk ik weg.

Mevrouw Wesseling (D66): Nee, alsnog zouden we daar dus wel graag een reactie op hebben, want wij vonden het wel hele scherpe punten. En een aantal van die zaken vroegen wij onszelf ook af, en ik heb ook voorgaande sprekers al naar een aantal punten horen verwijzen. Even kijken, ja, het is in zekere mate ook omgaan met de onzekerheid op de markt en investeringen spreiden om het rendement op peil te houden. En er zijn veel opties waar in zekere mate marktfalen plaatsvindt, maar waar we wel sowieso ook mee aan de slag willen gaan, neem bijvoorbeeld het verduurzamen van bedrijventerreinen middels Smart Energy Hubs. En het LEF mag dan dus ook echt wel lef hebben qua investeringen, want als het allemaal veilige investeringskeuzes zouden zijn, zouden we het LEF niet nodig hebben. Ook wordt gesteld dat de strategiedoelstellingen herzien moeten worden om beter in te spelen op de dynamische ontwikkeling in de energiesector, maar om welke dynamische ontwikkelingen gaat het dan precies? Gaat het dan ook bijvoorbeeld om kernenergie, en welke rol zou daarin zitten voor het LEF? Kernenergie, bijvoorbeeld, lijkt mij voor iets te grote omvang voor het LEF om echt een rol in te spelen, maar bijvoorbeeld wel de innovatieve bedrijven daaromheen zouden daar onderdeel van uit kunnen maken, dus graag daar iets meer inzicht op. En er is onderzocht of het instellen van een RvC voor het LEF wenselijk is, maar die uitkomsten van dat onderzoek worden hierin nog niet benoemd en D66 kan zich goed voorstellen dat het instellen van een RvC ook belangrijk is voor die revolverendheid van het fonds, zodat er slimme investeringskeuzes kunnen worden gemaakt. En D66 stelt voor om bij de aanstelling van zo'n RvC als Provincie ook gelijk aan te sturen op diversiteit binnen die RvC. Kan de Gedeputeerde dat toezeggen? En tijdens vorige commissievergaderingen hebben we al gesproken over de achterblijvende ontwikkelingen op het gebied van circulaire economie, en nu lezen we dat het PCDF nog steeds in die opstartfase zit en dat ultimo Q4 van 2023 een aantal projecten in de pijplijn zouden zitten, maar dat kunnen we nu natuurlijk ook nog niet terugzien in die cijfers omdat dit tot en met 2023 is, maar inmiddels zitten we natuurlijk al best wel een stuk in 2024, dus vroegen we ons af of de Gedeputeerde een kijkje vooruit kan geven wat er sindsdien is gerealiseerd?

De voorzitter: Komt u tot een afronding.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dan ga ik tot slot naar Mijnwater, want D66 heeft veel vertrouwen in het Mijnwaterproject en onderkent volledig ook het belang van dit soort innovatieve en duurzame energieoplossingen. En in de toekomst gaat het ons goedkope en duurzame energie opleveren, en dat is ons veel waard. En dat mag dan ook wel wat kosten, maar het is daarbij wel van belang dat we

goed omgaan met de middelen die daar ook in worden geïnvesteerd. En vanochtend lezen we in de krant dat we als PS bij het instemmen van de investering van € 40 miljoen niet alle informatie hebben gehad, en namelijk dat we ...

De voorzitter: Ik ga u even onderbreken, want het gaat dan waarschijnlijk niet meer over de voortgangsrapportage maar over wat er vanmorgen in de krant stond?

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, maar dat is wel zeker relevant voor deze voortgangsrapportage waar het Mijwatertraject en die investering een aantal keren deel van uitmaakt, en ook best wel een groot belang is van het LEF, dus dat vind ik wel belangrijk om hier ook te behandelen.

De voorzitter: Als we het op die manier interpreteren, dan kunnen we natuurlijk de hele krant denk ik gaan meenemen.

Mevrouw Wesseling (D66): De hele krant, dat weet ik niet.

De voorzitter: Ik vraag u toch om tot een afronding te komen.

Mevrouw Wesseling (D66): D66 zou wel nog graag de Gedeputeerde willen vragen om daar verantwoording over af te leggen, en dat ontbreekt voor ons gevoel nog wel een stukje. En de heer Sol vroeg het ook al, die 533 fte, kan die verantwoord worden, want wij delen de visie van de Statenonderzoeker dat het buiten proportie is. En zouden niet juist die investeringen ook voor de aanleg van het warmtenet moeten zijn? Tot slot, kan de Gedeputeerde ons ook nader inzicht geven op de wijze waarop onze investering in Mijwater op dit moment is ingezet? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Wolters van de PvdA.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Nou goed, de reeks van deze vergaderingen begon natuurlijk met een hoop zorgen. Het ZRK-rapport is met ons gedeeld en besproken, gevolgd door MAA, waar natuurlijk ook een aantal dingen naar voren zijn gekomen, en ook hier hebben wij vragen over. Ik heb het geluk gehad dat mijn collega's, nu aan mijn rechterzijde maar wel aan de linkse flank, al vragen hebben gesteld, dus die sla ik even over. Ik wil me aansluiten bij de opmerkingen die mevrouw Wesseling heeft gemaakt over het instellen van die RvC. Daar heb ik wel een aanvullende vraag op. Op dit moment zit daar een adviescommissie, en we willen eigenlijk even weten welke juridische status die adviescommissie heeft ten opzichte van een RvC. Even kijken, dan moet ik heel even een paar dingen wegstrepen, want die zijn al gevraagd. Nou ja, het ZRK heeft daar ook een aantal aanbevelingen over opgenomen. Worden die overgenomen in de herijkingen die in dit stuk benoemd staan? Daarnaast heb ik ook een vraag over die herijkingen. Er staat over die evaluatie duidelijk wanneer die gaat plaatsvinden en wanneer PS erbij betrokken wordt. In hoeverre wordt PS betrokken bij de herijkingen van het ondernemingsplan en van de governancestructuur? Daarnaast heb ik een enigszins technische vraag. Op pagina 14 wordt er gesproken over de kredietwaardigheid van de projecten die op dit moment in het LEF zitten. Tussen Q2 en Q3 zie je nog wel een significante verandering, of het stijgen van die kredietwaardigheid of het zakken van die kredietwaardigheid. Alleen Mijwater is daarbij aangenomen. Hoe kan dat? Wat is daar de reden voor, dat is meer een technische vraag, en wat is de relatie tussen de LGD en die kredietwaardigheid? Dat is ook een technische variant. En dat was het. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door met meneer Loomans, Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, heel veel van de eerdere sprekers hebben mijn vragen ook al gesteld, dus die zal ik niet herhalen. Wel even een opmerking. De heer Van Est, die merkte op dat als je gaat kijken wat er nu eigenlijk voor nieuwe informatie in deze voortgangsrapportage zit ten opzichte van de versie daarvoor, dan past het op één A4tje. Ik meen dat de Statenonderzoeker de echte analyse niet heeft kunnen doen omdat ie het concept zo laat heeft gekregen. Dus als er zo weinig nieuws te melden is, waarom is de rapportage dan zo laat gekomen? Nou, eerdere sprekers hebben al gezegd of vermeld dat er geen nieuwe uitzendingen gedaan zijn in de tweede helft van 2023 voor circulariteit en voor het Limburgse mkb. Wat ik me dan nog wel afvraag is van waren er dan in die periode geen aanvragen, of zijn er wel aanvragen geweest en zijn die allemaal afgewezen? En als er helemaal geen nieuwe aanvragen waren, wat is daar dan aan de hand, want volgens mij zowel de energietransitie als circulariteit zijn toch onderwerpen waarop je zou mogen verwachten dat er een hoop gebeurt. Wij hebben dit natuurlijk allemaal weggezet als een financieel fonds. Is dat dan wel het juiste model om die energietransitie en die circulariteit te bevorderen? En ik lees dan ergens dat wij een herijking van het ondernemingsplan van het LEF gaan doen. Is dit het juiste model om te stimuleren wat wij stimuleren? Is dat onderdeel van die herijking? Dat waren mijn vragen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door naar de PVV, meneer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, allereerst, ik mis inderdaad de reflectie van de Statenonderzoeker. Die zou nog toegevoegd worden, maar ik heb hem inderdaad niet gevonden, dus de vraag is: wanneer kunnen we die gaan verwachten? Nee, dat is niet de reflectie. Dat zijn een aantal vragen die de Statenonderzoeker ons heeft toegezonden. Ja, de leesbaarheid, daar wordt ook op ingegaan. Daar hebben wij ook wel een vraag over eigenlijk. Deze rapportage is natuurlijk niet gelukt. Is het zeker dat die de volgende rapportage wel helemaal compleet is en ook die leesbaarheid echt goed is? Moet ik eventjes gaan kijken. Dan hebben wij nog een vraag over het eindrapport van de evaluatie van het LEF. Die is opgesteld door REBEL, en ja, wanneer ontvangen wij dat rapport? Daar zijn we wel benieuwd naar, en waarom is dat rapport eigenlijk opgesteld? Volgens mij had de Statenonderzoeker die er inderdaad ook op staan. Verder, ja, wij vinden het eigenlijk jammer dat er weinig over Mijwater in het hele rapport staat. Mijwater is wel een heel onderdeel van het LEF. Ja, wij hebben dan eigenlijk ook de vraag: kan er in de volgende rapportage wat meer over dat Mijwater verteld worden, of kan er over Mijwater misschien een heel eigen rapportage opgesteld worden? Ja, dan hebben we ook inderdaad die 533 fte. Wij vragen ons ook af van goh, hoeveel mensen zijn er nu echt daadwerkelijk aan het werk? Dus ja, daarop hebben we ook graag een antwoord. En ja, wat is er precies gedaan met het geld? Dat is ook een vraag die bij ons al langer en vaker gespeeld heeft, dus ook daarop hebben we graag een antwoord van het College.

De voorzitter: Dank u wel. Dan steken we over naar meneer Schoenmakers van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Schoenmakers (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ja, voorzitter, u zei aan het begin van we reageren niet op een krantenartikel, maar ik denk dat het artikel menigeen heeft doen schrikken. We kijken terug en we kijken naar 2021 en 2023 waar het ook nog is gepresenteerd aan PS, en blijkbaar dus niet volledig is geweest. Dus we kijken ook daarbij terug. De Provincie is 100% aandeelhouder van het LEF, en daar hebben we ook nog een onafhankelijke adviescommissie, die geven advies over de investeringsvoorstellen. Ja, en dan komt toch de vraag op: is die adviescommissie in het verleden juist goed geïnformeerd? Want het wil niet zeggen dat dit huis niet goed geïnformeerd is, maar dat kan natuurlijk het LEF zelf ook zijn, dus waar zit nou en wat geeft dat vertrouwen straks voor de toekomst? Worden wij op de juiste manier geïnformeerd en volledig, want

ook wij lezen dat er weer wel of niet een miljoenenstrop gaat aankomen, en daar is de vraag van neemt de Statenonderzoeker dat nog mee of worden wij daar pas weer later, over een halfjaar of zoiets, over geïnformeerd omdat het natuurlijk, ja, onvolledige informatie is die we hebben gekregen uit het verleden. Wat betekent dat voor de toekomst? En, voorzitter, wij willen als LOKAAL-LIMBURG ook het vertrouwen blijven houden in het LEF, laat dat vooropstaan, maar het LEF is natuurlijk wel een instrument wat ons moet helpen in die transitievorming, dus we hebben er ook belang bij dat we 100% kunnen vertrouwen op de informatieverstrekkings uit het verleden en de toekomst, en misschien kan de portefeuillehouder daar al een eerste reactie op geven. Tot zover een eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de VVD, meneer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Als ik de cijfers goed interpreteer, dan gaat de extra reductie CO₂ door de Mijwaterinvestering met 0,1 megaton omhoog. Dat is een investering van € 40 miljoen geweest en plus doe er nog € 80 miljoen bij. Ik vond dat zeg maar wel een mooie eyeopener over wat al die andere investeringen dan voor een gigantisch effect hebben op de CO₂-reductie als die zeg maar die 4,1 megaton hebben weten te realiseren met een veel kleiner bedrag. Het is net ook al aangehaald van je zag het aantal aanvragen was voor ruim € 100 miljoen, en de toekenning is veel lager, dus het lijkt erop alsof we vooral bedrijven aanvragen natuurlijk, ook door marktfalen, die geen geld van de bankier krijgen, en die ook door het LEF worden afgewezen. Is daar inzicht over waarom dat gebeurt, dus zeg maar hoe streng de toetsing plaatsvindt door het LEF? En financieel gezien is het natuurlijk toe te juichen, en het is van een andere kant misschien ook wel jammer dat we kansen mislopen. Volgens mij, mevrouw Wesseling had het er ook over, heeft het natuurlijk wel ook direct effect op de revolverendheid, want als je slechtere financieringen aanhaalt, heb je natuurlijk meer kans dat het niet terugbetaald wordt. En dus ook wat in het lijstje van de Statenonderzoeker staat, die afwaarderingen, voor hoeveel geld was dat en heeft het allemaal te maken met, ja, wat er in het rapport Wanbetaling wordt genoemd? Volgens mij staat er op bladzijde 19 nog een foutje bij die revolverendheid. Er staat ergens een verschil van 0,6, maar volgens mij moet het ook een verschil van 0,3 zijn. Dan, wat is eigenlijk het verschil tussen benutte fondsruijme en uitstaande hoofdsom? Wat ons ook opviel is: u gaat de LGD afronden, waarbij een gemiddelde van 1,19 daalt naar 1, en dan zegt u dat is voor de portefeuille een waardering low, maar dat vind ik wel erg kort door de bocht, want stel dat het 1,49 is, dan kreeg je nog steeds waardering low, en ik heb toch liever een LGD die precies op 1 zit dan eentje die afgerond op 1 zit. Misschien kunt u daar ook iets op zeggen waarom er eigenlijk gekozen wordt voor een afronding met zo'n grove schaal, 3, 2, 1 en dan afronden op een vol cijfer? Ik vond dat een heel merkwaardige. Ja, dan inhoudelijk eigenlijk op wat er gerapporteerd wordt, en dat hebben eigenlijk de andere sprekers ook gezegd: er wordt eigenlijk nauwelijks wat gerapporteerd als dat er op een enkele uitzetting na alleen Mijwater is gefinancierd. En daarover dan de vraag, maar misschien mag u die niet beantwoorden: wat heeft die fondsbeheerder moeten doen om Mijwater van de lening te voorzien? Het was een politiek besluit. Provincie stelt de middelen beschikbaar, of anders gesteld, loopt het bedrag € 40 miljoen mee in de vergoedingen in de commissie die de fondsbeheerder krijgt of niet? En als het wel zo is, dan zet ik er wel een vraagteken bij. Voorzitter, daar wou ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we naar het CDA, mevrouw Depondt-Olivers.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter, een aantal dingen zijn inderdaad al gezegd, zie inderdaad ook de reactie die de Statenonderzoeker toch nog heeft opgeleverd. Het is geen volledige analyse, maar dank dat er in ieder geval iets nog aan ons is voorgelegd. Er is ook deze week een mededeling portefeuillehouder geweest, die hebben we hier ook wel bij betrokken. In de discussie vanochtend hebben we al een aantal keren aangegeven wat eigenlijk het doel van zo'n rapportage en

de status van zo'n rapportage zou moeten zijn. U als GS rapporteert aan ons als PS, en dat u daarvoor ook onderdelen informatie gebruikt die door het bedrijf zelf worden aangeleverd, allemaal prima, maar dat betekent dat als u nadenkt over de informatievraag van PS, dat die veel breder kan gaan dan sec een aantal zaken die het bedrijf aanlevert, want u heeft een maatschappelijk doel. Wij hebben een maatschappelijk doel waarom wij in dit geval het LEF hebben ingesteld, dus dan kunnen we wel gerapporteerd krijgen sec op hoeveel CO₂ is bespaard, maar het ging er ook om dat je in zo veel mogelijk bedrijven een stuk innovatie op gang brengt en dat soort dingen. Dus bij de nieuwe rapportage graag daar toch breder naar kijken dan sec de cijfers die er nu instaan. De PvdA heeft terecht gevraagd van welke rol krijgt PS nou bij die herijking? We hebben het LEF ingesteld en dan hebben we allerlei doelen bepaald. Ik neem aan dat als daar wijzigingen in komen, dat PS daar ook over in positie komt en het liefst een beetje aan de voorkant als het kan. Ten aanzien van Mijnwater en de ontkoppeling, daar blijft ook die mededeling portefeuillehouder maar ook hier een beetje vaag over. Ja, op een gewenst moment. Ja, dat hebben we toen in een motie of in een amendement gezegd, maar ik zou hem toch geconcretiseerd willen hebben. U zei daarstraks iets van nou als de nieuwe wet wordt aangenomen, kunnen we dan niet gewoon vaststellen dat dat het moment van ontvlechting is, want anders zitten we over drie, vier jaar nog steeds in dezelfde situatie. Want wat wij wilden was dat Mijnwater zich gewoon tot een volledig professioneel bedrijf kon ontwikkelen dat niet weer onder iets anders hangt om het maar zo te zeggen, en dat het LEF uitgezuiverd wordt naar de activiteiten waarvoor het initieel is opgericht. Dat gezegd hebbende, als u nu toch de rapportage gaat aanpassen, split dan ook LEF en Mijnwater uit. Uiteindelijk zult u ze toch moeten splitsen. En ik heb eigenlijk ook wel heel veel behoefte aan inzicht in welk aandeel Mijnwater nou in de resultaten van LEF heeft, of, anders gezegd, hoe is de performance van LEF zonder Mijnwater, om het maar zo te zeggen?

De voorzitter: Komt u tot een afronding mevrouw.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja. Nou ja, inderdaad ook de discussie over het gebrek aan inzicht in financiën. Er wordt wel over afwaarderingen gesproken, maar ja, geen hond die weet hoeveel. Maar goed, dat past ook in de discussie van vanochtend. Ik neem aan dat dat in de nieuwe versie allemaal substantieel verbeterd gaat worden, datzelfde geldt dus ook voor de risico's. Er staat eigenlijk nu helemaal niks in het stuk over risico's voor het LEF. Die zou ik ook opgenomen worden willen zien. En als u nou toch gaat herijken, ik las deze week dan toch in de krant, ik kijk even naar de overkant, een groot stuk over waar het LIOF mee bezig is als het gaat over verduurzaming van het mkb. Dat zit uiteraard wel voor een deel op subsidies. Daar is het LEF niet van, maar ook op instrumenten die het LEF inzet, zou u bij die herijking eens willen kijken of het überhaupt verstandig is om naast het LIOF ook nog het LEF in stand te houden als die zich toch met dezelfde dingen bezighouden. Ook dat kan een vorm van herijking zijn. Ik zeg daarmee niet exit om het maar zo te hebben. Ik zeg een andere vorm voordat u roept o dat is een exitstrategie, maar dat is het niet.

De voorzitter: Dank u wel. Gaan we tot slot naar de fractie BBB, meneer Van Bommel.

De heer Van Bommel (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ja, als je als laatste mag, dan hebben al je collega's alle vragen gesteld, dus dan zou je eigenlijk zeggen dan hoeft je niks meer te doen. Toch ga ik het wel een beetje wagen. Er zullen herhalingen komen. Daar kan ik niks aan doen omdat ik als laatste ben. Ja, wij waren het stuk aan het lezen, voorzitter. O, dat leest echt makkelijk weg. Goh, ik herken het heel erg goed. Hè, wat doet het allemaal? En toen kwamen we er eigenlijk heel snel achter: is het niet hetzelfde als de vorige keer, net als mijn collega. En als ik nou naar de pagina kijk in één oogopslag, dan zie je eigenlijk bijna geen veranderingen. Nou, dan willen we toch aan GS vragen: waarom verandert er eigenlijk niks. Mijn collega's hebben het hier natuurlijk ook al een paar keer

gezegd. Nou hebben we vanmorgen van een Statenonderzoeker het blaadje gekregen met zijn opmerking. Dank daarvoor. Daar zijn we als BBB heel erg blij mee, maar wij vragen ons wel af: waarom heeft de Statenonderzoeker geen tijd gekregen om een goede reportage te maken, want die zijn wel heel wenselijk om hierin mee te nemen. Het is van groot belang eigenlijk. Had het niet beter kunnen zijn om dit door te schuiven en de Statenonderzoeker de tijd te geven om dit te kunnen doen? Dus mijn vraag aan GS is echt van hoe zit het en waarom heeft hij die kans niet gekregen? In de reportage, in de opbouw ziet we in Q2023 van Mijwater volgt nog, maar is dat nog wenselijk dat het allemaal volgt? Had dat dan niet hierin moeten zijn of hadden we hem moeten uitstellen, want dit is een reportage die eigenlijk al de hele tijd, ja, hetzelfde is, en dat hebben we al vaker gehoord hier vandaag. Eind 2023 is die kapitaaluitbreiding die heeft plaatsgevonden naar € 41 miljoen gegaan. Waar is die aanwending voor? Kan GS zich daarop reflecteren? Wat net ook aangegeven is, is dat BBB ook wel een beetje zorgen heeft van die 533 fte werkgelegenheid. Waar zitten die mensen? Wat gaan die doen? Hoe kunnen die er in een keer allemaal zijn, want ja, het zijn er wel heel veel. Is het misschien te veel? Dus daar graag een reflectie vanuit GS van. En dan toch, en dat heb ik de vorige keer ook in onze bijdrage van de BBB gezegd, is het toch het mkb. Meneer Sol zegt terecht er verandert niks op dat lijstje. Het wordt wel afgevuld maar er komt niks bij. Hoe bereiken wij die mkb'ers? Ik heb gister nog met een mkb'er gesproken en die zegt het is heel ingewikkeld om hieraan deel te nemen. Het is veel te groot. Je wordt gezien als een grote partij. En dat heb ik de vorige keer ook aangegeven: moet dat niet anders? Moeten we dat niet zo makkelijk maken dat een mkb-bedrijf hier veel makkelijker aan deel kan nemen en het ook veel sexyer, zal ik maar zeggen, veel leuker is om hieraan mee te doen, dan hebben we ook wat we willen met LEF, denk ik, want ik ...

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter.

De voorzitter: Er is een vraag van de heer Nijskens, sorry, ja.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik ben een beetje verbaasd over uw opmerking dat het zo moeilijk zou gaan. Je hoeft maar te bellen en je krijgt echt direct antwoord. Dat is helemaal niet ingewikkeld. Pas als je tot een financieringsaanvraag komt, dan moet je natuurlijk alle stappen doorlopen, maar het contact gaat echt heel makkelijk.

De heer Van Bommel (BBB): Sorry, dan ben niet duidelijk geweest, voorzitter. Ik bedoel met name dat namelijk papierwerk erna vrij ingewikkeld is voor kleine mkb-bedrijven. Dat bedoel ik. Dus niet het contact met de Provincie, daar zeggen ze niks over, maar met name het papierwerk wat daarna volgt. Er staat in het document ook nog dat er iets in de pijplijn zit. Wat? Welke projecten zijn er nog? Kan de Gedeputeerde daar nog iets over zeggen? En wij zijn ook net als de SP heel erg benieuwd naar die raad van commissarissen. Is daar een status van? Ja, en ook wat de VVD aangeeft, die CO₂-reductie is wel erg veel geld voor die 0,1, dus daar hebben we ook wel wat vragen bij. Tot zover. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde van de vragenronde gekomen. Ik moet het ook even opnemen voor de Statenonderzoeker. Het is inderdaad zo dat de rapportage dusdanig laat klaar was dat ie geen enkele mogelijkheid had om u tijdig van een analyse te voorzien, en zelfs niet GS nog meegenomen heeft in de vragen die voorliggen, maar daar zal ook de Gedeputeerde nog iets over zeggen. In z'n algemeenheid kan ik ook vaststellen trouwens dat we vandaag meerdere onderwerpen op de agenda hebben gehad waarbij de Statenonderzoeker wellicht niet helemaal conform naar een analyse heeft kunnen werken, en ik zou ook aan GS mee willen geven in z'n algemeenheid om daar wat aandacht aan te besteden, meer aandacht dan nu het geval is. Ik zou voor

de beantwoording dan het woord willen geven aan meneer Van Caldenberg als Gedeputeerde. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, misschien even daarop aanvullend wat u zegt. Er lag inderdaad een voorstel van het College om de behandeling pas na de zomer te doen bij de agendacommissie, maar omdat dat ie dan alweer bijna gelijk zat met die evolutie heeft de agendacommissie dat voorstel niet gehonoreerd, en dat heeft ook ertoe geleid dat de situatie zo is zoals die is, dus daar kan de Statenonderzoeker ook niks aan doen.

De voorzitter: U heeft gelijk, en wat dat betreft had de vraag inderdaad kunnen komen zoals dat ook bij een van de vorige agendapunten was, bij het vaststellen van de agenda, of we het wel hadden moeten behandelen hier. Maar goed, we behandelen het nu en we gaan door met de beantwoording van de vragen door de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter, misschien meteen daar maar even op inhakend, want vanuit het College constateer je op gegeven moment dat er sprake is van miscommunicatie en dat dan het stuk er nog niet ligt waardoor je op gegeven moment in onderstromend kokend water dit moet opleveren. Ik wil de complimenten geven aan de ambtelijke organisatie die het hele pinksterweekend hebben doorgewerkt om ervoor te zorgen dat deze rapportage er in ieder geval vorige week nog lag zodat u die in ieder geval kon beantwoorden. Ik heb er alle begrip voor dat de Statenonderzoeker nog geen gedegen rapportage heeft kunnen maken op basis van die laatste aanlevering bij u. Wij zijn ook soms afhankelijk van de anderen om onze eigen analyse te kunnen maken, en daar hebben we ook tijd voor nodig, maar ja, die tijden zijn gewoon ook relatief krap. Wij hebben in ieder geval aan onze kant ervan geleerd dat we zorgen dat wij pas gaan schakelen op het moment dat we duidelijkheid hebben van de agendacommissie op welk moment uw Staten het wil behandelen, of we eventueel iets rustiger aan kunnen doen met het opleveren van de rapportage of niet, want daardoor is het onderstromend kokend water tot stand gekomen. Maar voor wat gebeurd is, wil ik wel de complimenten geven aan de organisatie, want die hebben in een tijd van een paar dagen dat opgeleverd. Even kijken, laat ik beginnen met de volgorde van de sprekers. Ik ga die niet helemaal aanhouden, maar ik ga wel proberen per partij, en ondertussen heb ik denk ik een aantal onderwerpen. Want u heeft er best een aantal gedoubleerd met elkaar, behandeld. Het instellen van de RvC, de heer Wolters Gregório sprak daarover. Dat is formeel nog niet in het College geweest. Wij hebben wel een sessie gehad met uw Staten over gaan we verder met een adviescommissie en geven we die dan meer mandaat of stellen we een RvC in, dat rapport is opgeleverd, hebben wij met u gedeeld. Daaruit, en laat ik daar maar een beetje vooruitlopen, is het in ieder geval de overtuiging van de portefeuillehouder dat we gaan naar een model waarin de RvC zal worden ingesteld. Mevrouw Wesseling vroeg is er dan rekening gehouden met diversiteit? Ten opzichte van alle benoemingen bij deelneming hebben wij als Provincie daar gewoon het beleid over en dat zullen we ook hier toepassen. En exact ken ik het niet uit mijn hoofd, maar volgens mij is het streven in ieder geval van allebei een derde en dan het liefste 50/50 te krijgen. Dat is even wat ik uit mijn hoofd zeg, maar in ieder geval proberen die diversiteit ook daarin te krijgen. Wat is dan anders aan zo'n adviescommissie en de positie van de RvC, die adviescommissie heeft op dit moment formeel alleen het recht van advies aan het LEF, aan Polestar Capital om adviezen te mogen geven. De raad van commissarissen heeft straks ook de mogelijkheden om opdrachten te geven aan het LEF over richt nu je interne controles in. Welke systematiek heb je daarbij? Dat betekent in die zin dat je in de governancestructuur ook een organisatie ertussen zet die ook daadwerkelijk doorzettingsbevoegdheid heeft richting directie. Op dit moment heeft de adviescommissie het recht van advies en moet de AvA en de algemene vergadering van aandeelhouders-zijde, op dit moment het College, uiteindelijk dat soort opdrachten gaan verstrekken. En wij wat eigenlijk willen is die kennis en kunde van zo'n

adviescommissie eigenlijk omzetten zodat zij ook daadwerkelijk in de dagelijkse gang van zaken daar veel meer op kunnen sturen zodat de rol van de aandeelhouder ook zuiver wordt, want als je als aandeelhouder op de stoel van de raad van commissarissen moet gaan zitten, is dat eigenlijk iets wat je niet wil. De groei van het LEF vraagt dus ook om een zwaardere governance dan dat we eerder hadden.

De voorzitter: Mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Even een verduidelijkende vraag, want u zegt de adviescommissie geeft advies aan Polestar Capital, maar wat geeft de adviescommissie aan in dit geval de AvA?

Gedeputeerde Van Caldenberg: Zeker, en die krijgen wij ook. En vervolgens op basis daarvan neemt het College besluiten, of de AvA neemt formeel de besluiten.

Mevrouw Wolters (PvdA): Oké.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Maar dat gaat op dit moment eigenlijk voornamelijk over investeringsvoorstellen, maar bijvoorbeeld niet over de dagelijkse gang van bedrijfsvoering en dat soort dingen.

De voorzitter: Mevrouw Wolters, vervolgvraag.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dus de adviescommissie geeft gewoon advies over de voorstellen van Polestar Capital aan het College. En ik heb begrepen in de sessie dat dat ook bindend is. Klopt dat?

Gedeputeerde Van Caldenberg: En het College, dan moet ik zeggen de AvA, als die adviezen formeel overneemt en bekrachtigd, dan is het bindend. De adviescommissie geeft dus daarmee advies aan het College en heeft een ietwat ruimere interpretatie van een mandaat, en dus geven ze ook adviezen aan het LEF zelf, maar het LEF zelf hoeft die niet zonder besluit van de AvA over te nemen. Het is eigenlijk een governancestructuur die je niet zou willen en daarom stellen wij dus ook voor die RvC wel te gaan instellen, omdat we er dan voor gaan zorgen dat, ja, de verhoudingen tussen directie tussen het LEF, raad van commissarissen, en algemene vergadering van aandeelhouders er uiteindelijk gewoon eentje is die past bij een governancestructuur van deze omgeving.

De voorzitter: Meneer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, het hoofdstukje over de adviescommissie, daar staat naar mijn mening iets anders. De adviescommissie geeft juist de adviezen over financieringsbeslissingen aan het bestuur van het LEF, en die zijn bindend. En de raad van commissarissen, die houdt eigenlijk toezicht over het gevoerde bestuur. En het zijn volgens mij eigenlijk compleet andere taken. En op het moment dat je die adviescommissie wegdoet en de raad van commissarissen daarvoor in de plaats zet, dan zul je toch zeg maar een soort van bankiers in die raad van commissarissen moeten hebben zitten om de financieringsbeslissingen of de financieringsvoorstellen te kunnen beoordelen. Hoe gaat u daarmee om, of hangt er gewoon een nieuw etiket op de adviescommissie met een nieuw uitvoeringsmandaat?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nou, dat laatste zou iets te gemakkelijk zijn. Dat zijn we nu aan het uitwerken. En ja, volgens mij, en dan moet ik heel even spieken, ik denk Q3, anders zal het Q4 zijn, zouden we kunnen overgaan tot het instellen, maar dat betekent, ja, een te grote versimpeling als we zeggen we hebben nu een adviescommissie en we zetten er een ander stickertje op. Nee, het gaat ook om de bevoegdheden in de governance als geheel, dus dat proberen we voor elkaar te krijgen. Ja?

De voorzitter: Een vervolgvraag, meneer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): De adviescommissie heeft nu een belangrijke taak in de financieringsbeslissing, of in eigenlijk de bevoegdheid dat het bestuur daadwerkelijk overgaat tot financiering. Ik kan me niet voorstellen dat daar iedere keer een algemene vergadering van aandeelhouders wordt opgeroepen als er financiering wordt verstrekt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nou ja, op dit moment kijk ik heel even niet consequent, maar op het moment dat je iets afwijkt van een reglement, en projecten zijn nooit altijd zeg maar een soort van standaard, dan moet je al de stap maken naar de AvA, en ja, dan moet de AvA dus ook die besluiten nemen. Dus het gebeurt met enige regelmaat.

De voorzitter: Mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Ik heb ook ter aanvulling van dit rapport het advies teruggelezen van PricewaterhouseCoopers, Die twee gremia van RvC en adviescommissie kunnen ook naast elkaar bestaan met een ietwat herijking van hun taken zeg maar. Is dat waar u naartoe wilt uiteindelijk?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: We zijn op dit moment dat nog aan het uitwerken dus een definitieve vorm hebben we daar nog niet van gekozen. Die moet ook nog naar het College toe. We lopen ook een beetje op de muziek uit. Maar wij neigen in ieder geval naar het instellen van die RvC, maar we willen ook kijken dat we die governancestructuur zodanig inrichten dat die ook past bij datgene wat het LEF nu nodig heeft. Een aantal dingen die de heer Nijskens net noemde zijn superrelevant. Tegelijkertijd moeten we goed kijken hoe we dingen niet dubbel gaan doen en op de juiste plek wel inregelen. Dus dat is het voorstel wat we uiteindelijk gaan doen. Dat instellen van uiteindelijk zo'n RvC is een bevoegdheid van het College. En uiteindelijk het benoemen uiteraard ook.

De voorzitter: Mevrouw Depondt heeft ook nog een vraag.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Als medeveroorzaker van de hele discussie over zo'n RvC, zou ik u toch dringend willen adviseren om die RvC gewoon RvC te laten zijn en die adviescommissie gewoon adviescommissie te laten zijn. En dan uiteraard wel wat afstemmingsdingen te maken. Want de huidige positie van de adviescommissie is heel waardevol binnen LEF, ook qua competenties van mensen die in die adviescommissies zitten. Een RvC is wat anders. Het heeft ook een andere taak, een andere rol en een andere bevoegdheid.

De voorzitter: Uw vraag is dus ...?

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Bent u dat met mij eens?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, ik kan de gedachtegang van mevrouw Depondt heel goed volgen en we moeten zorgen dat de juiste organen binnen de governancestructuur ook de juiste dingen doen. Daar hoort in ieder geval een professionaliseringsslag, een opschalingsslag bij. De heer Wolters Gregório vroeg: kunnen we bij de volgende voortgangsrapportage dan ook de verschillen in beeld krijgen met de voortgangsrapportage zoals we die nu hebben, als we gaan naar die nieuwe vorm van voortgangsrapportage? We hebben daar met de Staten een keer een sessie over gehad, die vonden wij heel prettig. We kregen de indruk dat de commissie dat ook prettig vond. Dus kunnen we dat inzichtelijk maken? Het antwoord is ja. Dat zullen we dan tegen die tijd ook doen, dan kunt u ook de voortgangsrapportages in die zin qua systematiek nog met elkaar vergelijken. De wens die u daarbij geuit heeft is denk ik vooral, en volgens mij haalde mevrouw Depondt dat vandaag ook aan, kijk vooral over de zaken die voor ons als PS relevant zijn en waar je als GS over aan PS moet rapporteren. Dat kan iets anders zijn dan de informatie zoals die van het bedrijf wordt aangeleverd in de richting van de Provincie. Ik denk dat dat ook de afdrank is geweest van de sessie die we daarover gehad hebben. Volgens mij was het mevrouw Berghorst die zei destijds: ik wil het plain en simpel. Gaat het goed? Bereiken we de doelen? Dan kan daarover gerapporteerd worden. Als we hem op die manier invullen, dan kunnen wij als Staten ook ons werk doen. Dus dat gaan we doen. Hoe kan het dat er relatief weinig nieuws is? Daar heeft een aantal van u ook vragen over gesteld. Dat heeft er deels mee te maken dat we ook best wel veel zaken nu aan het doen zijn. U heeft een besluit genomen over Mijwater, daar hebben we deze week over gerapporteerd. Dat kost heel veel werk om ook daar alle borgstellingen, contracten et cetera achter uit te halen. Dus daar zit heel veel werk in. PCDF-goed inregelen. Dus er zijn achter de schermen best een aantal processen die we aan het doen zijn, waar u ook de opdracht voor heeft gegeven. Daarnaast hebben we bij het LEF zelf ook te maken met marktomstandigheden. Deels zijn dat ook wel positieve marktomstandigheden want je komt pas voor een financiering van het LEF in aanmerking op het moment dat je je regulier in de markt niet kan vinden. Dus deels die financieringen die in de pijplijn zaten, maar die niet tot stand zijn gekomen, die zijn soms ook door de markt zelf opgepakt. Dan kom je niet bij het LEF. Dus de projecten die bij het LEF zijn, daar zit ook een heel zwaar financieel regime op. Dat zeg ik in de richting van de heer Van Bommel, want dat zijn per definitie projecten met een heel hoog financieel risico. Daarvoor heeft het ook ingesteld, maar dat betekent ook dat er een relatief hoog rentepercentage moet worden betaald, en ook door, ik noem het maar even oneerbiedig, hoepeltjes moeten worden gesprongen voordat je überhaupt financiering krijgt van het LEF. Dat maakt dat niet heel veel bedrijven op dit moment die stap maken. Deels dus gelukkig, omdat de markt ook heel veel van die projecten zelf oppakt. De banken financieren ook. Maar anderzijds ook omdat het soms voor een relatief kleine onderneming een dergelijk zwaar toezichtregime op de investering, de lening, de uitzetting dusdanig beknellend kan werken. Dat ondernemingen er ook liever van afzien. Wat gaan we dan doen bij de herijking? Daar gaan we kijken of we dat iets toegankelijker kunnen maken.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Nog heel even over het vorige. Want ergens vind ik het toch wel bezwaarlijk, dus juist dat marktfalen speelt heel erg op bij die kleine ondernemingen. De banken hebben het meeste moeite met die leningen onder de € 250.000, en dan is het de kunst om tegelijkertijd te zorgen dat die hoepels, waar ondernemers doorheen moeten springen, ook weer niet al te groot zijn. Dus als we dat dan constateren met zijn allen, denk ik van: hoe hebben we het dan ingericht? En zouden we het dan eens kunnen vergelijken met alternatieve financiers zoals

bijvoorbeeld Qredits, die wel het voor elkaar krijgen om heel toegankelijk te zijn voor die kleine ondernemingen, en ook leningen van € 50.000 bijvoorbeeld verschaft? Dus hoe staat dat in perspectief met elkaar? Want we zouden toch juist voor die kleine ondernemingen die hoepels zoveel mogelijk moeten voorkomen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Een aantal zaken. Het LEF is natuurlijk niet het enige instrument dat wij doen voor het mkb. Er zijn er meer. Wat dat betreft, volgens mij was het weer mevrouw Depondt die het had over LIOF, dus we hebben best een aantal andere deelnemingen die daar ook mee bezig zijn. Bovendien hebben we nog een aantal subsidieregelingen die in de pijplijn zitten rondom het mkb. Maar het andere is: die herijking komt er ook niet voor niets, in de zin van: de evaluatie komt daar uit. Maar het kan ook heel logisch zijn om juist te kijken: als je nu een dusdanig hoog risico en rentepercentage hebt waardoor niemand meer kan deelnemen, moet je dan niet een andere keuze maken? Dan moet je niet accepteren dat je net iets minder risicovolle projecten pakt, waardoor je om een wat lager rentepercentage kan vragen, waardoor je misschien een wat milder toezichtregime zou kunnen pakken, en daardoor ook wat meer ondernemingen bij wijze van spreken zou kunnen financieren. Dat is een onderdeel van de evaluatie en een onderdeel van de herijking wat we gaan bekijken. Die gaan we met u bespreken. Als ik mij niet vergis gaan we de evaluatie in Q3 met u in een sessie graag bespreken. De herijking volgt vervolgens snel daarop. Juist om ook te kijken: hoe kun je het toegankelijker maken en zorgen dat je meer impact gaat maken om doelstellingen, en volgens mij had de heer Nijskens het daarover, te bereiken.

De voorzitter: Meneer Wolters.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Dat we die evaluatie gaan zien en bespreken had ik wel verwacht, maar mijn vraag is: wordt het een informerende sessie of een sonderende sessie?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ik pak even het stuk erbij. Daar zit een mooie brief bij en op pagina 4 treft u een mooi plaatje aan: de fondsevaluatie in Q3. Dan hebben we een informerende sessie. Dan hebben we de evaluatie, en dat is de evaluatie van Rebel. Het ondernemingsplan, dat is formeel aan het LEF zelf. Zij stellen hun eigen ondernemingsplan vast, maar GS neemt een besluit over de implementatie. Dat gaat gebeuren in Q4. Voor de governanceherijking moeten nog twee zaken gebeuren: het ontwikkelen van nieuwe statuten en reglementen. Dat vergt ook in Q4 uiteindelijk een besluit van GS. De voortgangsrapportage: in Q3 krijgt u de analyse van de huidige resultaten, verwerken we de data en gaan we uiteindelijk in Q4 de nieuwe voortgang rapporteren. **Dat zijn de vier stappen die we nu gaan nemen.**

De voorzitter: Mijnheer Wolters.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ook deze zaal gehoord hebbende, speelt er een iets van gezond wantrouwen richting hoe het LEF nu functioneert. En ik kan me heel goed voorstellen dat PS via deze commissie ook daar graag sonderend over wil spreken, in plaats van dat er alleen maar informatie naar ons toekomt. Dat we als Staten ook kunnen meegeven hoe wij graag willen dat GS gaat acteren in de toekomst. Dus ik weet niet of dat mogelijk is om daar een sonderende sessie van te maken? Ik proef dat dat bij meerdere mensen een wens is.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ik wil dan de vraag stellen richting de heer Wolters Gregório: welke sessie zou u dan sonderend willen hebben? **Zou u die fondsevaluatie sonderend willen hebben of de herijking?**

De heer Wolters Gregório (SP): De herijking.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ik denk dat dat op zich zou moeten kunnen. De beslissingsbevoegdheid is in onderlinge verhouding die we met elkaar hebben. Het vaststellen van de documenten is GS-bevoegdheid. Dus ik denk dat dat kan.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik had nog een vervolgvraag op het vorige dat we bespraken. Dat er meerdere financieringsinstrumenten beschikbaar zijn, betekent niet dat het LEF het minst toegankelijke financieringsinstrument zou moeten zijn. En juist wel dat risicodragend kapitaal verschaffen zou een functie moeten zijn van het LEF. Dus ik vind het in die zin wel bezwaarlijk als we terug zouden gaan naar investeringen waar we minder risico nemen en met een laag rentepercentage. Want dat is niet het doel wat het LEF zou bedienen. Ik denk dat we juist in het licht van hoe een LIOF of een Qredits financiering verstrekt, zouden moeten kijken hoe we die toegankelijkheid van het fonds kunnen vergroten. Want als ik de Gedeputeerde zo hoor, kan dat wel. We zien andere fondsen die vergelijkbaar optreden het wel voor elkaar krijgen om die financieringen te doen, ook aan die risicovolle partijen. En die toch zorgen dat er niet al te veel controle op zit waardoor het wel toegankelijk blijft.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: We hebben in die zin Rebel gevraagd – en Rebel is een bureau dat juist gespecialiseerd is op dit soort fondsen, en kennis en kunde heeft – om de evaluatie uit te voeren. Die evaluatie gaan we met u bespreken en daar komen denk ik dit soort elementen in terug.

De voorzitter: Mijnheer Sol, GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ik wil niet per se meegaan in wel of niet wantrouwen richting LEF of gebrek aan vertrouwen, ik wil wel een ander woord op tafel brengen hier, en dat is toch wel ongeduld. Want we zijn hier best al een tijd mee bezig. Ook een reactie op de inbreng van mevrouw Wesseling: we hebben vorig jaar na een motie van mij, speciaal voor mkb een duurzaamheidsgericht fonds ingericht; na analogie van wat Overijssel ook doet met Qredits. Daarvan heeft het College gezegd van: dat gaan we voorlopig nog even op de plank leggen in afwachting van wat er landelijk gebeurt. We weten dat dat ook een recept is voor een langdurig uitstel. Dus mijn vraag aan de Gedeputeerde is: vindt u zelf ook niet dat dit allemaal wel heel erg traag gaat?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ik denk dat ik net zo ongeduldig ben als u. Ik zou graag heel snel ook stappen maken. Ik zou ook graag heel zorgvuldig stappen doorlopen hierin. Tegelijkertijd ben ik er echt van overtuigd dat de organisatie zoals we die hier in dit huis hebben, echt haar stinkende best

doet om al die producten zo snel mogelijk op te leveren. Het kernteam dat daarmee bezig is, en daar hebben we het vanmorgen denk ik ten opzichte van grip op investeringen ook over gehad, is daar keihard mee aan de slag. Met diverse uitzettingen, een herijking en een evaluatie. Met het implementeren van PCDF. Met het veranderen van de voortgang. Dus er komt nogal wat op ons af. Daar wordt keihard aan gewerkt. Gaat dat snel genoeg? Als portefeuillehouder ben je natuurlijk daar heel ongeduldig in, net als u. Ik wil zo snel mogelijk. Ik hoop dat we u na de zomer daar goed in mee kunnen nemen, die stappen ook kunnen maken, zodat we naar – volgens mij noemen we het LEF 3.0 – om die doorkijk ook te maken.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik wil toch nog even inhaken op dat ongeduld dat er leeft. In hoeverre denkt de Gedeputeerde dat het aantal investeringen achterblijft doordat er zo veel investeringen al heel snel buiten het investeringsreglement vallen? Dus ik kan me ook voorstellen dat bijna alle investeringen via de ... [7:56:22] moeten verlopen, dat het ook enorm vertraagt; en dat dat er ook toe kan leiden dat heel veel projecten niet kunnen worden uitgevoerd, en dat dat het bemoeilijkt. Hoe staat de Gedeputeerde daartegenover?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: We proberen om te kijken hoe we dat proces in ieder geval zo soepel mogelijk te kunnen laten lopen. Dat zal bijvoorbeeld door het instellen van die RvC wat soepeler kunnen lopen, want dat betekent dat je niet over iedere investering die voldoet aan het reglement een extra routing zou moeten doorlopen. Dat zijn allemaal stappen die we kunnen zetten. Die stappen willen we ook graag gaan zetten. Mevrouw Depondt van het CDA zegt: GS rapporteert aan PS, en zo zouden we ook graag de volgende rapportage willen zien. Ik denk dat we daar gewoon ook naar streven en dat dat het resultaat is van de sessie die we destijds gehad hebben. De discussie zoals we hem vanmorgen ook gehoord hebben. Is die dan de volgende keer perfect? Waarschijnlijk niet omdat een ieder van u misschien ook iets anders wilt lezen in de rapportage. Maar wij hopen in ieder geval dat we de volgende keer echt substantiële veranderingen hebben kunnen doorvoeren. Dan horen we ook dan graag van u of er nog zaken zijn die u mist of die u aangepast wilt zien. Maar wij gaan ervan uit dat we op basis van datgene wat u al ons heeft meegegeven, echt een mooie rapportage kunnen aanleveren. De positie van herijking heb ik genoemd. In de richting van mevrouw Depondt, het moment van ontvlechten. Ik zou het daar niet op willen vastpinnen op dit moment. Dat is een goed moment om naartoe te werken, maar ik denk dat als je daar nu expliciet aan vastbindt dan heb je ook maar één optie. En een strategie om te ontvlechten is ook soms gebaat bij meerdere opties. We hebben daar de partners Enpuls en bijvoorbeeld ook Mijnwater zelf, goed bij nodig om dat op het juiste moment te kunnen doen. Heel belangrijk daarbij, en zo moet u mijn opmerking ook zien, is het vaststellen van die Wet collectieve warmte. Zo kijken we daarnaar. Maar dat moet een natuurlijk moment zijn. Het is in ieder geval niet onze intentie om dat niet te gaan doen, want we willen invulling geven aan het amendement wat u en ik destijds samen met elkaar gedraaid hebben. Splits in de rapportage, gaf u aan, Mijnwater en LEF. Ik denk dat er meerdere partijen zijn geweest die in ieder geval gevraagd hebben van: kunnen wij meer informatie ten opzichte van Mijnwater krijgen? Ik denk dat we dat gewoon moeten gaan regelen om dat te doen. Daarbij is het wel zo dat op dit moment de deelneming LEF is en de investering van LEF, Mijnwater is, waarbij u het amendement heeft aangenomen en de motie die daarbij hoort. Ik denk dat het in ieder geval goed is dat we over de stand van zaken van amendementen en motie, en ook de financiële positie – daar hebben we nu voor gekozen om dat te doen via mededeling portefeuillehouder – informatie over te gaan aanleveren. Waarbij we op termijn dat uiteindelijk ook een keer uit elkaar moeten gaan trekken.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): We hebben daar vanuit onze positie een soort dubbele positie. We zijn aandeelhouder van een deel van Mijnwater rechtstreeks, maar we financieren via het LEF, om het maar zo te zeggen. Een beetje ingewikkelde constructie. Dat was ook een reden voor die ontvlechting. Het maakt mij eerlijk gezegd niet zo heel veel uit waar we rapporteren. Ik vind het prima als we dat via een goede rapportage LEF doen, maar hoor ik u nu zeggen dat u inderdaad een uitsplitsing in die rapportage gaat maken zodat we een wat meer zuivere analyse krijgen van het initiële LEF en de performance van Mijnwater? Als je het op een hoop gooit, dan heb je totaal geen idee hoe het een het ander beïnvloedt.

Gedeputeerde Van Caldenberg: We hebben inderdaad twee verschillende rollen, vanuit het LEF en vanuit de borgstelling die wij vanuit de Provincie hebben. Daarvoor hebben wij ook de mededeling portefeuillehouder geschreven. Ik denk dat het heel goed is om vanuit het perspectief van die borgstelling aan u te rapporteren. Dat zal bij wijze van spreken ook tegelijkertijd aan het moment van de voortgangsrapportage van het LEF als geheel kunnen zijn. Dan zou dat misschien passen bij, noem het maar even: wat zijn de vragen die PS heeft en welke informatie zou GS dan moeten geven? Dus dan kunt u aan de ene kant de voortgangsrapportage van het LEF zien, waar Mijnwater onderdeel van uitmaakt. Aan de andere kant kunnen wij ook nog rapporteren over wat er bij de borgstelling speelt. Dat doen wij overigens ook al, maar dat gaat via de reguliere P&C-cyclus ...
[8:01:24]. Even kijken, dan heb ik denk ik het CDA gehad ...

De voorzitter: Mevrouw Depondt vindt van niet.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik had u gevraagd of u de optie zou kunnen overwegen bij die herijking om ook na te denken over de vraag of het LEF zelfstandig blijft bestaan, dan wel al dan niet een of andere soort verbinding met het LIOF zou kunnen aangaan. Daar hoeft u nu geen antwoord op te geven, maar meer als proces: is dat iets wat eens even tegen het licht gehouden zou kunnen worden in het kader van een herijking?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Mij wordt in het oor gefluisterd dat daar rekening mee wordt gehouden vanuit de strategie vanuit de diverse deelnemingen, vanuit LIOF en het LEF, om te kijken of je niet dingen dubbel doet en waar we elkaar eventueel kunnen aanvullen. Dat gebeurt ook. Dan kom ik bij de PVV, die vroeg om een reflectie op het stuk van de Statenonderzoeker. Zoals de Statenonderzoeker onze notitie wat laat heeft gekregen, hebben wij die zojuist tijdens uw eerste termijn gezien. Ik zou ze graag willen beantwoorden maar ik heb nog niet de tijd gehad om die zorgvuldig te kunnen doorlopen. **Ik zou u graag willen aanbieden dat we die schriftelijk aan u nazenden. Dat lijkt mij de juiste manier. Dan kunnen wij dat zorgvuldig doen en dan krijgt u ook de antwoorden die u verdient.** Dan doen we ook recht aan de positie van de heer Bodewitz. Ik denk dat dat gewoon hoort zoals we dat met elkaar geregeld hebben.

De voorzitter: Wanneer?

Gedeputeerde Van Caldenberg: Hoelang hebben we daarvoor nodig? Twee weken zou moeten lukken, maar dan pak ik er een weekje bij, want hij moet ook nog langs het College. Als dat in de routing op de goede manier moet, dan wordt dat wel heel krap. **Dus we doen drie weken en dan**

moet u reactie kunnen hebben. Dan de evaluatie van Rebel. Waarom doen we dat eigenlijk? Dat doen we op gezette momenten bij het LEF, en dit is ook het moment dat die evaluatie weer aan de orde is. Dus wij vullen daar de reguliere momenten van evaluatie in. Meer Mijnwater in de rapportage, daar heb ik iets over gezegd. Ik heb hier nog opgeschreven: 'Geld', maar dan moet u me even helpen mijnheer Megens wat exact uw vraag was. Volgens mij heb ik ze dan beantwoord.

De voorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Dank u wel, voorzitter. We hebben gevraagd: wat is er precies voor die € 40 miljoen gedaan bij Mijnwater? En inderdaad ook nog de vraag van het aantal fte's die er stond.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Op dit moment is daar voor die € 40 miljoen nog helemaal niks gedaan, want die staat nog hier op de rekening. Die zijn we dus ook niet kwijt. Er is ook nog geen aanvraag voor gedaan. Dus Mijnwater draait nu nog gewoon op de financiering die ze hadden. Op het moment dat zij die uitvraag aan ons gaan doen, dan hebben ze te maken met de borgstellingsvoorwaarden die we daarvoor hebben afgesproken. Die zijn wat mij betreft dusdanig dat de positie van de Provincie daarin wordt gewaarborgd. De fte's ga ik straks door de heer Coumans laten beantwoorden, want dat is de steller van de rapportage. Dat heeft te maken met de wijze waarop het LEF op basis van, ik noem het maar even, de SFDR-richtlijn rapporteert en hoe die tot stand komen.

De voorzitter: Mijnheer Van Bommel.

De heer Van Bommel (BBB): Even terugkomend op die € 40 miljoen die ze dus nog niet hebben. Wat is de doelstelling van die € 40 miljoen? Wat willen ze daarmee gaan doen? Dat is dan weer een andere vraag.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: De doelstelling staat beschreven in het Statenbesluit dat de Staten vorig jaar februari heeft genomen. De doelstelling is om daar fase 1 van het Masterplan Mijnwater te gaan realiseren. Daarvoor is die bedoeld. Het komt neer op de infrastructuur en de aansluiting realiseren zodat Mijnwater kan opschalen, even kort door de bocht.

De voorzitter: Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Dat die € 40 miljoen nog niet is uitgegeven snap ik heel goed, want dat vraagt ook voorbereiding en zorgvuldigheid. Maar dat die nog hier op de rekening staat terwijl de rapportage nadrukkelijk wel spreekt over geïnvesteerd vermogen en de 100 kiloton CO₂ al wel is ingeboekt, begrijp ik niet.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Hij is financieel technisch. Maar hij is formeel nog niet uitgeboekt door het LEF. Laat ik het zo zeggen: veel verder dan dat gaat mijn financieel technische kennis niet. U kunt dadelijk als u wilt van de heer Coumans de nadere duiding daarvan krijgen. Ik geef u mee dat die daarmee heel technisch wordt.

De voorzitter: Een vervolgvraag van mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Voorzitter, ik wil best accepteren dat dingen technisch zijn, maar ik moet uiteindelijk, niet alleen voor mezelf maar ook aan anderen, kunnen uitleggen van: wat gebeurt hier nu? Ik vind dat toch wel heel raar dat er dus in een rapportage al wel opbrengsten worden ingeboekt, terwijl de facto de last nog niet is genomen. Boekhoudkundig ... Ik ga daar zeker op doorvragen, maar ik wil toch mijn verwondering over dit stuk nog wel even etaleren.

De voorzitter: De vraag is ongetwijfeld hoe de Gedeputeerd daartegenaan kijkt.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Op het moment dat een uitzetting bij het LEF wordt afgesloten – volgens mij was dat ook een technische vraag: wat betekent dat dan? – dan wordt die ook volledig ingeboekt. Dat geldt volgens mij ook voor die fte's. Dan worden die alsof het volledig wordt gerealiseerd ingeboekt. Dat hebben we destijds tijdens de sessie met u gedeeld, dat dat de manier is waarop er internationaal wordt gerapporteerd. Is dat nu de beste manier om inzichtelijk te maken wat de voortgang is? Daar hebben we met elkaar de discussie over. Maar dat verklaart waarom in de resultaten hij volledig gerealiseerd staat, terwijl in feite, en ik hoop dat ik daar niet heel rare dingen mee zeg, het geld nog op onze rekening staat. Dat maakt dat de wijze waarop er gerapporteerd wordt, de manier is zoals die met u Staten is afgesproken, niet de inzichten geeft die u graag zou willen hebben. Dan kwam ik bij de heer Sol. Hij wil graag groeien naar doelen. Dat willen wij ook graag. Ik denk dat ik net in de richting van de herijking daar al iets over gezegd heb. Geen nieuwe uitzettingen in, behalve Mijnwater, in 23 en 24 wel. Mijn indruk is dat er in ieder geval dit jaar nog een aantal uitzettingen tot close zouden kunnen komen. Ik ga ervan uit, dat is natuurlijk een beetje tricky, dat we in de volgende rapportage weer wat uitzettingen hebben kunnen doen. Mijnwater heeft u gehad. U vroeg naar de afwaarderingen. Die zijn er inderdaad geweest. Dat heeft inderdaad te maken, volgens mij was het de heer Nijskens die dat zei, met het niet betalen. Daar gaat het over. Dat gebeurt ook, zeg ik dan maar even bij risicovolle ondernemingen. Dat je op een gegeven moment in een positie bent waarbij je ook een keer je verlies moet nemen. Dat is helaas in deze periode een keer voorgekomen. U heeft gezien in de rapportage dat dat iets betekent voor de positie van het LEF, maar in die zin niet onoverkomelijk. U vroeg naar de exacte bedragen. Ik weet even niet of we die hier kunnen gaan geven.

De voorzitter: Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u. Waar ik vooral naar benieuwd ben, is of dat een relatie heeft wel of niet met wat hier als status 'afgerond' staat. Soms gaan er dingen niet goed, dat hoort bij dat risico. Dat uiteindelijk een bedrijf omkiept of niet in staat is om een lening terug te betalen, dat snap ik. Maar ik zou wel een beter beeld willen hebben – willen we uiteindelijk hier ook iets van kunnen vinden – van: is dat dan inderdaad een eenmalig incident? Gaat dat over veel kleintjes? Gaat dat over een grote? Ik heb toch wel behoefte aan meer gevoel.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ik kan mij de heer Sol goed voorstellen. Ik denk dat het heel verstandig is dat wij bij de volgende rapportage dit signaal heel nadrukkelijk meepakken, want ik kan nu niet gaan zeggen over welke bedrijven dit gaat op deze lijst. Dat moeten we niet gaan doen. Maar ik denk dat de vragen die u heeft op zichzelf legitiem zijn. Ik denk dat het goed is dat we in ieder geval in de volgende rapportage een systematiek hebben die de vragen die u heeft beantwoordt, zonder

daarmee de individuele belangen van de ondernemingen om wie het gaat te schaden. De systematiek van 'afgerond' heb ik volgens mij net uitgelegd. Dan ga ik naar de VVD. Volgens mij heb ik al iets gezegd over de strengheid en het toekennen. Daar vroeg u naar. Die heb ik volgens mij uitgelegd. U had het over de afwaarderingen. Volgens mij had ik daarnet in de richting van de heer Sol op geantwoord. U had een specifieke vraag over de fondsbeheerder. Het vertrouwen en de onderlinge samenwerking tussen Provincie en de fondsbeheerder is gewoon goed. Maar er gebeurt ook een heleboel. Ik ben even aan het zoeken of ik daarmee uw vraag beantwoord heb.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Mijn vraag was welk werk de fondsbeheerder geleverd heeft om die € 40 miljoen bij ons op de rekening te laten staan.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, dat is heel flauw maar ik denk dat ik dadelijk de heer Coumans even laat antwoorden om misschien een beeld te schetsen van wat daar nou precies ook allemaal achter de schermen plaatsvindt, want dat is niet niks. Zowel niet aan de kant van de fondsbeheerder, ook niet aan de kant van onze eigen organisatie. Daar zit ook heel veel werk achter. Zeker omdat het ook over een dermate grote omvang gaat, zit er ook veel werk in. Dus de heer Coumans zal daar dadelijk even nader op ingaan. Even kijken, de BBB. Ja, de voortgang, dat hebben we besproken. Had het niet beter doorgeschoven kunnen worden? Dat hebben we volgens mij ook besproken. Even kijken, de 500 banen, daar komt de heer Coumans dadelijk op terug. Hoe bereiken we het mkb hebben we behandeld. En de pijplijn: ja, u heeft kunnen zien, er zitten een aantal projecten in de pijplijn. Inmiddels is na deze rapportage ook een van die uitzettingen die in de pijplijn zaten geëffectueerd. Daar heeft u een mededeling portefeuillehouder over gehad. Maar dat is gebeurd in '24 dus dat zit nog niet in deze rapportage, die zijn verwerkt. Ook nu zitten er nieuwe projecten in de pijplijn en we vertrouwen dat we er de volgende keer weer een aantal kunnen afronden. En daarmee denk ik dat ik al uw opmerkingen heb gehad. De heer Loomans, waarom zo laat, die hebben we ook beantwoord. Aanvraag in de pijplijn ook. Is het een onderdeel van de herijking. Volgens mij heb ik daar ook een antwoord op gegeven. D66, de analyse van de Statenonderzoeker en de reactie heb ik ook gehad. Energieprojecten, is ook een onderdeel dat de focus zou moeten zijn van het LEF naar de toekomst toe. Er komt daar dan een antwoord op van de evaluatie. We hebben het gehad over RVC, diversiteit en de nadrukkelijke rol van Mijwater. Volgens mij hebben we die voor een deel vanmorgen besproken en ook nu. Ik zie u een beetje ... iets te snel.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling heeft nog een vraag.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik was even aan het denken, want bij de heer Loomans benoemde u het ook al, dat u de projecten in de pijplijn al besproken zou hebben, maar mij is even onduidelijk welke projecten er nou in de pijplijn zaten. En dan ook met name op het vlak van circuleren. Maar dat kan ook even aan mezelf liggen, dat ik dat heb gemist.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, op dit moment is het LEF nog energie en circulair. We hebben PCDF wat we nog helemaal moeten gaan afronden totdat het operationeel is. Daar gaan ook straks de circulaire projecten landen. Daar wordt in die zin ook een pijplijn opgebouwd. Ik kan u nu natuurlijk

niet zeggen welke projecten in die pijplijn zitten. Dat gaat niet. En ja, zeg maar de projecten die u vindt, zitten nu nog allemaal bij het LEF in de pijplijn.

De voorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja dank u wel voorzitter. Ik ben dan benieuwd, waarom kunt u niet zeggen welke projecten er in de pijplijn zitten?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja dat heeft betrekking op bedrijfsgevoelige informatie. Bedrijven die op dit moment bij ons bij het LEF in aanvraag zitten, dat zijn onderhandelingen en tijdens dat proces kun je dat soort informatie niet delen.

Even kijken. Dan ben ik bij 50PLUS. 0,2% afwaardering is volgens mij de vraag die ik nog heb openstaan. Daar komt de heer Coumans even op terug.

De Partij van de Arbeid, kunnen wij worden meegenomen bij het ondernemingsplan. Ik denk dat wij u gerust kunnen informeren over hoe dat eruitziet. Het vaststellen daarvan is de bevoegdheid van het College. U kunt ook worden meegenomen in de governancestructuur. Dus ik denk dat dat goed is. En dan LOKAAL-LIMBURG, worden wij op de juiste manier geïnformeerd. We hebben vanmorgen bij de grip op investeringen de discussie ook al een keer gehad. De informatie over de risico's in de volle omvang heeft u bij het vaststellen van het Statenbesluit in 2023 gekregen, openbaar in het Statenvoorstel en ook nog een keer in het treasuryadvies dat destijds onder geheimhouding voor de Staten ter inzage heeft gelegen. Er is geen sprake van het feit dat u over de risico's die met die investering te maken hebben niet bent geïnformeerd. Dat is echt gebeurd. Sterker nog, de reden waarvoor het Masterplan moest worden vastgesteld, had ook te maken met de situatie op dat moment waarmee een doorstart, een vooruitgang van Mijnwater voor de komende jaren geborgd moest worden. Wat natuurlijk wel zorgen baart, en dat heeft u ook wel kunnen lezen in de krant, is dat vergunningverlening traag gaat. En laat ik dan ook maar helder zijn, dat is niet vergunningverlening die door dit huis gebeurt, maar vergunningverlening die door het ministerie van EZK gebeurt. Wij vanuit dit huis werken heel snel mee aan de aanvraagprocedure, want wij moeten dan advies geven over dat soort vergunningaanvragen. Daar werken we heel snel aan mee, maar het duurt daar heel lang. U heeft tijdens de sessie die u als Staten in september bij Mijnwater heeft gehad ook gehoord dat daar een van de knelpunten zit. En dat baart ons in die zin wel zorgen. Wij hebben in ieder geval gekeken dat wij vanuit de lobby richting het Rijk, als het gaat over de Wet collectieve warmte, ernaar kijken dat we dit soort zaken snel kunnen oppakken. En dat vergt ook weer iets van onze organisatie, om daar ook weer achteraan te bellen dat dit soort vergunningtrajecten voor een belangrijke transitie in die brede energiemix, die uiteindelijk cruciaal is om klimaatdoelstellingen te halen, voor elkaar kunnen krijgen. Dat zouden we graag sneller willen maar de participatie die de overheid daarbij heeft, is cruciaal. Even kijken, dan heb ik volgens mij alle vragen gehad.

De voorzitter: Mevrouw Wolters heeft nog een vraag voor u.

Mevrouw Wolters (PVDa): Bijna alle vragen, want ik heb nog wat technische vragen openstaan. Dat gaat vooral over pagina 14. Daar wordt gesproken over de kredietwaardigheid. Die verandert tussen Q2 en Q3 best wel sterk, terwijl er eigenlijk niet heel veel soeps gebeurt, zeg maar. En hoe kan dat? En wat is de relatie tussen kredietwaardigheid en LGD. Dat was mijn vraag.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja voorzitter. Ik was klaar. Ik had inderdaad een aantal technische vragen doorgeschoven in de richting van de heer Coumans. Ik stel voor dat ik die nu het woord geef om, ik noem het maar even integraal, alle technische vragen te beantwoorden.

De heer Coumans: Dank je wel. Voorzitter, ik had gedacht hier ook een mooi integraal verhaal van te maken. Ik heb het geprobeerd maar we gaan denk ik van rechts naar links. Fte's. Fte's zoals benoemd betreffen ex ante-cijfers. Dat is hier ook al eerder benoemd, en ook tijdens de informatiesessie die we met u hebben gehad. Dat betreft een inschatting van het aantal werknemers, vooraf ingeschat, over de looptijd van het project. Dus dat zijn niet de aantallen die u nu ziet. Het betreft niet de mensen die nu meteen à la minute worden aangenomen naar aanleiding van het project. Nee, dat is gedurende de looptijd van het project. Dat wat betreft werkgelegenheid. Dan hebben we kredietwaardigheid en LGD. Ja, dan wordt het technisch. Mijn financiële hart bloedt op het moment dat ik dit moet uitleggen aan u. Maar kredietwaardigheid betekent heel simpel, hoe kredietwaardig bent u. Klinkt heel flauw, maar u kunt dat als volgt zien. Stel u heeft een financiering bij een bedrijf, een normale bank, en er wordt op basis van de jaarstukken inzichtelijk gemaakt hoe kredietwaardig u bent. Er wordt gekeken naar uw cijfers, naar jaarcijfers, en op basis daarvan wordt een inschatting gemaakt en daar wordt een passende kredietrating bij opgenomen. In dit geval doet dat Poolstar. Nou, LGD is een heel, tsja ik ga weer technisch zeggen, het is een methode om het percentage te berekenen op faillissementsrisico. Dit antwoord dat ik u nu ga geven is waarschijnlijk onvoldoende om uw vraag te beantwoorden, maar ik wil u graag uitnodigen via de Griffie, dan ga ik hier een keer nader met u op in. Dat is overigens ook een uitnodiging voor de rest van de Staten om u aan de hand van een casus wegwijs te maken in hoe het nu in de praktijk werkt. Nogmaals, de cijfers die u voor u ziet zijn geen berekeningen vanuit de Provincie. Die worden vanuit de deelneming georganiseerd. Dan hebben we nog de vraag van 50PLUS. Die was mij even ontschoten.

Spreker [8:21:47]: Dat er een 0,2% afwaardering is.

Spreker: Ja, het ging over, u waardeert 0,2% eraf bij excellent en dan was mijn vraag, is dat project nu niet meer excellent of komt het door die toevoeging van die € 40 miljoen die nog hier op de bank staan, die gewoon de percentages omlaaghalen.

De heer Coumans: Ja, die 0,2% die stijgt door de toevoeging van Mijwater. En Mijwater heeft een relatief hoge kredietwaardering, en daardoor zie je die dus ook omhooggaan. Ik hoop dat ik daarmee uw vraag ...

Spreker: Nee nu snap ik hem niet. Want volgens mij staat er dat in Q2 '23 was dat excellent 0,2.

De heer Coumans: Nee.

Spreker: ... goed, en in Q4 staat hij op 0%. Dus dan is dat afgelopen.

De heer Coumans: Nee.

Spreker: Dus mijn vraag is, is dat nu een excellent project wat eerst excellent werd gewaardeerd, is dat weg en waar is het naartoe. En dat is ook een beetje de vraag als je dat zo presenteert ...

De voorzitter: De heer Coumans.

Spreker: ... ja, of die lening is afgelost, maar dat is dus wel de informatie waarbij je aan het zoeken bent wat je daarmee bedoelt en ...

De heer Coumans: Ik pak hem er even bij.

Spreker: ... dat zijn dus de zaken. Maar goed, dat is een herhaling van de vorige keer. Dat je niet alleen gewoon die standen wilt zien, maar ook wilt weten wat de oorzaak is dat iets loopt. En dan denk je van wat is er nu aan de hand en dat zou fijner zijn als dat gewoon geëxpliciteerd werd, dan zou je die vragen niet hebben.

De voorzitter: Is daarmee de suggestie van de heer Coumans gerechtvaardigd dat de commissie wellicht een technische briefing wil over de financiële parameters?

Spreekster [8:23:35]: Dat lijkt me wel heel verstandig.

Spreker [8:23:38]: Ik denk dat dat verstandig is, we hebben de vorige keer echt aangegeven wat onze informatiebehoefte was. Dan heb ik nog een ambtelijk, met een ambtenaar overleg gehad over, maak het op die en die manier inzichtelijk. En ik hoor nu weer andere vragen die we ook hebben gesteld. Dus het zou volgens mij heel goed zijn als we dadelijk toch een nieuwe rapportage hebben, dat we dan eens laten zien, misschien ergens tussendoor, van dit is de bedoeling en is nu jouw vraag afgedekt.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Zal ik misschien even politiek reageren op wel of niet toezeggingen. Ik denk dat het goed is dat we in de systematiek straks op een nieuwe manier gaan voorzien. Ik zou u heel eerlijk gezegd ook de uitnodiging willen doen om gebruik te maken van eventuele ambtelijke bijstand of technische vragen aan de voorkant, voor dit soort vragen zodat we hier in de zaal ook de politieke discussie met elkaar kunnen voeren. En ik denk dat het verstandig is dat op het moment dat we straks de nieuwe rapportage hebben, dat we die ook met u bespreken, of dat de wijze is waarop u gerapporteerd zou willen krijgen. Want volgens mij was het mevrouw Berghorst die eigenlijk zei, ik moet mijn politieke doelen kunnen toetsen en kijken of we die doelen behalen. En voor de rest wil ik eigenlijk vooral weten of het financiële risico te handelen is en of dat goed gaat. Dit soort technische zaken zijn relevant maar ja, de vraag is even of dat voldoet aan het discussieniveau dat u met elkaar graag wilt bespreken. Ik denk dat we de nieuwe rapportage daarvoor zouden moeten op ... [8:25:04]. En dan ga ik toch nog even verder voor de rest van de technische vragen.

De heer Coumans: Ja, ja, ja. Ik hoor het toch nog even terug, de 0,2. Er loopt een kredietrekening uit. Nou dat houdt ermee verband dat die lening is afgelost. Dus dan valt hij er aan de onderkant uit en dan wordt aan de bovenkant weer nieuwe financiering afgesloten. Met die percentages ziet u dat verschil optreden, want dat gebeurt natuurlijk op wegingsfactoren.

Dan het verschil tussen de gecommitteerde hoofdsom en de uitgeboekte hoofdsom. Dat werd net eigenlijk al door mijnheer Van Caldenberg toegelicht. Op het moment dat een financiering wordt afgesloten, is er veelal sprake van milestones in een financiering. Milestones betekent ijkmomenten. Dus dat bijvoorbeeld wordt gekozen van, er wordt een financiering afgesloten, laten we zeggen van tien euro, maar die tien euro wordt in fases uitgeboekt op basis van afspraken die worden gemaakt met de financier. Mijnwater is daar bijvoorbeeld een heel goed voorbeeld van. Daar wordt pas uitgeboekt op het moment dat het zover is. Dat is het verschil tussen beide getallen.

Dan zou ik ook nog terugkomen op de borgstelling. Nog even terughalen wat er de afgelopen twee jaar is gebeurd: LEF heeft gefinancierd in Mijnwater, fase een Masterplan. Bij het besluit is toen besloten dat de positie van LEF beschermd moet worden. Op het moment dat er iets zou gebeuren

met Mijnwater, zou dat betekenen met een financiering van 40 miljoen, dat het risico in LEF te groot zou zijn en daarmee de hele LEF-portefeuille zou omtrekken. Toen is besloten van, hoe kunnen wij nu zorgen dat dat niet gebeurt, of in die zin de positie van LEF verbeteren. Toen is ervoor gekozen om de borgstelling in te roepen, een instrument dat wij conform SIS 3.0 mogen en kunnen toepassen. Dus die 40, die blijft gereserveerd bij ons, op het moment dat het risico optreedt, dat dat dan bij ons terecht komt en niet meteen bij het LEF, zodat het LEF niet in de financiële moeilijkheden komt op het moment dat er iets misgaat bij Mijnwater. De uitzetting, die € 40 miljoen, is gebonden aan de milestones die daarbij behoren. Dus het is nog niet dat € 40 miljoen überhaupt is uitgeboekt naar LEF, daarvoor moeten eerst milestones worden bereikt. Worden die bereikt, dan is er nog een risico dat het misgaat. En juist dat risico is middels de borgstelling gedekt via de P&C-cyclus van de Provincie.

De voorzitter: Ik geloof dat iedereen het begrepen heeft. Dankjewel voor de uitleg. En dan zijn we denk ik aan het einde gekomen van de beraadslaging. Dank u voor de beantwoordingen en ik heb een aantal toezeggingen genoteerd die we u schriftelijk zullen doen toekomen. Er zijn een aantal actiepunten opgenomen voor de volgende voortgangsrapportage waarmee we dit agendapunt kunnen afsluiten.

T9520 Gedeputeerde van Caldenberg zegt toe dat bij de volgende voortgangsrapportage er een splitsing wordt gemaakt tussen LEF en Mijnwater. Mijnwater wordt vanuit het perspectief als borgstelling verlener gerapporteerd. Hierbij wordt rekening gehouden met de vragen die PS heeft en welke informatie GS moet geven.

T9519 Gedeputeerde van Caldenberg zegt toe dat bij de volgende voortgangsrapportage er een splitsing wordt gemaakt tussen LEF en Mijnwater. Mijnwater wordt vanuit het perspectief als borgstelling verlener gerapporteerd. Hierbij wordt rekening gehouden met de vragen die PS heeft en welke informatie GS moet geven.

T9518 Gedeputeerde van Caldenberg zal schriftelijk een reactie geven op de opmerkingen die geplaatst zijn door de Statenonderzoeker bij de vijfde VGR LEF.

10.4 Rondvraag, mededelingen, actualiteiten IPO

De voorzitter: Dan gaan we in de agenda naar agendapunt 10.4. Rondvraag, mededelingen, actualiteiten. IPO. Daar is niks voor binnengekomen. Die kunnen we daarmee afhameren.

11 Sluiting

De voorzitter: En dan zijn we uiteindelijk om, hoe laat is het, kwart voor zeven, gekomen aan de sluiting van deze vergadering. Dit is de laatste commissievergadering, beste mensen, voor het zomerreces. We zien mekaar pas weer op vrijdag 6 september. Dank u allen voor deze vergadering en ik wens u, voor zover dat aan de orde mocht zijn, al een heel fijne vakantie toe. Dank u wel.

(De vergadering eindigde om 18.46 uur)

Vastgesteld in de vergadering van 6 september 2024,

De commissiegriffier,

De voorzitter,

Van Dijk

Mertens/Nijenhuis